ז בטבת תשמ״ט, 4.1.1989 מיספר 2679 המחי... מע״מ), באילת: 4.35 שקלים

העולם הזה

מאה חמש עשרה מילים על ברווז אחד

北京烤鴨

材料 鴨1隻6斤 滾開水1杯

八角3朵 五香粉1小匙 糖汁1杯

製法

鴨洗淨拭乾水份把五香粉放入

鴨肚內用滾開水燙淋鴨身多次把

八角糖汁澆淋在鴨身上盡量淋匀

鴨皮將乾打結鴨頸然後吊在通風

處乾6小時用烤箱以180°烘烤1小時

即可取出

בתל אביב יש למעלה מ-30 מסעדות סיניות, אבל "ברווז הזהב" יש רק אחד.
בתפריט שלנו תמצא כמאה מנות מעניינות, אבל המנה המעניינת ביותר היא "הברווז הפקיני".
אנחנו עושים אותו בדרך הנכונה: לאט לאט.
איך נהנים מברווז פקין?
או שמכינים אותו בבית לפי ההוראות המדוייקות שבמודעה, או שמרימים את הטלפון 03-491-873 ומזמינים מקום.
אגב: את הברווז הפקיני חייבים להזמין לפחות 24 שעות מראש, לשולחן של לא פחות מארבעה איש.
להשתמע.

ברווז הזהב

THE GOLDEN DUCK

ברווז הזהב, מסעדה סינית רח' משה סנה 93 (דרך הרצליה, רמת השרון). טל. 491873. ליד הכפר הירוק לפני שדרת הברושים ואחרי עצי הבננה (בתחנת הדלק טופז)

ישראל כהן, ידי

מיכתבים

מתנחלים באמפיתיאטרון

על מתנחלים פוטנציאליים („ממ־שלת העיוור והפיסח", העולם הזה 21.12.88).

על סמך מה מתבסס הבירבור, כאילו היתה צפויה מהקמת ממשלה צרה סכנה של „הקמתן הסיטונית של התנחלויות"?

מניין היה אמור לבוא כוח־האדם לאותן הת־נחלויות? היכן המאגר הגדול של מתנחלים פו־טנציאליים העומדים ב־תור להיות מטרה לאב־נים ולבקבוקי־התבערה בכבישי הגדה המערבית ועזה?

גנדי

האם מבין אנשי הת־חייה, שכוחה ירד (לפי מיספר מצביעיה לכנסת ה־12) ב־40%? האם מבין אנשי הטרנספר, הנהנים מזימזום שירי ארץ־יש־ראל היפה על מדרגות האמפיתיאטרון במוסיאון תל־אביב של גנדי, או אולי, מבין אנשי צומת של רפול, המעריפים, בינתיים, את כרי־הדשא המוריקים של עמק יזרעאל?

אברהם בן־יהודה, ירושלים

● ● ●

אחד משלנו

על מוצאו של ג'ון סונונו, ראש־המטה של ג'ורג' בוש („לישראלים אין מה לפחד ממני!", העולם הזה 21.12.88).

מה זאת הצניעות הזאת? מדוע מסתיר העולם הזה כלאחר יד, את הסקופ שהביאה דפנה ברק מוושינגטון?

אחר שכל העיתונות העברית הבליטה, משך ימים מיספר, כי ג'ון סונונו, המושל שמונה לתפקיד ראש־המטה של הבית הלבן במימשל החדש, הוא ממוצא לבנוני, ולכן צריך לחשוש מעמדתו כלפי ישראל, גילתה דפנה ברק את האמת: סונונו הוא אחד משלנו, ממוצא ירושלמי, ממישפחה פלסטינית מיוחסת.

יונה בר, תל־אביב

● ● ●

גם הוא שותה

על מינהגי השתייה של שרי־ביטחון וראשי־צבא („אנשים", העולם הזה 14.12.88 והלאה).

אם אכן נותן יצחק רבין, מדי פעם, בכוס עינו וכן עושה גם מזכיר־ההגנה המיועד של ארצות־הברית, ג'ון טאוארס, הם, באמת, אינם יחידים.

רק בשבוע שעבר הודה הרמטכ"ל האמריקאי (אצלם התואר הוא יו"ר ראשי־המטות המשו־לבים), האדמירל ויליאם קראו, בראיון חושפני, כי גם הוא אוהב ללגום, לעיתים מזומנות, כוסית. רק שהאדמירל שותה את הבורבון (הוויסקי האמ־ריקאי) שלו, כשהוא מהול בקוקה־קולה.

נתן גוטקינד, תל־אביב

● ● ●

המעיל של המושל

על התקדים של מינוי מושל־מדינה כראש־מטה בבית הלבן (ראיון עם ג'ון סונונו, העולם הזה 21.12.88).

מוטב היה לוא ראש־המטה המיועד של מימשל בוש, המושל לשעבר של ניו־האמפשייר, לא היה מזכיר את התקדים מלפ־ני 36 שנים, עת מונה מושל לשעבר אחר, שר־מן אדמס (מי שהיה מושל מדינת וירג'יניה), כראש־המטה של אייזנ־האואר.

אייזנהואר

אדמס, למי שלא זו־כר, גמר רע מאוד. הוא הודח, אחת ושתיים, מ־מישרתו, כאשר נתגלה, כי קיבל במתנה מעיל־צמר יקר, עשוי מצמר ויקונה, שאותו מפיקים מגיזתם של בני־צאן דרום־אמריקאיים, מאדם שביקש טובות מן הבית הלבן.

טובה מוזס, רעננה

● ● ●

שורו, הספרדים!

על תחייתה של שפת האידיש („אנ־שים", העולם הזה 28.12.88)

(המשך בעמוד 4)

תוכנית מאולתרת

המצאה ישראלית חדשה: התוכנית המאול־תרת או תיכנון נמס. לוקחים כמה גרגירים של תיכנון. שופכים מים פוליטיים חמים. ממתיקים ביחסי־ציבור וכ־כה מגיחה לעולם תוכנית כלכלית „להצלת המשק".

5

תיבת פנדורה

החומר שחשפו מפרקי אברהם גינדי המנוח גילה חשבוניות ששימשו למימון הרצת חברה הנחקרת על־ידי הרשות לניירות ערך. מי עומד מאחורי החשבוניות? מה היה הקשר של אותן החברות לגינדי? והאם מתכוונת מישפחת גינדי לע־מוד בהבטחת המנוח להע־מיד רכושו לטובת הדיירים?

10

חמשת המשפצים

במישרדי הממשלה רעש ומהומה. בונים, מזיזים קירות, מרחיבים ומשפצים. חמישה שרים בלי־תיק עלו עד כה למדינה, בהערכה משוערת, 600 אלף שקלים, ועדיין לא ברור במה יתעס־קו מלבד בישיבות־ממשלה.

6

היסטריה בשיאה

התוכנית החדשה עומדת בפתח. מיפעלים מתמוטטים. האבטלה מאיימת. הפיחות זוחל. כותרות העיתונים מדווחות על גזירות חדשות. ואילו יורם ארידור, שר־האוצר לשעבר שהמציא את ה־דולאריזציה, מסביר לעם ישראל מה דעתו על המצב.

14

כלכלה להמונים

מה אומרים המושגים פיחות, יתרות מטבע־חוץ, אינפלציה, סטגפלציה, היפר־סטג־פלציה, צמיחה, הורדת מכסים, סל־מט־בעות ומאזן תשלומים? ואיך יכול האדם הפשוט להבין אותם? גד יעקובי מסביר.

17

אתה והשקל

מי זה הציבור?

מהי התוכנית הכלכלית האחרת? ● מתי תאונה במוסך נחשבת כתאונת־דרכים? ● מי זה הציבור? ● למי היה תפקיד מכריע בהצלחת האפי ליידי? ● איזה פסק־דין מר־חיק־לכת לגבי נושים ניתן באחרונה? ● מהם פרטי עיס־קת־הנשק בין ישראל לצ'ילי?

18

למה הם מנדנדים?

מה עושים כאשר הילד דורש תשומת־לב בדיוק ברגע שאחד ההורים מנסה לנהל שיחת־טלפון פשוטה או לצפות בערב חדש? מדוע מעניקים הורים תשומת־לב יתרה לילדיהם? ואיך אפשר למנוע תשומת־לב שכזאת מבלי לפגוע ביורש, בשיעור נוסף בבית־הספר להורים של מכון אדלר.

24

כתבת השער הקדמי:

דורית הגדולה

הדברים הנאמרים על דורית בייניש מתוקים מסכארין ודביקים מדבש. קשה למצוא מילה של ביקורת עליה. השבוע, אחרי שנים של דחיות ועיכו־בים, מונתה ביניש, סוף־סוף, לתפקיד פרקליטת המדינה.

9

כתבת השער האחורי:

חשיפת יתר

מירי פביאן לא חשבה שצילום שלה קוראת כיתבי אפלטון ימכור את הסרט זוהי סדום, אבל גם לא תיארה לעצמה שתמונה חשופה שלה תפאר את כרזת הסרט, המופצת בימים אלה בתל־אביב. היא מספרת להעולם הזה מה מרגיז אותה.

40

זוג בלתי־רגיל

הסיפור של רובקה ושולה, ראובן ושולמית אלוני, זוג בלתי־רגיל, הסתיים השבוע. אחרי אישפוז קצר נפטר ראובן אלוני, מי שהיה ממקימי קיבוץ אלונים וכיהן כמושל האזרחי של מרחב שלמה, והוא בן 70.

39

חיים הכל מחדש

השבוע פורסם כי לא יוגש כתב־אישום נגד שימעון שוקרון, שהיה מעורב בתאונת־הדרכים שבה מצאו את מותם 10 מילדי חפצי־בה. אמו, ג'וליה, מספרת על השנתיים הקשות שעברו עליהם, על הכאב ועל מראות התאונה שחוזרים ופוקדים אותם.

38

זכוכית שבורה

מרדכי רוטמן לא גרר את קורבנותיו לסימ־טות חשוכות ולא דחף אותם למושב ה־אחורי של מכונית. הוא הזמין אותם לבילוי ואחר־כך אנס אותם בבתי־מלון מהודרים. איריס (שם בדוי) ציפתה לקוקאין. שולה (שם בדוי) רצתה הלוואה. הן קיבלו משהו אחר.

29

צבא ממין אחר

איש־מילואים, שנקלע למילואים מסוג אחר, מספר על שרותו הצבאי, על חבר שהשתגע, על הרקיע השמיני של בלאט־אבלס, שהיה השומר הכי טוב בשטח, וב־מיוחד על פעילות אינטנסיבית מחוץ לגדר שגרמה לכולם – גרוזים, הודים, פרסים ואמריקאים – לשכוח מבעיות השעה.

30

דף חדש

שמן חריע ובליינים

מה באמת שלום העברית בימים אלה של השחתת המידות, שבהם מקשקשים כלבים בזנב ויש מי שמשחיט אותם והולך ל„באל", לא, לא לנשף, כי אם למחזה של ברכט.

26

„ניסו להלביש עלי תיק!"

90 יום היה נפתלי בוזגלו עצור בידי המישטרה בחשד לרציחתו של הילד חנן זגורי. עד עכשיו לא ברור מדוע החזיקה בו המישטרה זמן כה רב ואלו ראיות היו בידיה כדי להצדיק את מעצרו. „הם ניסו להלביש עלי תיק!" טוען בוזגלו.

21

רחל המרחלת מדווחת:

הד"ר יהודה מלמד נפרד מרווקותו לטובת נינה קלן ● היום כבר אפשר לספר – רוני בראון עזב את הבית ● ומה למישפט־שלמה ולטריו ג'ואן אדרי, אליס קריגר וגווין מורגן? ● מעשה בנתן טרנר, באיירין חיותה' צווי ובדיסקוטק מלא במים ● מה עושה מיס אסיה, ליאורה אקוקה, בארץ ועם מי? ● רון בן־ישי פנוי להצעות ● ומדוע אשמה אוניברסיטת תל־אביב בקשר שבין אורי שו־למן לשרון בריר (בתמונה)?

34

המדורים הקבועים:

מיכתבים — אחד משלנו 3
איגרת העורך — עיתונים בחינם 4
הנדון — תיכנון נמס 5
במדינה — החודש ה־13 6
תשקיף — „עכשיו צריך לעבוד" 8
אנשים — ספה מקוללת 11
אתה והשקל — מה זאת תאונה? 18
תמרורים — אבקת־שום בלוח 18
יומן אישי — הגורל בילעם 19
הורוסקופ — וונוס דוחפת 20
לילות ישראל — פרות קדושות 22
דף חדש — שמן חריע 26
קולנוע — נישואין לחמוצים 28
מיכתבים לרותי — אוהבת ישראלים 32
תשבצופן 32
זה וגם זה — רק בישראל 33
רחל מרחלת — על כל העולם 34
מה הם אומרים — אליהו בן אלישר, דויד פנן, יחיאל ספרא, יצחק ארצי, משה כהן, יחיעם פדן 36

קורא יקר,

שבועון אחד נסגר, אחרי שצבר הפסדים של מיליונים. כמה עיתונים חשובים מתנדנדים על עיברי פי פחת של הפסדי־ענק, ועלולים ליפול לתהום. רוב העיתונים בארץ מפסידים כסף. לדעת הכל עומד המצב להידרדר עוד ועוד, בגלל המשבר הצפוי בתחום המודעות המיסחריות.

זהו אסון למדינה. שום דמוקרטיה אינה יכולה לתפקד בלי עיתונים בריאים, בעלי בסיס כלכלי איתן. בהיעדר בסיס כזה, יהיו העיתונים תלויים בממשלה ו/או בכמה מפרסמים גדולים. יהיה זה סוף העיתונות החופשית.

העיתונות החופשית אינה לוקסוס. היא תנאי מוקדם לתיפקוד המישטר הדמוקרטי על כל שלוחותיו. באין עיתונות כזאת, תישאר רק הקליפה של הדמוקרטיה, אך התולעים יאכלו את התוך.

לא הממשלה, לא הכנסת ולא בית־המישפט יוכלו להישאר מכשירים דמוקרטיים.

מי אשם במצב זה? העיתונים מאשימים את המצב הכלכלי במדינה. נדמה לי שהעיתונות צריכה להכיר בכך שחלק גדול מן האשמה רובצת עליה עצמה.

כמות במקום איכות

קודם כל, העיתונות התנפחה בשנים האחרונות בצורה בלתי־סבירה.

ככל שגדלה ההתחרות בין העיתונים, גדל ותפח ניפחם. תחת להתחרות זה בזה על־ידי שיפור טיב העיתונים ורמת העיתונאים, ריבוי סקופים וגילויים בכל התחומים, התמקדה ההתחרות בעיקר בהגדלת מיספר העמודים וריבוי „מוספים". זאת היתה הדרך הקלה. הכמות על חשבון האיכות.

כך צמחה ערימה שלמה של מוספים מכל הסוגים, מיעוטם טובים, רובם בינוניים עד מגוחכים. אחד הצהרונים מייצר בשבוע 500 עמודים.

זה מנפח, כמובן, את ההוצאות בצורה פרועה. זה גם מוריד את הרמה באופן אוטומטי. אם יש בעיתונות 100 עיתונאים מוכשרים ו־100 מישרות עיתונאיות, הרי זה טוב. אם יש 100 עיתונאים מוכשרים ו־500 מישרות, הרמה יורדת. אם יש אלף מישרות שיש לאייש, מבלי שגדל מיספר העיתונאים המוכשרים, הרי הרמה מוכרחה להידרדר, עד שכל צעיר בעל ביטחון עצמי הופך בן־לילה לעיתונאי גא, בעל חתימה, אף שאינו יכול לחבר מישפט עברי בלי שגיאות. (יעני, שפה של החבר'ה.)

עיתונים בחינם

בד בבד עם תופעה זו התפתחה תופעת החינמונים.

משמע: הקוראים לא נדרשים עוד לשלם בער השרות החשוב הניתן להם, אלא מקבלים את העיתונים בחינם. ציבור גדול התרגל למחשבה שכך צריך להיות, שזה מגיע לקורא.

יש כמה חינמונים טובים מאוד, מבחינה עיתונאית, ויש הרבה חינמונים רעים מאוד. כולם תלויים במודעות. אחדים דמו למיכרות־זהב. הצטמקות שוק המודעות יאיים עליהם.

מוספי־החינם של שאר העיתונים מצביעים על אותו הכיוון.

יש כיום עורכים המאמינים שזהו תהליך בלתי־הפיך, ושבסופו של דבר יהפכו כל עיתוני־ישראל לחינמונים.

אנחנו, אנשי העולם הזה, סובלים מתופעה זו במיוחד. תמיד היתה קיימת אצלנו בעייה של חוסר־יחס קיצוני בין מיספר הקוראים ומיספר הקונים. כלומר, רק חלק קטן מן הציבור הגדול, הלהוט אחרי העולם הזה ו„מת" לקרוא אותו מדי שבוע, מוכן לגשת לקיוסק ולרכוש את הגליון. יש 10 קוראים נאמנים על כל גליון. מבחינה כלכלית, זהו אסון, הפוגע קשה ביכולתנו למלא את תפקידנו כפי שהיינו רוצים.

יחצנים בכל מקום

התופעות האלה יצרו את הצרה הקרוייה יחצנות. (לא במיקרה אנחנו המצאנו את המילה הזאת, כשם שהמצאנו את המילה חינמון.)

יש יחצנים ויחצניות הממלאים תפקיד חשוב וחיובי ביותר. הם עוזרים לאמנים, לפוליטיקאים ולאנשי־כלכלה להביא את דיבריהם לציבור בצורה המסודרת והמושכת ביותר.

אבל יש כיום ציבור גדול של יחצנים, ובעיקר יחצניות, המפברקים מידע וממלאים בו את העיתונים. זוהי תישפוכת בלתי־נלאית של דברי־הבל, חלקם נכונים, חלקם מומצאים. עיתונאים עצלנים, האחראים למדורים המתאימים, פשוט לוקחים קטעים אלה כלשונם, מדביקים אותם ביחד ומעבירים אותם לדפוס. מדורים שלמים, ולפעמים מוספים שלמים, מייוצרים בצורה זו, כשה„עיתונאי" משמש רק דוור בין היחצנית והדפוס.

מי שמוציא כיום לשוק סחורה חרשה — ספר חדש, תקליט חדש, שרות חדש — אינו טורח עוד לפרסם את הדבר במודעות בעיתונים, תמורת תשלום. הוא שוכר יחצנית בכמה אלפי שקלים, וזו מציפה את העיתונים בפירסומת מוסווית. עין מיקצועית מאומנת יכולה להבחין בחומר זה מיד, אך הקורא התמים אינו יודע שהוא קורא מידע מפוברק ובלתי־מהימן לחלוטין. לעורכים זה לא איכפת, כנראה, כי הם צריכים למלא עשרות עמודי־עיתונים, בתקציב זעום. הכל נהנים, שטח המודעות מצטמק והעיתונות יורדת לאשפתות.

אם העיתונות החופשית רוצה להציל את עצמה, לטובת עצמה ולטובת המדינה הדמוקרטית, עליה לערוך בדק־בית אצלה — כפי שהיא דורשת ממוסדות רבים אחרים. אחרת יקרה אסון — לה ולמדינה.

מיכתבים

(המשך מעמוד 3)

אם כל מיני „אנשי העולם הגדול", כפי שמסופר על אותה ארוחת־ערב, שבה השתתפו „מהבולטים שבאנשי העסקים והחברה בישראל", נהנים, באחרונה, לגלגל את שפת האידיש על לשונם, ובהתחשב בכך שגם הטלוויזיה מצאה לנכון, בימים אלה, להקדיש דקות יקרות לרימוז אווילי של הוראת האידיש בבתי־ספר תיכוניים בארץ (כאילו השפה הערבית אינה הרבה יותר חיונית לילדים יהודיים בישראל), אני מבקש להתגדר בפינה הצנועה שלנו, וקורא לאחיי הספרדים, עורו, הספרדים!

הבה ונחדש גם אנחנו — לפי העיקרון של אם כבר, אז כבר — את כבודה של שפתנו מדורי־דורות, הלא היא שפת הלאדינו.

אם הם רוצים להחיות את האידיש, אנחנו נחייה את הלאדינו, שפה שכל ספרדי טהור יכול להתגאות בה.

אלי עוזיאל, ירושלים

● ● ●

הנס של שמיר

על נסיגת יצחק שמיר מן ההתחייבויות הקיצוניות לחרדים („הנדון", העולם הזה 14.12.88).

ההתחרדות היא מחלה מידבקת. אני מודה ומתוודה שנדבקתי, במקצת. לא שהפכתי, חלילה, חרדי, אבל בכל זאת החלטתי, בשבוע האחרון, לשוב אל המקורות — ישר לסידור התפילה, שבאחד מעמודיו הראשונים מצוייה ברכת הגומל.

ואם כי זאת ברכה, שכלשון הסידור, „ארבעה צריכים להודות": יורדי־ים שעלו ממנו לגמרי; הולכי־מידבריות שהגיעו ליישוב; מי שהיה חבוש בבית־האסורים על עסקי־נפשות ויצא מהצרה לגמרי ומי שהיה חולה במכה של חלל שיש בה סכנה, הרי מקובל, כי לברך צריך גם „כל מי שנעשה לו נס" וזה שיצחק שמיר הצליח להיחלץ מכניעתו לחרדים, זה, בהחלט, נס.

פינחס פרידמן, פתח־תיקווה

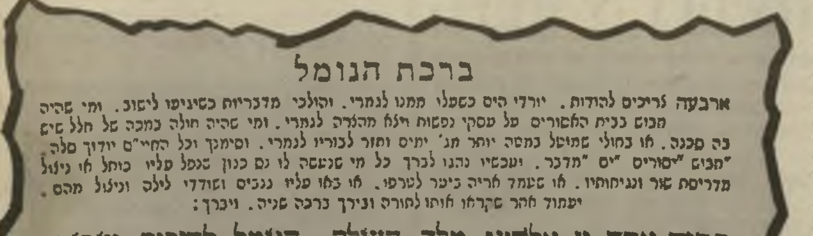
ברכת הגומל

ארבעה צריכים להודות. יורדי הים כשעלו ממנו לגמרי. והולכי מדבריות כשיגיעו לישוב. ומי שהיה חבוש בבית האסורים על עסקי נפשות ויצא מהצרה לגמרי. ומי שהיה חולה במכה של חלל שיש בה סכנה. או בחולי שמוטל במטה יותר מג' ימים וחזר לבוריו לגמרי. וסימנך וכל החיי"ם יודוך סלה. "חבוש "יסורים "ים "מדבר. ועכשיו נהגו לברך כל מי שנעשה לו נס כגון שנפל עליו כותל או ניצל מדריסת שור ונגיחותיו. או שעמד אריה כנגדו לטרפו. או באו עליו גנבים ושודדי לילה וניצל מהם. ויעמוד אחר שקראו אותו לתורה ויברך ברכה זו. ויברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַגּוֹמֵל לְחַיָּבִים טוֹבוֹת שֶׁגְּמָלַנִי כָּל טוּב: אמן

ברכת „הגומל"
יורדי־ים, הולכי־מידבריות וחבושים בבית־האסורים

● ● ●

סדין אינדיאני

על בדיחה אתנית („אנשים", העולם הזה 28.12.88).

מכיוון שהזמר־בדרן חופני כהן מצא לנכון להשמיע בדיחה תפלה, האומרת, כי התימנים שחורים „מפני שעושים אותם בחושך", המסקנה המתבקשת היא שהסינים צהובים, מפני שעושים אותם בלילות־ירח (או לאור השמש), והאירופים לבנים, מפני שעושים אותם כשיורד בחוץ שלג.

והשאלה שלי היא, אם כך, מתי עושים את האינדיאנים? אולי כאשר בני הזוג עושים את שלהם על סדין אדום?

ציונה לוי, גדרה

● ● ●

היורש הוא היהודי

על מוצאו היהודי של קאנצלר גרמני („תמרורים", העולם הזה 28.12.88).

עורך מדור תמרורים הושפע כל כך מהדיון בשאלת מיהו יהודי, שעמדה בשבועות האחרונים ברומו של עולם, עד שגייר, אמנם שלא כהלכה, את וילי ברנדט, קאנצלר גרמניה לשעבר, והודיע, לרגל יום־הולדתו ה־75, כאילו זורם בעורקיו דם יהודי.

אבל ברנדט לא העלה מעולם טענה כזאת. זה היה יורשו לתפקיד, הלמוט שמידט, שגילה פעם, בפגישה עם נשיא צרפת, פרנסוא מיטראן, כי סבו שלו היה יהודי.

חווה שוורץ, תל־אביב

● ● ●

יש רק פינקס אחד

על תכונה חרדית לקראת הבחירות

לרשויות המקומיות („החרדים כבר מתכוננים", העולם הזה 7.12.88).

הידיעה שפורסמה בהעולם הזה כאילו „אלפי חרדים... מתכוננים להחליף את כתובותיהם ולהצביע בערים הגדולות ולא במקומות מגוריהם..." בטעות יסודה:

● מבירור בלישכות מינהל־האוכלוסין במישרד־הפנים עולה, כי בהשוואה לחודשים אחרים, או לשנים קודמות, אין בהן כל תנועת־יתר.

● כל שינוי — וזה העיקר — שנעשה בימים אלה, במטרה להחליף כתובת לשם שינוי מקום־הצבעה, אינו תקף ואין לו שום משמעות. כי פינקס־הבוחרים שהיה תקף לבחירות לכנסת ה־12, ונכנס לתוקפו ביום 31.8.88, חל גם על הבחירות לרשויות המקומיות, שיתקיימו בתאריך 28.2.89, וכל שינוי לאחר תאריך 31.8.88 אינו תקף ואין לו כל משמעות.

טובה אלינסון, הדוברת, מישרד־הפנים, ירושלים

● ● ●

לשון בגינית

על ניסוח יוצא־דופן („הנדון", העולם הזה 28.12.88).

מנחם בגין אמנם מסתגר בדירתו ברחוב צמח בירושלים, אבל רוחו, כנראה, עדיין מאוד איתנו. אפילו עורך העולם הזה עדיין שבוי בקסם לשונו וניסוחיו יוצאי־הדופן של מנחם בגין.

בגין דיבר פעם, בעת המצור על ביירות, על ראשי אש"ף, כעל אבו־עמאר ואבו־עיאד וכל „ה־אבו'ים". עכשיו בא עורך העולם הזה, וכאשר הוא כותב על ראשי מחתרות קטנות הנכשלים כראשי־מדינות הוא מביא לדוגמה את בר־גיורא, בר־כוכבא „ועוד כמה בר'ים".

על ההליכה הזאת בעיקבות מנחם בגין אפשר רק לומר — בר־מינן (לא עלינו, בארמית טובה).

אלי הובברג, תל־אביב

● ● ●

השם ירחם

עוד על ראשי־תיבות צה"ליים („מיכתבים", העולם הזה 17.2.88 והלאה).

למי שעוסק בקביעת ראשי־תיבות בצה"ל, אם יש אדם או גוף כזה, יש דימיון פרוע.

השבוע נתקלתי באחד הפירסומים של צה"ל בכתבה על ההכנות בבית־לחם לקראת חג־המולד. אבל כנראה ששבע האותיות לערב ה־24 בדצמבר זה יותר מדי בצה"ל, ולכן הכתיר, מי שהכתיר, את הכתבה הזאת בראשי־התיבות המקצרים מאוד (רק ארבע אותיות) — חמו"ל, במקום חג־המולד.

על זה כבר אמרו חז"ל: ר"ל (רחמנא ליצלן — השם ירחם!).

אריה ברנע, רמת־גן

■ ■ ■

מיכתבים למערכת

העולם הזה **שומר לעצמו את הזכות לערוך מיכתבי קוראים מסיבות לשוניות, מישפטיות או טכניות.**

כתובת המערכת

קוראים המבקשים לכתוב למערכת העולם הזה מתבקשים לדייק בכתובת המערכת: רחוב גורדון 3, תל־אביב, מיקוד — 63458.

בשעת הצורך ניתן גם לפנות בטלפון — 232262 (03), בפקסימיליה — 972-3-245242. מנוי 2009, ובטלקס — RMYM IL 341667.

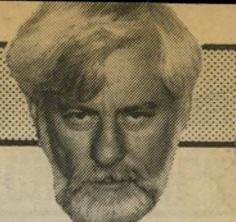

הנדון:

שמים כמה גרגירים של תוכנית, שופכים מים פוליטיים חמים...

תיכנון נמס

ישראלים מפורסמים בעולם בשל כושר־האילתור שלהם. אימפרוביזציה, בלעז.

זוהי תכונה חיובית מאוד.

היא מאפשרת לאדם (ולמדינה כולה) להיערך במהירות לקראת מצב חדש, לנקוט יוזמה, להמציא תשובות מהירות לבעיות חדשות, לספק מענה לכל אתגר.

הנה, למשל, הרעש הגדול בארמניה. המדינה הסובייטית, גוף ביורוקראטי כבד־מישקל, מין דינוזאור של ימינו, היתה זקוקה לזמן רב כדי לעכל את האסון ולפתוח בפעולות־הצלה. עד אז כבר מתו רוב הקבורים מתחת להריסות.

הישראלים, לעומת זאת, נערכו במהירות, והם הגיעו לארמניה, חרף כל המיכשולים, במהירות־שיא.

■ ■ ■

הו כושר־האילתור. הוא מחייב רמה גבוהה של יוזמה ותיחכום מצד הפרט, יכולת של גופים לשנות במהירות יעדים ושיטות. תכונה טובה.

יתכן שהתכונה הזאת טבועה בטבע היהודי.

בני־מיעוט, שהיו צפויים בכל עת לרדיפות, היו מוכנים תמיד לברוח בהידלק הנורות האדומות, נאלצו תמיד למצוא שיטות כדי לעקוף חוקי־הפלייה. הם חיו מחוץ למיסגרת החברה המסודרת של „הגויים".

אנשים כאלה יכולים לפתח בקירבם תכונה זו. בתהליך של הישרדות המוכשרים ביותר, נערכה במרוצת הדורות סלקציה, שבה ניצחו המהירים ביותר, הניידים ביותר, הזריזים ביותר.

בקיצור, המסוגלים ביותר לאלתר.

עד כה שרדה תכונה זו גם במדינת ישראל. במאבק להקמת המדינה, ובמילחמותיה מאז, ניתן פרס למאלתרים. הם שהצליחו, הם המצליחנים גם כעת.

למאלתרים, הידד!

■ ■ ■

אולם כושר־האילתור הוא רק צד אחד של המטבע. הצד האחר הוא חוסר־כושר־התיכנון.

יש אומרים שאלה הם רק שני שמות שונים לתכונה אחת ויחידה: מי שאינו מסוגל לתכנן, מאלתר. מי שמאלתר, אינו מסוגל לתכנן. מי שמתכנן, אינו מסוגל לאלתר.

בתיאוריה, זה לא צריך להיות כך. המצביא האידיאלי הוא הגנרל השוקד מראש על הכנת תוכנית לפרטי־פרטיה. על פיה הוא בונה את סדר־הכוחות ויוצא למערכה. אך אם במהלך המערכה משתנות הנסיבות ונוצרים מצבים בלתי־צפויים, הוא מאלתר ומפעיל את הכוחות בהתאם לנסיבות החדשות.

זה יפה, אבל זה נדיר מאוד בטבע. יתכן שהגנרל ארווין רומל היה כזה. לא כן יריבו הגדול, ברנארד מונטגומרי, איש־תיכנון כבד־תנועה.

(על אריך לודנדורף, המצביא הגרמני במילחמת־העולם הראשונה, שניצח בקרב על טאננברג, מספרים שנשאל פעם מה היתה תוכניתו כשיצא לקרב היסטורי זה. הוא השיב: „קודם כל ניצחתי בקרב. אחר־כך הכנתי את התוכנית." אבל זהו רק סיפור.)

כושר־התיכנון אינו תכונה של פלוני ואלמוני. זוהי פילוסופיה חברתית. היא מחייבת ויתור על תגובות מהירות, לטובת הכנה יסודית, שקולה ומדוקדקת.

כושר־האילתור הוא תכונתו של הקאובוי, היודע לשלוף במהירות ולירות מן המותן. כל הקודם זוכה (בחיים).

כושר־התיכנון הוא תכונתו של המהנדס הבונה גשר, אחרי שמדד, שקל, חישב, שירטט, הזמין חומרים, וכן הלאה.

■ ■ ■

יש מצבים שבהם כושר־האילתור נושא ריבית גבוהה. למשל, מול פני אסונות־טבע. או במילחמות־פתע. או בבורסה. בכל מצב בלתי־צפוי.

אבל חברה מודרנית אינה יכולה לתפקד בעזרת האילתור. היא זקוקה לתיכנון, מפני שהמדינה החדישה ממלאה אלף ואחד תפקידים מסובכים. אם כל אחד מפקידיה יאלתר ככל העולה על רוחו, המדינה תחדל מלתפקד.

זהו מה שקורה אצלנו.

■ ■ ■

בשטח הצבאי, למשל.

מילחמת־העצמאות לא תוכננה. במהלכה הכינו תוכניות לכמה ימים בשטח מוגבל, אבל תוכנית אסטראטגית לא היתה.

דויד בן־גוריון אילתר. לעיתים בהצלחה, לעיתים בצורה הרת־אסון (לטרון). מכיוון שניצחנו, בסוף, איש לא שם לב לפגם זה. להיפך, הכל שיבחו את כושר־האילתור הנהדר שלנו, את יכולתו של כל מס־כף (כמוני) ליטול יוזמה בידיו ולפעול. נהדר.

מילחמת־סיני נראתה כמערכה מתוכננת היטב. קדמו לה דיונים ממושכים עם הבריטים והצרפתים, בעלי־בריתנו.

אך ניתוח אחר־מעשה גילה כי במילחמת־סיני חגג הברדק. שום דבר לא „דפק". אבל זה לא היה חשוב, מפני שהבריטים והצרפתים איימו על עורף האוייב, והמצרים נאלצו לברוח בחיפזון כדי לחלץ את עצמם מן המלכודת.

מילחמת ששת־הימים היתה יותר מתוכננת. מכל מילחמות־ישראל, זו היתה, כנראה, המתוכננת ביותר. ראשי צה"ל קיוו במשך שנים שהמנהיג המצרי יעשה את השטות וירכז את צבאו בסיני. לפני המילחמה עצמה ניתנו לצה"ל עוד שלושה שבועות כדי להתכונן למצב שנוצר. בכל זאת היו אילתורים פרועים, בייחוד בחזית הירדנית והסורית.

מילחמת יום־הכיפורים היתה כולה חגיגה של אילתורים. התוכנית, במידה שהיתה, התנדפה כבר בשעות הראשונות, יחד עם קו בר־לב. מאז אילתרו הכל, בהצלחה רבה.

מילחמת־הלבנון היתה שיא של חוסר־תיכנון. אמנם, היא הוכנה מראש במשך חודשים רבים, אך תוכנית לחוד ומציאות לחוד. בחזית הסורית החלה הפעולה בצורה מאוחרת ומאולתרת, בגלל הצורך לגרור את הממשלה לעניין. כך הסבירו הגנרלים את כישלונם המצער, כאשר לא הגיעו כלל אל יעדיהם בגיזרה זו. ואילו בגיזרה המערבית התנגדו הכוחות הפלסטיניים בצורה בלתי־צפוייה, בייחוד בצידון, והתוכנית השתבשה. איש לא התכונן למצור הארוך על ביירות. כל ההצלחות (ניתוק כביש ביירות־דמשק וההתחברות עם הנוצרים) היו פרי האילתור.

על המילחמה הנוכחית אין צורך להרבות מילים. האינתיפאדה באה כולה בהפתעה, ותגובת צה"ל היא כולה שרשרת רצופה של אילתורים.

■ ■ ■

אם זה כך בצה"ל, שעליו תיפארת המדינה, הרי על אחת כמה וכמה בכל שאר מערכות חיינו.

בעיני האזרח הפשוט, שאינו מבין בכלכלה ושהכלכלה נראית לו כממלכת־סתרים, מצטיירת תמונה מרגיעה.

הכלכלה, כך נדמה לו, היא תחום של מומחים. והמומחים יושבים ומתכננים ללא־הרף.

זה צריך להיראות כך:

אי־שם במישרד־האוצר (או בבנק ישראל, או באיזשהו מקום מיסתורי אחר) יושבים צוותים של מומחים, חכמים, מלומדים, פרופסורים אחד־אחד.

כל צוות שוקד במשך חודשים על הכנת תוכנית. הוא בודק פיתרון מסויים, שוקל אותו מכל צדדיו, מחשב בעזרת מחשבי־ענק את כל ההיבטים וההשלכות בתחומים השונים, עורך עליו דיונים ממצים בינו לבין עצמו.

כך מוכנים בוזמנית שורה של פיתרונות אפשריים, כולם מתוכננים ומחושבים עד הסוף.

בתום המלאכה — נאמר אחרי חצי שנה — מתכנסים כל הצוותים האלה אצל שר־האוצר ומגישים לו את כל התוכניות. כל צוות מעלה את התוכנית שלו, מסביר את מעלותיה ומיגרעותיה, סיכוייה וסיכוניה. לבסוף, אחרי דיון לוהט אל תוך הלילה, אחרי הרבה סיגריות וסנדוויצ'ים, מתקבלת ההחלטה. תוכנית מסויימת זוכה.

עד לרגע הזה, אף מילה אחת לא דלפה החוצה. כל הצוותים עבדו במשך החודשים בסודיות מוחלטת, בחרדת־קודש.

כך זה במדינה מסודרת.

■ ■ ■

למרבה הצער, במדינת־ישראל זהו מדע בידיוני, סייאנס־פיקשן, כמו טיול על המאדים. אין לזה שום קשר עם המציאות.

במדינת־ישראל אין תיכנון כלכלי מסוג זה.

יאמרו: המערכת שלנו אינה בנוייה לזה. זה לא טמון באופי הלאומי שלנו.

יאמרו: ההחלטות מתקבלות על־ידי פוליטיקאים, על־פי שיקולים פוליטיים טהורים. מה הטעם בהכנת תוכניות, אם ברגע האחרון בא איזה שר ומחליט מה שהוא מחליט, על־פי מצב־הרוח הציבורי של הרגע, וכדי להיות פופולרי באותו יום?

וכך רודפים שרי־האוצר זה את זה בקצב מסחרר, וכל אחד מהם שולף מן המותן.

ה„ליברליזציה" של שימחה ארליך. ה„אין לי" של ייגאל הורביץ. ה„יש לי" של יורם ארידור. הדולאריזציה. האמנה החברתית. עיסקות־החבילה. התוכנית הכלכלית החדשה הישנה.

משה ניסים, למשל. פוליטיקאי פיקח, שלא הבין דבר בכלכלה (כמו קודמיו). כאיש פוליטי ידע שהציבור מבין רק מדד אחד: המדד של ה־15 בחודש, מדד האינפלציה. הוא יצא להדביר את האינפלציה ולשמור על היציבות. בכך הצליח.

הציבור לא הבין — וגם ניסים לא הבין — כי הצורה שבה עשה זאת קוברת את כל הענף היצרני במדינה, בתעשיה ובחקלאות.

ניסים, פוליטיקאי פיקח, הלך ברגע הנכון. יורשו נכנס לתפקיד והבין כבר כעבור רגע שהוא נמצא ב„ברוך" גדול.

■ ■ ■

שימעון פרס, כמו כל קודמיו, אינו מבין דבר בכלכלה. יותר מכל קודמיו הוא מעוניין בתחום אחר לגמרי — התחום הקרוי אצלנו „חוץ וביטחון". (שם מוזר לתחום שיש בו הכל חוץ מביטחון, ושהדבר היחידי שבטוח בו הוא שאין מדיניות־חוץ.)

שימעון פרס הוא אדם אחראי, חרוץ, שקדן. תמיד אומרים עליו שהוא „בלתי־נלאה", לטובה או לרעה. אין ספק שיש לו רצון טוב וחזק ללמוד ולהצליח.

הוא גם יודע שהוא חייב להצליח, כי אחרת יגיע במהרה לסיום הקאריירה הפוליטית הארוכה והמתסכלת שלו.

אבל שימעון פרס הוא בראש וראשונה פוליטיקאי. אולי הפוליטיקאי בה"א הידיעה במדינה.

וכאן יש סתירה. הסתירה הישנה בין אילתור ותיכנון.

■ ■ ■

כדי להצליח באמת, צריך היה שר־האוצר החדש להיעלם למשך חצי שנה. להקים צוותות לתיכנון, כדי שיכינו תוכניות חלופיות לפיתרון הבעיות של המשק בכללותו. כלומר: לא לסילוק סימפטום באיבר אחד, שיופיע מיד במקום אחר בגוף, אלא לריפוי המחלה עצמה.

אחרי חצי שנה היה שוקל את כל התוכניות, בוחר בתוכנית הסבירה ביותר, וכו' וכו'. ראה לעיל.

אבל זה הרי מדע בידיוני. זה אינו אפשרי.

ראשית, מפני שאין כלל צוותות כאלה. מעולם לא השתמשו בהם. מניין יצוצו פתאום?

שנית, ה„ברוך" קיים עכשיו. הציבור דורש פיתרון עכשיו. מי יודע מה יכול לקרות בחצי שנה? הציבור הוא ג'אנקי של אילתורים, ואינו מוכן לחכות חצי שנה.

שלישית, פרס הפוליטיקאי אינו יכול כלל להרשות לעצמו לחכות חצי שנה. כי אחרי החודש הראשון יחליטו הכל שפרס הוא כישלון, שפרס הוא קאטאסטרופה, שפרס צריך ללכת.

שר־האוצר פרס, שהוא גם ממלא־מקום ראש־הממשלה וראש אחת משתי מיפלגות העיקריות, ראש־ממשלה לשעבר ושר־ביטחון לשעבר, פשוט אינו יכול לחכות.

הוא עולה על הבימה כקוסם, והוא חייב לשלוף מן המיגבעת את הארנבת שהכל מצפים לה. אחרת ייראה כמוקיון.

כדי לשנות את המצב, צריכים לשנות אל כל המערכת, ליצור אגף־תיכנון אמיתי וקבוע, לראות בתיכנון לטווח־ארוך משימה חיונית ומרכזית.

■ ■ ■

בינתיים חוגג האילתור, כשהוא מתחזה לתיכנון. המאלתרים והיחצנים חברו יחד.

אחרי שבוע יש תוכנית.

זהו. הגיע הקץ לאילתור. מעכשיו הכל מתוכנן לעומק ולרוחב.

זוהי המצאה ישראלית חדשה: התוכנית המאולתרת. תיכנון נמס. לוקחים כמה גרגירים של תיכנון, שופכים מים פוליטיים חמים, ממתיקים ביחסי־ציבור, והופ — ישנ! יש תוכנית!

מאת אורי אבנרי

העם

יד ימין היא הפועלת

רק שר שמאלי יכול לבצע מדיניות ימנית. עיקרון קלאסי זה הוכח השבוע שוב בישראל.

צרור אמצעי־החירום, הנושא את ה־תואר הגראנדיוזי „תוכנית כלכלית חדשה", הוא כל־כולו פרי תפיסה „ימ־נית" (או, בעגה האמריקאית, „שמר־נית"). עד כדי כך, שהעיתון הארץ, הנ־ציג העיקבי ביותר של מחשבה כלכ־לית־חברתית ימנית, יצא השבוע מגד־רו כדי לשבח את שימעון פרס.

המכנה המשותף של כל האמצעים הוא הניסיון לשפר את מצב המשק על־ידי הורדת השכר של השכירים.

המחשבה העומדת מאחורי תפיסה זו: אם שכר־העבודה יירד, כושר־הת־חרות של התעשייה הישראלית יעלה. ככל שיגדל ההון שבידי העשירים, כן ירצו להשקיע יותר, והייצור יתרחב.

זוהי תפיסה סבירה כשלעצמה, אם כי ניתן להתווכח על כל אחד ממרכי־ביה. הדברים רחוקים מלהיות מובנים מאליהם.

אולם אין זו התפיסה היחידה האפשרית. שום אמצעי כלכלי אינו בלעדי, ולכל אמצעי יש חלופות. שום הכרעה אינה יכולה להיות כלכלית־בלעדית. כל הכרעה היא, ביסודה, פו־ליטית־אידיאולוגית. כי בכלכלה, יש תמיד מישהו הנותן ומישהו המקבל, מישהו המשלם ומישהו הנהנה.

במצב הנוכחי במדינה, בולטות שתי תופעות:

א׳: רק השמאל יכול.

רק השמאל יכול לבצע מדיניות ימ־נית.

עכשיו ברור מדוע השתוקק כל־כך יצחק שמיר להקים ממשלה רחבה, ומ־דוע עמד על כך שתיק־האוצר דווקא יהיה בידי ראש מיפלגת־העבודה.

אילו הכריז שר־אוצר ימני על אותם אמצעי־החירום שעליהם הכריז השבוע שימעון פרס, היתה קמה מהומה. ההס־תדרות היתה קוראת למאבק המוני. וע־די־העובדים היו מתקוממים. הפגנות־רחוב סוערות היו פורצות בשכונות־המצוקה. פנתרים שחורים ולבנים היו צועקים חמס.

שום דבר כזה אינו קורה עכשיו. ההסתדרות משמיעה קול־ענות־חלו־שה, וברור כי תקבל את הדין — מה גם שהיא עצמה, כמעבידה־ענק, מעוניינת במדיניות זו.

רק שר־אוצר שמאלי יכול לבצע מדיניות כלכלית־חברתית ימנית, כשם שרק שר־ביטחון שמאלי יכול לבצע מדיניות־כיבוש ימנית בשטחים הכבו־שים.

אילו היה אריאל שרון מכהן בתפ־קיד זה, והיה עושה רק חלק ממה שעו־שה עתה יצחק רבין — שני הרוגים ועשרות פצועים ביום, הריסת־בתים יו־מית, גירוש מאסיבי — היו מאות אל־פים מפגינים נגדו ברחוב. המדיניות היתה מתמוטטת.

לפי אותו ההגיון, רק ראש־ממשלה ימני יכול לבצע מדיניות שמאלית. רק הוא יכול להחליט על נסיגה, כפי שהו־כיח מנחם בגין. מכיוון שכל שלום כרוך בוויתורים מרחיקי־לכת, יכול רק שילטון ימני לעשות אותו. אילו היתה ממשלה שמאלית עושה זאת, היו המו־נים משולהבים מפגינים נגדה ברחו־בות, ומאיימים במילחמת־אזרחים.

ב׳: לא קיים שמאל.

הצד הבולט ביותר ב„תוכנית הכל־כלית" הימנית, מופעלת עתה במדינה, הוא שאין כל התנגדות לה, אף בשטח התיאורטי.

במדינה נורמלית, כאשר הממשלה מבצעת מדיניות כלכלית ימנית־שמ־רנית, נשמע נגדה קול המטיף למדי־ניות כלכלית הפוכה. אקדמאים שמא־

(המשך בעמוד 10)

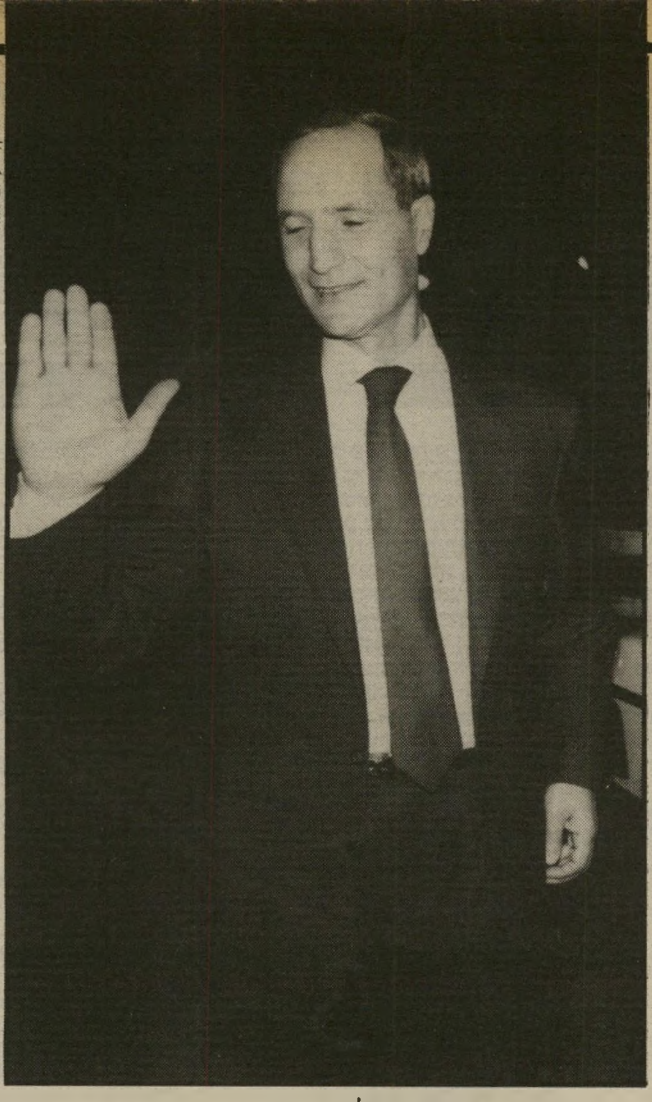

אבי ולדמן, העולם הזה

שר־בלי־תיק אדרי
מוביל ברשימה

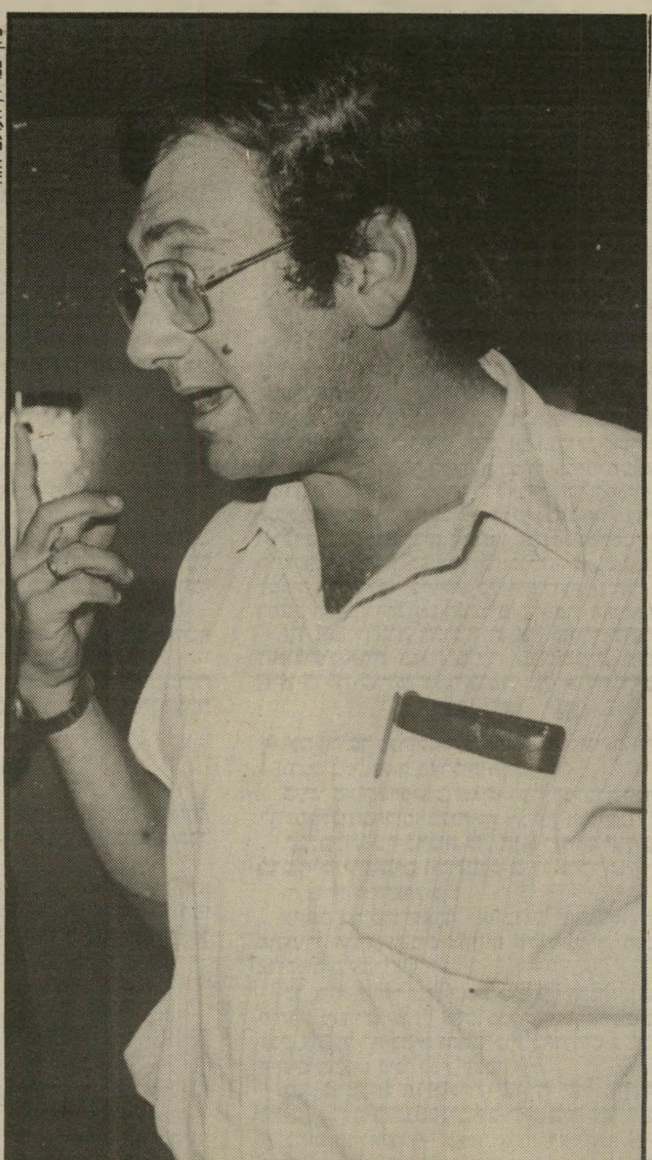

ציון צפריר, העולם הזה

שר־בלי־תיק אולמרט
לא הגזים

השיפוצים של חמשת השרים בלי תיק עלו עד כה 600,000 ש״ח. דפנה ברק מגלה סודות מהחדרים

במדינת־הגמדים רעש ומהומה: בונים, מזיזים קירות, מרחיבים, משפצים.

במישרד־ראש־הממשלה דלק הש־בוע האור גם בלילות — דפקו, הזיזו רהיטים, תלו וילונות.

שתי מילות־המפתח כאן הן „הרחי־בו", „ביזבוז".

חמישה שרים־בלי־תיק נמנים על הממשלה שיצאה בשבוע שעבר לדרך: רפי אדרי, אהוד אולמרט, מוטה גור, משה ניסים, אבנר שאקי. אליהם עתי־דים (אולי) להתווסף אורה נמיר ואליהו (הבטיחו לו) בן־אלישר. מדובר בשרים שאין להם תיק, אבל שיש להם הרבה־הרבה תיאבון.

מי שהיה בסוד העניינים השבוע במישרד ראש־הממשלה לא יכול היה שלא להתרשם שעם־ישראל זכה בש־רים אניני־טעם, בעלי סיגנון אישי, חוש אסתטי, הרגולים בסיסמה „אם לא התוכן, לפחות הצורה!"

השיפוצים שהכתיבו חמשת המנהיגים — באותם הימים ממש שבהם הוכרז על פיחות וקיצוץ — עלו עד כה למדינת־ישראל, על פי הערכה משוע־רת, 600 אלף שקלים. זהו הסכום ששילם עם־ישראל השבוע עבור וילונות חדשים, פינות סלוניות, שטיחים, שבי־רת־קירות, רהיטים ועוד, על פי טעמם של מי שנבחרו לשבת סביב שולחן־הממשלה מדי יום ראשון בבוקר, ואין איש יודע במה יתעסקו בדיוק בשאר ימות השבוע.

אדרי: להרחיב!

המוביל בדרישות, על פי די־ו[illegible] פנימיים, הוא רפי אדרי. אמ־נם, הוא עדיין טירון בממשלה, אבל אין זאת אומרת שלא פיתח טעם אישי, במהלך מסעותיו בעולם.

אדרי השתכן בקומה הראשונה במישרד ראש־הממשלה, במקום שבו שכנה לישכתו של יצחק מודעי (עבר למישרד־הכלכלה).

הלישכה מונה חמישה חדרים. ל־מודעי זה הספיק, אבל אדרי דרש ל־הרחיב, לשפץ, לפרוש שטיחים חדשים מקיר לקיר, להחליף וילונות.

הבשורה הגדולה שמביא עי־מו השר החדש היא הרחבת החדר המיועד לשר, על־חשבון החדר המיועד לעוזרו.

לשם־כך עבדו אפילו בלילה, כדי שהשר יוכל להיכנס ללישכתו ולהת־חיל להועיל לעם־ישראל.

אדרי, כך אני מניחה, יעדיף לשבת בלישכתו המפוארת במישרד הכל־כך יוקרתי, מאשר לסייר ברחבי הארץ, מפני שהוא ביקש מכונית וולוו ונתנו לו — קטנוניות שכזאת! — רק פיז'ו.

חוץ מזה, כך סיפר אדרי לידידים, הוא עומד להתמנות כ„מקשר" בין ה־כנסת והממשלה. (המקשר — זהו שמו של סרט של הבימאי פראנסואה טריפו, על ילד שהעביר פתקים בין גבר ואהובתו.)

ניסים: וולוו!

אחרי אדרי, המוביל ברשימת הדרישות הוא שר־האוצר לשעבר,

בילעדי

שקט, משפצים!

משה ניסים.

השר־בלי־תיק נכנס למה ששימש כלישכתו של ייגאל הורביץ, בקומה השניה במישרד ראש־הממשלה.

הורביץ, שזעק „אין לי!", הסתפק בשלושה חדרים. אבל ניסים, שחלש עד לפני כמה ימים על כמה קומות, דרש שיפוצים. זרקו החוצה עורך־דין, שישב בחדר סמוך, ואירגנו לו שני חדרים נוספים.

כעת משפצים שם, מרהטים ומסדרים לו לישכה שלא תבייש שר־אוצר־לשעבר, גם אם הוא ללא־תיק.

ניסים לא רק דרש, כמו אדרי, וולוו — הוא גם קיבל אותו.

ישנה הוראה מאת מישרד־החשב־הכללי, אריה שר, לקנות לו מכונית וולוו 740 חדשה. אריה שר היה כפוף לניסים כשזה היה שר־האוצר, אבל זה לא שייך.

● שאקי: יש בן!

מי שאינו דורש באורח ישיר, אלא שולח את בנו ואשתו, הוא השר־בלי־תיק (כמעט שר־החינוך־והתרבות, כמעט־כמעט שר־הדתות) אבנר שאקי.

השר החדש השתכן בלישכתו של יוסקה שפירא, בקומה החמישית של בניין מישרד־ראש־הממשלה. הלישכה מכילה חמישה חדרים, תודה לאל, אבל לשאקי, מנהיג המפד"ל עד לפני כמה ימים. יש בקשות נוספות, הנוגעות לריהוט ולהידור.

לשם־כך הגיע בנו לירושלים. נחמה, העוזר־כנגדו, הסתפקה בהכתבת הדרישות בטלפון. דרישותיו של שאקי נענו, אל רחום וחנון.

● גור: בתל־אביב

למוטה גור מסדרים לישכה חדשה בתל־אביב, ברחוב האלוף אלברט מנדלר. הלישכה, המתארגנת בימים אלה, מונה ארבעה חדרים.

שר־בלי־תיק גור
נשאר בתל־אביב

עד כה שכן גור בבניין בתל־אביב. כשנאלץ לעלות לירושלים, השתמש לפעמים בשרותיו האדיבים של בועז אפלבוים, המאכלס את לישכת ממלא־מקום־ראש־הממשלה בבניין ראש־הממשלה.

● אולמרט: צנוע

דווקא אהוד אולמרט המהודר והעשיר אינו מגזים בדרישותיו.

אולמרט נכנס ללישכה שאיכלס משה ארנס (המשפץ כיום בקצב רצחני את לישכת שר־החוץ) במיזרח־ירושלים.

בזמנו היתה זאת לישכתו המרווחת של מנחם בגין, עת הצהיר שיישב לפעמים במיזרח־העיר בימיו הטובים.

בגין לא כל־כך ישב שם. אולמרט — כן. הלישכה מכילה חמישה חדרים.

● אורה ואליהו

חוץ מזה מחכים/ות הכל לאורה נמיר, השרה ה־12. אם וכאשר תיכנס נמיר ללישכתו של הרב יצחק פרץ, בקומה הראשונה של מישרד ראש־הממשלה. הלישכה מונה חמישה חדרים. עד עכשיו טרם התוודעו ה־אחראים לטוב־טעמה של נמיר.

נמיר תתמנה כשרה בתנאי שיפתרו כמה בעיות בליכוד, שיובילו למינויו של אליהו בן־אלישר כשר. הדוקטור ההרצלאי מיועד להשתכן בלישכתו של עזר וייצמן (שעבר ללישכת שר־המדע במיזרח־ירושלים), בקומה החמישית במישרד ראש־הממשלה. הלישכה מונה חמישה חדרים, נכון לעכשיו.

כל לישכה של שר־בלי־תיק מונה ארבעה אנשים: עוזר, מזכירה, פקידה ונהג.

● רוני: יש תיק!

נוסף על כך יזכה עם־ישראל סוף־סוף בסביבה איכותית, או באיכות־הסביבה.

רוני מילוא, שר טרי שינצח על המלאכה, קיבל לידיו את הקומה השלישית במישרד־הפנים, שם היה אגף איכות־הסביבה. הוסיפו לרוני את רשות־הגנים, והפכו אותו לשר־עם־תיק.

לממלכת איכות־הסביבה מוסיפים בימים אלה מנכ"ל, סמנכ"ל, פקידים, מכוניות, נהגים.

● שרי השיפוץ

גם אריה דרעי — שר־הפנים שמילוא שוכן אצלו כדייר־מישנה, משפץ את לישכתו. הנוגעים־בדבר מדווחים על שיפוצים קדחתניים.

בגיל 30 כבר הספיק דרעי לפתח סיגנון אישי, סיגנון יקר.

גם הנציג האחר של ש"ס מפגין טעם אישי. הרב יצחק פרץ, שעבור מיפלגתו הצביעו מיעוטי־יכולת בעיירות־פיתוח, משפץ את לישכתו במישרד־הקליטה.

גידעון פת עושה „ביעור חמץ" בממלכת יריבו המושבע, אברהם („אברש'ה") שריר בלישכת שר־התיירות. פת, כנראה, חיטא את הקירות, לפני שהתחיל לתלות טפטים.

משה ארנס לא מת על טעמו של שימעון פרס, ונתן הוראה להחליף מאלף־עד־תו את הריהוט בלישכת שר־החוץ.

סגנו, בנימין („ביבי") נתניהו, ש־השתכן בחדר נערו־של־פרס, אורי סביר, אינו מפגר אחריו במלאכת השיפוצים.

לשימעון פרס, שר־החוץ־היוצא, מחפשים דירת־שרד בירושלים, וקונים מכונית אמריקאית חדשה, כיאה לשר־אוצר שנקרא להציל את המשק.

● סגנים חביבים

נוסף על כל אלה, זכה עם־ישראל בסגן־שר־העבודה־והרווחה — הרב חיים זאב פלדמן. גם לו יש דרישות, גם לו מגיעים מזכירה, נהג, לישכה, מכונית ושאר תנאים, שיעזרו לו לעודד את הרווחה בארץ.

על אברהם („בייגה") שוחט, איש מחנהו של יצחק רבין, מדובר נכבדות לתפקיד סגן־שר במישרד־הבריאות. אולי גם הוא לא ישתגע על טעמה של שושנה ארבלי־אלמוזלינו — האחרונה ששימשה בתפקיד זה לפני שהפכה שרה — וידרוש שיפוצים. מובן שיוצמדו לו כל האביזרים המקשטים סגן־שר (מכונית, נהג, פקידה).

וחוץ מזה, עזר וייצמן, שעליו הוטל לפתח את המדע בישראל, אינו חוסך מאמץ למנות את חברו, בנימין („פואד") בן־אליעזר, כשר.

לעומת האקט החברי של וייצמן, אין יצחק רבין הורג את עצמו כדי למנות את מיכה גולדמן כסגנו, אבל מתנהג כאילו יהרוג עצמו אם לאו. גם נאווה ארד החביבה היתה מדוברת כמועמדת לתפקיד סגנית־שר, ובינתיים מפצה עצמה בשיפוץ לישכה מרווחת בירושלים, כראש מישען (גימלאים).

וגם... שקט, משפצים!

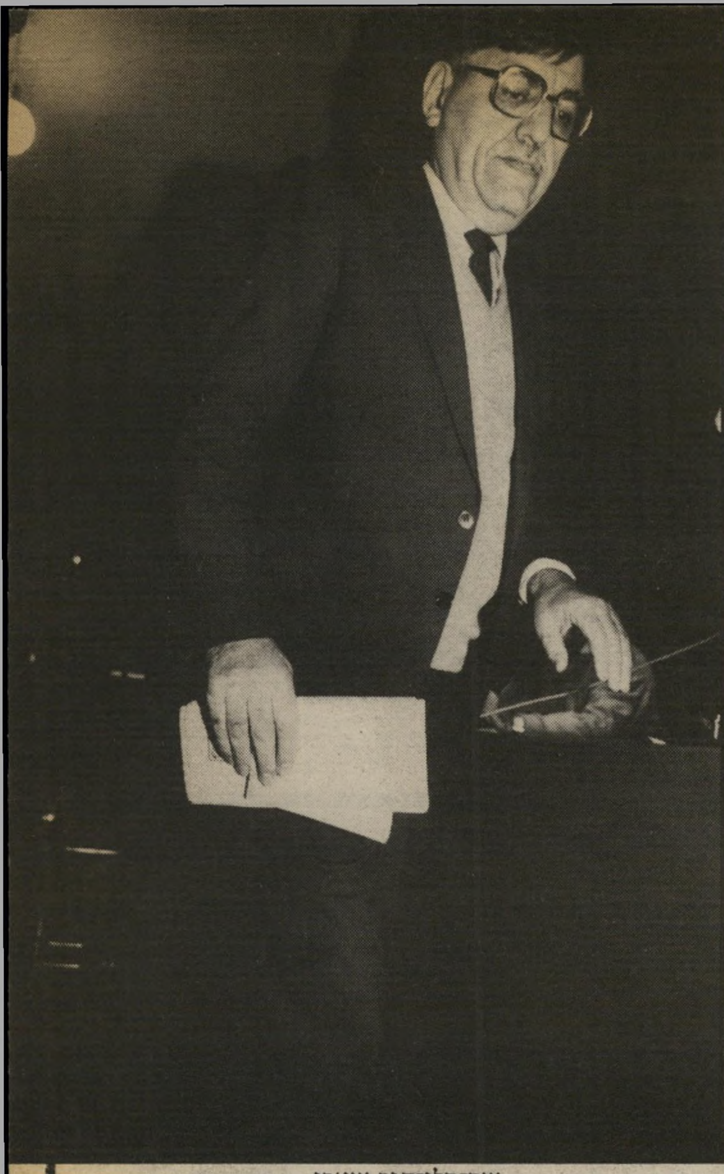

שר־בלי־תיק שאקי
שלח את בנו ואשתו

זום 77

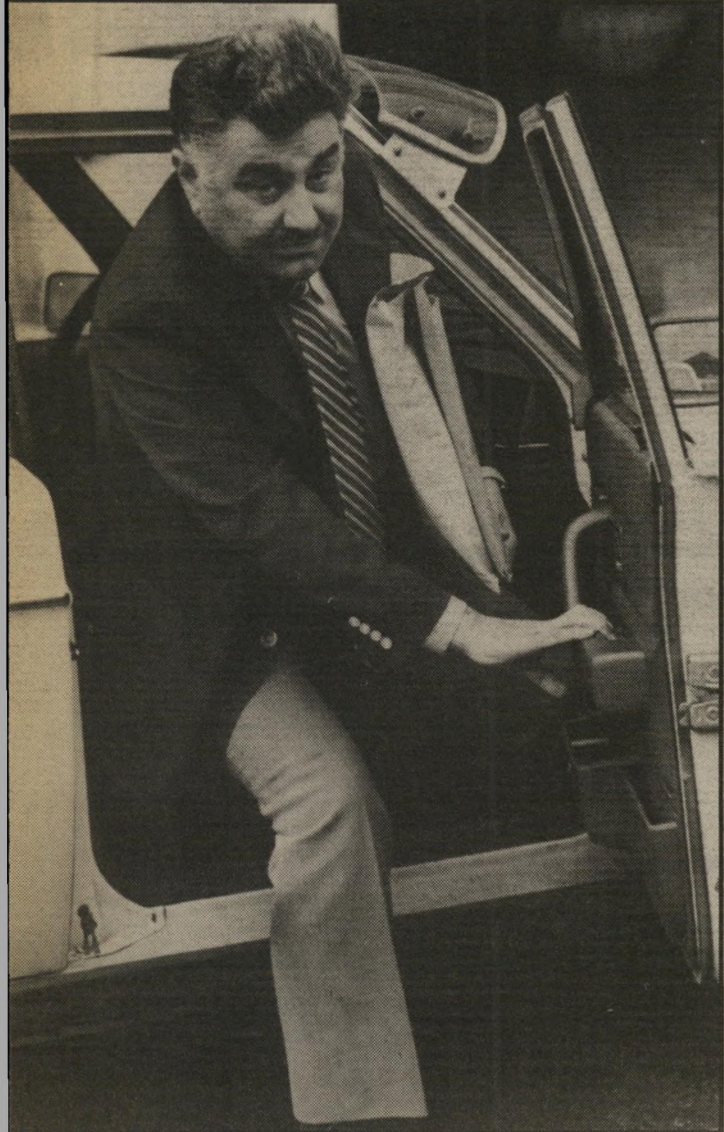

שר־בלי־תיק ניסים
השיג וולוו!

תשקיף

חריש יעזוב, רובינשטיין ייכנס

כחוגי הממשלה נשקל בימים אלה הרעיון להחליף את היועץ המישפטי לממשלה, יוסף חריש.

אחד המועמדים הרציניים להחליף אותו בתפקידו הוא הד"ר אליקים רובינשטיין, מזכיר הממשלה, שהוא ד"ר למישפטים, דתי וחביבו של יצחק שמיר.

אחת הבעיות העלולה להתעורר, אם ירצו להוציא את הרעיון אל הפועל, היא איזה תפקיד בכיר ימצאו לחריש.

אלמוזלינו פוטרה בגלל בעלה?

אחת הסיבות שגררו את פיטוריה של שרת־הבריאות לשעבר, שושנה ארבלי־אלמוזלינו, מתפקידה היא, כנראה, קישרי־הנישואין שלה עם נתן אלמוזלינו.

נתן אלמוזלינו, ששימש בעבר כגיזבר ההסתדרות, ידוע בעמדותיו בעד רפואה שיוויונית, נגד חוק־בריאות־ממלכתית ושימור קופת־החולים כגוף עצמאי.

גורמים במיפלגת־העבודה טענו כי עמדות אלה השפיעו בעקיפין על מדיניות מישרד־הבריאות, והביאו להטלת כובד האחריות על מישרד־האוצר, ולא על כתפי הציבור.

שרה אנג'ל ילדה

שרה אנג'ל, שהיתה נשואה לשמעיה אנג'ל, המרצה עונש מאסר־עולם באשמת־רצח, ילדה באחרונה בת.

בתקופת נישואיה לאנג'ל עשתה שרה מאמצים להיכנס להריון, אך בגלל התמכרותו של בעלה לסמים לא צלח הדבר בידיה.

מיד לאחר גירושיה משמעיה אנג'ל נסעה לצרפת, ושם נכנסה להריון.

שמועות מספרות כי שמעיה זועם על מה שהוא רואה כבגידה בו.

"עכשיו צריך לעבוד"

בלישכת שר־האוצר, שהאורות בה היו דלוקים בשבוע האחרון עד שעות מאוחרות ביותר, הסתובבו כמה עוזרים תשושים.

כשנשאלו לסיבה אמרו כי „עד עכשיו דיברנו, עכשיו צריך להתחיל לעבוד."

מיגון אוטובוסים — גם בירושלים

בעיקבות מיגון האוטובוסים הנוסעים בגדה המערבית ימוגנו גם האוטובוסים לעיר העתיקה.

כתשובה לשאילתה של מאיר פרוש, בנוגע להתנכלויות לאוטובוסים הנוסעים לנווה־יעקב וממנה, הודיעה מועצת עיריית־ירושלים כי האוטובוסים אכן ימוגנו.

טדי קולק, ראש עיריית ירושלים, פנה לשר־התחבורה, משה קצב ולחברת אגד כדי לגייס תקציב למיגון קו 25, וביום הראשון כישר כי 165 אוטובוסים ימוגנו, בקווים 1, 23, 25, 27 ובקווי הביקעה.

תחודש ועדת־המעקב הדרוזית

ועדת־המעקב הדרוזית תקום מחדש.

הוועדה הוקמה בראשונה ב־1982, על רקע מילחמת־הלבנון, שיתוף־פעולה גובר בין צה"ל לנוצרים ובעיות שהתעוררו בין צה"ל לבין הדרוזים בלבנון.

עיקר עבודת הוועדה היה חיזוק הקשר בין צה"ל לדרוזים בלבנון, ומניעת ניגודי־אינטרסים. מטרת ההתארגנות הנוכחית היא מציאת פיתרון לבעיות הדרוזים במדינת־ישראל, בעיות פנימיות בעדה וחילוקי־דיעות שנוצרו בינם לבין הרשויות.

365

ביום השני, ה־2 בדצמבר, מסר דובר צה"ל על 274 הרוגים פלסטיניים בשטחים הכבושים. מיספר זה אינו כולל הרוגים מירי מתנחלים.

לפי ספירת „העולם הזה" עומד מיספר ההרוגים על 365 הרוגים.

לעומת זאת, מוסרים מקורות פלסטיניים על 462 הרוגים פלסטיניים, לפי הפירוט הבא:

- **311 הרוגים מירי חיילי צה"ל ומתנחלים.**
- **38 הרוגים ממכות ומהתחשמלות.**
- **66 הרוגים כתוצאה משאיפת גאז.**
- **47 הרוגים מסיבות אחרות.**

קשה לסלק ראשי־ערים

עדיין לא ברור מה תעשה מיפלגת־העבודה במועמדים שערקו משורותיה והקימו רשימות עצמאיות לבחירות לרשויות.

מדובר בשיבעה ראשי־ערים, ביניהם ראש־עיריית חדרה, יחיאל כהנא, אלי דיין מאשקלון, חיים בן־חיים מאשקלון ועמיר פרץ בשדרות.

בליכוד התקבלה החלטה שמועמד המקים רשימה עצמאית יסולק, והם אכן יישמו את ההחלטה. גם מיפלגת־העבודה הגיעה להחלטה דומה, אך עד כה היא לא יושמה ויהיה קשה ליישמה.

"אגרת כינרת"

אם לא תעורר התנגדות חריפה מרי, צפוייה בקרוב „אגרת־כינרת".

כדי לחלץ את רשויות הכינרת מהמצוקה הכלכלית, שאליה נקלעו, הועלתה באחרונה הצעה לגבות אגרה של שקל אחד מכל מתרחץ או בעל כלי־שיט.

ההצעה, שהיא יוזמה של רשות־הנמלים, מעוררות התנגדות חריפה בקרב בעלי־העסקים באיזור.

עסקני־תיירות לעיריית טבריה

יאיר ובמן, בעל מלונות בטבריה, עומד להקים רשימה עצמאית של אנשי־עסקים בתחום התיירות, שתרוץ למועצת עיריית טבריה.

ובמן, המעריך שלא יזכה בראשות העירייה, מקווה להכניס לפחות שני נציגים למועצה, שיעשו לקידום התיירות בטבריה.

עד עכשיו היו בטבריה רשימות פוליטיות בלבד.

תנופת יחסי־ציבור בבל"ל

צמרת „בנק לאומי" פועלת בימים אלה לתיקון תדמית הבנק, שנפגעה בעיקבות סיטורי הדירקטוריון והתפטרות המנב"ל, צדיק בינו.

המערכה לשיפור תדמית הבנק תתבצע באמצעות העיתונות הכלכלית, הגדלת היקפי־הפירסום והחדרת תודעת הבנק גם לציבור שאינו נמנה על לקוחות הבנק.

קומנדו אקו"ם

אקו"ם, אגודת קומפוזיטורים, מחברים ומו"לים בישראל, מתכוונת להקים קומנדו לאכיפת הגבייה ממשתמשי תשלומי־תמלוגים.

מנכ"ל אקו"ם, רן קידר, סיפר שחוליות של סורקים יקיפו את כל הארץ וידווחו למרכז על סרבני־תשלום.

לדיברי קידר, הסכומים המגיעים לאקו"ם עבור השמעות פומביות ללא רישיון מסתכמים במאות אלפי שקלים בשנה.

החוליות ידווחו על פאבים, מיסעדות, בתי־קפה ובתי־מלון שאינם משלמים זכויות־יוצרים לאקו"ם.

השיר המושמע ביותר

השיר המושמע ביותר ברדיו בשנת 1988 הוא שירה של ריטה „אני חיה מיום ליום". השיר הושמע 293 פעמים בכל רשתות־השידור, וצבר 1172 דקות־שידור.

כך עולה מנתונים העומדים להתפרסם השבוע על־ידי אקו"ם. לפי מנכ"ל אקו"ם נאספו הנתונים על־ידי מגישי ועורכי תוכניות, ורוכזו במחשב האגודה.

השיר השני, גם הוא שירה של ריטה, עטוף ברחמים, זכה ב־270 השמעות, ואילו השיר השלישי הוא שירו של יהודה פוליקר, חלון לים־התיכון, שזכה ב־246 השמעות.

סניף „סונסטה" בטבריה

רשת־המלונות „סונסטה" בטבריה עשויה לפתוח סניף רביעי בטבריה, אחרי הסניפים שיש לה באילת, בירושלים ובים־המלח.

המדובר בניהול ובתיפעול שותף של מלון „קלאב הוטל", שאותו ניהלה בשנתיים האחרונות חברת „לרום".

באחרונה נודע כי חברת לרום, חברה־בת של אל־על, הפסידה מיליון דולר בניהול המלון בטבריה.

מישפט דמיאניוק יידחה שוב

עורך־הדין יורם שפטל, פרקליטו של ג'ון איוואן דמיאניוק, הגיש לבית־המישפט העליון בקשה לדחייה נוספת בעירעור.

העירעור, שנקבע תחילה לחודש דצמבר, נדחה למאי הקרוב בגלל מותו הטראגי של עורך־הדין דב איתן, פרקליטו השני של דמיאניוק.

המועד נקבע משום מותו של איתן ולא יכול היה לקחת בחשבון את פציעתו של שפטל, שאירעה ביום המחרת.

מתוך חמשת החודשים שהוקצבו לשפטל להיערך למישפט, יהיה שפטל בטיפולים אינטנסיביים במשך שלושה חודשים לפחות, ולכן לא יוכל להיערך למישפט.

היפאנים אמרו לא

נציגים של אחד מייצרני המכוניות היפאניות, שניהלו מגעים עם גורמים ישראליים, שביקשו לבדוק את האפשרות לייבא רכב יפאני חדש לארץ, חזרו בהם מכוונתם, והודיעו שהיצרן אינו מעוניין בשלב זה למכור את תוצרתו לישראל.

בחודשים האחרונים נפגשה באירופה קבוצה של אנשי־עסקים מישראל עם נציגים של אחת מיצרניות־הרכב מיפאן, שעד כה לא מכרה מכוניות לישראל, בגלל החרם הערבי. אנשי־העסקים התרשמו שיש פתיחות מסויימת אצל היפאנים. כמה מהם אף הגיעו עד יפאן כדי לבקר את היצרן.

במהלך־הביקור ביפאן לא נוהלו כל שיחות, ואנשי־העסקים התבקשו להמשיך את המשא־והמתן באירופה.

כשהתחדשו המגעים, והישראלים ביקשו לעבור לפסים ממשיים, התברר כי היפאנים עדיין אינם מעוניינים.

חב"ד לתל־ברוך

חסידי־חב"ד שוקלים לשגר את ניידת־התפילין שלהם, הידועה יותר בכינוייה „טנק המיצוות", לאתר־הפרוצות בחוף תל־ברוך.

יש בכוונתם לנצל את הריכוז הגדול של הגברים באיזור, ואולי, בהזדמנות זאת, להחזיר נשמות תועות לחיק היהדות.

מי יהיה הנציב הבא?

הצהרתו של נציב מס־ההכנסה, יאיר רבינוביץ, כי הוא מתכוון לפרוש מתפקידו באביב 1989, בתום תקופת־כהונה של ארבע שנים, מעוררת מתח וציפייה בצמרת מס־ההכנסה.

המישנה לנציב, אברהם צרפתי, שהוא מוותיקי הנציבות, רואה את עצמו כמועמד טיבעי לרשת את המקום, מה גם שבעבר עוכב קידומו, אחרי שהובאו נציבים מחוץ למערכת.

אולם עדיין לא ברור מה תהיה עמדת שר־האוצר החדש, שימעון פרס, המתחיל בעידן שר־אוצר מטעם מיפלגת־העבודה, אחרי 12 שנים שבהן שלט הליכוד בתיק זה.

בנציבות יש גם כמה מישנים הרואים את עצמם מתאימים לתפקיד זה.

אורית זרובבל

מלכת השלג

„חן של אשה ומוח של גבר", כך היו מגדירים את דורית ביניש — לפני עידן הפמיניזם, כמובן. אין מילה רעה

המילים שאומרים עמיתים על דורית ביניש נשמעות מתוקות מסכארין ודביקות מדבש. כולם אוהבים ומכבדים אותה. קשה מאוד למצוא מילה של ביקורת עליה. 23 שנים במישרד־המישפטים, מישרד שיש בו אינטריגות ותחרותיות קשה, ואף מי־לת־ביקורת אחת — זה הישג נכבד ביותר לפרקליטת־המדינה החדשה.

„זו הפעם הראשונה במדינה שאשה נבחרת לתפקיד פרקליטת־המדינה, למרות שאחוז הנשים בפרקליטות הוא יותר מ־80%," אמרה מישפטנית, השמחה על בחירתה של ביניש.

זה שנים אחדות היתה ביניש המועמדת הקבועה לתפקידי־מפתח במישרד־המישפטים. כאשר מונה גבריאל בך לתפקיד שופט בית־המישפט העליון, דיברו בה נכבדות כממלאת־מקומו בתפקיד פרקליט־המדינה. אבל יונה בלטמן זכה בתפקיד.

כאשר פרש יצחק זמיר מתפקיד היועץ המישפטי, קיוו שביניש תתמנה במקומו. גם אז הכזיבו הפוליטיקאים, ומינו את יוסף חריש.

בספטמבר 1988, כאשר הודיע יונה בלטמן על פרישתו מתפקיד פרקליט־המדינה, היה ברור לכולם כי הפעם תזכה ביניש בתפקיד. וכאשר השר אברהם שריר היסס ודחה, חתמו כל 200 פרקליטי־המדינה על מיכתב שרחק בשר למנותה. איש מכל הפרקליטים, עובדי־המדינה, לא יצא דופן.

שריר ניסה להשפיע על בלטמן להישאר בתפקידו עד אחרי הבחירות, וביניש התחילה להתייאש.

יפהפיה וקרירה

לא ברור עד היום מה היה הדבר שגרם לשר שריר להתנגד למינויה של ביניש. האם היתה זו השפעתן של מיפלגות־הימין, שזכרו לפרקליטה היפה את מישפט המחתרת היהודית, את העונשים החמורים שדרשה והשיגה, ואת התנגדותה הנמרצת לחנינה?

האם היה זה בגלל פרשת־השב"כ, או בגלל השתתפותה כחברה בוועדת־החקירה בעניין צברה ושאתילה?

יודעי־דבר מספרים כי לשריר היתה סיבה יותר אישית. אומרים שהוא נעלב עמוקות מהתנגדותה של ביניש לתמוך בשריר בעניין ויליאם נקש והסגרתו לצרפת. כאן, מספרים מקורות יודעי־דבר, קבור הכלב.

פרשת השב"כ גרמה בזמנו להטלת רפש בפניה היפות של הפרקליטה, כאשר הרב חיים דרוקמן רמז רמיזות גסות על יחסיה האישיים עם ראובן חזק, מפורשי־השב"כ. פרקליטות־המדינה כינסה אז כנס־חירום, ופרקליט־המדינה עמד לצידה ולצידן של שתי המושמצות האחרות, יהודית קרפ ויהורית צור.

אין כל מחלוקת על כישרונה ומוחה המישפטי. אין גם מחלוקת על יופייה. מישפטנים רבים טוענים כי גרייס, מהסידרה פרקליטי אל־איי, מזכירה את ביניש בהופעתה. מספרים כי היא ידעה לכבוש אף את ליבם של שופטי בית־המישפט העליון, הישג גדול כשלעצמו.

כאשר מנסים להגיע מעבר לחיצוניות היפהפיה והקרירה, מתגנבות שמועות על כך שהפרקליטה המוכשרת לא אהבה סביבה מתחרים. מספרים על כמה אנשים מוכשרים בפרקליטות שעזבו, מכיוון שלא הצליחו לעבוד יחד איתה. „אבל לגברים יש תמיד בעייה לעבוד תחת שרביטה של אשה, ולקבל אותה כבוסית," מוסיפים המספרים. הם גם יודעים לומר כי באחרונה היתה ביניש קרובה במיוחד לפרקליט עוזי חסון, שהופיע איתה במישפט־המחתרת, ולעדנה ארבל, מי שהיתה פרקליטת מחוז־המרכז, והיא כיום שופטת מחוזית.

ביניש שומרת על דיסטאנס, אומרים. היא תמיד מחושבת מאוד, קורקטית ובעלת קסם אישי רב, ה„עובד" על אנשים. „יש בה תערובת מעניינת של חן נשי מאוד עם מה שקראו לפני התנועה הפמיניסטית ,מוח גברי'," מספרים. „היא ידעה גם להתחנחן לפני שופטי בית־המישפט העליון, וגם לשכנע אותם בטיעון מישפטי מבריק."

לוידס והיהלומים

למעריציה הגדולים ביותר של ביניש אין כמעט מילה טובה על בעלה, יחזקאל. „הוא אדם תרבותי ו־אוהב־מוסיקה. הוא משתגע אחריה, ונושא אותה על כפיים. את הירח היה מוריד לה מהשמיים," אומרים, אבל כעורך־דין אין הוא נמנה עם העשירון הראשון.

לפני כמה שנים, כאשר התגלגלה בפרקליטות־המדינה שורה ארוכה של כיתבי־אישום נגד יהלומנים, בעיקבות פרשת גניבות היהלומים בנתב"ג, העבירה חברת־הביטוח לוידס הבריטית מיספר רב של תיקים למישרדו של יחזקאל ביניש. עורכי־דין רבים הופתעו מאוד מצעד זה, בעיקר מפני שחברת לוידס מיוצגת מזה שנים בישראל על־ידי מישרדו של עורך־הדין אמנון גולדנברג. היו מי שקשרו זאת בתיקוותה של חברת־הביטוח להגיע באמצעות הבעל אל אשתו. אך יודעי־דבר שנשאלו על־ידי העולם הזה אמרו: „איננו יודעים מה חשבה חברת לוידס ומה היה בליבה. אבל דורית ביניש לא היתה האחראית להגשת כיתבי־האישום הללו, היתה זו דווקא פרקליטת־מחוז־המרכז דאז, שרה סירוטה, כיום השופטת המחוזית, שהגישה את מרבית כיתבי־האישום הללו, ואין צל של ספק שלא היתה כל השפעה על דורית ביניש."

מישפטנים מייחסים לביניש זכויות רבות במילחמה לצדק ולשילטון־החוק, כאשר מילאה את תפקיד ראש־מחלקת־הבג"צים במישרד־המישפטים. היא ידעה להילחם היטב בכל מיקרה שבו נראה לה כי מילחמתה צודקת, וידעה לשכנע את מוסדות־המדינה המעורבים לוותר, כאשר חשבה שהם טועים.

„זה מעין סס"

דורית ביניש נולדה בתל־אביב לפני 46 שנים למישפחה אמידה ו־תרבותית. דודה, משה ורבה, הוא עורך־דין ותיק, העוסק במישפט האזרחי.

למרות קירבתה למישפטנים, לא חשבה כלל ללכת לכיוון זה. להיפך, בראיון שנתנה לעיתון הארץ לפני

אילנה אלון ■

(המשך בעמוד 38)

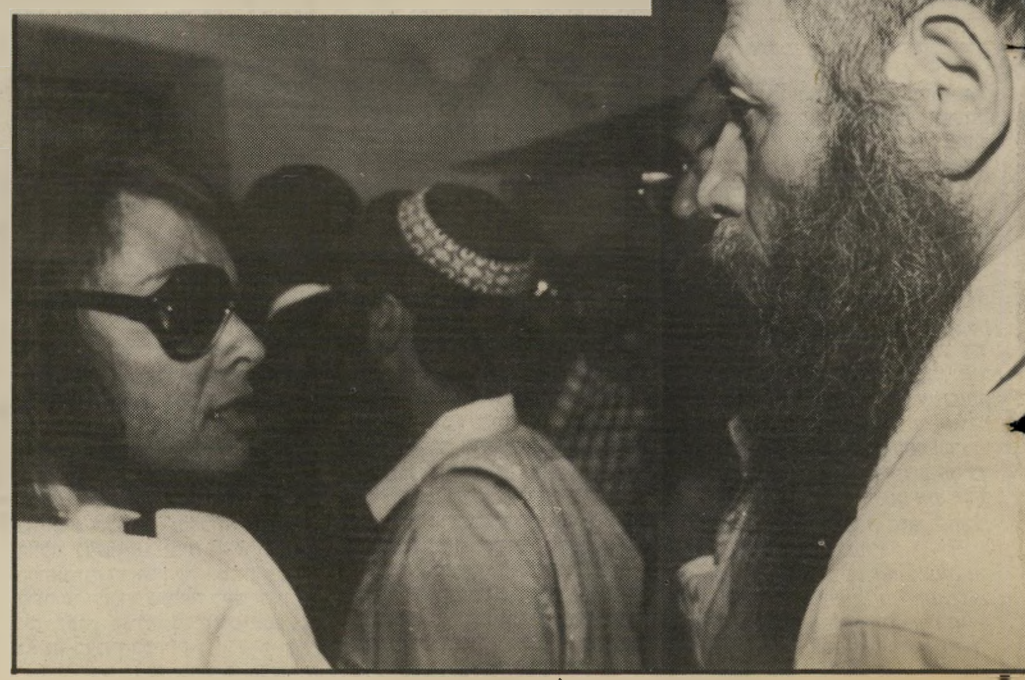

הרב דרוקמן ופרקליטה ביניש במישפט המחתרת
השמצה על רקע רומאנטי

מפרקי הנכסים של אברהם גינדי המנוח פתחו תיבת פנדורה: חשבוניות חשודות שימשו למימון הרצת המניות של החברה של גינדי

בשבוע שעבר הגישו עורכי־הדין שאול ברגרזון ואיתן ארז, המפרקים של חברות־הבנייה של המנוח אברהם גינדי, דין־וחשבון על פעולותיהם לבית־המישפט. הם גם הגישו בקשה־למתן־הוראות נגד החברות מגרית ניירות־ערך וסח"ם סיבני תעשייה ומ

גינדי: פוסט מורטם

לאכה, הרשומות בבורסה, חברת ליס־קורד והחברות מיכאל שרותי הובלה ואיל־מן שרותי מימון. הם ביקשו מבית־המישפט להורות לחברות הללו להשיב למבקשים כספים.

מדובר במיליוני שקלים, ששולמו מאוקטובר 1984 ועד סוף 1985, על־פי חשבוניות שהמציאו החברות הללו לגינדי.

לפי המפרקים, כל החברות קשורות, כנראה, זו בזו, ובעלי

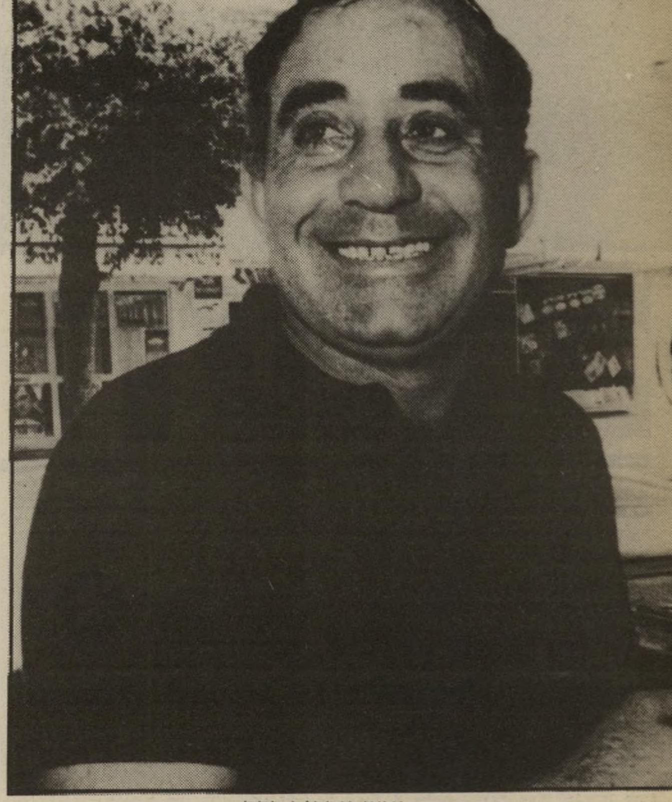

איש־עסקים קדם
מאחורי 4 חברות?

מניותיהן והמנהלים של מגרית, מת"מ וליסקורד הם אותם אנשים: שימעון („צ'פאי") קדם, אהוד זיידמן וגבע צור.

לטענת המפרקים, מבדיקה שעשו בסיפרי־החברה ומתישאול בעלי־תפקידים בה, לא נמצא כי חברות גינדי קיבלו הלוואות או אשראי כלשהם ששולמה עליהם ריבית. לא ידוע על שום מחסנים, שכביכול הושכרו. חשבונות על עבודות שנעשו, כביכול, שולמו ללא אישור מנהלי העבודה או הביצוע, כפי שהיה נהוג בחברה. לא ייתכן גם כי העבודות המפורטות בחשבונות הללו בחלק מן האתרים בוצעו בתאריכים הנקובים בחשבונות, אם בכלל.

בקצרה, המפרקים טוענים כי החשבונות פוברקו ולא הוגשו כנגד מה שכתוב עליהן.

מה, לדעת המפרקים, עומד מאחורי החשבונות הללו?

„מידיעות שפורסמו כמה פעמים, ואף בעיתונות, עולה כי קבוצת מגרית עסקה ברכישת מניות בהנפקות עבור בעלי־עניין בחברה המנפיקה. הרשות־לניירות־ערך אף ביצעה חקירה בעניין זה. למבקשת חשד כי התשלומים שבוצעו נועדו למימון רכישות פיקטיביות אלה של זכויות, או למימון פעילות אחרת, שלא נועדה לטובת החברות בפירוק.

„לצורך הבהרת העניין פנו המפרקים למשיבות, וביקשו מהן לקבל פרטים על העיסקות שביצעו עם החברות שבפירוק. המפרקים קיבלו מיכתבי־תשובה, ובהם אישרו קבלת המיכתבים, וכי הן מקוות שתוך 30 יום ניתן יהיה לענות לפניית המפרקים. עד היום, ארבעה חודשים מאז פניית המפרקים, לא נתקבלה מהן תשובה עניינית לפניית המבקשים."

המפרקים מבקשים מבית־המישפט לצוות על החברות, שהגישו את החשבוניות, להחזיר את הכספים שקיבלו. בכך ייכנס כסף למפרקים. אולם מכיוון שקרוב לוודאי שתביעה זו כבר נמצאת בידי חוקרי הרשות־לניירות־ערך, הרי שהיא עשויה לשנות את מצב הסטטוס־קוו בחקירה.

בשעתו נפתחה חקירה של הרשות־לניירות־ערך על מעורבות קבוצת מגרית בהרצת מניות גינדי. החקירה לא הסתיימה, בין היתר מכיוון שמנהל קבוצת מגרית, שימעון קדם, מסר לחוקרים כי האחראי מטעם הקבוצה לנושא היה אהוד זיידמן, וזה יצא לחו"ל ומאז לא שב.

כאשר מת"מ הנפיקה לציבור באחרונה, כפתה הרשות על החברה לפרסם במקום בולט בתשקיף כי מתנהלת חקירה נגד אחד ממנהליה, אהוד זיידמן.

צ'פאי ורסקין

הטלת האשמה על זיידמן גרמה לקרע חמור בין קדם למישפחת זיידמן. הסיכסוך הזה הביא לפרישת השותף השלישי, גבע צור (בנו של רב־אלוף במילואים צבי צור), ופרישת אישים נוספים, שלא רצו ששמם ישתרבב לקבוצת־החברות.

אהוד זיידמן לא בא מאז ארצה, והחל בניתוק עסקיו המשותפים עם קדם. בין היתר הצליח להשתלט על חברת ליס־קורד וכן על עסקים בחו"ל.

אביו של אהוד, יעקב זיידמן, שבא ארצה כדי לטפל בהפרדת העסקים, לקה בהתקף־לב, ושהה רוב הזמן בבית־החולים, עד שחזר ללונדון. זיידמן גם השתלט על המיבנה המפואר של מגרית ברחוב אלחנן 26, מאחר ש־75% מהנכסים של מישפחתו. קדם נשאר למעשה עם אלד, שם הוא בסיכסוך חמור עם אחיו, אורי, שהצליח לקבל את מחצית החברה לידיו, יחד עם מינוי של דירקטור.

החומר שחשף מפרק גינדי עשוי לתת לחוקרי הרשות תנופה להמשך, תוך סגירת פערי־מידע. עד עתה היו בידיהם רק ראיות לפעולות של קבוצת מגרית בבורסה. החומר של המפרקים יכול לגלות את התמורה שקיבלה הקבוצה מגינדי.

דוגמה לאופן שבו פעל גינדי בבורסה עולה מתביעה נוספת, שהגישו המפרקים נגד אדריכל־הפנים אבי רסקין.

מסתבר כי לפי הרישומים בסיפרי החברה, הילוותה החברה לרסקין כמה עשרות אלפי דולארים ללא כל אסמכתא, ולאחר כמה חודשים נרשם זיכוי, שוב ללא כל אסמכתא או הסבר. הזיכוי נעשה 10 ימים לאחר ניסיון־ההתאבדות הראשון של המנוח, כשהיה ברור כי החברה נקלעה לקשיים, ו־20 יום לפני שניתן בבית־המישפט צו ראשון בעניין הפירוק.

המפרקים אינם מכירים בפעולת־הזיכוי, ותובעים את הסכום מרסקין. הם מסבירים כי גינדי פתח על־שם רסקין חשבון, שבו פעל בשוק ניירות־הערך, כביכול בשם רסקין.

עסקים מעורבבים

המפרקים, ברגרזון וארז, הצליחו להשתלט בתבונה רבה על מיכלול העסקים של המנוח, שהצית עצמו מרוב יאוש, נוכח הצרות הכספיות הצפויות.

לפי הדין־וחשבון שהגישו לבית־המישפט, היקף העיסקות שהם מטפלים עתה במימושן נאמד ב־32 מיליון דולר. הם מפעילים ומסיימים את בניית מאות הדירות באתרי־בנייה שונים, מממשים נכסים, חותכים תביעות של נושים, בעיקר בנקים. בין היתר הצליחו לכפות על חיים שיף, החייב לגינדי כספים, הסדר־תשלומים שחלק ממנו קויים.

הבעייה העיקרית שלהם, המפורטת בדין־וחשבון, היא העירבוב שהנהיג המנוח בין עיסקי החברות לעסקיו הפרטיים.

עיזבון המנוח חייב 1.2 מיליון דולר לחברות, וכן את כל הרכוש שהעביר לעצמו המנוח בלא תמורה או בתמורה פחותה מריאלית. בדיקת ניכסי העיזבון על־ידי המפרקים העלתה כי לדעתם אין העיזבון זכאי לנכסים רבים שהוא טוען להם.

בתחילת דצמבר 1987 הוכרז על העיזבון כעל פושט־רגל, ונקבעה אסיפת־נושים לפברואר 1988. באסיפה נבחר נאמן ניטרלי.

כמה ימים לפני פטירתו נפגש המנוח בנוכחות אשתו רינה ועורך־דינו זוהר אולפינר עם סגן כונס־הנכסים הרישמי, עזרא חבשה. בפגישה, שבה בכה המנוח ללא הפסק, הוא חזר והודה לחבשה במילים נרגשות על היחס האנושי שהוא מילא בפרשה, וחזר ונשבע כי יחזיר לבעלי־החוב, ובעיקר לדיירים, את כל המגיע להם, עד הפרוטה האחרונה.

המפרקים מציינים בצער כי תרומת העיזבון להשלמת פיתרון בעיית־הדיירים הינה אפסית.

המפרקים „נאלצים לציין את אכזבתם המרה ממישפחת המנוח וממי שביהנו כמנהלי־העיזבון. המנוח הבטיח פעמים מיספר, וכן בהופעה פומבית בטלוויזיה, להעמיד את רכושו לטובת הדיירים. לאחר מותו ובדיונים מישפטיים שהתקיימו, חזרה המישפחה וכן מנהלי־העיזבון על התחייבותם לתת לחברות־בפירוק לפחות מיליון וחצי דולר לטובת הדיירים. המישפחה חזרה בה באופן בוטה מהתחייבותה זו... הסתבר מהר מאוד כי אין בכוונת מישפחת־המנוח להגיע להסדר כלשהו."

יגאל לביב ■

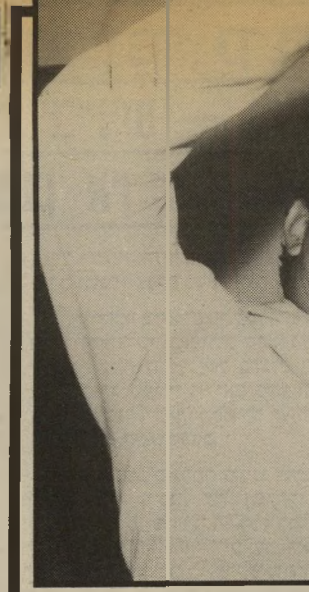

במדינה

(המשך מעמוד 6)

ליים היו מציגים תוכנית נגדית, סבירה לא־פחות מן התוכנית הימנית. כוחות פוליטיים, גדולים או קטנים, היו מנהלים מאבק נחוש בקו הממשלתי.

שום דבר מכל זה אינו קיים בישראל. אין תיאוריה כלכלית שמאלית. אין גופים פוליטיים שינהלו מאבק כלכלי שמאלי.

המושג „שמאל" מסמן בארץ רק תפיסה מסויימת בעניינים לאומיים: שאיפה לשלום עם הפלסטינים, נכונות להידברות עם אש"ף, נכונות לפיתרון הכולל הקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל. כאשר אומרים בארץ על גוף פוליטי שהוא „שמאלי", מתכוונים לזה.

אולם אין בארץ „שמאל" במובן המקובל בעולם — גוף התובע מדיניות כלכלית וחברתית לטובת השכבות הנמוכות, ונגד השכבות העליונות. כי ה„שמאל" הישראלי משתייך בעצמו לשכבות העליונות.

לכן לא באה השבוע התנגדות נמרצת למדיניותו של פרס מצד שינוי או ר"ץ, וגם מצד מפ"ם באה התנגדות חלושה, ללא אלטרנטיבה עיקבית. רק הקומוניסטים השמיעו את סיסמותיהם השיגרתיות, שאיש לא התייחס אליהן כאל תוכנית חלופית סבירה.

האינתיפאדה החודש ה־13

זוהי כרוניקה יומית. שיגרה. ההתקוממות היא בעיצומה. ושום סוף אינו נראה לעין.

בשבוע האחרון נהרגו בשטחים הפלסטיניים הכבושים תישעה אנשים. עשרות רבות נפצעו. 13 גורשו מהארץ, שניים מצפים לגירוש. כמעט מדי יום נהרסו בתים, גם בגשם השוטף ובקור העז.

ביום־הפת"ח, יום־השנה ה־24 לפעולה הצבאית הראשונה של האירגון, היתה שביתה כללית בכל השטחים הא־לה. הוטל עוצר על קרוב למיליון תושבים, כדי למנוע הפגנות סוערות.

בכמה מקומות נערכו הפגנות של מאות צעירים, שנשאו דגלים לאומיים פלסטיניים ותמונות של יאסר ערפאת.

בכמה כפרים נערכו „פעולות יורמות" של צה"ל — מושג שפירושו פשיטה על כפר כדי לעשות בו שפטים.

חמישה חיילים פרצו לביתו של בסאם אל־שכעה, מי שהיה ראש עיריית שכם, כדי להכריח את המנהיג קטוע־הרגליים ובני־ביתו למחוק סיסמות שצויירו על גדר ביתם.

לדיברי עדי־ראייה פלסטיניים, נהרגו כמה מן הקורבנות על־ידי חיילים, בלי קשר להפגנות. כמו תמיד, „צה"ל פתח בחקירה". לחקירות אלה לעולם אין סוף.

כל זה קורה בחודש ה־13 של האינתיפאדה. 12 חודשים אחרי שיצחק רבין הבטיח לציבור כי ההתקוממות תדעך תוך ימים מעטים, והרמטכ"ל הבטיח להחזיר את „הרגיעה".

בחודש ה־13 זה הפך שיגרה, כמעט כרוניקה בעיתונות. שום סוף אינו נראה בעין.

** באחד בינואר 1965 היתה חולייה ראשונה של אנשי פת"ח אמורה לצאת ממחנה־הפליטים עין־אל־חילווה ליד צידון ולהניח מיטען חומר־נפץ ליד תחנת־שאיבה של המוביל הארצי בעמק בית־נטופה. המודיעין הלבנוני, שידע על כך, עצר את האנשים לפני שהגיעו לגבול הישראלי, מבלי להודיע על כך לראשי פת"ח. פת"ח פירסם את „הודעה מס' 1" על הפעולה, מתוך הנחה שהיא אכן יצאה לפועל.*

כעבור יומיים, ב־3 בינואר, יצאה חוליה מירדן כדי לבצע את אותה הפעולה. המיטען אמנם הונח, אך התגלה לפני שהספיק להתפוצץ. הצבא הירדני ארב לחולייה שחזרה מן הפעולה, ופתח עליה באש כשסירבה להיכנע. איש אחד נהרג. ההרוג הראשון של פת"ח נהרג בידי חייל ערבי.

סילווסטר 1988: כך קיבלו בארץ את פני השנה החדשה, לפני ואחרי חצות הלילה

שרון דגן חיילת נתנייתית, חגגה עם ידידים באחד הברים, ולמרות שהיתה אמורה להשכים לצ־בא היא חגגה עד השעות הקטנות בשתיית שמפניה צרפתית.

אברהם בוצר מפקד חיל־הים לשעבר, רקד עם אחת החוגגות, נח ושוב חזר לריקודים. הוא הביס את כל הרוקדים בכושרו.

שושנה דמארי קיבלה נשי־קה מידיד־תה, הזמרת זמירה חן. הן חגגו ביפו.

ג'אד נאמן בימאי־הקולנוע רקד בקפה „כסית" בתל־אביב בחברת סוזן טברן, יועצת־השקעות מאנגליה ובת של חבר־פרלמנט לשעבר.

שייקה לוי (במרכז) השיק כוסית־שמפניה עם אשתו אורנה וידידו, המיסעדן סיסו.

הדסה מור (מימין) מחברת הרומאן „דרכים לוהטות" על יחסיה עם משה דיין, חגגה בקפה „כסית". מור לא רקדה, אך היתה שקועה בשיחות עם ידיד מאנגליה.

נירית גורביץ בתם של טובה ועמיקם גורביץ, היתה צעירת חוגגי „כסית". נירית, בת ה־14, היא תלמידת־תיכון החובבת־בלט.

רות מכנס בתה של אשת־החב־רה והדר גול־דנברג, בנו של עורך־הדין אמנון גולדנברג.

אנשים

סרטים כחולים במסיבות של רוני מילוא
★ שאול עמור לא רוצה להיות פסיבי

■ עיתונאית המקורבת לבני־הזוג מילוא שאלה את חבר־הכנסת **רוני מילוא** מדוע אינו מזמין עיתונאים למסיבות הפרטיות, שהוא עורך לפעמים. מילוא חייך והתלוצץ: „המסיבות שאנחנו עושים הן מאוד דיסקרטיות, מפני שמציגים בהן סרטים כחולים.” כשנשאל מילוא כיצד יתכן שבממשלה כל־כך גדולה, המונה 28 שרים, אין אף שרה אחת, ענה: „את זה תשאלו את אשתי **אלישבע**.”

■ ימים אחדים אחרי בחירת **חיים רמון** כיושב־ראש סיעת המערך בכנסת נסע חבר־הכנסת **עוזי ברעם** לארצות־הברית. הוא ישהה שם שבועיים במיסגרת ביקור פרטי, ואת מרבית זמנו הוא יבלה עם בנו **נועם**, בן ה־26, הלומד שם.

■ במסיבת יום הולדתו ה־63 של שר־החוץ החדש, **משה ארנס**, עמד **אלי שיטרית**, יושב־ראש חוג תגר, על בימת הנואמים המאולתרת, והזמין את המברכים איש־איש בתורו. כשקרא ל**מרדכי ציפורי**, יושב־ראש המוסד לביטוח לאומי, ומי שהיה סגן־שר הביטחון לבוא ולשאת את דבריו, הגיבה לפתע אשתו של ציפורי ואמרה שבעלה אינו מוכן. שיטרית, שכעס על התערבותה, פנה אליה ואמר לה בציניות, שבבית היא יכולה לחלק לבעלה פקודות, אך לא באירוע.

■ גם **יעקב מרידור**, מי שהיה מפקד האצ"ל, בירך את משה ארנס על כניסתו לתפקידו החדש. אך מרידור הוסיף לבירכתו דיברי־אזהרה, וסיפר שכאשר נבחר לשר בממשלת בגין הוא נשאל על־ידי אחד מידידיו איך הוא חש. הוא השיב לידיד שהוא הולך כשמבטו כבוש בקרקע. כשנשאל מדוע, הוא ענה לידיד כי הוא מחפש את הפתח למינהרה שדרכה יוכל להימלט בעת הצורך. לסיום הוסיף הערה עוקצנית, שהוא מקווה שחברי־הממשלה החדשים לא יחשבו על חברותם בממשלה כמישכן קבע.

■ „אני ממש מתוסכל. בכנסת רק מדברים. במיגדל־העמק יש הרבה עשייה. כל יום מתחילים פרוייקט חדש.” מילים אלה אמר חבר־הכנסת הטרי **שאול עמור**, המכהן גם כראש עיריית מיגדל־העמק, לאחד מידידיו. עמור גם אמר שאם לא יינתן לו תפקיד חשוב באחת הוועדות הוא יעדיף לחזור ולכהן כראש עיריית מיגדל־העמק מאשר להיות חבר־כנסת פסיבי.

■ מיפגש מעניין עם עולם הוודו והכישופים של אפריקה היה לעיתונאית **תמר גולן**, המתגוררת בפאריס. גולן, שהגיעה ארצה כאורחת של הדרו־ירחון מסע אחר, העוסק בענייני אנתרופולוגיה וגיאוגרפיה, סיפרה שהיא מעולם לא האמינה בכישוף, עד למיקרה שבו נסעה לאפריקה בחברתו של אדם חשוב, שאת זהותו היא מסרבת לגלות. השניים ביקרו בביקתתו של מכשף ידוע. מיד עם היכנסם הזהיר אותם המכשף מלשבת על אחת הספות שהיו בביקתה, בטענה שהספה מקוללת, וכל היושב עליה נדון לאסונות. הגבר היה ספקן, טען כי אינו מאמין בכישופים וישב על הספה. עשרה ימים לאחר מכן הוא היה מעורב בתאונת־דרכים קשה, וניצל ממנה בנס. אך שבוע לאחר מכן הוא נפטר באופן פתאומי, ותעלומת מותו עדיין לא נפתרה עד היום.

■ בין מי שלא כל־כך מרוצים מאופן הטיפול החברתי והסיעודי בפצועי צה"ל ישנו גם אלוף־מישנה (מיל') **יואב גיא**, מי שהיה קצין־נפגעים־ראשי, שהחל בימים אלה בהקמת עמותה לפצועי צה"ל. היא תעסוק באירגון אירועים חברתיים והקמת קרן כספית לסיוע לנפגעים.

■ באחד הערבים נשמעו צעקות רמות מדירה ברחוב סוקולוב 61 בתל־אביב. השכנים, שנבהלו מהרעשים המוזרים שבקעו מהדירה, הזמינו את המישטרה. למקום הגיעו שתי ניידות, והשוטרים, שעלו לדירה, הידפקו זמן רב על הדלת. כשזו נפתחה עמד בפתח גבר צעיר. כשנתבקש להזדהות, הוא הגיש לשוטרים דרכון אוסטרלי שמתוכו התברר שזה הדוקטור **משה קרוי**. הוא נשאל לפשר התנהגותו החריגה והסביר שזוהי הדרך שבה הוא מוציא את המתחים שהצטברו בתוכו. השוטרים ביקשו ממנו להפסיק בטענה שהוא מטריד את מנוחת השכנים.

■ ברמת־השרון הוכרזה מילחמת־בחירות על ראשות המועצה. שלושה מועמדים, חברי מיפלגת־העבודה, מתמודדים על התפקיד. אלה הם **משה ורבין**, **אפריים פיחוטקה** ו**גד פניני**. פניני, שהוא חבר לישכת מיפלגת־העבודה וגם חבר מרכז המיפלגה מתמודד ברשימה עצמאית. הוא זוכה גם לתמיכה נרחבת של **רונית רון**, מנהלת האירגון והתיקשורת של העמותה לדו־קיום במילחמתו נגד ראש־המועצה הנוכחי, משה ורבין.

■ ערב־ההתרמה, שנועד כדי לגייס כספים להקמת חדר לטיפול נשימתי על שם **רפי נלסון** בבית־החולים האילתי יוספטל, לא הניב את הפירות המקווים. חבריו של רפי נלסון החליטו להתארגן שנית, ופנו אל **זאב הלפרין** מאירוונית, כדי שיארגן ערב־התרמה נוסף. הלפרין, המכונה שמן, ידוע גם במסיבות־פורים הענקיות שהוא עורך פעם בשנתיים, שבהן מצטופפים 5000 אנשים, החל בחברי־כנסת ובאישי־ציבור וכלה בדוגמניות, בשחקניות ובאנשי־בוהמה.

יחיאל קדישאי מי שהיה מזכירו האישי וראש־לישכתו של ראש־הממשלה־לשעבר, מנחם בגין, פגש במסיבה בעיתונאית פאר־לי שחר, שחבשה כובע רחב־שוליים. קדישאי, שהחליט כי עליו להיראות אופנתי, הסיר את הכובע מראשה וחבש אותו, להנאת הסובבים.

אילנה בינשטוק מנהלת־לישכתו של שר־החוץ החדש, משה ארנס, היתה האורחת המחוזרת ביותר במסיבת יום הולדתו ה־63 של הבוס שלה, וגרמה להתקהלות סביבה עם היכנסה לאולם. בין השמחים לראותה היה השר הטרי רוני מילוא (לצידה), ואשתו אלישבע (יושבת).

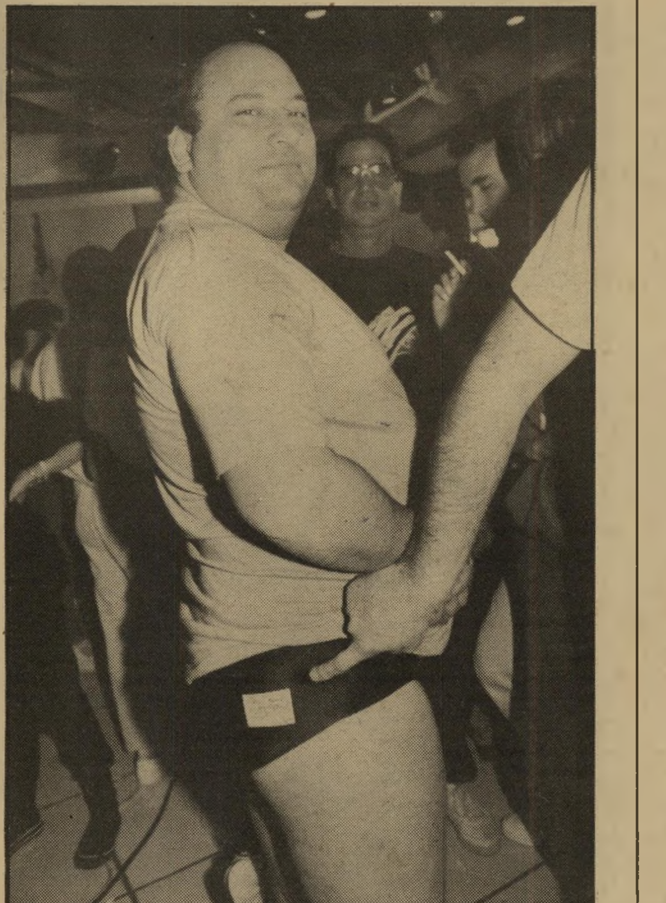

יוסי חכמי מבעלי חברת־הביטוח „הפניקס”, הוזמן למסיבת־ריקודים, שבסיומה קפצו רבים מהאורחים לבריכה שבמקום. לשם קיצור התהליך נכנס לרחבה בבגד־ים, שעליו הודבקה לו, עם כניסתו, מדבקה עם בשורה לשנה החדשה.

■ ידידיה של מלכת־היופי לשעבר **אילנה שושן** הוכו השבוע בתדהמה בעיקבות הודעתה המפתיעה כי היא עומדת לעזוב את הארץ לצמיתות ולהגר לארצות־הברית. שושן, המתגוררת באחרונה בלוס־אנג'לס, הגיעה בימים אלה ארצה כדי למכור את דירתה החדשה, שאורתה גמרה לשפץ לפני שלושה חודשים. היא מקווה להצליח בעולם־הקולנוע האמריקאי.

■ במשך שנים נהגה הזמרת **ירדנה ארזי** לתפור את כל ביגדי־ההופעה שלה אצל המעצבת **פרח ראובן**, אך מאז שהזמרת לא באה לנחם את המעצבת אחרי פטירת אמה התקררו היחסים ביניהן, וזה גם מתבטא במישור המיקצועי. באחרונה החלה ארזי לפקוד את הסטודיו לעיצוב של האופנאי **יובל כספין**.

■ לפני חודשיים נפצע **יריב גוטפריד**, בנה של **יהודית גוטפריד**, מבעלי גוטקס, כשרכב על אופנוע בפרדס. הוא היה מחוסר־הכרה במשך כמה שבועות, וכעת הוא חזר לאיתנו. לפני כמה ימים נפצעה אמו, כשנסעה במכוניתה לתצוגת־אופנה בחיפה, אך למזלה היתה פציעתה קלה.

■ לפני פחות מחודשיים נשרפה מיסעדת היוקרה יודפת ובעליה, **מוריס בן־זיכרי**, נחשד בהצתת המיסעדה, כדי לזכות בדמי הביטוח. אך בן־זיכרי לא ויתר, ולפני שבוע פתח מחדש את מיסעדתו, הזהה לחלוטין למיסעדה הקודמת. הפעם העדיף לקיים את הפתיחה ללא נציגי־התיקשורת.

■ בן ואב הנושאים את אותו השם זה דבר נדיר, אך זה קרה השבוע ל**גורי עזיקרי**, בנו של השחקן הוותיק **ניסים עזיקרי**. גורי, בן ה־11, קיבל את התפקיד של ניסים, אחד הבנים של סלאח שבתי.

■ על אחד הימים הקשים בחייו סיפר השבוע בבדיחות־הדעת **יוסף** („טומי") **לפיד**, מי שהיה מנכ"ל רשות־השידור. במילחמת־העולם היה טומי הצעיר בבודפשט, ואחרי המילחמה חזר לעיר־מולדתו ביוגוסלביה. כעבור זמן קיבל הודעה: לבוא ביום מסויים למישרד המישטרה החשאית במקום. כל מישפחתו וידידיו היו המומים, ובמשך כמה ימים התהלך לפיד בן ה־15 כמי שעומד לקרות לו אסון נורא. בפיק־ברכיים הגיע בשעה היעודה למישרד המישטרה. שם אמר לו פקיד חביב: „קיבלנו מיכתב מידיד שלך בבודפשט, המחפש אותך. הנה המיכתב. תענה לו, בבקשה."

■ שחקני קבוצת־הכדורגל של מכבי־נתניה והנהלת־הקבוצה החליטו לחגוג את ליל הסילווסטר באחת המיסעדות בעיר. הם פנו לאיש־החברה־והעסקים **עמוס כהן**, וביקשו ממנו שיארגן להם ערב במיסעדה סינית כשרה למהדרין. כששאל כהן מדוע הם מחפשים מיסעדה גלאט־כושר דווקא בליל־הסילווסטר, השיבו לו שאחד משחקני־הקבוצה הוא דתי, וחבריו־לקבוצה רוצים להתחשב ברגשותיו.

■ יום אחד אחרי ש**דני ליבאי**, בנו של חבר־הכנסת **דויד ליבאי**, קיבל את מכוניתו החדשה, הוא הרס אותה בתאונה. הבן, שקיבל את כלי־הרכב אחרי שהבטיח לאביו שמיום קבלת המכונית הוא ימתן את אורח־חייו הסוער ויתפקד כפי שדורש ממנו אביו, מצפה עתה למכונית חדשה.

■ הזמרת **יפה ירקוני** עצרה מונית. כשראתה את הנהג הקשיש פנתה אליו בצהלה: „מה שלומך? איך אתה מרגיש היום?" הנהג המופתע שאל: „מה, את מכירה אותי?" השיבה ירקוני: „לא, אבל אני רוצה שלא יחשבו שאני סנובית!"

■ בחוגי החברה התל־אביבית מתלוצצים באחרונה שהאופנאית **שושנה בן־צור**, חברתם הקרובה של שגריר־מצריים בישראל **מוחמד בסיוני** ורעייתו **נגואה**, ראויה לקבלת תואר קונסול־כבוד של מצריים בישראל. מסתבר שהאופנאית מקבלת מדי יום ביומו פניות של אנשים שונים, המבקשים ממנה שתעזור להם בהשגת אשרות־כניסה למצריים, או בסידורים של ניירת בשגרירות המצרית בתל־אביב.

נעמי רדן וזוהר אודליאב ■

פסוקי השבוע

■ העיתונאי **אמיר ארן** ביומון דבר, על החלטת אגודת־ישראל להעדיף סגנות־שר במישרד העבודה והרווחה על חברות מלאה בממשלה: „טוב סגן־שר עם ארנק משר בלי תיק!"

■ המשורר **חיים גורי** על כתיבתו העיתונאית, שהיא, לדעתו, לעיתים מתונה מדי: „לעיתים ביקשתי להיות גשר, כאשר נדרשתי להיות שופר!"

■ הפסיכולוגית הד"ר **אירית פרידמן** על מערכת־הערכים של נערות־ליווי: „מי שטובל בצואה, מתקשה להיפטר מהריח!"

עמי שגיא (במרכז), שנאשם בהברחת שיבעה מיליון דולר לחו"ל, ואשתו ליזיקה שגיא, לא כל־כך התלהבו להצטלם באירוע חברתי, ימים אחדים אחרי ששגיא שוחרר ממעצרו. במהלך האירוע השתדל שגיא לשמור על פרופיל נמוך. בשיחה הביע אופטימיות לגבי מישפטו. מימינו יושב הפסיכיאטר יוסי צימרמן, בעלה של חנה אורדן, מי שהיתה בעבר בעלת התואר נערת־ישראל.

יפת לוי הוא שליח של חנות־פרחים ליד קפה כסית, והוא מבלה חלק מזמנו בקפה. שם נתקל לפני כמה שבועות בדיפלומט הברזילי הלדר מארטינס דה־מוראס, צייר ויועץ בשגרירות ארצו בתל־אביב. ליפת יש תכונה מיוחדת: הוא זוכר בעל־פה את הרכבי כל הנבחרות של כל העמים שהשתתפו ב־50 השנים האחרונות במישחקים בינלאומיים חשובים. דה־מוראס החליט לבחון אותו, ונדהם כאשר יפת פירט באוזניו, בו במקום, את הרכבי הנבחרת הלאומית הברזילית בשנות ה־30, ה־40 וה־50.

סמדר קילצ'ינסקי השחקנית־דוגמנית, מככבת בירחון האיטלקי „אסתטיקה", מהחשובים בעולם לענייני עיצוב־שיער, כשהיא מדגימה תיסרוקת, פרי עיצובו של מעצב־השיער הישראלי שוקי זיקרי. הירחון האיטלקי כלל את שוקי זיקרי ברשימת 20 המעצבים הטובים בעולם.

יגאל גורן הכתב המדיני של הטלוויזיה, היה אחד האורחים במסיבה פרטית שנערכה בירושלים. שרהל'ה שרון, הידועה בהצלחתה כמארגנת ערבי שירה־בציבור של שירי ארץ־ישראל הופיעה במקום כאורחת של בעל־השימחה. היא ביקשה מגורן להצטרף אליה בשירה. גורן שר שני שירים.

כשהתוכנית הכלכלית בפתח, כשכותרות העיתונים זועקות, כשמיפעלים מתמוטטים ומימדי האבטלה עצומים, וכשהכל מצפים לגזירות הקשות, מסביר יורם ארידור, שר־האוצר לשעבר, את דעתו על המצב לענת סרגוסטי

„מי שמוכן להיות שר האוצר, זה מגיע לו!"

יורם ארידור
„לא הייתי מעניש את עצמי שוב!"

הנה זה קורה שוב. העיתונים מלאים בכל המילים הכלכליות הלא־מובנות. פרופסורים מכל הסוגים מנסים להסביר, להתווכח, להציג תוכניות. פקידי מישרד־האוצר, שבעין בלתי־מזויינת נראים כולם דומים זה לזה, מתרוצצים מחדר־לחדר. מהדורות־החדשות בטלוויזיה מלאות בצילומי ידיים הסופרות שטרות של כסף (דולארים בעיקר). ואני, כנציג אותנטי של הגוש המכונה „הציבור", נשארת פעורת־פה ולא מבינה דבר.

הכל קורה סביב, הכל צועקים, ישראל קיסר רב עם שר־האוצר. המשק מאיים בשביתות. והאזרח הקטן נשאר לבסוף עם אוברדראפט בבנק, ועם משכורת שאינה מספיקה כדי לגמור את החודש.

משום־מה נדמה כאילו הפעם המהומה סביב התוכנית הכלכלית החדשה היא גדולה יותר. משום־מה נדמה, כאילו בפעמים קודמות הדברים קרו באופן יותר מהיר ופתאומי. משום מה נדמה כאילו הדיבורים על הפיחות והציפייה לו הם שגרמו לו לבסוף. נדמה כאילו עכשיו המצב הרבה יותר קשה מאשר בכל הפעמים הקודמות, שבהן דיברו על הצורך בתוכנית כלכלית חדשה.

אבל זה, כנראה, רק נדמה, כי גם בשנים קודמות היה מצב כלכלי קשה, שהצריך תוכנית מיידית וכואבת. גם בשנים קודמות היוו כותרות־העיתונים רק חלק מן ההיסטריה, שתרמה את הדלק לפיחות. וגם בשנים קודמות היה הציבור המום, לא הבין עד הסוף, והוא שסבל בסופו של דבר מכל הדיבורים, התוכניות, והקיצוצים.

יורם ארידור היה שר־האוצר בשנים 1981־1983. הוא התפטר מתפקידו על רקע מה שכונה אז, ומכונה עד היום, „תוכנית הדולריזציה".

ארידור היה חבר־כנסת במשך 19 שנה. עכשיו, בפעם הראשונה אחרי הרבה שנים, הוא מחוץ למעגל מקבלי־ההחלטות.

הוא עובד במישרד עורכי־דין בתל־אביב. חדרו ממוקם באחת מקומות המישרדים של מלון שרתון בתל־אביב. חדר די גדול, מכוסה בשטיח מקיר לקיר. שולחן־כתיבה רחב וריק מניירות,

„הברידה איננה בין אינפלציה לאבטלה. עכשיו אנחנו מקבלים גם אינפלציה וגם אבטלה"

מכשיר־טלפון, מנורה, וזהו בערך. אבל הדבר הבולט ביותר בחדר הוא דווקא מה שמחוצה לו. הים. במערבו של החדר חלון גדול שממנו ניבט רק ים.

ארידור אינו מתראיין על נושאים אישיים, וגם לא על נושאים שיש להם נגיעה אישית. הוא מתראיין די ברצון על נושאים כלכליים, על תוכניות, על מושגים, על בעיות, ועל פיתרונות אפשריים. יש לו דיעות יוצאות־דופן על חלק גדול מן העניינים הכלכליים, ואולי לכן נאלץ אז להתפטר מתפקידו כשר־אוצר.

מי כמוהו יודע שלפרס צפויים חיים קשים ביותר במישרד־האוצר. שזהו תפקיד קשה בתקופה קשה מאוד.

יורם ארידור מנסח את דבריו בקפידה. כמעט בקצב הכתבה. הוא אינו עונה לשאלות ביניים, עד שלא סיים את הרעיון שהתחיל להסביר. חשוב לו שדבריו יהיו הגיוניים ומובנים. בעת שיחה איתו יש לעתים הרגשה שהוא אינו מוכן לרדת לפרטים ספציפיים, אלא מדבר תמיד על הכלל, על הגדול, כאילו מלמעלה. כאילו הכלכלה אינה נוגעת לכיס של כל אחד, אלא רק למגמות, למשק, לריביות, למיפעלים כלכליים, ולעוד שמות גדולים. אבל אולי זה טיבעם של שרים (בהווה ולשעבר), ואולי זה טיבעם של כלכלנים.

הראיון עם ארידור נערך ביום השישי, לפני פירסומה של התוכנית הכלכלית החדשה.

■ ■ ■

● יש הרגשה שהפעם המהומה סביב התוכנית הכלכלית החדשה גדולה יותר.

יש נטייה לראות את העבר באור נוסטלגי. לפעמים צריך, אולי, לראות באור נוסטלגי את העתיד. תמיד יש משבר לפני תוכנית כלכלית, כי בהיעדר משבר לא מכינים תוכנית כלכלית.

● ואולי זו הבעייה, שלא מכינים תוכנית כלכלית, אלא כאשר יש משבר?

זה חלק מהבעייה. כי כאשר העניינים לכאורה כשורה, אין נכונות בקרב מקבלי־ההחלטות להכין תוכנית שהיא קצת כואבת, מפני שהיא לא תתקבל. אני מדבר, כמובן, בהכללות, ויש גם דוגמות הפוכות.

● למשל, הרבה זמן דיברו על פיחות, וזה הבריח את מישרד־האוצר לבצע פיחות.

נכון שהלחץ לבצע פיחות קבע לשר־האוצר את הפיחות של 5%, שביצע השבוע, ולמעשה, אנשי־האוצר הודו בכך. זה רע מאוד, אם מהלכים כלכליים נקבעים בצורה כזאת.

אבל את שאלת הפיחות צריך לנתח מבחינת תועלתו הצפוייה למשק.

● הרבה מומחים טוענים שהפיחות של 5% היה שלילי.

יש ביקורת קשה על הפיחות האחרון, שלא היה מלווה בתוכנית. היום שמעתי שיש תוכנית של פיחות נוסף, שילווה בצעדים נוספים. הבעייה איננה אם הפיחות של 5% היה דרוש או שנעשה בזמן. הבעייה היא אם בכלל דרוש פיחות למשק.

● ולדעתך?

בשעתו, כשהייתי שר־האוצר, וגם קודם לכן, ההשקפה המקובלת, שחלקתי עליה, היתה שפיחות תמיד עוזר, כי הוא משפר את ריווחיות היצוא.

הטיעון שלי בעבר היה, שפיחות, שלא מתלווה אליו עיקור תוספת־היוקר, אין בו תועלת, כי הוא מתכרסם על־ידי האינפלציה. על הטיעון הזה חלקה הקהילה האקדמית ברובה, והגורמים שחשבו עצמם למבינים בכלכלה, בתחום הפוליטיקה והמשק הישראלי.

היום הדברים האלה נחשבים מובנים, וכולם אומרים ‚אין פיחות בלי עיקור.' אני שמח שהשקפתי בנושא אינה מבודדת, אם כי אין מודים בכך שקיבלו את גישתי וגישת חברי בנושא זה. אולם צריך היום לצעוד עוד צעד מחשבתי אחד קדימה. האם בתנאים של היום יכול לעזור אף פיחות ועיקור.

● למה?

נניח שעושים פיחות עם עיקור, וגורמים למשק להתרגל לרעיון הזה. צריך לשאול למה נוצר פתאום הצורך

„אילמלא הפיחות של 10% בינואר 1987, היינו נמצאים היום באינפלציה של פחות מ־10%"

בפיחות נוסף. הרי המטבע הישראלי צמוד לסל־המטבעות. אם יש ירידה כלפי הדולר, יש עלייה למטבעות האירופיים, ולהיפך.

הצורך בפיחות נוצר במשק, כי היתה עליית־שכר ריאלית, שהתחילה לשחוק את ריווחיות היצור. כאשר המעסיקים, ששילמו שכר ריאלי, סמכו על כך שיהיה פיחות שיפצה אותם, וחלק מהם הודה בפומבי שסמך על הפיחות הבא. אם המדיניות הכלכלית תתחיל להתנהג לפי התוואי הזה, התוצאה תהיה שאחרי פיחות שוב תבוא עליית־שכר, כפי שהיה בעבר. עליית־השכר שוב תשחוק את ריווחי היצוא, ושוב יווצר הצורך בפיחות נוסף.

עלי להדגיש שעליית־השכר הזאת היא מעבר לעיקור של תוספת־היוקר. גם היום לא משלמים תוספת־יוקר של 100%, והשכר בכל זאת עלה באופן ריאלי.

אם נכונה ההנחה שאחרי עליית־שכר אפשר לכפות פיחות על שר־האוצר ועל הממשלה, אז התוצאה היא מעגל סיבובי של פיחותים, כשמירווח הזמן בין הפיחותים הולך ומצטמצם. השבוע התחילו לדבר על רעיונות נואלים כמו פיחות זוחל ורעיונות הבל דומים.

● מדוע להחזיר את המשק לתוואי שבו הוא כשל בעבר?

כל מטרת הפיחות היא להוריד שכר ריאלי. לכן צריך לטפל בשכר במישרין, ולא באמצעות פיחותים, שבאופן אוטומאטי מגבירים את האינפלציה.

● אבל זה לא פופולרי.

זה קשה. מבחינה מחשבתית קל לבצע פיחות. זה נותן מנוחה לתקופת זמן. אומרים ששר־האוצר עשה מה שנדרש. אבל אחר־כך יבואו עוד פיחותים.

דבר שני: יותר קשה לטפל בבעיות־שכר במישרין, ולכן מעדיפים בעקיפין, אבל המשק משלם את המחיר. להערכתי, אילמלא הפיחות של 10% בינואר 1987, היינו נמצאים כבר באינפלציה חד־סיפרתית.

עכשיו החזון הזה נדחה לשנים. כלומר הפיחות איננו מסוגל לפתור את בעיית השכר לאורך זמן, וגורם אינפלציה לטווח מיידי, אז למה לבצע פיחות?

■ ■ ■

● מי מרוויח מהפיחות?

מרוויחים מי שמסוגלים למכור מטבע־זר ולקבל יותר שקלים עבורו. היצואנים. כל היצואנים מרוויחים, כי יש מירווח־זמן בין הזמן שמתבצע הפיחות לעליית־השכר בעיקבותיו.

אבל המחיר שהמשק משלם לטווח ארוך הוא באינפלציה השוחקת את הפיחות. זה לא יעזור.

המשק מוכרח להיות קשור לשער־חליפין יציב, אלא אם כן יש תמורה מהפכנית בכלכלה הישראלית או העולמית.

פיחות לא יכול להיות מכשיר שיגרתי לטיפול במדיניות השכר, כי הוא גורם לאינפלציה.

● אז למה בכל־זאת ביצעו פיחות? הנתונים האלה לא נמצאים לפניהם?

אני אינני בטוח שהם ערים לחומרת התהליך. כמו שלפני חמש ושש שנים לא היו ערים לחומרת הנושא של

פיחות בכלל, לא ערים היום לחומרת פיחות מעוקר, שגם הוא מתכרסם, אם הוא הופך לשיטה.

כשביצעו פיחות ביולי 85', ואחר־כך ייצבו את המטבע, זה יעיל לייצוב האינפלציה, אבל אם לחצי הפיחות הופכים לשיטה, לא מדובר כאן במדיניות שכר וגם לא במדיניות כלכלית.

ויתכן שגם לא ערים לנושא מבחינת חומרתו המעשית, אם כי בתיאוריה מתחילים להבין יותר.

אפשר לראות את זה כשאנחנו בודקים מה היה שיעור הפיחותים בהיסטוריה של 20־30 השנים האחרונות. הרי בסך־הכל היו פיחותים במאות אלפי אחוזים, ובכל פעם שנדרש פיחות נוסף, פירוש הדבר שהפיחות איננו פותר את הבעייה. וכאשר הקפיאו את שער־החליפין באמת, נבלמה האינפלציה.

● **אבל עכשיו המצב קשה יותר.**

בכמה מובנים כן.

● **באילו מובנים?**

היום המשק נמצא במשבר רציני מבחינת שער־הריבית. התוכנית הכלכלית של יולי 85' לא קבעה יעד לגבי שער הריבית. קבעו יעדים לשער־החליפין, התקציב, השכר. לא קבעו יעד לגבי גובה הריבית במשק. זו היתה שגיאה נוראה, שמפניה הזהרנו בוועדת־הכספים של הכנסת, בו־בזמן, וגם לפני כן, במיסגרת תוכנית הדולריזציה. מאז 85' התקיימו במשק בדרך־כלל שיעורי ריבית־ריאלית של עשרות אחוזים, וזה ללא תקדים בעולם הכלכלי המודרני, שלא בחסות המאפיה.

בסיגנון צ'רצ'יל הייתי אומר: מעולם לא היו כה רבים חייבים כה הרבה ריבית ללא הצדקה כלכלית.

הריבית הזאת תרמה תרומה מכרעת למשבר שפוקד היום אלפי מיפעלים ועסקים.

שום מיפעל איננו מסוגל לשלם ריבית של 30־40 אחוז ריאלי לשנה. והיו תקופות שהריבית החריגה עברה את ה־100%.

■ ■ ■

● **אבל בכל זאת יש מיפעלים שמחזיקים מעמד.**

כי הם לא נכנסו לחובות חריגים. אבל פירוש הדבר שגם המיפעלים האלה אינם מסוגלים להתרחב, כי מנעו

„פיחות לא יכול להיות מכשיר שיגרתי לטיפול במדיניות־השכר, כי הוא גורם לאינפלציה"

את ההתמוטטות על־ידי אי־לקיחת אשראי.

מיפעלים מתמוטטים ואחרים אינם מתפתחים. התוצאה היא קיפאון בצמיחה, ונוסף לזה תוצאות צפויות של פיחות, כלומר אינפלציה.

אפשר היה לטפל בנושא הריבית בצורה הפוכה. לא היתה חובה כלכלית לקיים במשק ריבית כזאת, ואסון כזה לא היה במשק מאז המיתון של אמצע שנות ה־60'.

● **ואז המילחמה הצילה את המצב.**

יצאנו מהמיתון ההוא בעיקבות השינויים הכלכליים של מילחמת־ששת־הימים, ואיש איננו יכול להציע מילחמה כפיתרון כלכלי. אז השאלה היא איך ייצאו מהמיתון הזה. וגם כשייצאו מהמיתון, בינתיים המשק ייפגע. במשק הישראלי יש תופעה מיוחדת שלא קיימת באופן כל־כך חמור במשקים אחרים. זו תופעת הירידה. כשיש מיתון אנשים פשוט יורדים לחו"ל.

● **למה זה צריך להפריע?**

אנחנו מאבדים יהודים בארץ.

● **אבל זה עניין פוליטי, לא כלכלי.**

זו שאלה של רצוננו שיהיו כאן מכסימום של יהודים.

● **אבל זו בכל זאת בעייה פוליטית.**

אי־אפשר להתעלם מההשפעות של המדיניות הכלכלית על הירידה. אני מתגאה בכך שבשנים שהייתי שר־האוצר הירידה נבלמה, וירדה בקצב משמעותי לקראת 82־83, למרות מילחמת־הלבנון.

אני זוכר שלפני הבחירות דיברו על מדיניות שבולמת ירידה. לא שמעתי דיבורים כאלה בהקשר למהלכים המתוכננים בשבוע הזה. הירידה היא חלק מהבעיות החמורות ביותר של המדינה. יש לה היבט לאומי וגם כלכלי.

● **באיזה היבט כלכלי מדובר?**

אנחנו משקיעים ביורד עד שהוא יורד, וזה הולך לאיבוד, בצורת כוח־אדם שיכול לפתח את המשק. ומותר, וחייבים, לקחת את בעיית הירידה כשיקול במדיניות הכלכלית. וזאת אחת הסיבות שהמדינה איננה יכולה להרשות לעצמה מיתון ואבטלה משמעותיים.

● **אולי המצב הקשה הזה נוצר בגלל הבחירות? במשך חודשים לא הכינו תוכנית ולא פעלו, ודחו הכל לתקופה שאחרי הבחירות.**

אינני יודע אם דחו תוכניות בגלל הבחירות. אם דחו פיחות בגלל הבחירות, אז חבל שלא דחו אותו יותר. אני רוצה להזכיר שאנחנו לא אחרי בחירות, אלא לפני בחירות להסתדרות. שר־האוצר הנוכחי הודה ביולי השנה, שדחה את ביצוע התוכנית הכלכלית של 1985, בהיותו ראש־ממשלה, בגלל הבחירות להסתדרות, שהיו באפריל 1985.

כלומר, בלשון חד־משמעית, הוא ניהל כלכלת בחירות להסתדרות.

לא הופתעתי מזה, ואני לא אופתע אם הוא ינהל כלכלת־בחירות כשר־אוצר.

● **אבל הוא מראש נכנס למישרד־האוצר כדי להציל את „כור", למשל.**

הוא נכנס כי המיפלגה היתה מאחוריו בנושא הזה, עם אקדח טעון מכוון אל גבו.

אמרתי שמי שמוכן להיות שר־האוצר, זה מגיע לו, שיהיה. יחד עם זאת, הבעייה של הצלת מיפעל בסדר־גודל של כור, רחוקה מלהיות בעייה מיפלגתית. האינטרס של מדינת־ישראל הוא שמיפעל כזה לא יקרוס. יחד עם זה, המדינה צריכה למנוע את קריסתו מתנאים המתחייבים מגודל ומהות הסיוע שלה.

כל שר־אוצר היה צריך לפעול בנושא של כור. ההנחה של אלה שדחפו את פרס לתפקיד היתה, שהוא יעזור בתנאים קלים יותר, ואולי היו הנחות סמויות מהעין ולא רחוקות מהלב. אני מתכוון דווקא לחברי מיפלגתו של פרס. היו להם ודאי גם שיקולים לא־כלכליים בנושא.

■ ■ ■

● **היית לוקח עכשיו תפקיד של שר־אוצר?**

תודה לאל, אני פטור מהתפקיד הזה, ולא היה עולה על דעתי להעניש את עצמי עונש כזה פעמיים.

● **זה התפקיד הכי־כפוי־טובה?**

זה תפקיד כפוי טובה.

בלי קשר לשאלה של אם הצעד של 5% פיחות היה דרוש או לא היה דרוש, לדעתי ניתן היה להימנע ממנו, אבל בא פרס לאוצר, ראה בריחה של מטבע־זר, חשב שהדרך היא לעשות משהו, באים ואומרים „אם לא תעשה, מטבע זר יברח, ובורחים 200 מיליון דולר ליום." והוא עשה משהו, וכולם מייד יצאו בביקורת למה הוא עשה.

„עכשיו לא צריך לפחד, צריך להוריד את שערי הריבית במשק למימדים מערביים"

גם אני חושב שלא היה צריך לעשות פיחות, אבל להגיד שאני מתקנא? אני לא מתקנא.

● **אבל מצד שני מצב כזה הוא גם אתגר.**

כן, בתנאי שנזהרים מפיתרונות שיגרתיים. כי יש בעייה תיאורטית ומעשית. הבעייה התיאורטית היא שיש כלכלנים ויועצים של סיפרי־הלימוד, ושם כתוב שכדי לעזור לייצוא, דרוש פיחות. בסיפרי־הלימוד יש גם פרק על מה עושה הצמדת־שכר אוטומאטית, ומה עושה עליית־שכר לאינפלציה.

אבל לא מלמדים ביחד את הפרק מה עושה פיחות לעליית השכר, ולכן מי שנותנים את העצות על פיחות, מוכנים לתת עצות כאלה כל תקופת זמן, ולהאשים באינפלציה, למשל, את הגרעון בתקציב.

בעוד שבישראל הגרעון בתקציב, מסיבות מיוחדות הקשורות בהיקף הסחר הבינלאומי, איננו הגורם המרכזי לאינפלציה.

לגרעון יש השפעות שליליות על מאזן־התשלומים, אבל הוכח שהוא איננו הגורם העיקרי לאינפלציה. היו שנים שבהן הגרעון בתקציב עלה והאינפלציה ירדה, והיו שנים שקרה להיפך. אז גם הדברים האלה אינם שיגרתיים. הם לא עומדים בסתירה לחוקי הכלכלה. הם נובעים מכך שלמשק הישראלי יש היקף גדול של סחר בינלאומי בהשוואה לתוצר. מבחינה זו הוא המשק בעל הסחר הבינלאומי, יחסית לתוצר הלאומי הגולמי, הגבוה ביותר בעולם.

זה גורם לכך שעודף כסף, הנובע מגרעון בתקציב, גורם לגידול בייבוא, אבל לאו דווקא לעלייה חדה באינפלציה. אבל זה אופייני למשק הישראלי, ובסיפרי־הלימוד הכלליים אין פרק מיוחד על התכונות של המשק הישראלי, וחלק מהפרופסורים שלנו, וכל מיני אינטרסנטים כלכליים, הולכים בדרכים השיגרתיות של פיחות אתמול, היום ומחר, רק לא בשבת.

■ ■ ■

● **פרס לוקח לעצמו את הקרדיט על בלימת האינפלציה.**

בהתחלה ניסו לפתור את האינפלציה, שפרס קיבל ב־1984, בעזרת עיסקות־חבילה למיניהן והן נכשלו לפי סדר, העיסקה הראשונה, השנייה והשלישית. ואז עברו לתוכנית הכלכלית של יולי 1985, וביצעו בה פיחות תוך ייצוב שער־החליפין, ובזה קיבלו את

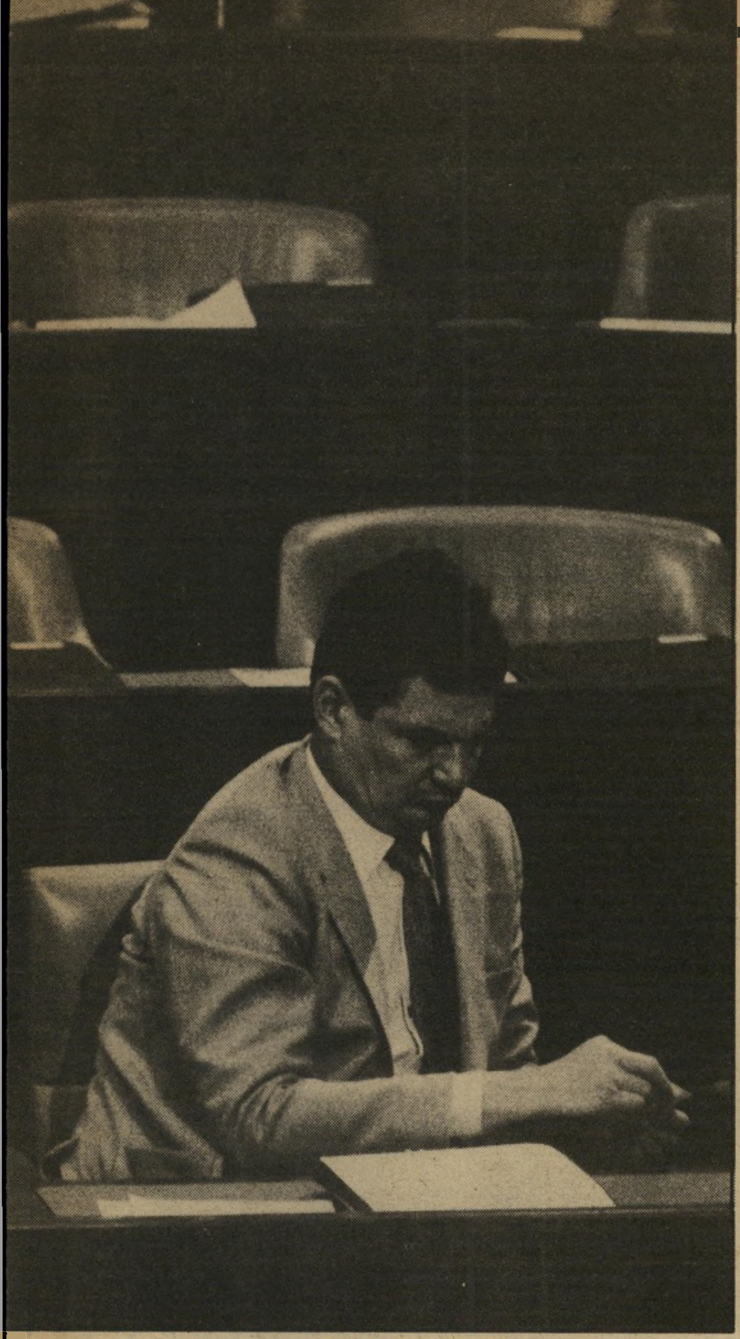

ארידור כשר־האוצר
„לשר־אוצר אסור לפחד!"

ארידור ואשתו אביבה
„שר־האוצר הכי טוב עוד לא היה"

(המשך מעמוד 15)

הדבר שבו כפרו קודם לכן במשך שנים — שצריך לייצב את שער־החליפין.

אז אני יכול להגיד לחובתו של פרס שלמד באיחור, ולזכותו שלמד את הדבר הנכון.

יחד עם זאת המדיניות ההיא היתה מלווה בריבית קטלנית ואת זה הוא לא למד. מה הוא יעשה בימים הקרובים אינני יודע, אבל לפי היועצים שסובבים אותו, אני לא חושב שהם ילמדו אותו דווקא לייצב את שער־המטבע.

● אבל אולי מה שקורה עכשיו זו תוצאה של התוכנית הכלכלית שלו אז? ואם כן, אז אולי התוכנית הכלכלית שלו אינה הצלחה כל־כך גדולה שיש להתגאות בה?

באופן פילוסופי כל דבר הוא תוצאה של משהו.

מבחינת המדיניות הכלכלית, יש צורך לפעמים להגיד שאנחנו הולכים על השקפות חדשות. דבר שרציתי לעשות ב־1983.

אני יכול להגיד שהמיסמך שניסח את עקרונות התוכנית הקרויה דולריזציה, בידי הד"ר יקיר פלסנר, הוא, לדעתי, המיסמך הכלכלי החשוב ביותר שנכתב בשנות ה־1980.

חלק בוצע, והביא תועלת, וחלק לא. למשל הרעיון שהשכר יהיה נקוב בערכים דולאריים, אילו היה דבר כזה, אי־אפשר היה להעלות שכר במונחים שיקליים, ולדרוש אחר־כך פיחות כדי לפצות. כי אם השכר היה צמוד לשער המטבע, הוא היה עולה אוטומאטית עם כל פיחות. כלומר, התעשיינים היו יודעים שפיחות לא יכול לעזור להם, ואז העלאות־השכר היו הולכות באופן טיבעי לאותם המיגזרים שיכולים להרוויח. היה נבלם הצורך בפיחות, והיה מתקיים באופן חיובי תהליך של שינוי במיבנה המשק. יכלו לבצע את זה. תחת זה מבצעים העלאות־שכר שיקליות ופיחות שבא לשחוק אותן.

אז במילא כל התועלת של הפיחות

> **„אסון כזה לא היה במשק מאז המיתון של אמצע שנות ה־60“**

היא בכך שהוא שוחק שכר, אז למה אי־אפשר לטפל בשכר בלי פיחות? רק משום שזה נוח יותר מבחינת יחסי־ציבור ויחסים בין הממשלה להסתדרות?

● אלה לא דברים בלתי־חשובים.

אבל המשק משלם מחיר, וגם הוא חשוב.

● ואתה חושב שמה שקורה עכשיו הוא תוצאה של התוכנית הכלכלית מ־1985?

צריך להפריד. בתוכנית הכלכלית של 1985 היה חלק חיובי, שהוא ייצוב שער־החליפין. וחלק שלילי, שהוא

> **„צריך לטפל בשכר במישרין, ולא דרך פיחותים, המגבירים באופן אוטומאטי את האינפלציה“**

הריבית הקטלנית. התמוטטות וקשיים באלפי מיפעלים קשורים בשער הריבית. המהומות בשטחים, למשל, פוגעות ב־2% מהתוצר. אבל משק מתגבר, ומתאים את עצמו לפגיעה בסדר־גודל כזה.

הוריעו שענף הבנייה מייעל את עצמו מבחינת מיכון. זה דבר חיובי.

אבל הריבית היא גורם ששום מיפעל ריווחי לא יכול לשאת. ברור שיש קשר בין ריבית לבין המצב במשק. והדברים האלו אינם טעונים הוכחה, ואינם מוכחשים, אלא שטענו שזה היה בלתי־נמנע כדי להוריד את האינפלציה.

■ ■ ■

● והיחידים שהרוויחו משערי הריבית הגבוהים היו הבנקים.

הם הרי הרוויחו ברישומים שלהם, הם לא יוכלו לגבות את הריבית שכתובה בספרים, ומהבחינה הזאת צדק יעקב גביש שאמר שזו אשליה, כמו הרמת מניות הבנקים בזמן הוויסות.

הבנקים לא יוכלו לגבות את הריבית הרשומה, ובסוף היא תירשם כהפסד, זה רווח מדומה. אז גם מיפעלים מתמוטטים, וגם משק נפגע.

אין מהלך כלכלי שהוא חיובי ואין בו שלילה. אם מורידים שער־ריבית, בוודאי שיש מחיר במטבע־זר. אבל עדיין זה היה כדאי. קיבלנו מיליארד וחצי דולר סיוע כלכלי מיוחד מארצות־הברית ב־1985־1986, כדי שנוכל לעמוד בתוכנית הכלכלית שלנו. מה שקרה הוא שביזבזנו את המיליארד וחצי, וגם נקטנו בשיעורי־ריבית ההורסים את המשק. ובאמת נתקלים בבעיות ריבית שאני לא יכול לומר שיש להן פיתרון קל.

● ברור לך מה צריך לעשות עכשיו?

ברור לי מה לא צריך לעשות — לא לפחד. ברור לי שצריך להוריד את שער־הריבית במשק למימדים מערביים.

כשמדברים שהריבית תרד ל־18% או 20% באופן ריאלי, גם בזה אי־אפשר לעמוד. אצלנו שמעו שבבריטניה ובארצות־הברית השתמשו גם בשער־הריבית כמכשיר להורדת אינפלציה. אבל לא היו ריביות של 20%.

● אבל גם האינפלציה שם לא היתה גבוהה כמו כאן.

נכון, אבל את האינפלציה לא הורידו בעיקבות הריבית, אלא בייצוב שער־החליפין. ראינו את זה ב־85'. האינפלציה נבלמה תוך שלושה חודשים.

● אז המצב נשמע חסר־פיתרון.

כמעט אין בעייה כלכלית שאי־אפשר לפתור אותה במחיר מסויים, וכמעט אין פיתרון כלכלי שלא יוצר בעייה. ברור שבצעדים חכמים ניתן לצאת מעניין הריבית. ואילו היו נוקטים צעדים פיקחיים, לא היו נכנסים לעניין הזה. אבל זו בלי ספק בעייה קשה, כי כבר אי־אפשר להציל עסק שנהרס.

● ועל אחת כמה וכמה אלפי מובטלים.

זו המשמעות של הריסת עסק.

● זה ייחודי לישראל שהכל בידי הממשלה?

לא, אבל זה אופייני למשק לא־בריא. הבעייה איננה הסקטור הממשלתי, אלא היקפו של הסקטור הציבורי — כולל המיפעלים ההסתדרותיים — וכמה שהיקף המשק הציבורי גדול יותר, כך נותר פחות למשק הפרטי.

במדינות קומוניסטיות המשק הציבורי מגיע כמעט למאה אחוז. במדינות

> **„השבוע התחילו לדבר על רעיונות נואלים, כמו פיחות זוחל ורעיונות־הבל נוספים“**

סוציאליסטיות המשק הציבורי קטן יותר, יחסית, מאשר בישראל. גם במדינות קומוניסטיות מתחילים להבין שצריך לצמצם את היקף המשק הציבורי. אני טוען שאצלנו עובדת, מבחינה מסויימת, השיטה הפולנית. למה פולנית? כי בהונגריה כבר לא קיימת השיטה הזאת. ובנושא הזה צריך לפעול.

קיימת האופציה של מכירת חברות ממשלתיות, אבל אפשר לצמצם את המשק הציבורי גם בדרכים נוספות. מוכרחים להשאיר מרחב תימרון למשק הפרטי בישראל, כי עתיד הכלכלה

> **„הבנקים לא יוכלו לגבות את הריבית הרשומה, ובסוף היא תירשם כהפסד. זה רווח מדומה“**

הישראלית, מבחינת התוצר, תלוי בהתפתחותו של המשק הפרטי, הפועל לפי שיקולים כלכליים, המייעל את עצמו לפי שיקולים אלה, כשהממשלה דואגת למדיניות כלכלית משלימה.

■ ■ ■

● כמה שנים קשות צפויות לנו, לפי דעתך?

זה הרי תלוי מה ייעשה. אני לא יכול, ולא צריך, לשפוט ולדון את המדיניות הכלכלית כשהיא בחיתוליה.

התמונה הקודרת היא תמונה שאינני מצייר אותה, אני רואה אותה, והיא באמת לא היתה קיימת בישראל יותר מ־20 שנה. אף בזמן האינפלציות הגדולות, המשק עבד. הוא עבד לא טוב, אבל עבד.

היום יש ירידה, וקיפאון בייצור־תעשייתי, ואין לנו סיבה של משבר בינלאומי, אין לנו מילחמת־הלבנון. עניין המהומות הוא בגדר 2%. כלומר, הסיבות למשבר נובעות רק ממדיניות כלכלית שלנו. גם המיתון בשנות ה־60' נבע ממדיניות כלכלית שלנו, אבל אז חשבו שזו דרך להבראה כלכלית. (פינחס) ספיר ז"ל לא עשה מיתון כי רצה לגרום לאבטלה. הוא חשב, בטעות, שזו דרך להבראה כלכלית. גם מי שגרם לריבית הקטלנית חשב שזה הכרח שאין להימנע ממנו, אלא שזו היתה טעות בקונספציה.

● שהם עדיין לא מבינים?

קשה לי לדעת היום אם כבר מבינים זאת או לא. כשדיברתי ב־1983 על ייצוב שער־חליפין, הייתי בטוח שזה יבוצע בסופו של דבר. ובראיונות שנתתי ב־1984־1985 הסברתי שלא תהיה אפשרות להימנע מייצוב שער־החליפין, גם אם לא יקראו לזה דולריזציה, ואכן זה קרה בסופו של דבר. גם אמרתי אז שהדולריזציה לא פותרת את כל בעיות המשק. היא לא פותרת את מאזן־התשלומים, אבל פותרת את בעיית האינפלציה. שנתיים לקח להבין את זה. את עניין הריבית לא הבינו כראוי עד היום. לפעמים את הא"ב לומדים בשנתיים ואת ג"ד לוקח עוד כמה שנים ללמוד.

● וזה מרגיז אותך שאתה יודע והם לא?

לא, להיפך, אני מרוצה מזה שאני יודע. מרגיז אותי שאנשים שיש להם כל היסוד וכל הכישורים להבין את ההתפתחויות, שבויים בשיגרה מחשבתית. בעצם יש לזה גם סיבות מחשבתיות. אנשים למדו מה שהפרופסורים שלהם לימדו לפני 30 שנה. לפעמים יש בכלכלה פריצות מחשבתיות. למשל התיאוריה של קנס, שאין להילחם באבטלה דווקא על־ידי הגדלת הגרעון הממשלתי בתקציב. הפריצה המחשבתית הזאת היתה בשנות ה־30'. בשנות ה־20' לא הבינו את זה, ורק אחרי מילחמת־העולם־השנייה המחשבה הזאת נעשתה נחלת הכלל.

ב־1929, בזמן משבר הבנקים בארצות־הברית, התרופה שהמליצו עליה אנשי האקדמיה היתה תקציב מאוזן וריסון מוניטרי. דבר שגרם להחרפת המשבר. מעניין שבמשבר הבנקים בארצות־הברית ב־1987, היו כאלה שחזרו על אותן עצות, והיו שנתנו עצות הפוכות. וכאן גדולתו של רגן, שאיננו כלכלן, שהוא פעל בתיאום עם הבנק המרכזי של ארצות־הברית, ובניגוד לעצות שניתנו לו לא חזר על שגיאות 1929, ובאמת מנע את התפתחות המשבר. אבל על רגן לא נוהגים לומר דברים טובים. כי הוא היה שחקן־קולנוע, ואיך שחקן־קולנוע יכול להיות נשיא טוב? יש סנוביזם כזה. אבל הוא יכול, ורגן הוא ההוכחה, ולא רק מבחינה כלכלית.

● פרס, או מישהו מאנשיו, באו להתייעץ איתך?

לא, לא היתה התייעצות. כאשר פרס היה ראש־ממשלה ואני לא הייתי בתפקיד שר, הוא הזמין אותי להתייעצות, שמע ממני על יתרונות ייצוב שער־המטבע, יעצתי לו גם להיוועץ בפרופסורים מיכאל ברונו ובפינחס זוסמן, שתמכו בייצוב שער־המטבע.

בסופו של דבר הוא פנה למהלך הזה כראש־ממשלה.

● ואז לא דיברת איתו על הריבית?

לא, זה היה ב־84'. אז נמתחה עליו ביקורת חריפה, אחרי שנודע על אומץ־ליבו של פרס שהזמין אותי להתייעצות. נתתי לו אז עצה שהוכחה בדיעבד כנכונה.

● ואתה לא מנדב להם עצות עכשיו?

כששואלים אותי, או כשיש לי הזדמנות ופורום להביע דעתי, אני מביע אותה. אינני חושב שאני צריך לעמוד ולבקש ראיונות. דיעותי ידועות, ואין צורך דווקא להיפגש איתי כדי לדעת מהן דיעותי. אני רוצה להרגיש שזה לא אומר שהצלחתי להגשים בעצות את כל מה שאני מטיף לו. כפי שציינתי, כמות ההפרעות שהיתה לי, היתה הרבה יותר גדולה ממה שניצבת היום מול פרס.

● ובסך־הכל הצלחת?

בתור שר־אוצר היו לי כמה הצלחות וכמה בעיות. ההצלחות היו במניעת עלייתה של האינפלציה. היא עמדה, כשקיבלתי את התפקיד, על 130% לשנה, וזאת היתה רמתה בסוף תפקידי, כאשר הלכתי לשלב הראשון של ביצוע התוכנית הקרויה דולריזציה.

במהלך התפקיד הצלחתי לשמור על משק ללא אבטלה משמעותית, וזה בתנאים של משבר בינלאומי גדול בשנים 82־83. המיפעלים לא התמוטטו. הבעייה היתה בתחום המאזן המיסחרי, כאשר גדל הגרעון, אבל אז היתה תקופה של ירידה כוללת בסחר הבינלאומי, אפילו של יפאן וארצות מערב־אירופה וארצות־הברית. וכמצב כזה מנעתי את המשבר הבינלאומי מלבוא לישראל. אז תמיד מבקרים שר־אוצר על משהו שמתרחש אצלו, אבל אף פעם לא משבחים אותו על משבר שהוא מנע.

אני יכול לזקוף לזכותי שזה קרה

ציון צפריר, העולם הזה

ארידור בימי זוהרו עם מנחם בגין, שימחה ארליך, אריאל שרון, משה ניסים ודויד לוי

„מרגיז אותי שאנשים שבויים בשיגרה מחשבתית...“

גד יעקובי, שר־הכלכלה היוצא, מסביר מונחים כלכליים מסובכים בצורה פשוטה

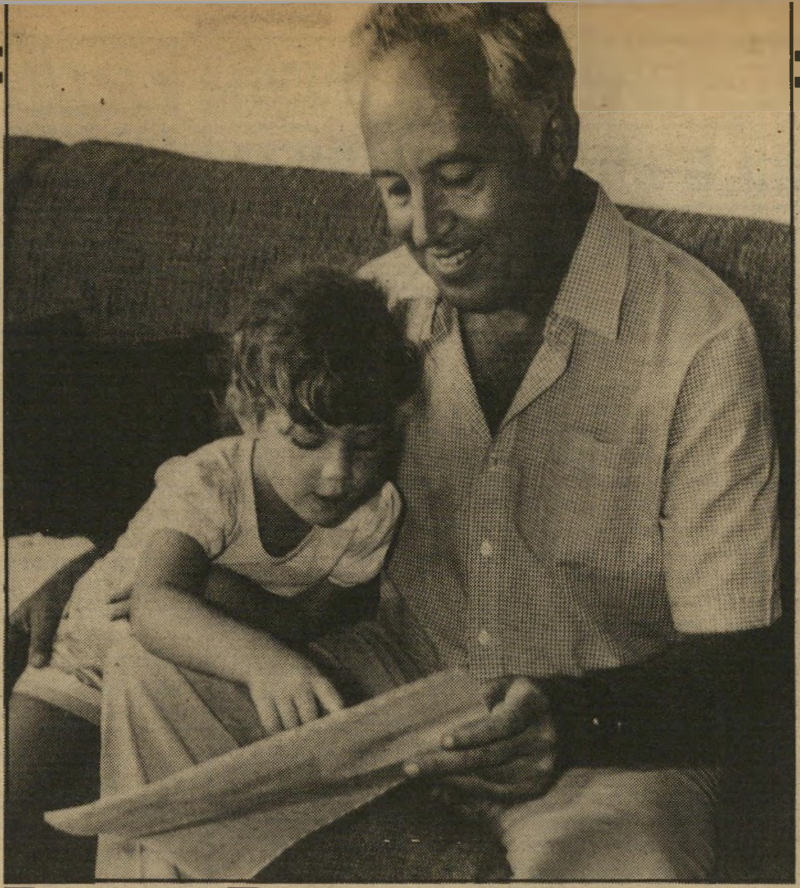

גד יעקובי סבור שהמונחים הכלכליים הם „פשוטים לגמרי, ומסובכים להחריד." הקושי הוא בקשרים ביניהם. מונח משולב במונח. הבנת אחד – הבנת את כולם. לא הבנת אחד – אתה נדון לאטימות כלכלית כמעט מוחלטת.

פיחות משפיע על אינפלציה, אינפלציה משפיעה על התקציב, התקציב משפיע על ההשקעות, אלה משפיעות על היצור, המשפיע על יתרות־החוץ, וחוזר חלילה.

פשטותם של המושגים האלה טמונה בבדידותם. כל מונח, כשלעצמו, ברור וקל להבנה. יעקובי מנסה להסבירם כאילו הוא מדבר אל בנו בן ה־17.

גם ילד יכול להבין!

● פיחות

הגדרתו הכלכלית: שינוי המחיר היחסי של המטבע המקומי לעומת מטבע־חוץ.

כך נעשה: בנק ישראל מוכר לבנקים המקומיים את מטבע־החוץ במחיר גבוה יותר. בעת ובעונה אחת הוא משלם לייצואנים, תמורת כל דולר שהם מכניסים, מחיר גבוה יותר, וגובה מהייבואנים סכומי־כסף שיקליים גבוהים יותר עבור הדולארים שהם קונים מהבנק.

תוצאות הפיחות: האיש הרע הוא הייבואן. הוא קונה דולארים מקופת־המדינה כדי שיוכל לבצע את עסקיו. בעיקבות הפיחות עליו לשלם יותר שקלים עבור כל דולר. לכן עליו לצמצם את עסקיו. כלומר: הייבוא מידלדל.

האיש הטוב הוא הייצואן. הוא מוכר את סחורתו בדולארים, ומיד רץ לקופת־המדינה, משלשל לתוכה את הדולארים שלו ומקבל תמורתם שקלים. עכשיו יקבל יותר שקלים תמורת כל עיסקה. כלומר: הייצוא יתרחב.

וכשהייבוא מצטמצם והייצוא מתרחב, יורדים מימדי־האבטלה ושיעור התעסוקה עולה, שהרי כולם עסוקים בייצור מוצרים, הן לייצוא והן לצריכה מקומית.

וזה, כך סבור יעקובי, מצב מצויין, הגורם אושר רב, הן למדינה, הן לאזרחיה. „רק חבל שלא נעשה כבר לפני כמה חודשים. שר־האוצר הקודם רצה ליצור תחושה של יציבות. לכן סירב לפחת את השקל. על היציבות הזו שילמנו מחיר כבד."

● יתרות מטבע־החוץ

כמו לחוסך הקטן, כך גם למדינה, יש יתרות של כסף. חלקן בדולארים ממש, במטבעות ובשטרות, המאוכסנים במרתפי בנק־ישראל ובמחסני הבנקים השונים, וחלקן בחשבונות־בנק בכל רחבי העולם.

כעת יש לה, לישראל, חיסכון של שלושה מיליארד דולר, וזה מעט מאוד. הקו הארום, שכל גלישה ממנו כמוה כהתאבדות כלכלית, הוא 2.5 מיליארד דולר. זהו הסכום הדרוש כדי לממן ייבוא של חודשיים.

וייבוא, למרות שהוא רע, הוא גם טוב, כי בלי דלק, פחם, מתכת, עץ, דשנים, כימיקלים שונים, יהלומים גולמיים ומשאיות, חיינו אינם חיים.

● אינפלציה

הגדרתה הכלכלית: עליית־מחירים מהירה בכל התחומים.

הגדרה אחרת: זריקת סם בוורידי המשק. המשק, ייצור חולני ואומלל שכמותו, צורך סמים, מתנפח ומשתבח, שמח ומתהולל, ואינו יודע כי בקרוב יתפוצץ ויצטמק ויוצג ככלי ריק.

מדוע זה קורה? ממשלה פופוליסטית (מתחנפת להמונים), חסרת־אחריות, מבזבזת כספים בראוותנות ואינה מרוויחה, בעיקר ממיסים, סכומים השווים בגודלם לבזבזנות זו.

סיבה נוספת: עליות־שכר בקצב מהיר יותר מקצב עליית הפריון. לדוגמה: תפוקתו של פועל עלתה בחמישה אחוזים בשנה. שכרו עלה ב־20 אחוזים. זה מייקר את יציר־כפיו, שכן עלות הייצור גבוהה יותר, עקב עליית השכר.

במילים אחרות: כולם עולים ומתנפחים ומשמינים, ורק קופת־המדינה משילה את משמניה, מצטמקת ומידלדלת.

● סטגפלציה

שילוב של שתי מילים: קיפאון (סטגנציה) ואינפלציה. כלומר: הקפאת המצב האינפלציוני. כלומר: כל־כך קפואה האינפלציה הזאת, עד שאינה יכולה להתרפא.

● היפר־סטגפלציה

לא סתם הנצחה של אינפלציה, אלא קפיאה של סיחרור אינפלציוני. וזה מה שקרה, לדעתו של יעקובי, בימי יורם ארידור.

● צמיחה

סיפור קטן: שני אנשים הלכו ביער, ופתאום נתקלו בנמר. אחד מהם הוציא את נעלי־הריצה שלו מהתרמיל, ונעל אותם. שאל חברו: האם אתה באמת מאמין שתצליח לרוץ יותר מהר מהנמר?"

„לא," השיב האצן, „אני אהיה מאושר אם אצליח לרוץ יותר מהר ממך."

מוסר־השכל: יעברו שנים ארוכות בטרם נצמח עד למימדיהן הכלכליים של ארצות־הברית או יפאן. כעת די בכך שנגיע למידותיהן הכלכליות של אוסטריה, צרפת ואיטליה.

כדי שנגיע אל המדינות האלה, עלינו לחוות צמיחה אמיתית, חיובית, וזו תיפול בחיקנו רק אחרי שנצליח להגביר את הייצוא. שכן אז יש תעסוקה ויש דולארים בקופה. איך עושים זאת? מעודדים ייצור המיועד לייצוא.

איך? מיפעל או ענף, היכולים לייצא, זכאים לתנאים טובים. מתירים להם לגייס הלוואות מבנקים בחו"ל, מורידים מיסים.

● הורדת מכסים

ב־1962 חתמה ישראל על הסכם־סחר עם השוק המשותף, ולפיו עד 1992 נתמזג כמעט לחלוטין בקהילה זו, מבחינה כלכלית.

ייבוא משם לכאן לא ישלם מכס, וייצוא מכאן לשם לא ישלם מכס גם כן. וזה טוב, כי מחירי המוצרים שלנו שם יהיו זולים יותר, כלומר, יימכרו בקלות רבה יותר.

איך זה קורה? המכס על עשרות מוצרים מיובאים הופחת בשיעור שבין חמישה ל־20 אחוזים. בפועל הירידה במחירים אינה משמעותית, מחמת הפיחות. לדעתו של יעקובי, הורדת המכסים היא פתח לגן־עדן כלכלי. נוכל לייצא יותר, התעסוקה תגדל, רמת־החיים תעלה, ולכולם יהיה טוב.

● סל מטבעות

סל, לאו דווקא מקש, ובתוכו כל סוגי המטבעות שמקבלת המדינה תמורת הייצוא. בעזרת חישובים כלכליים וחשבוניים עורכים ממוצע, וקובעים אם ריווחיות הייצוא עלתה או ירדה.

● מאזן תשלומים

כמו כל מאזן אחר. בטור אחד כל התשלומים שישראל משלמת בחו"ל, ובטור המקביל רשומים הכנסותיה מחו"ל.

בדרך־כלל המאזן הוא לרעת ישראל ולטובת נושיה. מענקים והלוואות משפרים את המאזן, אולם אז נוספת לטור התשלומים ריבית גבוהה, המגדילה את ההוצאות, ושוב נזקקת המדינה להלוואות, וחוזר חלילה.

שרה ליבוביץ ■

ציון צפריר, העולם הזה

יעקובי ויורשו בתפקיד שר הכלכלה

פשוטים לגמרי, מסובכים להחריד

למרות שהמשק שילם מחיר אנושי וכלכלי עבור מילחמת־הלבנון, ובתנאים כאלה אני הצלחתי להביא לכך שהירידה בשנת 83' כמעט נבלמה, וכל זה בממשלה של 61 ח"כים, ולפעמים אפילו פחות, כאשר ההסתדרות מכריזה שביתות כלליות, כשאני מנסה להוריד שכר ב־3%, ולא כמו שהורידו ביולי 85', בקרוב ל־30% בהסכמת ההסתדרות. אני חושב שזהו הישג שאני יכול להתגאות בו.

ב־83' כבר החל היצוא לעלות מחדש. המאזן המיסחרי השתפר, בעיקבות השיפור בסחר הבינלאומי, כך שהמשק בוודאי נמצא אז במצב טוב יותר מבחינת התעסוקה והיצור מאשר היום.

● השאלה מה עדיף — אינפלציה או אבטלה?

שני הדברים נוראים, אבל אני רוצה להדגיש שהאינפלציה גדלה אחרי שהתפטרתי, באוקטובר 83'. ב־84' האינפלציה היתה 400% והגיעה גם ל־800%.

תוך כדי הגנה על המשק הכנתי תוכנית לבלימת האינפלציה, שביצועה הוא תנאי לצמיחה. כך שהברירה אינה בין אינפלציה לאבטלה. עכשיו אנחנו מקבלים גם אינפלציה וגם אבטלה.

● אתה מאחל לפרס הצלחה בתפקידו?

בוודאי שאני מאחל לו הצלחה. זו הרי לא החנות הפרטית של פרס, אלא העתיד של כולנו. אני תמכתי בממשלת־אחדות לאומית, וגם כתבתי שאם התנאי להקמתה הוא שפרס יהיה באוצר, צריך בתנאים מסויימים לשלם את המחיר הזה.

● אני אשאל אותך שאלה לא הוגנת. מי לדעתך היה שר־האוצר הטוב ביותר של ישראל?

אני אענה לך תשובה לא הוגנת. שר־האוצר הטוב ביותר של ישראל עדיין לא היה.

אתה והשקל

מאת יגאל לביב

שיעבוד נכס שלא נרשם תוך 21 יום: בטל

פסק־דין מרחיק לכת ורב־משמעות לגבי נושים רבים ניתן באחרונה על־ידי השופט המחוזי בתל־אביב, **אליהו וינוגרד**. הוא קבע כי שיעבוד־נכס כביטחון לא יהיה תקף אם לא נרשמה הערת־אזהרה אצל רשם־החברות תוך 21 יום מעשיית חוזה־השיעבוד.

השופט דן במיקרה שבו הילווה בנק איגוד כספים לחברת־הבנייה דויד לוי ובניו (בפירוק), וקיבל כביטחון שיעבוד על מיגרש. המשכנתא נרשמה אצל רשם־המקרקעין, אולם במישרדי רשם־החברות נרשמה משום־מה רק ארבעה חודשים לאחר־מכן. כאשר ראה הבנק כי מונה מפרק לחברה, פנה לרשם־החברות וביקש לרשום את השיעבוד אחרי המועד, בגלל נימוקים שונים, ורשם־החברות הסכים ורשם הערת־אזהרה בסיפרי־החברה.

השופט קבע בפסק־דין מנומק כי החוק אומר במפורש כי אין ממשות לשיעבוד, אם לא נרשם אצל רשם־החברות תוך 21 יום. כאשר רוצה חברה לרשום את השיעבוד באיחור, עליה להגיש בקשה מתאימה לשם־כך, והרשם רשאי להאריך את המועד לרישום רק אם אי־הרישום במועד אירע במיקרה או בשגגה, או מסיבה מספקת אחרת, או שאין בנסיבות כדי לפגוע במצבם של נושים או בעלי־מניות אחרים, או שיש טעמים אחרים לשם־כך.

במיקרה הספציפי הזה לא היה כל טעם מיוחד באיחור, ולכן רשם הרשם את השיעבוד מבלי שנתן החלטה מנומקת להארכת מועד הרישום. לכן ברור כי אין ערך לרישום.

אולם השופט וינוגרד, בהסתמכו על ספרות אנגלית, קובע כי אסור לרשם להאריך מועד כאשר החברה נמצאת בהליכי־פירוק, וכן כי רישום או תעודה שניתנה בעיקבותיו אינם מקנים לבעל־השיעבוד זכות לפגוע בזכויות נושים, שהתגבשו עם הפירוק.

עורכי־הדין שזכו במישפט הם רוזובסקי־מונרוב־פישלר.

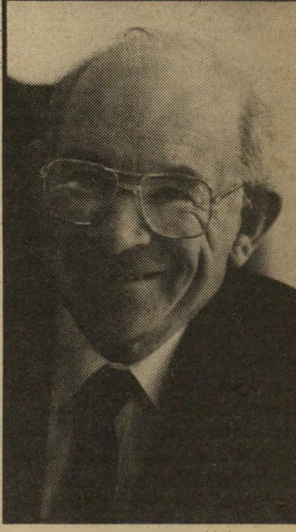

שופט וינוגרד
פסק־דין מרחיק־לכת

הדוגמה של יצחק יגר

יצחק יגר, מראשי המוסדות הכלכליים של תנועת־המיזרחי, היה בין התומכים בתנועת מימ"ד. הדבר הוליד גל מיכתבי־השמצה נגדו.

בדיקת המיכתבים העלתה כי אין בהם שחר.

בניגוד לנאמר בהם, יגר הוא יו"ר בלבד של חברת הבנייה משהב, ומקבל משכורת מן החברה. הוא גם יו"ר מועצת־המנהלים של בנק המיזרחי ובנק אדנים. הבנק מעמיד לרשותו מכונית ללא נהג. את כל התשלומים שהוא מקבל כהוצאות, או תמורת ישיבות, הוא מעביר לחברת משהב. והוא בין המעטים בארץ הנוהגים כך.

עיסקת מטוסים בין ישראל, צ'ילי ודרום־אפריקה

ישראל תרכוש מצ'ילי 16 מטוסי אף־5, ותקבל נוסף על כך 60 מיליון דולר, ותמורת זאת תמכור לצ'ילי 12 מטוסי כפיר. המנוע למטוסי הכפיר לא יהיה מתוצרת ג'נראל אלקטריק האמריקאית, אלא תוצרת סנקמה הצרפתית, וכך לא תהיה העיסקה טעונה אישור אמריקאי.

פרטים אלה התפרסמו בגליון נובמבר של ישראל פורין אפירס, היוצא בקליפורניה.

לפני שנה עמדה צ'ילי למכור מטוסים אלה לאיראן, תמורת 170 מיליון דולר. הסיבה למכירה היתה שצ'ילי נכללה ברשימת המדינות שאסור לחברות אמריקאיות למכור להן חלקי־חילוף לנשק, בגלל הפרת זכויות־האדם. המכירה לאיראן היתה אמורה להתבצע על־ידי סוחרי־נשק ישראליים, אנגליים, קובאיים וארגנטיניים.

רשת הטלוויזיה האמריקאית אי־בי־סי דיווחה באפריל על העיסקה, ועל מעורבות סוחר הנשק הישראלי **שבתאי דובדבני** בה.

כתוצאה מכך בוטלה העיסקה, ומישרד־הביטחון הישראלי ביטל את האישור של דובדבני לעסוק בסחר־נשק.

עתה יימכרו המטוסים, לפי הפירסומים, בעיסקה משולשת.

דכנר והצלחת האפי־ליידי

הצלחת המוצר להורדת שערות, האפי־ליידי, המיוצר על־ידי קיבוץ הגושרים, הביאה באחרונה לגל כתבות על ההצלחה הגדולה, ושבחים לכל מי שנטלו חלק בקידומה. אבל איש לא הזכיר את מי שהיה לו תפקיד מכריע בהצלחה: **שמואל דכנר**. אולי מכיוון שהוא נמצא עתה בלונדון, ריתוק לבתו, המאושפזת בבית־חולים.

האמת היא שיזמי־ההמצאה לא הצליחו לשכנע שום גורם לממן אותם, עד שהגיעו אל דכנר, שהורה מייד לאחת החברות הציבוריות שהקים, מאגרי טכנולוגיה, לממן את ההמצאה.

כאשר היא הפכה לממשות פנו אליו רכזי התק"ם, שהיו גם בעלי־מניות בחברה, וביקשו כי יעביר את ההמצאה לקיבוץ הגושרים, שהיה חסר־כל. דכנר ביקר בקיבוץ והחליט כי מוטב שהקיבוץ ירוויח כסף מאשר אנשי־הבורסה, והעביר את ההמצאה לקיבוץ.

תוכנית כלכלית אחרת: ביטול ההצמדה, שערי מע"ם שונים, חשיפת הבנקאות

ההצעות הבאות הן מהפכניות במבט ראשון, אולם אחרי בחינה נראה כי הן עשויות לחלץ את המדינה ממצבה הכלכלי הקשה.

ראשית כל, ביטול כל מערכת־ההצמדה במשק, החל בתאריך קבוע, נאמר – האחד באפריל. אין כוונה לגעת בהסדרי־ההצמדה שהיו עד כה, אלא שמהתאריך הקבוע לא יהיה ניתן ללוות או להלוות בהצמדה. הכסף ישא מחיר בריבית, ולא יהיה צמוד לכלום.

כמה דברים יקרו כתוצאה מכך. ההצמדה מהווה את המרכיב העיקרי לייקור הכסף. לדוגמה: המדינה לווה היום כספים מקרנות־הגמל בריבית צמודה־למדד של 5.5%. ביטול ההצמדה יוזיל את הריבית מייד בשני־שלישים. (לזאת תתווסף חשיפת הבנקאות, ראה בהמשך.)

המדינה תצטרך לפרוע את ההלוואות הצמודות שלוותה בעבר, כמו איגרות־החוב שהנפיקה, ותוכל לגייס לשם־כך כספים לא־צמודים בלבד. יחסר לה כסף, שתצטרך לגייסו או בהתייעלות או מהגברת גביית־המיסים. המדינה תצטרך לממן את עצמה על־ידי מכירת רכוש כמו חברות ממשלתיות, או צימצום המנגנונים שלה.

לצעד זה נלווית חשיפת מערכת־הבנקאות לייבוא הון. יש לבטל את האיסורים ללוות כספים בחו"ל. פתיחת האפשרות ללוות כסף בחו"ל תכריח את הבנקים בישראל להוריד את הריבית לרמה של הבנקים בחו"ל. לשם השוואה: היום הריבית על הלוואות בחו"ל אינה עולה על 2% לחודש, מכסימום.

דבר שלישי: יש לקבוע שיעורי מס־הכנסה נמוכים, כמו בארצות־הברית, ולאמץ את שיטת מס־ההכנסה שם. הדבר יחזיר לכאן כספים הנרתעים מהשקעה בישראל, בגלל שיעורי־המס הגבוהים.

התאמת מערכת מס־ההכנסה כאן למערכת האמריקאית תאפשר גם הגברת הגבייה. שם המס המכסימלי הוא 28%, כל אזרח ממלא בכל שנה דו"ח. בכל שנה נבדקים ביסודיות 10% מהדו"חות. העונשים למרמים כבדים ביותר. יש בתי־מישפט מיוחדים לעבריייני־מס.

דבר רביעי: יש לקבוע שיעורי־מע"ם שונים, כמו בצרפת. על־ידי כך ניתן לעודד ענפים שרוצים לטפחם, על־ידי הורדת שיעורי־המע"ם עליהם.

דבר חמישי: ניתן להקטין משמעותית את תקציב־הביטחון על־ידי אימוץ השיטה האמריקאית, שבה מגייס מישרד־הביטחון הון לפרוייקטים צבאיים בבורסה. אין סיבה לכך שפרוייקטים טנק המרכבה, למשל, לא ימומן מהנפקת האמיסיות על־ידי מישרד־הביטחון או התעשייה הצבאית. כך ניתן לגייס כסף לפרוייקטים שונים של מערכת־הביטחון. ההנפקות בריבית נאה, בערבות המדינה. בדרך זו ניתן יהיה לממן חלק נכבד מתקציב־הביטחון על־ידי הציבור ישירות.

מתי תאונת־עבודה במוסך היא תאונת־דרכים כחוק?

אילנה זינגל־יוסקביץ
תאונת־דרכים בחוק

פסק־הדין, שבו קבע בית־המישפט העליון כי התפוצצות מיכל־דלק במכונית כמוה כתאונת־דרכים, כהגדרתה בחוק לפיצויים לנפגעי תאונות־דרכים־1975, האיץ בנפגעי־תאונות, שבהן מעורבת מכונית, לנסות אף הם את מזלם.

עורכות־הדין **אילנה זינגל־יוסקביץ** ו**שאולה ברג** הגישו תביעה בשם עובד־מוסך, שידו נחתכה מפח חד של רכב במוסך, וכתוצאה מכך נקבעה לו נכות של 45%. התביעה טוענת כי התאונה אירעה תוך שימוש ברכב מנועי, ולכן היא תאונת־דרכים כחוק.

מי זה הציבור? מי רכש מט"ח?

אחר הבלופים שאיפשרו את הפיחות של חמשת־האחוזים היה כי הציבור רכש ביום השלישי בשבוע שעבר מט"ח ב־170 מיליון דולר, והדבר מסכן את היתרות.

ראשית, הקניות של יום שלישי היו עבור יום שישי, ראשון ושני (ביום שני היו הבנקים בחו"ל סגורים, בגלל החג. ביום ראשון הם סגורים כרגיל). מסתבר כי הממוצע היומי לא היה חריג כל־כך.

שנית, מה פירוש הביטוי „הציבור רכש"? מי זה הציבור? את המט"ח רכש מיספר קטן של אנשי־עסקים — כמה מאות — שביקשו להקדים תשלומים על חשבון הלוואות שלקחו בחו"ל. רוכשים אלה הם גם הבנקים עצמם, שעשו ספקולציה על הפיחות, ושרכשו עבור עצמם מט"ח.

יוצא כי כמו במשבר המניות הבנקאיות, מיספר מצומצם של אנשי־עסקים הוליכו באף את העם כולו, ששילם את המחיר.

תמרורים

מיקרופונים במוסקבה

החל ♦ בשירותו כשגריר ארצות־הברית בישראל, **ויליאם („בילי") בראון** (58), דיפלומט מיקצועי ומומחה לענייני אסיה, שבה הוא החל את דרכו, לפני 30 שנה, בתפקידים זוטרים בהונג־קונג ובסינגפור. בראון, עד לפני זמן קצר שגריר ארצו בתאילנד, הוא רב־לשוני (הוא ברך את נשיא־המדינה, חיים הרצוג, בעת הגשת כתב־ההאמנה שלו, בעברית ושולט, בין השאר, גם ברוסית וגם במונגולית), אב לארבעה, שכבר שרת פעם בארץ (כמס' 2, הציר המדיני, בתקופת־כהונתו של סם לואיס) ועמד, בחודשים האחרונים, בראש צוות מחלקת־המדינה (מישרד־ החוץ האמריקאי) שטיפל בנושא בניינה החדש של שגרירות ארצות־הברית במוסקבה שבקירותיו הושתלו, כנראה על־ידי הסובייטים, אינסוף מיקרופונים, שנתגלו לפני שהבניין אוכלס.

● ● ●

סיגריות במיזרח

נתמנה ♦ למנהל לישכת שר־החוץ החדש, משה ארנס, וליועצו המדיני, **סלי * מרידור** (33), אחיו הצעיר של שר־המישפטים דן מרידור, מיזרחן לפי השכלתו, הידוע בחיבתו הרבה לעישון (עד שלוש חפיסות סיגריות ליום) ומי שהיה בעבר בין מייסדי כפר־אדומים שממיזרח לירושלים, שליח ההסתדרות הציונית בניו־יורק ועוזרו האישי של ארנס, כשזה היה שר־בלי־תיק בממשלת שמיר הקודמת.

● ● ●

אבקת־שום בלוח

שונה ♦ **לוח־המזון הצה"לי** (לוח מס' 119) לעצירי האינתיפאדה, על־מנת להתאימו יותר לחיכם, כך שהלוח כולל עתה, בנוסף לדג קפוא (100 גרם לעציר, שלוש פעמים בשבוע) ובשר משומר (65 גרם לעציר, שלוש פעמים בשבוע) גם מנות של עדשים (11 גרם לעציר, ליום), פול (17 גרם), זיתים (40 גרם), חומוס (65 גרם), קפה טחון ומיבחר תבלינים כרסק פילפל חריף, כמון ואבקת־שום.

● ● ●

חיטה בנגב

נפטר ♦ בכפר שמריהו, בגיל 70, **ראובן אלוני**, ראש מינהל־טאבה ובעלה של ח"כ ר"ץ שולמית אלוני, אשתו השנייה ואם שלושה מארבעה בניו. אלוני, יליד פולין ובנו של פועל־תברואה בעיריית תל־אביב, היה בצעירותו רועה, איש־ביטחון וממייסדי קיבוץ אלונים בעמק־יזרעאל, שמייחסים לו את גילוי מערות־הקברים בבית־שערים. במילחמת־העצמאות היה מפקד־גדוד ולאחריה יצא לנגב על־מנת לעזור בהכשרתו לגידול חיטה. אך עיקר פירסומו בא לאלוני בגין היותו מראשוני מינהל מקרקעי־ישראל, ולימים, ראש מינהל מרחב שלמה (שארם אל־שייח').

● ● ●

עד נגד שר

נפטר ♦ בבני־ברק, שלושה שבועות אחר יום־הולדתו ה־71, **ישראל גוטליב**, לשעבר ראש עיריית בני־ברק. גוטליב, יליד הונגריה ובנו של רב (שבסוף ימיו היה המפקח על הכשרות בבתי־העולים — מרכזי־הקליטה של אותם ימים), היה איש המפד"ל שעסק, בין היתר, בריכוז סניפי תנועת־הנוער בני־עקיבא, באיגוד המיקצועי של הפועל המיזרחי ובשליחות סוכנותית לצ'כוסלובקיה ולצרפת. עדותו סייעה, בשעתו, להפליל את (אז) השר בממשלת ישראל, אהרון אבו־חצירא.

** סלי (חורז עם אללי!) הוא שם תנ"כי, שמו של אחד מ־928 בני שבט בנימין ששבו ארצה מבבל בשיבת־ציון של עזרא ונחמיה.*

עיירה ושמה לוקרבי

מאות מיליונים מכירים עכשיו את שם העיירה לוקרבי בסקוטלנד. שם נפל מטוס־הג'מבו, כנראה כתוצאה ממעשה־טרור מטורף.

כמה ישראלים היו אי־פעם בלוקרבי? בוודאי מעטים. אני אחד מהם.

זה היה כך: היכרתי בלונדון את סטיוון ראנסימן, היסטוריון דגול, מומחה לתולדות הצלבנים. מכיוון שזהו תחביב שלי, כתבתי לו, נוצרה היכרות, נפגשנו, החלפנו דיעות, התווכחנו. כעבור זמן הודיע לי שעבר מלונדון למיגדל־שמירה סקוטי ישן בגבול האנגלי, והזמין אותי לבוא אליו שם בכל עת שארצה אם אהיה בסביבה.

סברתי שזוהי הזדמנות טובה לבקר בסקוטלנד, ארץ שלא הייתי בה קודם לכן. לכן טסנו, רחל ואני, לאדינבורו, שכרנו מכונית, ויצאנו דרומה, בצד השמאלי של הכביש. (זאת היתה הפעם הראשונה שנהגתי בצד הלא־נכון של הכביש, ותמהתי להיווכח שמתרגלים לזה תוך כמה דקות.)

נסענו לעיירה בשם פיבלס, ושם בילינו את הלילה בטירה סקוטית מרהיבה ומצועצעת (קוראים לסיגנון הזה „סקוטיש בארוניאל"). זה היה ביום הראשון בשבוע, אני זוכר, כי בדרך נכנסנו לכנסיה, מישהו דחף לידינו ספר־הימנונים, והכל שרו. משם עברנו במקומות שנשאו שמות כמו מופאט ודאמפריס, עד שהגענו ללוקרבי. ראנסימן אמר לי מראש לשאול שם.

לוקרבי זכורה לי רק באופן רופף ככפר גדול או עיירה קטנה. אנשים ידידותיים היפנו אותנו לדרך הנכונה, וכך הגענו למיבצר העתיק, אחד מרבים שהקימו הסקוטים לפני מאות בשנים כדי להגן על גבולם מפני האנגלים החמסנים (לגירסתם).

אכלנו ארוחת־צהריים במיבצר, שבו גר ראנסימן בחברת משרת יחידי. בעת הארוחה דיברנו על רוחות. ההיסטוריון סיפר לנו שהלך לישון, אחרי שנעל את הדלת במפתח. בלילה שמע את חריקת הדלת הנפתחת, וחש ברוח המסתובבת בחדר.

תחילה חייכנו בעליצות, עד שנוכחנו לדעת שהאיש מדבר ברצינות גמורה.

חזרה ללוקרבי: אני זוכר אנשים נחמדים ומוכנים־לעזור, כפר סקוטי שכוח־אל ומושך.

עכשיו זכה לפתע בפירסום עולמי.

העלילה שלא היתה

מה הטעם בהבאת תריסר אנשים, שהיו קשורים בהרפתקה מלפני 20 שנה, כדי לשמוע מפיהם כזבים ישנים?

גיבורי העלילה של ספינות־שרבור לא שיקרו. הם פשוט לא אמרו את האמת, את כל האמת ורק את האמת.

היחיד שאמר את האמת היה מושל־המחוז הצרפתי, שרואיין בידי תמר גולן. תמר הג'ינג'ית היא עיתונאית אמיתית, והיא מבינה את המתרחש מאחורי הקלעים. הראיונות שלה אישרו, למעשה, את אשר ידענו תמיד: שכל המיבצע הגדול לא היה ולא נברא.

חטיפת הספינות לא היתה חטיפה, אלא למראית־עין. למעשה היתה זאת קנוניה צרפתית־ישראלית.

מלכתחילה היה ברור כי לפחות דרגים מסויימים של הצבא ושרותי־הביטחון הצרפתיים עשו יד אחת עם עמיתיהם הישראלים, שאיתם שיתפו פעולה וקשרו קישרי־ידידות ב־15 השנים שלפני כן.

אך מתחקירה של גולן ברור לגמרי כי גם בדרגים העליונים היו שותפים לקנוניה. קרוב לוודאי שגם הנשיא הצרפתי עצמו, ז'ורז' פומפידו, היה בסוד העניין.

שאלמלא כן, היו הצרפתים צריכים להיות מטומטמים לגמרי. וכך אמנם תוארו עד כה: חבורה של גויים שיכורים, יורשי־אחשוורוש, שהיו בליל חג־המולד חסרי־הכרה מרוב סביאה ועל כן לא הבחינו בספינות החומקות. לפי אגדה זו, הצרפתים גם לא ציפו לכך מראש, ובטימטומם אף לא הבינו את העיסקה הילדותית השקופה של העברת ספינות־המילחמה לרשות חברה נורווגית פיקטיבית, שהתכוונה כביכול להשתמש בהן כבספינות־גרר.

האמת היתה הרבה יותר פשוטה. האמבארגו, שהטיל שארל דה־גול על אספקת נשק לישראל, עמד בעינו. אי־אפשר היה לבטלו, מבלי לבצע אקט פוליטי בעל השלכות מרחיקות־לכת. לכך עדיין לא היו הצרפתים מוכנים. אבל הם גם רצו להיפטר מהספינות ולספק את ישראל. הפיתרון — שהתאים לאופי הצרפתי והישראלי כאחד — היה לפברק מין חטיפה.

זה היה עובר בשקט, אלמלא החלה מייד הפטפטת הישראלית הטיפוסית. נוצרה סנסציה עולמית, והצרפתים הנבוכים נאלצו למחות ולאיים למראית־עין.

מותר היה למפקדים הישראליים לחשוש מפני התערבות של חילות־האוויר וחילות־הים של צרפת, ארצות־הברית, ברית־המועצות ומצריים. בדיעבד ברור שהיתה זאת שטות. שום סכנה לא נשקפה, אלא מגלי הים הסוער.

כל זה ניתן לנחש בין השורות — או בין התמונות. הסרט עצמו לא אמר דבר.

אנשים הופיעו וחזרו על מה שאמרו לפני 20 שנה, כאילו לא קרה מאז דבר, כאילו צריכים להמשיך ולהעלים, כאילו התדמית שלנו לא השתנתה מאז בעיני עצמנו ובעיני העולם. והמנחה, יאיר קוטלר, דמות של שחקן המטביע את האופי שלו, לטובה או לרעה, על הכל, לא הוסיף לעניין. להיפך. הוא הפך את השידור לקירקס.

תמהני. אנחנו רואים עשרות סרטים תעודיים בריטיים מצויינים, המראים לנו בדיוק איך עושים את זה. אז מדוע לעשות סרט רע?

הגנרל בילעם

הקטע המעניין היחידי בסרט על ספינות־שרבור היה הנאום הקצר של הנשיא דה־גול.

בגלל הקטע הזה נחשב דה־גול מאז כאנטי־שמי. כיום מותר להעריך את הדברים מחדש.

בצרפתית נהדרת, בהיגוי ברור ומדוייק (בכל מדינת־ישראל אין אף פוליטיקאי אחד המדבר כך עברית!) אמר הגנרל הזקן: „אפשר היה לתהות, ואכן היתה תהייה רבה, אף בקרב רבים מן היהודים עצמם, אם השתלת הקהילה הזאת, על אדמה שנרכשה בתנאים פחות או יותר מוצדקים, בקרב העמים הערביים העוינים אותם, לא תגרור אחריה חיכוכים וסיכסוכים בלתי־פוסקים ואינסופיים... היהודים, שהיו עד עכשיו מפוזרים, נשארו מה שהיו תמיד — עם־עילית, בוטח בעצמו ומשתלט..."

האם יש בדברים האלה נימה אנטי־שמית? דה־גול היה מרוגז אז על ישראל, מפני שפתחה במילחמת ששת־הימים בניגוד לעצתו. אך אין ספק שהיה בדבריו גם הרבה מראיית־הנולד. הוא ניבא אז מה עומד לקרות לישראל, בעיקבות הכיבוש. אחרי הכל, לצרפתים היה ניסיון רב בתהליך זה.

מעולם לא הייתי מעריץ של דה־גול. באותם הימים השתתפתי בפאריס בכמה הפגנות סוערות ביותר למען שיחרור אלג'יריה, ואף קשרתי קשרים חשאיים עם המחתרת האלג'ירית בצרפת.

אולם תמיד היה לי כבוד רב כלפי כישרונו של גנרל־אינטלקטואל זה לנתח תהליכים היסטוריים ולראות את הנולד, זמן רב לפני אחרים. דה־גול היה המנהיג המערבי הראשון שהבין את חשיבותה של סין הקומוניסטית, כבעלת־ברית טיבעית של המערב נגד ברית־המועצות. זה נשמע כרעיון כמעט משוגע, אך הדברים התגשמו מאז.

דה־גול גם הבין שמילחמת־ששת־הימים תביא אסון על ישראל, על־ידי הפיכתה למדינה קולוניאלית. באותם הימים התכונן דה־גול עצמו לשים קץ להיסטוריה הקולוניאלית הצרפתית, והוא בז למנהיגים הישראליים, שהתחילו בדיוק אז בהיסטוריה הקולוניאלית הישראלית.

„עם־עילית, בוטח בעצמו ומשתלט" — את המילים האלה ניתן לפרש לכאן ולכאן. ניתן לראות בהן התבטאות אנטי־שמית טיפוסית, ברוח הפרוטוקולים של זיקני־ציון. ניתן לראות בהן גם ביטוי של הערצה מפי אציל צרפתי, ששייך את עצמו לעילית של ארצו, ושבוודאי היה בוטח בעצמו ושתלטן. האם היה בילעם שונא ישראל או מעריצו?

יתכן ששני הפירושים נכונים.

פצצות בבגדאד

ההיסטוריה המרתקת של יהדות עיראק היתה ראוייה לסרט תיעודי גדול ומעמיק. יחסיה המורכבים עם העם העיראקי בכל הדורות, המאורעות המסעירים של שנות ה־40 וה־50 — כל אלה יכלו להוות נושא ליצירה גדולה.

חבל שהרמה של הטלוויזיה הישראלית ושל סלים פתאל הספיקה רק כדי לשרטט קאריקטורה עלובה ומעליבה.

אני חייב לשאול שוב: איך זה שאחרי שנים של צפייה בסרטי־תעודה בריטיים מעולים אין הטלוויזיה הישראלית מסוגלת אלא להפיק סירטי־תעמולה פרימיטיביים כמו זה — אוסף של חצאי־אמיתות, חסר עומק היסטורי ויושר אינטלקטואלי. לחומר המצולם, שנאסף בארכיונים בעולם, לא היה שום קשר עם מה שנאמר בפי הקריין, והסרט מלא בטענות ובהאשמות ללא שום תיעוד ומיסמוך. בסך הכל: כתב־שינאה אנטי־ערבי. נראה ששינאתו הלוהטת של פתאל לערבים היא התכונה היחידה שהביאה אותו לעשות סרט על נושא זה.

דה־גול ובן־גוריון לפני האמבארגו

למשל: הסרט ריבר שוב ושוב על מעשי־האכזריות הנוראים שעשו הערבים ליהודי־עיראק בשנות ה־30, על האנטי־שמיות הנוראה, על ההתעללות בידי הערבים, וכו'. ורק מי שהקשיב בעיון הבין כי בכל 10 השנים האלה נרצחו שמונה יהודים (קציר של יום אחד של האינתיפאדה!). ה„התעללות" הנוראה התמצתה בהגבלת מיספר התלמידים היהודיים באוניברסיטות — דבר שהיה נהוג אז בארצות רבות באירופה.

האמת הפשוטה היא שבכל אלפי שנות הקהילה העתיקה הזאת היא לא ידעה כמעט פוגרום מהו. גם המישטר הפרו־נאצי של ראשיד עלי אל־כילאני לא פגע ביהודים. בניגוד למה שנאמר בסרט, המישטר לא היה אנטי־שמי כלל. העיראקים הלאומיים אהדו את הגרמנים וקיוו לניצחונם, מפני שהיו אויבי מדכאיהם, הבריטים. (זה לא היה רחוק מתפיסתו של אברהם שטרן, הוא יאיר, מורו ורבו של יצחק שמיר, באותם הימים.)

הפוגרום היחידי בעיראק אירע ב־1941, ובסרט היה רק רמז על מה שהתרחש באמת.

וזו האמת: הפוגרום אירע **אחרי** שהמישטר העיראקי הפרו־גרמני הובס על־ידי הצבא הבריטי. דבריו של המושל הפרו־גרמני האחרון של בגדאד לרב הראשי, שהוזכרו בסרט, היו מן הסתם כנים. הוא הזהיר את היהודים מפני פוגרום, ויעץ להם להתבצר בבתיהם. זאת היתה עצה טובה.

הפוגרום פרץ אחרי בריחת אנשי המישטר הפרו־גרמני. הבריטים עמדו אז בשערי בגדאד, ויכלו להיכנס. הם עצרו. מדוע?

בעיני העיראקים, המישטר של ראשיד עלי היה מישטר לאומי, סמל השיחרור הלאומי. הבריטים החוזרים באו להטיל מחדש את מישטר־השיעבוד הקולוניאלי. העוצר עבד־אל־איללה והמלך ההאשמי הינוקא, בן־דודו של חוסיין, היו מכשירים בידי האימפריה. עם שובם לבגדאד, כשהם רכובים על טנקים בריטיים, ראו בהם הכל סוכנים בריטיים, ואולי גם סוכנים ציוניים. (בימי גלותם הם שהו בארץ, וההגנה העמידה לרשותם משדר על הכרמל.)

הפוגרום אורגן על־ידי הבריטיים וסוכניהם. לא רק המילה „פוגרום" היא רוסית, אלא גם השיטה. מישטר־הדיכוי משתדל להסיח את ההמונים מהשילטון אל היהודים.

איך אני יודע כל זאת? ראיתי את המיסמכים. ידידי עיצאם אל־סרטאווי, המנהיג הפלסטיני שגדל בבגדאד, הקדיש שנים מחייו לחקר הפוגרום הזה, וחרש את הארכיונים העיראקיים. המימצאים היו חד־משמעיים. כשבא לעיין במיסמכים הבריטיים, גילה כי החומר הנוגע לפוגרום בבגדאד לא שוחרר לפירסום אחרי 30 שנים, כנהוג, אלא נגנז, בפקודה מיוחדת, למאה שנים!

בתום הפרק הראשון של הסידרה הודיע לנו סלים פתאל כי אחרי פוגרום זה שינתה הקהילה היהודית את עמדתה, וכעבור 10 שנים עלתה כאיש אחד לישראל. זהו שקר.

הקהילה רצתה להישאר בעיראק. גם כאשר עשה דויד בן־גוריון הסכם סודי עם עבד־אל־איללה וראש־ממשלתו, נורי סעיד, שנתן ליהודים שנה אחת ליציאה חופשית מעיראק, לא הסכימו היהודים לזוז. קומץ קטנטן יצא מעיראק מרצונו. רק אחרי שש־ליחי־ישראל הניחו פצצות בבתי־כנסת ובמקומות־כינוס יהודיים בבגדאד ובבצרה, והיהודים עלו בהמוניהם אל המעברות בארץ.

יהיה מעניין לראות איך יטפל פתאל באירוע זה בפרק הבא של הסידרה. אני ממש סקרן.

האסיר ברחוב צמח

הסופר האמריקאי ויליאם סטיירון כתב מאמר על מותו של הסופר האיטלקי־יהודי פרימו לוי, שהתאבד בהתקפה של דיכאון.

היו שראו בהתאבדות זו בגידה במסר שלו. סטיירון פסל את כל הדברים האלה ואמר בפשטות: האיש היה חולה. הוא התאבד מפני שהיה חולה. אין למותו שום משמעות אחרת.

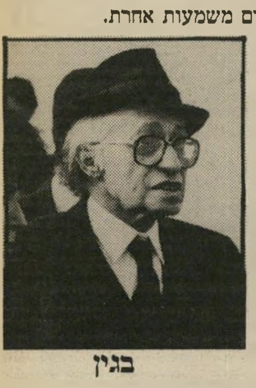

בגין

סטיירון מעיד על עצמו שלקה בעצמו בדיכאון, ותיאר את טיבה של מחלת־נפש זו: גיהינום עלי־אדמות, סבל נורא ההופך לכאב גופני, והדוחף את החולה אל ההתאבדות.

הדברים מעלים, כמובן, אסוסיאציה עם מצבו של מנחם בגין. הכל ניסו לייחס להסתגרותו משמעות פוליטית, היסטורית, מוסרית. האיש גזר על עצמו מעצר־בית ניצחי. מצפונו מייסר אותו על מות מיטב הנוער במילחמת־הלבנון. הוא מעניש את עצמו. ועוד ועוד.

על פי דבריו של סטיירון ניתן לומר: האיש פשוט חולה. הוא לקה במאניה־דפרסיה (להבדיל מן הדיכאון הפסיכוטי של פרימו לוי), ועוברים עליו יסורים קשים. אין לזה קשר עם מילחמת־הלבנון, אם כי ייתכן שמילחמה זו הקדימה את ההתמוטטות.

אין ספק כי סימני המחלה היו גלויים לעיניהם של קרובים, בני־מישפחה ורופאים, זמן רב לפני שהגיעו למימדים שמנעו בעד בגין להמשיך ולתפקד בכלל. עוד יהיה צורך לערוך את החשבון עם כל האנשים שנתנו יד לקנוניה להעלים את מחלתו של ראש־הממשלה, בשעה שהיה מופקד על עניינים של חיים ומוות, חיי המדינה ומות חייליה.

גם עכשיו מנסים לנצל את האיש האומלל הזה, להעלים את מצבו האמיתי ולהפיץ כזבים שונים על מעשיו כביכול.

קשה להשלים עם העובדה, אבל האיש הוא פשוט חולה. אם להאמין לסטיירון, עוברים עליו יסורי־גיהינום. אז למה לא להניח לו לנפשו?

מרים בנימיני

מזל החודש: גדי

איך משפיעים הכוכבים על חודש ינואר?

ינואר 1989, כפי שהוא משתקף במפה השמיימית, אינו מהחודשים הקלים. בשבוע הבא ייצור כוכב מרס זווית מרובעת לשמש. זה מסמל התנהגות נמהרת ופזיזה עד כדי סיכון עצמי וסיכון הזולת. והנושא הראשון שקופץ לראש בהקשר זה הוא תאונות־הדרכים.

ההיבט שבין שני כוכבים אלה מביא לרוגז ולתוקפנות. גם מי שאינו תוקפני בדרך כלל יסגל לו על הכביש התנהגות חסרת־התחשבות, ואף יותר מזה. הכביש ייראה בשבוע הבא כשדה־קרב. אנשים יריבו ויילחמו, והמעשים ידברו בעד עצמם. זה יהיה קרב שבו ייפגעו הרבה נוסעים, שהם במיקרה זה לוחמים מכורח ולא בהתנדבות. כל מי שיתכונן לנסיעה בשבוע הקרוב, כדאי שיקח בחשבון את האווירה המאוד־מילחמתית בכביש.

מלבד זאת קיימת גם נטייה חזקה לשריפות ולדליקות. מרס, הנמצא בבית השישי של המדינה, מצביע על כך שדווקא בצה"ל יצטרכו להיזהר מאוד משריפות, ולעשות כל דבר כדי למנוע אותן.

גם האזרח הפשוט יושפע מנטייה זו. חפצים כמו מגהץ, תנור־חימום, תנור־בישול או כל מכשיר דומה עלולים לגרוס לשריפה וצריך לזכור כי בתקופת החורף שריפות או חנק עלולים להתרחש ולכן כדאי לעשות הכל כדי למנוע אותם.

קיימת גם סכנה לא־קטנה מפני פיגועים ומעשי תוקפנות, ולכן כל אחד יצטרך להשגיח על עצמו ועל סביבתו הקרובה, וכך, אולי, אפשר יהיה לעבור את השבוע בנזקים קטנים יותר.

היבט זה של כוכב מרס עם השמש משפיע גם על הבריאות. אנשים יהיו יותר רגישים ופגיעים למחלות, כגון שפעת, חום גבוה ודלקות. אי־אפשר אמנם למנוע מחלות, אך אפשר לקבל חיסון או לגשת בזמן לטיפול רפואי ולא להסתבך בזיהום בגלל הזנחה.

כוכב מרס מסמל את הראש באסטרולוגיה, כך שכדאי להכין בבית מלאי של כדורים נגד כאבי־ראש.

אבל לא הכל כל כך רע ושלילי. בקרוב תיצור השמש זווית טובה לכוכב יופיטר. היבט חדש זה יהיה גורם מאזן לאסונות העלולים להתרחש. אך יש לזכור שכאשר מופיעים היבט שלילי וחיובי, בדרך כלל השלילי בולט ומשפיע יותר, והדברים הטובים מתקבלים כדבר מובן מאליו.

יופיטר חיובי כלפי השמש מאפשר הצלחה בתחומים שונים. אנשי־עסקים, המעיזים להסתכן ולפעול בגדול, עשויים ליהנות מהכנסות טובות וגדולות משחשבו. הנטייה של יופיטר להיות אופטימי מדי ולהאמין שהכל יהיה בסדר קצת מסוכנת, בגלל ההיבט של מרס והשמש.

תחום נוסף שחשוב בתקופה זו קשור בבחינות ובעבודות של סטודנטים ותלמידים. יופיטר יעזור להם לעבור את הבחינות בהצלחה. הבחינות עצמן יהיו קלות והדרישות לא יהיו חמורות. מומלץ גם לעבור מיבחני נהיגה בשבועיים הקרובים.

ב־17 בינואר מתחילה נסיגתו של כוכב מרקורי. מרקורי בנסיגה יביא לבעיות בתיקשורת. טלפונים מתקלקלים. מיכתבים אובדים בדרך. אי־הבנה ופירוש לא־נכון של דברים שנאמרים. בעיות ברדיו או בטלוויזיה ויותר מכוניות מקולקלות בכבישים. בבית מתקלקלים אביזרים חיוניים. יש נטייה לשכוח ולאבד כספים, תעודות וחפצים חשובים, בייחוד מפתחות לדלתות הדירה, המכונית או מגירה שיש בה מיסמכים דחופים וחשובים.

ב־11 בינואר עובר כוכב ונוס למזל גדי. זה משפיע על הכספים והרומאנטיקה. לא מן הנמנע שיכינו לנו פיחות נוסף בסביבות ה־15 בינואר, כאשר ונוס תהיה בצמידות לסטורן. באשר לחיי הרגש, כאן המצב קצת יותר רגיש. ונוס אינה אוהבת להימצא במזל גדי. זהו מזל קר, מחושב ואינו מעניק או יותר נכון אינו מסוגל לבטא רגשות. כאשר ונוס נמצאת בגדי צריך להקריב למען האהוב או למען הקשר.

יתכנו פרידות וניתוקים בגלל ההיבט שנוצר בין ונוס לאוראנוס. אוראנוס וונוס מביאים למצבי־רוח קפריזיים ולהחלטות פתאומיות או להתנהגות בלתי־צפויה ומוזרה. פתאום נפסק קשר שהיה חזק, חם, חשוב וסוער. קשרים להוטים יותר מדי עלולים להיפסק פתאום. כדאי לבנות קשרים בהגיון, בקצב איטי ובטוח ולא ללחוץ, להתלהב ולצפות לאהבה מטורפת. זה לא עובד כשוונוס נמצאת במזל גדי. האהבה מתבטאת בקרירות והגישה כלפי האהבה מאוד שמרנית.

דווקא בחודש זה יוכיחו את עצמם הקשרים הרציניים. זהו זמן שבו רוצים למסד את הקשר. היעדר היכולת לבטא רגשות בתקופה כזו גורם לאנשים להיות קפואים וחמורי־סבר כלפי בני־הזוג. קשרים המתחילים בהשפעה כזו בתקופה זו מראים על נטייה של אחד הצדדים להתקרב ולהדק קשרים בגלל כדאיות, לצורך טיפוס בסולם החברתי או שיפור המצב הכלכלי באמצעות כספו של בן־הזוג.

ונוס גם דוחפת את ההורים לדרוש מילדיהם יותר מדי. השנה יוצרת ונוס קשר גם עם סטורן וזה כבד מדי ומדכא עבור ילדים.

הצלחה בבחינות, בלימודים ובענייני חוק ומישפט ב־4 ובמיוחד ב־5 בחודש. פחות נוח בעבודה. היחסים עם הסביבה אינם נוחים. מנסים להפריע לכם, לעכב ולעצור את התקדמותכם. אתם נוטים לקבל החלטות נמהרות מדי מתוך רוגז. קצת קשה להגיע לתפקיד ולמעמד שבו תוכלו להשפיע ולהכתיב את רצונותיכם. השבוע במיוחד בולטים הקשיים. אך לפחות אל תקלקלו לעצמכם בגלל רגע של זעם.

* * *

ענייני כספים יטרידו אתכם ב־4 או ב־5 בחודש. אי־אפשר ואסור לדחות את הטיפול בכל הקשור למיסים, ולתשלומים לנרפים ומוסדות רישמיים, אף כשמדובר בתשלומי חשמל מים וכו׳. בריאותכם ובריאות המישפחה עדיין אינם טובים, ועליכם להמשיך ולהחזיק מעמד עוד זמן קצר. בקרוב מאוד תצאו מזה חזקים וסלאי מרץ מחודש. הצעות־עבודה חדשות ומושכות ב־9 או ב־10 בחודש. אל תסרבו. עכשיו אתם משכנעים ומרשימים בשיחות, בהרצאות ובמיכתבים.

* * *

ה־5 בחודש יהיה מרגש, נעים וטוב. אי־אפשר יהיה לסרב לכל בקשה שלכם ותזכו למחמאות ולשבחים על ביצוע טוב של עבודה או כל משימה אחרת. בני המין השני שמים לב אליכם. הופעתכם מושכת וכמה קשרים, בעת ובעונה אחת, מגוונים לכם את התקופה. קצת יותר קשה מה־6 עד ה־8 בחודש. בני־מישפחה זקוקים לעזרה, ואתם עלולים להסתכסך איתם, בגלל ענייני כספים ורכוש מישפחתי.

התלבטויות הקשורות ליחסים עם בני־הזוג משפיעות על התנהגותכם. אינכם יודעים אם להמשיך את היחסים באותה מתכונת או לבצע שינוי. מומלץ מאוד להחזיק מעמד ולא להחליט בצורה נמהרת על ניתוק או אף על פרידה זמנית. חשוב לשמור על מה שיש, ובוודאי שלא כדאי להתנסות בקשר סוחף, מלהיב או כזה שלא יוכיח את עצמו במציאות. הבריאות שלכם ושל הסביבה תציק שוב ב־4, ב־5, ב־9 וב־10. בעיות של מחזור או כלי־הדם דורשות התייחסות.

* * *

הבריאות אינה טובה ומעכבת את תוכניותיכם. האחריות, העומס והעבודה הקשה אינם מאפשרים לכם להתפנות לכל הבעיות, אך חשוב שתטפלו בעצמכם. נראה לכם שזו פגיעה בכבודכם להרגיש לא טוב. ב־4 וב־5 כדאי שתנסו את מזלכם בהגרלות ובהתערבויות. מה־6 עד ה־8 מומלץ להישאר במיטה או רחוק מכל מקום שבו דורשים מכם להתאמץ. קיימת נטייה להיפגע מתאונות, מכוויות או מפציעות.

* * *

העצבים מאוד רגישים. פתיחות בבית ב־4 וב־5 בחודש. אל תתפתו להתחיל בשיפוצים או למכור, לקנות או לשבור עבשיו דירה. מצבכם הכספי לא כל כך מעודד, והוצאות על בית ידלדלו מאוד את התקציב. הילדים במישפחה או אולי ידידים מבקשים מכם הלוואה ראתם אינכם שמים לב שמצבכם אינו טוב כשהיה. ב־9 וב־10 בחודש כדאי שתשוחחו עם הממונים או עם עמיתים לעבודה. כוח השיכנוע שלכם יהיה מצויין ותוכלו לבקש שינוי. לא יסרבו לכם.

נסיעה ב־4 או ב־5 בחודש מאוד כדאית. נכון שלא חסרות סכנות וצריך להתחשב במצב־הרוח התוקפני בכבישים, אך דרושה לכם התרעננות והתרחקות מכל הבעיות המלחיצות אתכם בזמן האחרון. מתיחות בבית בין ה־6 ל־8 בחודש. תוכניות שתיכננתם לא כל כך ייצאו לפועל. בייחוד רצוי שתתחשבו בבני הבית. אירוע לא־צפוי ב־9 בחודש יביא לאכזבה, הסיקו מחר מסקנות והביטו במציאות ללא חשש.

* * *

במקום־העבודה אתם נוטים להסתכסך, להתרגז ואף להחליט על עזיבה. לא רצוי להיסחף. מתוך כעס אתם עלולים לספר יותר מדי דברים שנשארו חסויים עד עכשיו. בתחום הכספי אתם ממשיכים ליהנות משיפור משמעותי. אתם זוכים לעזרה ממקורות רבים ושונים, ויכולים כבר לחשוב על רכישה של נכס בעל ערך. ה־9 בחודש אינו מתאים לפגישות, לשיחות ולראיונות. לא תוכלו לבטא את עצמכם כראוי, ובנסיעות צפויות תקלות. היזהרו מבני מזל דגים.

* * *

ה־4 וה־5 בחודש נראים טובים. תהנו ממיפגשים חברתיים, מהצלחה בעבודה ובעיקר מהיענות של בני המין השני. אתם מקרינים קסם מיוחד בתקופה זו ומושכים אליכם את בני המין השני. אלה מחפשים דרך להגיע אליכם, כדי להתחיל ביחסים מסוג שונה ממה שהיכרתם עד עכשיו. ענייני כספים מאוד מטרידים ומרגיזים. כספים, שחייבים לכם, אינם מגיעים, ה־9 בחודש אינו מתאים לחתימה על חוזים.

עייפות רבה ב־4 וב־5 בחודש, אך גם אם תעבור נראה שמצפים לכם קשיים מסוג אחר בשישי ובשבת. סלבד הקור והצורך לבלות בבית ולא תמיד בחברה הרצוייה, תוכניות שונות אינן יוצאות לפועל וגורמות לכם אכזבה. מה־10 בחודש נפתחות לפניכם אפשרויות חדשות בעבודה. עכשיו חשוב שתעזו לעשות את הבלתי־צפוי. מקוריות, עצמאות והעזה יעוררו הערכה בקרב הממונים או כל מי שמשפיע על הקאריירה. בתחום הרומאנטי חשוב לשמור על סודיות.

* * *

ידידים יעודדו וישמחו אתכם ברביעי ובחמישי. לפתע אתם שוב מוצאים את עצמכם במרכז חיי החברה. הפופולריות חוזרת והאהדה אליכם מתגברת. תיכנון של חופשה, טיול או נסיעה יהיו מוצלחים בתנאי שכל זה יתקיים לאחר יום־ההולדת. תקופה זו מעייפת מאוד, בייחוד בין שישי לראשון. מסתירים מכם דברים חשובים במקום העבודה. חשוב שתגלו עירנות. ה־10 בחודש יפתיע לטובה מבחינה רומאנטית.

* * *

הצלחה בפרוייקט שאתם מבצעים בעבודה ביום רביעי או חמישי. עכשיו תוכלו להתקדם בקצב הרצוי ולזכות לשיתוף־פעולה שיקדם אתכם ויביא לתנופה והתקדמות. אכזבה קשה מידידים ב־6 וב־8 בחודש. אלה שבעבר הוכיחו נאמנות, מסירות ואחריות מתעלמים לפתע מבקשותיכם. הם מבטיחים לכם או מתכננים תוכניות ולא מקיימים. הגיע הזמן לסיים את הקשרים עימם. ההוצאות הכספיות גבוהות במיוחד השבוע. הקפידו במיוחד, והימנעו מהוצאות מיותרות.

90 יום יותר מדי

נפתלי בוזגלו (למעלה ולמטה) נחשד ברצח הילד חנן זגורי בטיבעון (במרכז). לבסוף שוחרר. מדוע ישב בכלל? מדוע ישב שלושה חודשים? מי פישל? על־חשבון מי?

תישעים יום היה נפתלי בוזגלו (35) עצור בידי המישטרה בחשד לרציחתו של הילד חנן זגורי מטיבעון. ביום ה־91 שוחרר, מבלי שיוגש נגדו כתב־אישום.

הרצח אירע ב־27 באוגוסט. בשעות הערב נעצר בוזגלו ושוחרר. שבוע לאחר מכן נעצר שנית, אלא שהפעם לשלושה חודשים.

אחרי שהוארך המעצר בפעם השלישית, פירסם העולם הזה (12.10.88) כתבה על הרצח. שמו של בוזגלו היה אז אסור לפירסום.

כתב העולם הזה: „שעות אחדות אחרי שנתגלתה גופתו של הילד, נעצר החשוד בפעם הראשונה. אחרי שגירסתו נבדקה, שוחרר למחרת היום. שבוע אחר־כך נעצר שוב, ומאז הוא נתון במעצר, כששמו נאסר לפירסום על־פי בקשת המישטרה, מדוע?”

עד עכשיו אין לשאלה זו תשובה ברורה. במשך 90 יום ניסו לחלץ ממנו מידע או הודאה על ביצוע הרצח. בוזגלו, אדם בלתי־יציב ומעורער בנפשו, חשב תחילה להודות שהיה במקום ביום־הרצח, כדי להוריד מעליו את לחץ החוקרים. אך הוא הצליח להחזיק מעמד, וסירב להודות שהיה קשור בדרך כלשהי לרצח.

„ניסו להלביש עלי תיק,” הוא אומר.

כל פושע טוען שהוא חף־מפשע, אך בשלב זה מסתבר שבוזגלו אומר אמת.

תוכנית־הטלוויזיה הבאה של בשידור חוקר תנסה לשחזר את הרצח בקריית־טיבעון. המישטרה מפנה לתוכנית זו בדרך־כלל תיקים, שהסיכוי לפענחם בכוחות עצמה קלושים ביותר.

אם כך, נשאלת שוב השאלה: אילו ראיות היו בידי המישטרה, שהצדיקו את מעצרו של בוזגלו במשך 90 יום? מדוע, אחרי ששוחרר, הוצא נגדו צו־עיכוב־יציאה מהארץ? מדוע אין מניחים לו?

נגד בוזגלו תלויים ועומדים עתה שני מישפטים נוספים באשמת הסגת־גבול והעלבת עובד־ציבור. האם העובדה שלפני שש שנים פצע שוטר היא המניעה את גלגלי המוטיבציה של מישטרת חיפה?

„כולם מלשינים”

השעה 12 בצהריים. הנקישות על דלת דירתו של בוזגלו מעירות אותו משנתו. בחליפת־אימונית לבנה הוא פותח את הדלת, לא לפני שהוא מניח מים על הגזייה שבמיטבחו לקפה של בוקר. אצל בוזגלו אין היום מתחיל לפני שעה זו, וגם אז הוא מתקשה להעביר את זמנו עד שעות הערב, שבהן תמלא הטלוויזיה את חלל־הזמן הפנוי.

כבר מזה שנים רבות אינו עובד. למעשה לא עבד מעולם. בעיותיו הנפשיות, חוסר־יכולתו להתמיד, העיסוק המתמיד בדיכאונו הנפשי — כל אלה מונעים בעדו מלצאת לעולם, להיכנס לחברה כאדם מתפקד.

סדר־היום שלו קבוע. „אני קם בשעה 12 בצהריים, בערך, מנקה קצת את הבית, מתלבש, הולך להורים שלי לאכול ארוחת־צהריים, מסתובב קצת וחוזר בערב לראות טלוויזיה.”

לדירת־החדר בשיכון־עלייה בטיבעון הוא נכנס רק לפני שבועיים. לפני שנעצר גר בדירת הוריו, שם היה לו חדר משלו. „אני רוצה להיות רחוק מאנשים,” הוא אומר. „אנשים מפריעים לי. אני כבר בן 35, אני צריך כבר לחיות לבד ולהתחיל לעבוד, לסדר לי את החיים.”

אדם בודד, חברים אין לו כלל. „כל החברים מלשינים, כולם עובדים עם המישטרה,” הוא אומר.

החיים לא היטיבו עימו. את ילדותו הוא אינו זוכר כלל. רק מתקופת־הצבא הוא זוכר פרטים. כשהיה בן 17 התגייס. הוא רצה להיות נהג צבאי, אך הצבא לא איפשר לו זאת. על־כן נשלח להיות שומר־לילה במיתקן צבאי בירושלים. הוא השלים שלוש שנות־שרות וחזר לטיבעון.

כבר בגיל צעיר לקה בנפשו. לא־אחת נשלח להסתכלות, ובילה שנים אחרות בבתי־חולים לחולי־נפש.

דמותו נאה, ושיבה זורקת בצדעיו. מבחינה חיצונית קשה לראות שהוא מעורער בנפשו, אך ניתן לראות זאת בחוסר יכולת־הריכוז שלו, בהינתקות המוחלטת מהשיחה, בקפיצות מנושא לנושא.

הוא אדם רגיש, ששבע מהחיים ומניסיונות־השיקום. „עדיף לי למות מאשר לחזור לבית־חולים.”

בדירת־החדר הצנועה שלו הוא מוצא רגיעה זמנית. 51 שקל הוא משלם לחברת עמידר כדמי שכירות. 450 שקל לחודש הוא מקבל מהביטוח הלאומי. הכסף הולך בעיקר לסיגריות קנט, שהוא מעשן, לבית־הקפה המקומי, שבו הוא מבלה בשעות־הצהריים, ולהחזרת חובות.

לפני שבועיים רכש מכשיר־טלוויזיה חדש כדי להפיג את בדידותו.

יש לו חלום: „תקנה ממני את הטלוויזיה שלי, ואני נוסע לחוץ לארץ.” מה יעשה שם? ממה יחיה? איך יסתדר? „אני כבר אסתדר. אקנה כרטיס לכיוון אחד, ואצליח להסתדר.”

על קריית־טיבעון הוא אומר: „אני תקוע כאן, מרגיש חנוק. הייתי רוצה לעבור למקום אחר. בכל מקום יהיה לי יותר טוב מאשר פה.

„בשלב הראשון הייתי רוצה למצוא עבודה, לא משנה איזו עבודה. כאן אני תקוע במחשבות שלי, במציאות המחורבנת הזו.”

מיקלחת מים קרים

רצח הילד חנן זגורי (8 וחצי) אירע ביום שבו ברח האסיר המפורסם הרצל אביטן מכלא באר־שבע. הזרקורים הופנו לעבר בריחתו של אביטן, ולא לרצח.

אחרי שאביטן נתפס, פנתה התיקשורת לעסוק ברצח. תעלומה.

בתחילה חשבו במישטרה שמדובר ברצח „על רקע לאומני”. בהלווייה הכריז הח"כ דאז אמנון לין: „אינני יכול להאמין שיהודי, אפילו הוא איננו שפוי בדעתו, מסוגל לבצע רצח נתעב כזה!” המישטרה עצרה כמה חשודים, ששוחררו אחרי חקירה קצרה.

טיבעון היתה שרויה בהלם.

בחיפה וסביבתה אירעו שני מיקרי רצח קודמים של נערים. הראשון הוא ישראל נולמן, שנעלם בספטמבר 1981. גופתו נמצאה יומיים אחר־כך במידרון־ואדי בשכונת נווה־שאנן. הוא היה בן 12 כשנרצח.

השני הוא דני כץ, שנרצח כשהיה בן 15, בדצמבר 1983, סמוך לביתו שבשכונת־דניה.

רצח הילד חנן זגורי היה הרצח השלישי. המישטרה היתה תחת לחץ אדיר לפענח את הרצח במהירות. היא מיהרה להפגין פעילות וכושר־ביצוע. שבוע אחרי הרצח נעצר נפתלי בוזגלו בשנית. כששוחרר הסתבר שלמישטרה אין ראיות הקושרות אותו לרצח הילד.

„ניסו להוציא ממני הודאה בדרך פסיכולוגית,” אומר בוזגלו.

בעייתו העיקרית היתה ששכח את האליבי שלו ליום הרצח. „הייתי על תרופות, ולא זכרתי איפה הייתי באותו יום, ומה עשיתי,” הוא אומר.

בני־מישפחתו סיפרו שהיה עימם במשך כל היום. לדבריהם הלך באותו בוקר יחד עם אחיותיו לבריכה. בשעה 2 בצהריים שב לביתו, התקלח ונח. בשעה 4 הלך לבקר אצל חבר, ובשעות הערב התכוון לבוא לאירוע מישפחתי. למישטרה היה חסר האליבי של בוזגלו בין הזמן שבו שב מהבריכה לבין הזמן שבו הלך לחבר. זו השעה שבה, לדעת המישטרה, נרצח זגורי.

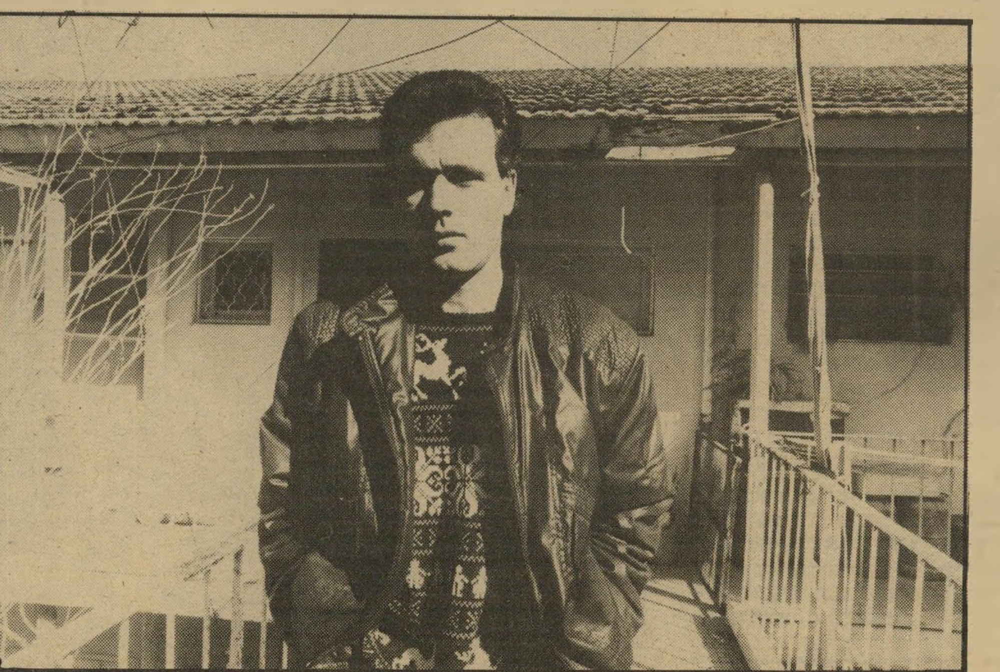

בוזגלו לפני ביתו בטיבעון, אחרי השיחרור

„אני לא זכרתי את האליבי שלי...”

שלושה חודשים הוא נחקר בידי צוות של שישה חוקרים. הוא היה עצור בתא, וזכה בתנאים נאותים, לבד מהעובדה שלא היו מים חמים כדי להתקלח. בשל מחלת הגרדת והתפתחות פריחה על גופו, נלקח לאישפוז בבית־חולים במשך ארבעה ימים. בבית־החולים פגע באחד השוטרים כשהשליך לעברו כוס, ושבר את אפו, אחרי שהשוטר ניסה לדובבו.

לדבריו הוכה פעמיים בשעה שנחקר. „נתנו לי מכות בכתף, אמרו לי שלא אשקר. לא שיקרתי, אמרתי את האמת.”

חששו העיקרי של בוזגלו היה שהמישטרה תנסה „להלביש” עליו את התיק. „הייתי מטושטש במשך כל המעצר, הייתי חלש ואמרתי לעצמי: אולי אני באמת אגיד שהייתי במקום ואצא מזה, רק להגיד שהייתי שם. בסוף לא אמרתי להם, ידעתי שאסור לי להגיד דבר כזה.”

למרות ימי־המעצר הארוכים, אין

יוסי עין־דור ■

(המשך בעמוד 31)

דוגמנית מחקה זמרת

★ מיקי מאוס יורד לעם ★

והעם עולה לטבריה בהמוניו

מיקי מאוס מחלק עוגות

דספינה לינאדו הכוריאוגרפית של „טבריה קלאב הוטל" היא יווניה המתגוררת בארץ. היא ניחנה בגוף של דוגמנית ובמרץ של ספורטאי והדגימה את כישוריה על רחבת־הריקודים.

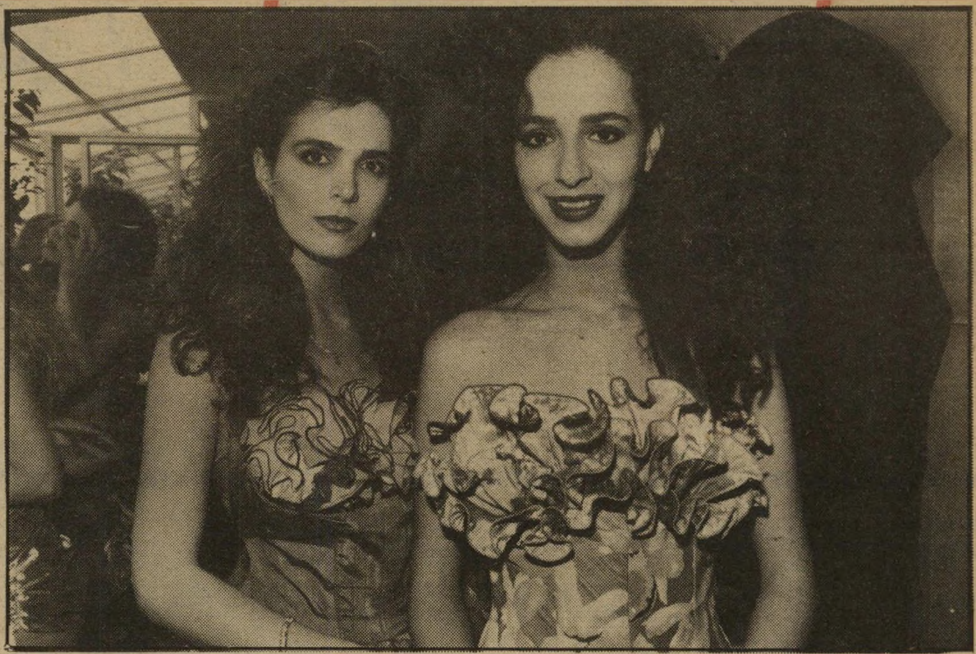

אסנת דר (מימין) פנים חדשות יחסית בעו־לם־האופנה, מעוררת תשומת־לב בהופעתה הפראית ויוצאת־הדופן. לצידה הדוגמנית דורית פרקש, שחזרה לפני חודש מסיור־עבודה ביפאן. פרקש אמורה להינשא בקיץ הבא לבן־זוגה שי. השתיים לבשו שמלות של המעצבת חנה מנקס.

ונדה קרן התוססת, מחב־קת את המיקי־מאוס שקפץ עליה מהבימה לקול תשואות רמות של הקהל מסביב.

מארגנת המופעים והתצוגות **של־ווה בן־גל** החליטה להפתיע את הדוג־מנית הקבועה שלה, **אנאבל טמיר,** ליום הולדתה ה־34. במהלך תצוגה גדולה שערכה בן־גל היא הכריזה ברמ־קול באוזני קהל, שמנה מאות אורחים, על יום־הולדתה של הדוגמנית שבאח־רונה דרך כוכבה, בעיקבות הצלחתה בחיקוי של **ירדנה ארזי** במופע או־מות העולם של בן־גל. הדוגמן **מוטי רייף,** שהיה מחופש למיקי מאוס וה־דוגמנית **תמי בן־עמי** הגישו לטמיר את עוגת יום־ההולדת המסורתית בתר־ספת הקרשה, והקהל הגיב במחיאות כפיים־סוערות.

טמיר לא היתה במצב־רוח מתאים לזה של הסובבים אותה. היא רוצה לעשות שינוי יסודי בחייה, והיא לא כל־כך יודעת איך להתחיל בכך. את המתנה היפה ביותר היא קיבלה מידידה מוטי רייף, שהקדיש לה את השער של ירחון עולם האופנה.

אפי נצר (מימין) איש השירה בציבור בחברת מאיר שיטרית (במרכז), גיזבר הסוכנות היהודית והבדרן גברי בנאי (משמאל) מבעלי המקום. מאיר שיטרית ואפי נצר הם ידידים ותיקים.

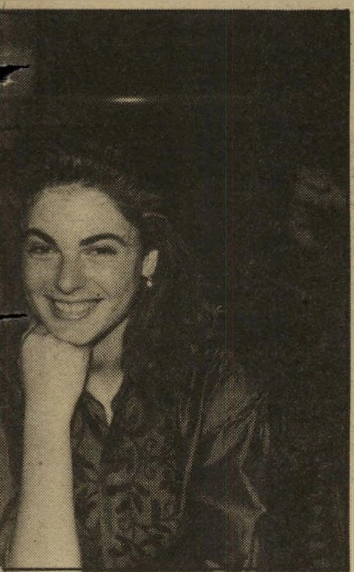

דנה סטיניה (מימין) הדוגמני[ת] קצר בחברותה [...] בירן המתגוררת אף היא בפאריס. השח[...]

פרות קדושות בשרשרת

ביום השלישי האחרון במיסעדת הביקתה היתה שימחה גדולה. הבדרן **מנחם זילברמן,** המופיע שם בסטנד־אפ קומדי, אירח שישה בדרנים אורחים שאותם הוא העלה לבימה בזה אחר זה. זילברמן עמד שעה וחצי על הבימה וש־חט פרות קדושות בשרשרת. הוא התב־דח עם הקהל, על הקהל ועל עצמו, באו־פן שגרם לחלק מהאנשים לצחוק מתוך מבוכה, פחד, עצבנות או הנאה.

מבין אלה שנהנו היו גיזבר־הסוכנות **מאיר שטרית** ואשתו **רות,** איש־העסקים **איציק אלקולומברי, אפי נצר** ורבים אחרים. מה שהחל כניסיון של ימי שלישי תפס תאוצה והפך למ־סיבה של צחוק ומקום־מיפגש של אנשי בוהמה, צבא וספורט. הבעלים, **גברי בנאי, נתן בן־ארי ואריה כהן** הצ־ליחו יותר מקודמיהם. יתכן שהם יחזירו לביקתה את ימי־הזוהר והכבוד האבוד.

צבי שיסל (משמאל) הבימאי [...] (מימין), מבעלי המ[...] לם באפריקה בנוסח מצלמה נסתרת ובו[...]

רות שיטרית (במרכז) היחצנית, עייפה ומהורהרת בחברת שתי ידידותיה, ליאת אלקולומברי, אשתו של סמי אל־קולומברי, מבעלי „סמי בורקס", והעיתונאית דליה בן־ארי (משמאל), המתגוררת ביבנה בשכונות למיש־פחת שיטרית. בין בעליהן אין כמעט קשרים.

מיכל בקר אשת החברה הנוצצת, שבלטה גם באירוע זה בהופעתה הסכסית, יוש־ ...ת על הפסל בתנוחה החושפת את בגד־הגוף שלבשה.

כוכב פרי רקדנית־הבטן הדגימה את כישוריה כרקדנית. בניגוד להופעתה הפרובו־ קטיבית, בחייה האישיים היא שקטה ומופנמת ביותר.

דניאלה סלביק רקדנית „בת־שבע" שחשפה זוג רקדניים חטובים באחד מקטעי הריקוד המד־ הימים שהיא מבצעת • סלביק רוקדת בחברתו של הרקדן יובל כהן.

עייפים אך מרוצים

מאות מבלייני השפלה התקבצו בה־ מוניהם בטבריה קלאב הוטל למסיבת־ ענק שאורגנה על־ידי בעלי המלון **משה בובליל** ועוזריו. האירוע, שד־ מה לאירוע הקודם שאורגן על־ידי בובליל, איכזב בהשוואה לקודמו. אמ־ נם ההשקעה היתה גדולה, והמארגנים טרחו לפירטי פרטים בכל הקשור לתפ־ אורה, אך הם החסירו כשזה נגע בענייני האוכל והשתיה. היה פער גדול בין מה שציפו החוגגים לבין מה שהם קיבלו, אך זה לא מנע ממאות החוגגים שהיו במקום לשמוח, לרקוד ולצהול עד הש־ עות הקטנות של הבוקר.

החגיגה, שנמשכה שלושה לילות רצופים, החלה במסיבה נוסח שנות ה־ 60, כשאת המוסיקה וההשראה מספקות להקות־קצב כמו להקת האריות, עוזי והסיגנונות, הצ'רצ'לים והזמר הבלגי הנודע **לואיג'י** שגם שר ופיטפט בעב־ רית זכר לימים שבהם שהה בארץ.

הערב השני היה בנוסח יוון. האולם הגדול קושט בנוסח ספינת־הפאר הי־ וונית סטלה סולריס, האוכל היה יווני ולהקה יוונית הרעישה עולמות בווליום אדיר שקרע את עור התוף למרבית החוגגים.

הערב השלישי הוקדש למסיבת הסיל־ בסטר המסורתית. כל המסיבות הסתיי־ מו ברחצה לילית בבריכת־המלון המחו־ ממת כשחלק מהחוגגים, בעיקר החו־ גגות, נזרקים למים בעל כורחם. מי שלא כל כך נהנו מהמוסיקה האתנית הזאת יכלו לקפץ בדיסקוטק שבמלון, שהשמיע מוסיקה עדכנית. בין לבין עסקו כולם בשינה ובצבירת כוחות לאירועים הבאים. חלק מהאורחים הע־ דיף להשכים קום ולערוך טיולים בחר־ מון. ביום הראשון בצהריים נגמרה הח־ גיגה הגדולה וכל האורחים, שעזבו את תל־אביב ב־1988, חזרו אליה ב־1989 עייפים וגם קצת מרוצים.

...המצליחה בפאריס, הגיעה ארצה לביקור ...חברתה הטובה ביותר, הדוגמנית ענת ...עזבו את המקום בשעה מוקדמת יחסית.

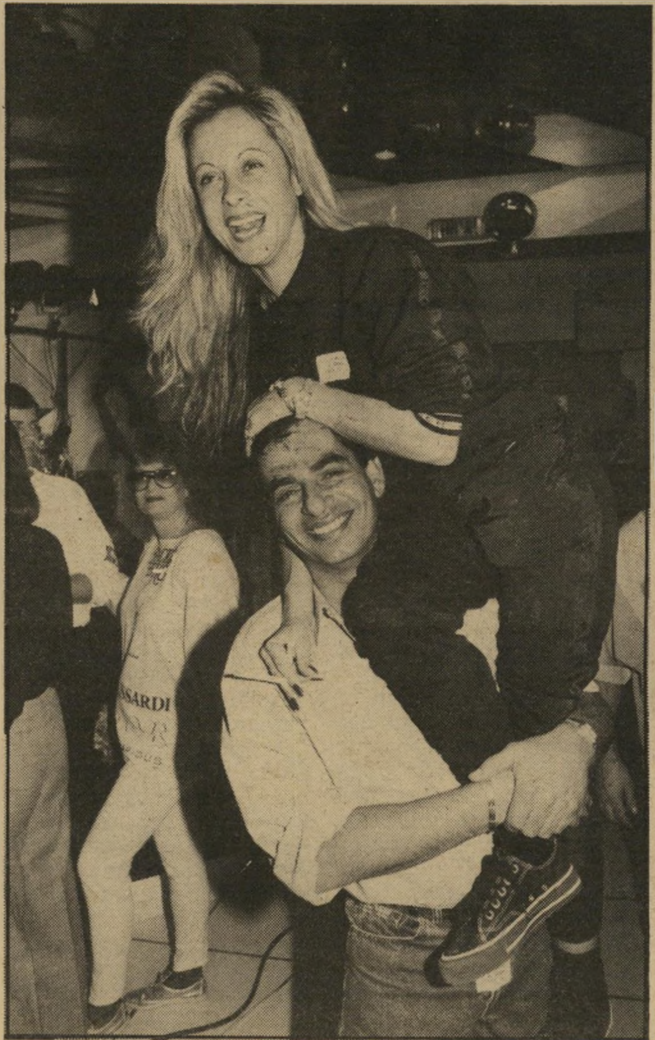

סילבי שפורן בליינית ותיקה התגרשה מבעלה איש־העס־ קים רוני שפורן לפני חודש. במסיבה העלי־ זה היא הונפה אל־על על־ידי איש העסקים והחברה, אילן אלעזרוב.

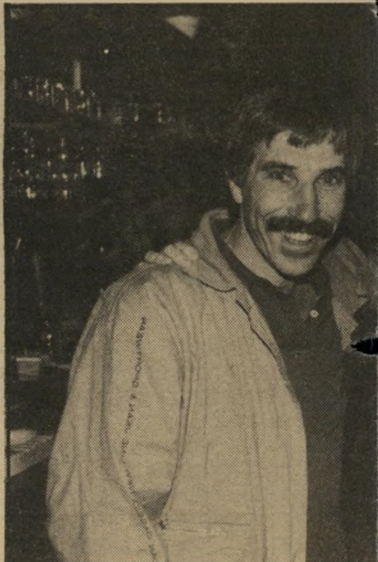

...גיע למקום, כדי לבקר את ידידו אריה כהן ...קים. שיסל עסוק כעת בעריכת סירטו שצו־ ...חרונה גם גוייס לצה"ל, להעלאת המוראל.

כתב: זוהר אוהליאב. צילם: אלי דסה

נשים, נשים

הזעקה, שהתחילה בבחירת מועמדי הליכוד לכנסת ה־12, שהמשיכה במהלך מערכת־הבחירות האחרונה, שעברה דרך מרכז מיפלגת־העבודה, ממשיכה להדהד גם עתה, כאשר בממשלת־ישראל אין אף אשה אחת. 26 שרים, כולם גברים.

הנשים שצעקו במרכז מיפלגת־העבודה, ושניסו לפוצץ את הישיבה, הסעירו את הציבור בארץ, העלו בפעם המי־יודע־כמה את הנושא לסדר־היום הציבורי, אבל לא גרמו לשינוי המצב המעוות.

תמיד ישנה התיקווה שבעתיד ישתנו הדברים. ותמיד ישנה התיקווה שהדור הבא יהיה אחרת, שבו יהיה ייצוג הולם יותר לנשים בעמדות־מפתח, ייצוג ריאלי יותר, דומה יותר למיספרם באוכלוסיה. שלא תהיה רק שולמית אלוני אחת, ראש־מיפלגה וחברת־כנסת פעילה ונמרצת, ורק גאולה כהן אחת. ושלא תהיה בהיסטוריה רק גולדה מאיר אחת, שהגיעה לעמדה הבכירה של ראש־ממשלה („וגולדה כבר אמרנו!").

אבל איך רוצים שהמצב הזה ישתנה, אם הילדים הגדלים היום, אינם גדלים תוך שיוויון בין המינים!

בסקר לא־מדעי שערכתי בספרים של שם, לא מצאתי אבא אחד המבשל, העורך קניות, המדיח כלים, המנקה, או העושה עבודות־בית אחרות.

תמיד „אמא מכינה ומגישה לו את האוכל". תמיד אמא היא המחליפה את החיתולים. אבא הוא הממלא את מיכל־המכונית בדלק, אבא הוא

חינוך להפלייה: „ספר האוכל" של אלונה פרנקל

המוציא את ארגז־הכלים ובונה לבנו הקטן מכונית. או, בשיר־הערש הידוע: „אבא הלך לעבודה, הלך הלך אבא. ישוב עם צאת הלבנה, יביא לך מתנה."

כך גם בסיפור כיפה אדומה, כשאמא היא המכינה את סל־המיצרכים לקחת לסבתא. וגם בסיפור קלאסי נוסף –זהבה ושלושת הדובים. לקחתי את שם בשבת לתיאטרון־בובות שבו הוצג הסיפור, בשינויים קלים המתחייבים מהטכניקה.

אז זה הלך בערך כך: זהבה רצתה לצאת ליער לשחק, וסבתא לא הירשתה לה. הילדה התעקשה, ביקשה והתחננה, ואחרי ויכוח ארוך אמרה לה סבתא שתמתין עד שסבא יבוא הביתה ותשאל אותו.

למה! למה סבא יותר סמכותי מסבתא!

וכך מחלחל לו מסר האי־שיוויוניות לנפשם הברה של הילדים, ואחר־כך, כשהם גדלים, לא נראה להם טיבעי לבחור בנשים לעמדות בכירות ולתפקידי־מפתח.

נעמת יוצאת בימים אלה במסע הסברה למען שיוויון הזדמנויות לנשים בעבודה. השקעה הסברתית גדולה ומקיפה.

זה יוכל להיות אחרת בדור הבא, אם המסר יועבר בצורה הנכונה כבר עכשיו, כשהילדים עוד קטנים, כשהם עוד פתוחים לקבל דברים – ולא כאשר טבועות בהם מחשבות ודיעות קדומות מוטעות. אז הניסיון לתקן את העיוות קשה, יקר, מתסכל, ונדון – במיקרים רבים– לכישלון.

הסכנה: תשומת לב יתרה

בהתחלה לא כל־כך שמתי־לב. זאת אומרת, הבחנתי בתופעה, אבל לא הייתי מודעת לה במלואה, ולא ראיתי את השיטתיות שבמיקרים.

כשמיכל דיברה על זה בקורס, נפקחו פתאום עיני, הרגשתי כמישהו שנגלה לו האור.

זה הולך בערך כך: שם צופה בפעם ה־17 בתוכנית רחוב סומסום, שהקלטתי לו בווידיאו. הילד מרותק למירקע, עיניו פעורות לרווחה, פיו פתוח למחצה, הוא זרוק קפוא על הספה, אינו מזיז איבר. אני יושבת בפינה אחרת של החדר, קוראת עיתון, או כותבת. פתאום מצלצל הטלפון. ברגע שאני מרימה את השפופרת, הוא מזנק ממקומו כמו נשוך־נחש.

בדיוק ברגע הזה הוא צריך פיפי, קקי, מים או סתם לטפס ולשבת דווקא על הברכיים שלי. בדיוק ברגע הזה שורה עליו המוזה, והוא מוכרח להביע אותה בציור. בדיוק ברגע הזה עלה לו רעיון גאוני לראש, והוא מוכרח לספר לי עליו. בדיוק ברגע הזה הוא צריך לקחת את המטאטא הגדול ולשחק איתו ליד הטלוויזיה. בדיוק ברגע הזה הוא עומד לגרום נזק בלתי־הפיך לכל המכשירים האלקטרוניים, המונחים חפים־מפשע על הכוננית.

קיפי, מרחוב סומסום, יכול להיות באותו הזמן בסכנת־חיים, הילד מתעלם ממנו לחלוטין. הוא עלי, ואני מנסה להתפתל ולנהל שיחת־טלפון פשוטה.

מיקרה אחר: שם יושב וצופה בטלוויזיה, עד שפרפר נחמד יוצא לו מהאוזניים בזרם שוטף. הוא גומר לראות את התוכנית ומתעסק בענייניו בשקט, ואני רוצה לצפות בתוכנית ערב חדש. אבל לא ולא. בדיוק אז הוא רוצה תפוח, קלמנטינה, פיפי, מים וכו'. בדיוק אז הוא רץ לחדר וחוזר עם ספר, כשעל פניו שפוך החיוך הכי מתוק בעולם שהצליח לגייס לצורך המשימה. „אמא," הוא נשמע כמו סוכריה ורודה ודביקה, „תספרי לי סיפור."

„עוד מעט שם, כשהתוכנית תיגמר."

„לא, עכשיו!" הוא עונה־פוקד בתוקף.

„עכשיו אני רוצה לראות את התוכנית, וכשהיא תיגמר אספר לך מאה סיפורים."

„אבל אני רוצה עכשיו!"

וכך ממשיך הוויכוח עד שמסתיים ערב חדש. חצי שעה בסך־הכל.

„מטרת־העל," אמרה מיכל בשיעור, „היא הרגשת־השייכות. ילדים פועלים בכל דרך, ולעיתים קרובות בדרכים מוטעות, כדי להשיג את הרגשת־השייכות. אנחנו נדון קודם כל בדרך הנפוצה כל־כך אצל ילדים, של השגת תחושת־השייכות על־ידי היותם מוקד לתשומת־לב־יתרה, מופרזת, ולעיתים מתמדת."

אחר־כך שאלה אותנו מה אומר לנו המושג תשומת־לב־יתרה.

רבים מאיתנו הודו שהם מעניקים תשומת־לב־יתרה לילדיהם.

„אני בפירוש עושה את זה," אמרה אמא אחת, „וזה יכול להתבטא בשטויות קטנות. אני מרגישה שאני מנדנדת להם בדברים שהם לא־חשובים להם, אבל חשובים לי."

„תשומת־לב־יתרה," אמרה אמא אחרת, „היא התערבות־יתר שלנו בעניינים שלהם, מתוך חשש שמא הם לא יסתדרו."

ועוד נאמר שתשומת־לב־יתרה היא פינוק, מצב שבו החיים שלנו סובבים סביב הילדים, שאנחנו קופצים לכל פיפס של הילדים, מצב הפוגע בחיים שלנו, בשעות־הפנאי שלנו, שזה בא על חשבוננו.

אבא מציג הצגות

צריך **לשים** לב להבדל," אמרה מיכל, „בין תשומת־לב, שכל אחד מאיתנו זקוק לה, לבין תשומת־לב־יתרה, כשהדגש הוא על ,יתרה'."

היא שאלה באיזה צורות זה בא לידי ביטוי.

ההורים אמרו שאנחנו לא נותנים להם עצמאות, ומתערבים בכל דבר. לא נותנים להם לנסות בעצמם, מנדנדים להם ומעניקים להם חסות־יתר.

מיכל שאלה איך, לדעתנו, הילדים שלנו תופסים על זה טרמפ.

„הבת שלי, למשל," סיפרה אמא אחת, „סוחטת ממני סיפורים לפני השינה. היא לא מסתפקת בסיפור אחד, היא רוצה שאמשיך לספר בלי־סוף. ואני ממשיכה, כי למה לא? אני מוכנה לספר גם שלושה או ארבעה סיפורים."

„הבת שלי," אמרה אמא אחרת, „מייללת שאפשר להשתגע, אם אינה מצליחה להשיג את שלה."

מיכל הסבירה שהשאיפה לתשומת־לב־יתרה היא הסיבה להתנהגויות רבות של הילדים.

למשל, איך הופך ילד לאכלן גרוע?

כי רצים אחריו בלי־סוף, מנדנדים לו. הסבתא באה לביקור ואומרת: „מה קרה? לילד אין צבע!" או, כשהולכים אל הסבתא השניה, היא אומרת בבעתה: „אוי, הילד נראה נורא ירוד!"

ואז, כשהסבתא והסבא באים להיות בייביסיטר לקטן, והם מכינים לו ארוחת־ערב ולא מתחשק לו לאכול, אז סבא עומד מעליו ועושה לו קולות של מטוס, בליווי מיצמוצי שפתיים, והנפת היד עם הכפית באוויר, ובאותו הזמן עושה הסבתא לוליינות על השטיח.

דבר דומה קורה לעיתים קרובות גם להורי הילד, המקטרים לחברים ש„הוא לא רוצה לאכול!" ועושים לו קירקס שלם, כדי להסיח את דעתו ולהצליח לדחוף לפיו עד כמה שיותר מתוכן הצלחת העמוסה.

במצב כזה מגיע הילד במהרה למסקנה שכדאי להיות אכלן גרוע, כדי לראות את סבתא עושה לוליינות ואת אבא מציג הצגות, והכל לכבודו וסביבו.

מיכל אמרה שילד, שתחושת־השייכות שלו מותנית בכך, יעשה הכל כדי לזכות בתשומת־לב. הוא יעיר את הוריו באמצע הלילה, הוא לא יאכל, הוא לא יהיה מוכן ללמוד להתלבש בעצמו, הוא יריב עם אחיו או עם אחותו, ובלבד שישימו לב אליו.

ילדים אלה, אמרה, מוכנים לקבל גם תשומת־לב לא־נעימה, ובכללה כעס, ובלבד שיתייחסו אליהם. תחושת־השייכות של הילד, החושב שהוא זקוק כל הזמן לתשומת־לב, מתערערת בקלות, אם אינו מקבל אותה. הוא אומר לעצמו: „אני יכול להרגיש טוב רק כששמים־לב אלי תמיד, כולם וכל הזמן."

איך להיות הורה

מאת

ענת סרגוסטי

יועצת

זוית אברמסון

כמו נרקומנים

סביר **מאוד** להניח שנוצרת בעייה כשילד כזה מגיע לגן, ומגלה שאצל הגננת אין הוא ילד יחיד, ושהגננת אינה יכולה לתת תשומת־לב כל הזמן, ורק לו. ואז פתאום אינו רוצה ללכת לגן. ילד כזה נתקל, בדרך־כלל, בקשיים לאורך כל הדרך, אם הוא מפתח את הצורך בתשומת־לב מתמדת כתנאי הכרחי למשך כל החיים.

ילדים נוקטים בכל מיני דרכים כדי לזכות בתשומת־לב. אלה יכולות להיות דרכים מפריעות, אבל הן יכולות גם להיות דרכים שנראות נעימות. למשל: יש אורחים בבית, ההורים יושבים איתם. הילד מרגיש זנוח, בצד. הוא נכנס בשקט־בשקט לחדר־האורחים, ומתחיל לעשות התעמלויות על השטיח, ובלבד שישימו־לב אליו.

ילדים התלויים בתשומת־לב־יתרה, אמרה מיכל, הם כמו נרקומנים המכורים לסמים. הם תובענים, הם דורשים הרבה, והם תלויים בזה.

ויש גם תופעות של בקשה סמויה לתשומת־לב. כמו למשל ילד שמתחלה פתאום. הוא קם בבוקר, אומר שאינו מרגיש בטוב, שכואבת לו הבטן, שכואב לו הראש, שהוא אינו רוצה ללכת לבית־הספר. או ילדה שהתחילה פתאום להרטיב שוב במיטה, תקופה ארוכה אחרי שנגמלה.

הדרישה לתשומת־לב־יתרה יכולה לבוא לידי ביטוי אצל ילד העושה עצמו לפתע חסר־אונים, ילד הנראה פתאום עצוב, ילד „ביישן" שאינו מוכן לענות לפניות של אחרים. ילד שאינו שומע כשמדברים אליו, שאינו קולט, גם אם מסבירים לו מאה פעמים. כל אלה שאין להם סיבה גלויה לעין להתנהג כך.

הדרישה של הילד לתשומת־לב־יתרה יכולה להביא לידי השתלטות כמעט מוחלטת שלו על חיי ההורים. המישפחה כולה סובבת סביבו. ההורים כמעט ואינם מצליחים לבצע שום פעולה שאינה קשורה בו, אלא אם כן הוא ישן.

מיכל אמרה שאפשר להגיד לילד: „עכשיו לא מתחשק לי לשחק איתך, לא בא לי!" אבל, הוסיפה והדגישה, צריך „לגמול" את הילד לאט־לאט.

אם הילד מפריע בעת שיחת־טלפון, למשל, אפשר להעמיד לפניו שתי אפשרויות לבחירתו: „אני צריכה לטלפן עכשיו ואתה יכול, אם אתה רוצה, לשבת לידי בשקט ולא להפריע, ואם לא, אני אעבור לחדר שלי, שם אוכל לדבר בשקט לבד." העיקרון הוא להמשיך לעשות מה שאנחנו צריכים לעשות, ולא להפסיק את הפעולה בגללו. יחד עם זה לא לכעוס עליו ולהסביר לו פעם אחת את המצב, ולתת לו אפשרויות של בחירה.

כרגע אני בשלבי־ניסוי של השיטה הזאת. הסברתי לשם פעם אחת, לפני שעמדתי לערוך שיחת־טלפון. שם הבטיח שלא יפריע, הוא עמד בהבטחתו. למחרת צילצל הטלפון. מתוך אינסטינקט הרמתי את השפופרת, והופ, הילד תלוי עלי. הפסקתי רגע את שיחת־הטלפון ועברתי עם המכשיר לחדר השני. הסברתי לו את המעשה שלי ונעלמתי מעיניו.

התגובה היתה מהירה. הוא המשיך לשבת ליד השולחן, שעליו ניצב רגע לפני כן מכשיר־הטלפון, דפק באגרופו השמנמן על השולחן, ואמר בזעם: „את לא הולכת לשום מקום! את לא הולכת לשום מקום!"

הצלחתי, בקושי רב ובמאמצים עילאיים, לסיים שיחת־טלפון רגועה ושיג־

זה לא שֵם. זה סתם ילד אנגלי והאמא שלו. אך הבעייה היא אותה הבעייה

רתית, תוך כדי הקריאות הקצובות מן החדר השני. לא נכנעתי, אבל היו לי ריגשי־אשם עזים.

ומאז אני משתדלת לסחוט ממנו הבטחה, בכל פעם כשאני עומדת לע־נות לטלפון, או לערוך שיחת־טלפון. כשאני זוכרת לעשות כך, זה עובד טוב מאוד.

כשסיפרתי על כך למיכל, היא אמ־רה שאולי אין צורך לחזור על ההרצאה הקטנה בכל פעם מחדש, אלא שאעשה בפשטות את מה שהודעתי עליו. או ב־מילים אחרות: שפשוט אדאג לכך שאוכל לדבר בטלפון ללא הפרעה. ולשם מותר להיות בלתי־מרוצה.

צורך של ההורים

מיכל הסבירה שכשהצורך בתשו־מת־לב הופך לתנאי, זהו סימן שמ־דובר בתשומת־לב־יתרה. הילד פשוט נכנס לדרך לא־נכונה, שאסור לו ללכת בה, ואנחנו צריכים לעזור לו לצאת משם.

הילד, למעשה, אינו מעוניין בדבר עצמו, למשל בכוס־המים בעת שאמו משוחחת בטלפון. הוא רוצה באמא, בת־שומת־ליבה. הוא פשוט רוצה שיתייחסו אליו. ואם לא מתייחסים אליו, הוא מרגיש אומלל.

ילד שחי באווירה של תשומת־לב־יתרה, הופך אומלל כשאינו מקבל או־תה. ילד שאינו חי באווירה כזאת, אינו הופך אומלל כשאינו מקבל תשומת־לב־יתרה.

כשנוטלים מן הילד את תשומת־הלב־היתרה, צריך להיזהר שלא לעבור לקיצוניות השניה ולהתעלם ממנו לגמרי. שהרי כבר נאמר שילד זקוק, כמובן, לתשומת־לב. צריך גם להיזהר שלא לעשות את השינוי בקשיחות, אלא בחביבות, שהרי המטרה היא לי־צור בבית אווירה נעימה, מכבדת, מק־בלת ודמוקרטית.

אם הילד בוכה, או כועס, או סובל, מכיוון שלא קיבל את תשומת־הלב־היתרה, לא צריך להתעלם מן הבכי או הסבל, ולומר: „לא איכפת לי, אני עם תשומת־לב־יתרה גמרתי!” אלא אפשר לומר לילד הבוכה: „אני נורא מצטערת שזה כואב לך!”

יש שני שלבים בתהליך לשינוי המצב, שבו ניתנת לילד תשומת־לב־יתרה והוא „מכור” לה. השלב הראשון יכול להתחיל מייד, ובו אנחנו, ההורים, משנים את ההתנהגות שלנו. בשלב השני, בטווח הארוך, הילד משתחרר לאט־לאט מן התלות שלו בתשומת־לב המופרזת, ומשנה את התנהגותו המוט־עית. השלב השני בא בעיקבות שינוי ההתנהגות שלנו.

תשומת־לב־יתרה גורמת נזק לילדים, להורים ולאווירה בבית. הצורך בנתינת תשומת־לב־יתרה הוא של ההורים ומתחיל בהם. כולנו רוצים לעשות טוב לילדינו, אבל כשאנחנו נענים תמיד לתביעותיהם, אנחנו גור־מים נזק לטווח ארוך.

בחיים יש אילוצים, וצריך להקנות לילדים כלים להתמודד עם האילוצים. רק ילד שאינו שקוע כל הזמן בהשגת דברים מאחרים, יכול ללמוד לנצל את הכוחות והמוטיבציה שלו.

ילד המסוגל ללכת בעצמו, אין נותנים לו קביים, כדי שלא יהפוך תלוי בהם ויאבד את הכושר ללכת בעצמו.

ילד שהאנרגיה שלו מושקעת בחי־פוש דרכים להפעיל את האחרים, תחת לעשות את הפעולה בעצמו, עסוק כל הזמן במחשבה מה אחרים יכולים לעשות בשבילו, ולא בשאלה איך הוא יכול לעשות דברים בעצמו, ולהתגבר לבדו על בעיות שהוא נתקל בהן.

„אם אני מרגיש שייכות למישפחה באמצעות דברים שאני יכול לעשות בעצמי, אז תחושת־השייכות שלי אינה תלויה במה שאחרים יכולים וצריכים לעשות בשבילי. הרגשת הערך שלי נובעת אז מתוך עצמי, ולא מן הא־חרים.” במילים אחרות: „ אני לא תלוי בהם.”

צריך לספק לו את הכלים הדרושים כדי להרגיש שייך בדרך החיובית, והר־צויה, על־ידי שיתוף, התייעצות ובק־שת־עזרה.

תפקיד ההורים הוא לעזור לילד שלא להיות תלוי בתשומת־הלב שהוא מקבל, אלא להרגיש שייך גם כשלא שמים לב אליו.

בתיאוריה הכל נראה כל־כך פשוט. הבעייה היתה איך ליישם את הדברים בפועל, ביום־יום בבית.

תהליך „גמילה”

מיכל הציעה להפסיק לספק את תשומת־הלב־היתרה כשהיא באה בצורת דרישה, וכשהיא חונקת אותנו, ולהעניק תשומת־לב „כשבא לנו”, כש־זה מתאים לנו.

אפשר להגיד לילד: „קודם הייתי עסוקה, ולא היה לי זמן לספר לך סיפור, ואתה נורא רצית שאספר לך. עכשיו יש לי זמן, איזה סיפור אתה רוצה לשמוע?”

היא הדגישה שחשוב לעשות את הדברים בעדינות, בנועם ובאיטיות, כי זה תהליך „גמילה” ארוך, גם של ההו־רים וגם של הילדים, וצריך כל הזמן להעמיד לפני הילד אפשרות חלופית, ולא להשאיר אותו תלוי באוויר. היא הוסיפה עוד, שכדאי לעשות את הדב־רים מתוך החלטה נחושה. אחרת מרגיש הילד את ההססנות שבדברינו ובמע־שינו.

מיכל נתנה לנו דוגמה קיצונית ומדהימה. היא סיפרה על זוג שבא לפני שנים אחדות לקורס בבית־הספר להו־רים. זוג צעיר, הורים לילד בן תישעה חודשים. היא שמה לב שבאופן קבוע, רבע שעה אחרי תחילת השיעור, היה הבעל מרכין את ראשו ונרדם. אחרי פגישות אחדות שאלה אותו אם הוא עייף, והוא סיפר לקבוצה שכבר חודשים שהוא ואשתו אינם ישנים, כי הילד הפעוט החליט להחליף את היום והלילה. ביום, כשהוא היה אצל ה־מטפלת, הוא ישן שנת־ישרים, ובלילה, בערך בחצות, היה מתחיל לחגוג בבית, לא ישן ולא איפשר להוריו לישון.

מיכל הציעה להם שתי הצעות לפיתרון הבעייה, כדי שההורים יבחרו את דרך הפעולה הנראית להם.

ההצעה האחת היתה שאחד ההורים יישן על מיזרון ליד מיטתו של הילד, וכשהילד יתעורר בלילה ויתחיל לב־כות, ההורה לא יקום אליו ולא יגיב, אלא יעשה את עצמו ישן.

הילד יראה שלא זנחו אותו, שאינו לבד, אלא שאיש אינו מגיב לבכיו. היא אמרה שלדעתה הבעייה תיפתר בדרך זו כעבור לילות אחדים.

ההצעה השניה היתה נועזת: לומר לילד — בן תישעת החודשים — שהוריו אינם מתכוונים עוד לקום וללכת אליו בלילה, כי בלילה ישנים, ושאפילו אם יחליט לצרוח עד לב השמיים, הם ימשיכו לישון.

ההורים, מסתבר, בחרו בדרך הש־נייה. האמא, בייאוש רב ובעיניים טרוטות מחוסר־שינה, אמרה לילד לפני השינה באופן חד־משמעי שאינה מתכוונת לבוא אליו בלילה, שבלילה ישנים.

היא סיפרה שהזהירה את השכנים שלא ייבהלו אם ישמעו צרחות אדירות מדירתם, שלא יחשבו שהילד לבדו.

היא אמרה שהלכה לישון, וכש־התעוררה ראתה שכבר הפציע השחר. היא זינקה מהמיטה בחרדה נוראית, בטוחה שלילד קרה הדבר הנורא ביותר, ולתדהמתה גילתה שהקטן ישן שנת־ישרים במיטתו. הוא פשוט קלט את המסר שנאמר בטון נחרץ והחלטי.

יתכן שזהו מיקרה קיצוני ויוצא־דופן, אך הוא הבהיר את הדברים.

לשיעורי־הבית ביקשה מאיתנו מי־כל לבדוק מצבים שבהם הילדים דורשים תשומת־לב־יתרה, לבדוק מתי אנחנו נופלים בפח, לבדוק מהי ההר־גשה כשאנחנו נותנים תשומת־לב כש־מתחשק לנו, ולא בעיקבות דרישה של הילד.

אמא אחת סיפרה שהחליטה לא להתערב יותר במריבות בין ילדים, והיא אכן עומדת בהחלטתה, „עד שזה מגיע לטונים גבוהים, ואז אני מפרידה כוחות.” מיכל אמרה שזו, לדעתה, הסיבה שהמריבות מגיעות לטונים גבוהים, כדי לגרום להורים להתערב, כדי לזכות בתשומת־לב. גם על־ידי עונש, אמרה, מרוויח הילד תשומת־לב. אם הילד הצליח להוציא את הוריו ממעגל העיסוקים שלהם, הוא „הר־וויח”, והוא יחזור על הפעולה שוב ושוב.

כשמעבירים לילד מסר: „אני כאן כדי לספק לך שרותים 24 שעות בימ־מה!” הוא קולט את המסר ומשתמש בו והופך אותו לתנאי. ואם התנאי אינו מתקיים, הוא אומלל.

מנגד

לעולם לא מאוחר מדי

בשעה טובה ומוצלחת: תנועת שלום עכשיו כבר אימצה לעצמה סיסמה חדשה ומחוייבת המציאות: „לדבר **שלום עם אש"ף עכשיו**", ואין אנו מקילים ראש, חלילה, בהתפתחות חיובית ורצויה זו. באופטימיסטים שבנו היא עשויה להגביר את התחושה שהאופוזיציה האמיתית למיפלצת הדו־ראשית המכונה ממשלת־אחדות נמצאת לא בכנסת, כי אם מחוצה לה. ואשר לפסימיסטים — להם במילא לא יעזור שום דבר. גם הפגנה נוספת של שלום עכשיו, תחת סיסמה מעודכנת זו או אחרת, לא תמחה את חרפת הרצח היומיומי של קלגסי כיבוש בקרב אוכלוסיה משועבדת בשטחים כבושים.

וכך זכינו סוף־סוף ששלום עכשיו, תנועת־המחאה הספונטאנית הגדולה שקמה ערב ביקורו של אנוור אל־סאדאת בישראל ונתחזקה ונתפרסמה מאוד בארץ ומחוצה לה לאחר פרעות צברה ושאתילה, עומדת היום במקום שאורי אבנרי, ישעיהו לייבוביץ, עמוס קינן ויורם קניוק, למשל, עמדו בו לפני 20 שנה, וועד היוצרים הישראלים והפלסטינים בהנהגתם של אמיל חביבי ויורם קניוק — לפני ארבע שנים.

מה לעשות, דרכם של דינוזאורים שהם מתנהלים לאט יותר משועלים ואיילות, ואפילו מיונת־דואר או יוני־שלום. והנה כבר מלאו שישה חודשים מן היום שבו חתמו בירושלים עשרות חברי ועד היוצרים הישראלים והפלסטינים על חוזה־השלום הסימלי שניסחו בין מדינת ישראל, בגבולותיה שלפני ה־5 ביוני 1967, לבין מדינת פלסטין העתידה לקום בכל השטחים הכבושים, כולל ירושלים המיזרחית.

וככר מלאו כמה וכמה שנים מיום שהופיעו ראשוני סרבני־המצפון שלנו, אותם צעירים אמיצים ומבודדים — הו כמה מבודדים באותם ימים ראשונים — שהצהירו כי לא ישרתו מעבר לקו הירוק, לא כדי להגן על גייסות הפורעים של יש"ע ובוודאי לא כדי להגשים את מדיניות שבירת העצמות ופיצוח הראשים של איש ה„לייבור" שלנו, יצחק רבין, שאותו תיאר בשבוע שעבר סגן־אלוף (מיל') דב ירמיה, בכנס של תנועת יש גבול בחיפה, כפושע מילחמה.

אכן, מים רבים זרמו מאז בגבולה הביטחוני של מדינת ישראל (נהר הירדן, על־פי מישנת המערך), ואנצאר 3 ושאר מחנות המעצר שלנו התמלאו בכ־4000 אסירים, רובם „עצורים מינהליים", כלומר, אסירי־מצפון, „סירובניקים", או אנשים שנעצרו על לא עוול בכפם.

מובן מאליו שלא יעלה בדעתנו לצפות ממנהיגי שלום עכשיו שיקראו לתומכיהם שלא לשרת בצבא הדיכוי; ואף על הפגנתם בשערי אנצאר 3 עוד לא נתפרסם דבר בציבור. אבל כיצד אמר, על־פי השמועה, אותו גנרל צרפתי שהתיגבורת הגיעה אליו לאחר שהפסיד במערכה: מוטב מאוחר מאשר לעולם לא.

וכך גם לא היינו באים כאן בשום טענות ומענות אל מארגניהם של הכנסים והוויעודים הערנתיים בכיכר מלכי ישראל בתל־אביב, אלמלא, אלמלא מעשה חמור שעשו.

וזו לא הפעם הראשונה שעשו אותו.

כוונתי לכך שעמדו והזמינו להפגנתם את נציגי כל מיפלגות האופוזיציה ה„יוניות" בישראל, כולל מיפלגתו של האופוזיציונר הטרי־טרי, צבע ירוק ממש, חבר־הכנסת הדמוקראטי עבד אל־והאב דראושה. ורק את אנשי חד"ש, החזית הדמוקרטית לשלום שבראשה עומד אדם שחתם על מגילת־העצמאות של מדינת ישראל — רק אותה לא הזמינו. שוב!

ואכן, מה באמת יכול להיות נימוקם לסירוב תמוה זה לשתף בעצרת שאליה הם מזמינים את נציגי כל מיפלגות „מחנה השלום" הישראלי — את מיפלגתם הגדולה ביותר של ערביי ישראל, או, כיוון שהמדובר בעצם במיפלגה יהודית־ערבית משותפת: את המיפלגה אשר לה נותנים מרבית בני המיעוט הערבי בישראל את קולותיהם. ולעומת זאת, עמדו והזמינו לעצרתם דווקא את מנהיג המיפלגה הערבית היחידה בישראל המתגדרת בכך שהיא „יודנריין".

אם תשאלו אותם, יעלו מן הסתם נימוק כבד־מישקל: רק"ח אינה מיפלגה ציונית. כלומר, ערביי רק"ח — והלא הם מרבית מצביעיה — אינם ציונים. מכל מקום, אינם ציונים דיים לטעמם של אלה שמינו עצמם (שהרי מי בחר בהם?) דברי המחנה המרכזי של השמאל הישראלי.

אכן, הגיון ברזל. רא עקא, שעל־פי אותו היגיון חייבים היו השלום־עכשוויניקים שלנו לשנות את סיסמתם ולומר: „לדבר שלום עכשיו עם פלסטינים **ציוניים**". נרמה לי שאפילו חבר־הכנסת הנכבד, היו"ר דב שילנסקי, היה מצטרף להצעה שכזאת...

ובהקשר זה: מה נעשה בשלוש מיפלגות יהודיות, **לא־ציוניות במפורש**, שכבר הצטרפו/צורפו לקואליציה הממשלתית שלנו — ש"ס, האגודה ודגל התורה?! האם גם איתן לא נדבר שלום?!

ומה נעשה בברנר שהכריז על עצמו, כידוע, שאינו ציוני. ומה בדבר בן־גוריון שציונותו מפוקפקת ומיוחדת־במינה, סרבנית ודומה כפויה על ראש בעליה הר כגיגית. ומה נעשה ב„כנענים", חסידי תורתו של יונתן רטוש, ועדיה חורון, החל בפרופסור עזרה זוהר וכלה בבועז וביאיר עברון, בבנימין תמוז, בעמוס קינן וביעקב עמרמי. הגם את אלה נוציא מחוץ למחנה?!

נער הייתי וגם זקנתי ובלא־מעט מדינות מתוקנות נזדמן לי לשהות, בעוונותי הרבים, ורק הבחנה אחת מצאתי בהן, מעבר לכל ההבחנות הידועות בין מיעוט מיפלגתי לבין רוב, בין שמאל לימין, בין פרולטריון לאילי־הון, בין פרוטסטנטים לקאתולים, בין כושים ללבנים וכו' וכו' — והיא ההבחנה בין אנשים המכבדים את חוקי המדינה שבה הם חיים ונאמנים לה לבין אלה שאינם מכבדים את חוקי ארצם ומדינתם ואינם נאמנים לה.

את הראשונים מצאתי בכל מקום ראויים לבוא בכל קהל ובכל ציבור, להשתתף בכל דבר־מדינה כאזרחי מדינה לכל דבר, שווי זכויות וחובות לכל דבר. אשר לאחרונים — באלה מטפלים בדרך כלל המישטרה ושרותי־הביטחון שבכל ארץ וארץ.

לפיכך, מעשה מגונה הוא שנעשה בימים אלה בישראל. והפעם במחנה השמאל, הלא הוא מחנה השלום, הלא היא האופוזיציה שלנו. ובמו ידיהם של ה„יונים" שלנו, עמיתינו וחברינו, נעשה. שלכל הפלוגתות והפילוגים והאפליות והדיעות הקדומות וגילויי הגיזענות ורדיפת המיעוט שכבר היו בנמצא, עמדו אלה והוסיפו אפליה נוספת: אפליית „מיהו ישראלי".

אפליה וחרם בצידה.

חרם על זכותו של המיעוט הערבי בארץ הזאת לעמוד על הבימה בהפגנה כנגד עוולות השילטון ומחדליו, לצד עמיתיו היהודים, ואפליה כנגד עמיתיהם היהודים של בני אותו מיעוט ערבי. וזאת, כאשר כל האשמה שמצאו באלה המוחרמים היא שהם רומים לש"ס ולאגודת ישראל, לדגל התורה ולברנר ולבן־גוריון ולבועז עברון בכך שאינם ציונים למהדרים.

השאלה הנשאלת עתה היא, מי הם ציונים.

ההכרזה על הקמת המדינה* **(פוטומונטז': דויד טרטקובר)**

** בסוף הטור הראשון של רשימת החותמים מופיעה בבירור חתימתו של מאיר וילנר.*

שהרי אם אלה המחרימים ציונים — אני איני ציוני. די לי באזרחותי הישראלית.

אולי באמת הגיעה השעה לייעץ לעמיתינו בשלום עכשיו לשנות שוב את סיסמתם ולהופיע, לאחר בחינה מדוקדקת, תחת כותרת חדשה: **לעשות במקום לדבר.**

עכשיו!

ויפה שעה אחת קודם!

והאחרים

ולעומתם — האחרים, אלה מהאופוזיציה, הדרך לפריצת הדרך. זוכרים?! בסופו של דבר פרצו הישר אל תוך ממשלת יצחק שמיר ומרעיו.

ראו את החליפות המהודרות, הפרצופים בהבעה מרושנת־העונג, החיוכים המורעפים לשמאל ולימין.

כל אנשי המלך. כיצד אמרו: צדיקים — מלאכתם נעשית בידי אחרים.

מיהם „אחרים" במיקרה דנן? — כמובן, המלך. זה העירום. זה המכריז ברבים: „יאמרו עלי שהתבזיתי? — אז מה? שיאמרו עלי שהתבזיתי. כלום לשם עצמי התבזיתי?"

חידוש חידש בישראל: מתבזה לשם שמיים, מתבזה שלא על מנת לקבל פרס.

ראשון בין שווים, מתבזים־לשם־שמיים אף הם.

ראו אותם בגינוניהם הממלכתיים. הלא מודעיכם ונבחריכם הם מזה שנות דור, אם לא למעלה מכן. נבחריכם **אחר** כבוד. ודוק: לא **לפני** כבוד.

הנהו בר־הלב, שר־המישטרה המהולל שאפילו דוח המבקר הפנימי של מישרדו הוא מוגזם לטעמו, וכמעט שכבר הגיעו הדברים עד לסילוקו של אותו מבקר ישר־דרך וקטן־אמנה בשל דוח ראשון שהגיש. והנה כבר דוח שני מונח על השולחן.

לפני יותר משלוש שנים התחייב הלה (השר, לא המבקר) באוזני קבוצת סופרים, עיתונאים ואנשי־רוח שעמדו להפגין מול בניין מישטרת צפון תל־אביב כנגד נגע השחיתות שפשה במישטרה, כי הוא עצמו, במרידיו האמונות, יחולל את המהפך שיביא לידי כך שאנשי־מישטרה הנאשמים בפלילים לא יישפטו עוד על־ידי עמיתיהם, כי אם על־ידי בתי־מישפט אזרחיים.

אתם שמעתם על שינוי דרמאתי ממין זה שנת־גשם בישראל?

לא. גם אני לא.

אבל הלא התחייב?!

התחייב? אז מה?! יגידו שלא עמד בדיבורו? שיגידו! האם לטובת עצמו לא עמד בדיבורו, או שמא לטובת כל מושחתי המישטרה ובירויוניה?

העיקר עכשיו שנכנס למליאה. בדוחק. בקושי, אבל נכנס. פעם אחת כבר נפל מהסוס. פעמיים לא ייפול. עתה יחכה לסוס שיתפגר, אבל לא יירד מעליו. וחוץ מזה, תמיד אפשר להחליף סוסים. ואף זה הפרש — במחנה ה„יונים".

מי יטען כנגדו ויצדק?!

האם לא הודיע השבוע דובר־המישטרה, בתגובה להאשמות העיתון חדשות, כי „לגבי רפ"ק אלי ארזי, חתנו של המפכ"ל: אין שום תיק־חקירה פתוח נגדו מהתקופה שלפני יציאתו לחופשה ללא תשלום" (חדשות, 23.12.88).

מה דעתכם על חכמי ניסוח מעין זה? הם זהירים שם במישטרה שלנו. שיננו את הכלל: חכמים, היזהרו בדיבריכם!

אכן, אין חכם כבעל־ניסיון. ומי לנו בעל ניסיון כבעל קו בר־לב, קו האמת.

אבל מה אנחנו בעצם מתאנים לו לפרש־בלי־ראש זה? האם שונה הוא ממנהיגיו?!

קחו את ההוא, השני, זה שאוט־אוט־טו־טו כבר עף. גם הוא לא טוהר, שר־החינוך, המו"ל של האמנה הפלסטינית לתלמידים.

מה יעשה עכשיו, כשכבר אין אמנה פלסטינית? תנו לו שנה, הוא מתהלל באוזני כתב חדשות, והוא יַראֶה לנו, לכולנו. שיפחה על הים לא ראתה מה שיֵראֶה לנו, בעוד שנה, זה היונה שהיא נץ שהוא יונה מוּנצת. „אראנו ולא עתה."

האם שמעתם אותו, למשל, מגיב על כך שהעיתונאי אבשלום קווה מעיתון על המשמר נידון ל־16 ימי „מחבוש בפועל" (מהי המיפלצת הלשונית הזאת? מדוע לא יאמרו בפה מלא: מאסר. מילה עברית נאה ותיקנית!) על סירובו לשרת בשטחים?! וזאת, לאחר שבחודש מאי כבר נידון אותו קווה ונכלא ל־30 ימי „מחבוש" בשל סירוב דומה.

לא. הוא לא יגיב, הנבון שלנו. בוודאי לא בעניינו של קווה. גם הוא יודע כי הנבון בעת הזאת — מחריש, לא מקווה. „אסיר מצפון" ממין חדש.

ואולי שמעתם אותו — או מישהו אחר מעמיתיו למיפלגה (פורצי הדרך, זוכרים?) — מגיב על הידיעה ש־12 סגני־השרים של הממשלה החדשה (בהנחה שלא יהיו 14) — „יעלו פי שניים מהסכום שנדרש לשיקום מערכת־הבריאות, כפי שהצהירה שרת־הבריאות, ופי חמישה ויותר מדרישת ראשי האוניברסיטות להצלת מערכת ההשכלה הגבוהה." (ידיעות אחרונות, 22.12.88)?

ואכן, למה לו להגיב? האם מקומו בממשלה זו ובבאות אחריה לא מובטח לו, חלילה?

אם לא ייבחר יצחק נבון לשר־החינוך־והתרבות בממשלה החדשה — הודיענו דובר מישרדו באורח רישמי בימי המשא־והמתן הקואליציוני — הוא יישב ויחבר עוד מחזה.

כיצד אומרים הבריות: אין רע בלי טוב. לפחות מזה ניצלנו!

ורק על ידידנו בועז אפלבוים לא שמענו באחרונה. האם הוא לא קיבל שם איזה פירור שנפל בטעות מהשולחן?

ואולי — אוי לאותה מחשבה! — אולי הוא כבר החל בכתיבת מחזה משלו.

או ספר שירים. חס וחלילה.

מה שלום העברית?

זה ששלומה של העברית לא כל כך בכי־טוב

עורך נתן זך

באלה הימים — זה הולך בלי לדבר, כמאמר האנגלים.

הרי כבר קונפוציוס הזקן לימדנו שהשחתת המידות מביאה לידי השחתת הלשון — ולהיפך.

הפעם רק על מישגים, מהם של ה„בחור־הזעצער" (הסדר) שהפך בימינו לבחורה המעבדת־ממללת; מהם גילויי בערות סתם ומהם טעויות שבדרך מן הפה ליד הכותבת או המקישה.

וכך אנחנו קוראים בידיעות אחרונות — פעמיים, בשני מקומות שונים — כי „תיאטרונו ההיסטורי" (מה זה?) של ברט ברכט, הברלינר אנסמבל, יעלה בארץ שני מחזות, את גליליאו גליליי ואת באל.

באל? לא, באמת לא שמענו על מחזה כזה של ברכט. האם מדובר ב„נישפי" ברכט (באל) על מישקל „נישפי (י"ל) פרץ" שבראשית דרכו של האהל זיכרונו לברכה?

ואולי — הלב נחרד למחשבה — כתב ברכט לתומו מחזה בשם „בעל". בעל, אתם יודעים, בעלה של העשתורת הידועה ושל עקרת־הבית המצויה.

הו, רטוש רטוש, מי יגלה עפר מעיניך?!

אם ברכט כתב „באל", הנה לאינגמאר ברגמן מיודענו אירעה תאונה מיקצועית הרבה יותר חמורה. שהרי מתברר כי בימים אלה ממש נמכר „פסנתר העץ העלוב, שלידו ,התאהבו' האמפרי בוגארט ואינגמר ברגמן בקפה פריזי."

בוגארט וברגמן?! זו כבר יכולה באמת להיות עילה למישפט־דיבה! ואגב, גם לא „פריזי"!

ומה תאמרו על ידיעה שלמה (28 שורות להוציא כותרת) המבשרת לנו כי אוניברסיטת תל־אביב עומדת להקדיש רב־שיח לסרט דוריט הקטנה שכבר זכה להקרנת־בכורה שבה נכחו „כל אחד שנושא תואר של פרופסור, כל דיקן של פקולטה, כל מי שיש לו יד ורגל באוניברסיטת תל־אביב." באותה ידיעה מסופר לנו כי מחיר כרטיס יחיד לסרט עלה 75 ש"ח וכי כל ההכנסות „הוקדשו לספריית אוניברסיטת תל־אביב."

בקיצור, הכל נמסר חוץ מן העיקר. שהרי כותבת הידיעה שכחה להזכיר לנו (חס לנו מלחשוב שלא ידעה!) כי הסרט שבו מדובר זכה בכל הכבוד הרב הזה רק מהיותו מבוסס על הרומאן הנודע (בשם זה) של צ'ארלס דיקנס.

ומה תאמרו על כלבים אלה שבעיתון חדשות, אשר „יושבים יפה **ומקשקשים** בזנב"?! ואם לא די בכך, מוסיפה ציפורה יקרה זו שלנו גם חידוש לשוני נוסף הראוי כמדומה לפרס השבוע. כדי לא לגרוע מהנאת הקוראים אביא את המישפט כולו: „כל מי שמשחיט כלב, יושחט בעצמו."

אולי באמת הגיעה השעה לפתוח מדור **לעברית מושחטת** ולקרוא לו **על השחיתה.** לשם הייתי מכניס גם את הידיעה על פרופסור ארנס שהיה „רשמי ואצור כדרכו." אכן, אוצר אמיתי!

וכדי שלא יאמרו עלי שאני משוחד או מושחט, הרי לכם פנינה קטנה שמצאתי ב„תשקיף" שבגליונו האחרון של העולם הזה, שבו מסופר לנו שכל יחידת תיירות מתוכננת למושב „יכולה להכניס למושב, בניקוי הוצאות הבנייה, 50 אלף דולר."

נקיים או מלוכלכים?!

וגם לידידי אורי אבנרי, מי שבדרך כלל ראוי לכל שבח על העברית הצלולה והמדוייקת שהחדיר לעולם העיתונות הישראלית, קושיה לי: „כריתת גט"??

נכון: קיים בעברית גט־כריתות על מישקל ספר כריתות מלשון כריתה, גזירה, חתיכה. וקיימת כמובן גם כריתת ברית, הסכם, חוזה (פרויד, אגב, היה מן הראשונים שעמד על משמעותה הפסיכולוגית של דו־משמעות או אמביוואלנטיות זו שבהוראתן הראשונית, הקדומה של מילים). אבל מימי עוד לא שמעתי על „כריתת גט".

מצד שני, ככל שאני מוסיף ומגלגל את הצירוף החדש בחיכי, כך הוא מתחיל להתקבל יותר על דעתי. אולי יתמזל מזלו ויצטרף לשורה ארוכה־ארוכה של חידושי מילים וחידושי לשון שיצאו מבית־מידרשו של העיתון הזה.

אחד מהם — אני חייב להודות — הייתי כורת, מכרית, מגלה מן הארץ. אילו היה הדבר בידי, כמובן. כוונתי לחידוש **בליין.** על מישקל חקיין, שתיין, זיין, חריין.

נכון: יש גם צליין, דיין, קריין. ובכל זאת הקונוטאציה (הידהוד מילים והקשריהן) הקובעת אצלי לגבי **בליין** היא שלילית מעיקרה. אף על פי שאין לי שום דבר נגד בליינים שהם שתיינים וזיינים, בתנאי שאינם גם חריינים.

אבל מה אתם רוצים ממני? שאוהב גם שמן חריע רק מפני שהוא מופיע במקורות (ובערבית)??

עירפו את ראשו

על חטאי אני מודה. בכל שבוע אני גוזר על עצמי: די! הקץ לביקורת, לשלילה, להתקפה. הפעם אהיה קונסטרוקטיבי, חיובי, אופטימי, אכתוב רק על דברים יפים כקרחתו הבוהקת של אורי פורת.

ומה מעולל לי הדמון הרשע. הוא מושך לשמאל ואני לימין. הוא לימין ואני לשמאל. אני אומר לעצמי: כתוב לפחות בשבח מזג האוויר. ואילו הוא בשלו: ומה עם האקלים?

אסיים איפוא בפשרה. דיברי שבח בלתי־מסוייגים לרשימת ביקורת שכמותה לא קראתי לחריפות ולשנינות מזה זמן רב. כל הזכויות שמורות לעדית זרטל מחדשות:

הם המנצחים האמיתיים, כי כל העתיד לפניהם, ואילו שלנו מאחורינו. אפשר לשרטט אותו, את העתיד שלהם, כמעט במדויק, על־פי עברנו שלנו. כי בסרט הזה כבר היינו, אלא שבהקרנה הקודמת הוא היה שלנו, אנחנו היינו סוכניה של ההיסטוריה, הנפשות הפועלות בה והמשפיעות על מהלכה – ועכשיו הוא שלהם. אפשר כבר לראות את הכינוס החגיגי של מליאת האו"ם, שבו מכיר הארגון הבינלאומי בקיומה של מדינה פלסטינית לצידה של מדינת ישראל – ז'נבה היתה רק פרלוד – ולצפות בהם, או לפחות לדמיין אותם, יושבים בבתיהם ורואים בטלוויזיה איך מדינה אחר מדינה מכירה בהם, „יס", „יס", „יס", ואחר־כך אפשר כבר לראות אותם יוצאים מהבתים המפוצצים וההרוסים שלהם – אבל מי שם לב לפרטים בשעות גורליות שכאלה – שיכורים משמחה, ורוקדים ומניפים את דיגלי האדום־שחור־ירוק שלהם, ממש כפי שעשו הורינו עם דיגלי הכחול־לבן שלהם, בליל החורף ההוא של סוף נובמבר לפני 41 שנה, ביום שסופו היה אולי היפה והמרגש בחייהם.

ואז הם יקימו ממשלה, ויבחרו את מוסדותיהם, ויתחילו לגבות מסים, ויפתחו מחדש את בתי־הספר שלהם, וינסו ללמוד לנהל את חייהם, ויתקוטטו בינם לבין עצמם, וישמיצו זה את זה, ויתחיל הגועל נפש – אם ללמוד על־פי מה שקרה לנו – אבל זה כבר עניינם.

נתן זך ■

אמנות

ליאו רוט

רחוק מהעין, קרוב ללב

ל. רוט
ציורים, רישומים ותחריטים
הוצאת קיבוץ אפיקים

אם יש כיום צייר יהודי בעולם — הוא יושב בקיבוץ אפיקים בעמק הירדן. שמו ליאו רוט.

ליאו רוט: מישפחה (ציור־שמן)

קיים ויכוח: האם יש ציור יהודי? השוללים אומרים כי מוצא ונושא אינם מעידים על מהות. יהודים עם פיאות וקפוטות יכול לצייר גם צייר יוגוסלבי — האם יהיה זה ציור יהודי?

בעשור הראשון והשני של המאה, ברוסיה, בתקופת המהפכה, בשעה שבני לאומים שונים חיפשו את ייחודם, חיפשו גם אמנים יהודים את המייחד אותם, והם מצאו אותו בצורה: הם טענו כי האותיות העבריות המרובעות יוצרות צורות מיוחדות; הם הושפעו מהאמנות היהודית העממית; הם הושפעו גם מבתי־הקברות היהודיים שמצבותיהם מעין מרובעים ומלבנים, שקועים באלכסון באדמה; והם ציירו את תמונותיהם בהשפעת האותיות ואבני המצבות ועיטורי בתי־הכנסת, כמו שאגאל וישככר בר ריבק ונתן אלטמן ובמידה מסויימת גם אל (אליעזר) ליסיצקי ואחרים. ה„קוביזם היהודי" הזה, בתוספת אווירה הזויה וסמלים שונים, היה גם לצורת ביטוי לאמנים יהודים בגרמניה — יאנקל אדלר היה הגדול שבהם, אבל גם בודקו יצר בתמונות השמן שלו קוביזם ועולם הזיות. וכזה הוא ליאו רוט, שקיבל את חינוכו האמנותי בגרמניה.

בראשית שנות ה־30, כשעלה הנאציזם לשילטון וליאו רוט, אמן צעיר, נתקל בכל גילויי האנטי־שמיות, החליט לעלות לארץ. הוא הצטרף לחבורת יקים צעירה שהקימה בתל־אביב קואופרטיב לניקוי חלונות־ראווה. פעם ביקר אצל מישפחתו בעמק־הירדן והמקום מצא חן בעיניו, הצטרף לקיבוץ אפיקים והיה לרועה־צאן. סבור היה שנפרד מהציור, אבל לא לאורך ימים. ליאו רוט החל לצייר שוב, ומאז, במשך חמש עשרות שנים, הוא חי באפיקים ומצייר.

במרכז ציוריו נמצאים תמיד בני־אדם, יחידים וזוגות, אבל תמיד על רקע — קיבוץ או כפר או עמק הירדן והכנרת או עיירה, ולעתים כל המראות הללו מתערבבים יחד, ועבר והווה מופיעים על אותו הבד — יהודים ממרחבי אירופה או מעמק־הירדן מעוגנים באדמה הזאת, בעמק, בקיבוץ. הכל מושרש מחדש והוא גם לא חדש. וכל אלו מצויירים בכישרון רב וכוללים אותך הצופה עם התמונה.

בימים אלו יצא לאור בהוצאת אפיקים אלבום־תמונות שצייר ליאו רוט בשנים האחרונות ומתברר שהזמן עשה את ציוריו של רוט צלולים יותר, בהירים וטובים יותר. אלעזר גלעד, מהטובים שבמעצבי הספרים בארץ וצייר בזכות עצמו, עיצב את האלבום בצורה פשוטה־כאילו, אבל באופן הממחיש בצורה מצויינת את הישגיו של רוט. הוא גם הקדים לאלבום הקדמה יפה, לירית ומזהה — הקדמה של צייר ומשורר, שכן אלעזר גלעד הוא גם משורר.

אין לנו הזדמנויות רבות לראות את ציוריו של רוט, שכן הם ספונים בסטודיו שלו בקיבוץ הרחוק. וזה הפסדה של האמנות הישראלית. שני המוסיאונים הגדולים בישראל — זה של ירושלים וזה של תל־אביב, אינם מציגים זה זמן רב בצורה מתקבלת על הדעת אמנות ישראלית. במוסיאון ישראל מוצג בימים אלו אוסף ציורים חשוב, שאין לו כל קשר למה שנוצר בארץ, ובתל־אביב מציגים אוסף פיסול חשוב, שגם לו אין שום נגיעה לישראל. בתל־אביב מציגים גם תערוכות־צילום נודדות — חשובות ככל שיהיו — אותן שולח מוסיאון ניו־יורקי בהעתקים למקומות שונים בעולם. ציורים כשל אלו של ליאו רוט — אין להם מקום על כתלי המוסיאונים שלנו, שלכאורה נוסדו במגמה להציג ולפתח את האמנות המקומית. אם יציגו מנהלי המוסיאונים את ציוריו של ליאו רוט וחבריו האחרים החיים כאן — כיצד ייחשבו למנהלים חשובים כמו אלו שבעולם הגדול?

שלמה שבא ■

איתן קלינסקי

בור שיברי

בְּאַדְמַת מְלַבָּס עַל גְּדוֹת הַיַּרְקוֹן
סָבִי נָעַץ לַהַב מַחֲרַשְׁתּוֹ בִּבְתוּלֶיהָ
קָשַׁר צַוָּארוֹ בְּתֶלֶם עָבֹתוֹ,
אָבִי הֵסִיר מֵעָלֶיהָ כָּל קִשּׁוּרֶיהָ
שִׁדֵּד רְגָבֶיהָ אַחֲרָיו,
יַלְדוּתִי עוֹד אָרְתָה מְעַט מִמְּגָדֶיהָ —
הַיּוֹם עַל אוֹתָהּ אֲדָמָה
רָאִיס מוֹכֵר בְּכֶסֶף
בְּשַׂר עֲבוֹדָה חַי מְטִירָה
בִּידֵי גְּבִיר מִפֶּתַח־תִּקְוָה,
הַיּוֹם עַל אוֹתָהּ אֲדָמָה
בְּשַׂר עֲבוֹדָה חַי
רוֹעֶה בְּבוֹר שִׁבְרִי.

תיאטרון על הקיר

אסתר פרץ־ארד היא תלמידה של אסכולת־ציור רבת הישגים. בשנות השלושים פתח אהרון אבני, שהיה מצייריה האביונים, החולמים והתמימים של הארץ, סטודיו בתל־אביב. מה שהיום עושות אקדמיות, מדרשות ומכללות לאמנות עשה אבני לפני ארבעים־חמישים שנה במרתף

שלומית אהרון ב„עלובי החיים", ציור של אסתר פרץ־ארד

של מעונות־עובדים ברחוב פרישמן. ציירים רבים למדו אצל אבני, חבים לו הרבה וזוכרים אותו באהבה.

אסתר פרץ־ארד היא כיום מטובי המציירים בשחור־לבן בארץ. דיוקן שלה הוא ריאליסטי, אבל יחד עם זאת הוא אוצר ביטוי רב, קו יפה ומיגוון עשיר שבין לבן, אפור ושחור. לפני זמן לא רב פנתה לציור תיאטרון, ישבה באולם הקאמרי ומאחורי הקלעים והעלתה סידרה של ציורי הצגות ודיוקני שחקנים עשירים בצבע, אף־על־פי שכאמור, הם עשויים בשחור־לבן בלבד.

בימים אלו נערכת תערוכה של ציוריה והדפסי־אבן שנעשו על פיהם, באולם הכניסה של התיאטרון הקאמרי. וכך יכולים צופי „עלובי החיים" ו„אמא קוראז'" לראות לפני ההצגה, בשעת ההפסקה ואחרי ההצגה, על הקירות את מה שהם רואים מן האולם, כשהוא חולף לפניהם על הבימה. אסתר פרץ־ארד קבעה והותירה את החולף ונעלם, הפעם הוא נותר על הנייר.

י. שלם ■

קולנוע

סרטים

קצר — זה גם סרט

"גאנימד" + "זוהי סדום". יש פוטנציאל. אבל חבל שאין הרבה יותר מזה.

עוד ניסיון לחבר שני סרטים קצרים להצגת קולנוע אחת. הפעם, גאנימד של שחר סגל וזוהי סדום של ג'ולי שלז, שני סרטים שקשה להם להתמודד עם קהל של ממש, שלא יתחשב בעובדה שמדובר בעבודות של סטודנטים ויגלה יחס בהתאם.

גאנימד הוא ניסיון לשלב באווירה ישראלית את אווירת ג'ים ג'רמוש עם הלעג העצמי של וודי אלן. גאנימד, למי שאינו יודע, היה עלם חמודות שיופיו סינוור את זאוס עד כדי כך שחטף אותו מאביו, ומכאן ששמו קשור במיתולוגיה היוונית לנטיה הומוסכסואלית. בסרט הזה, הוא צריך להיות כנראה שחר סגל עצמו, המחלק זמנו מצד אחד עם חברה קבועה (עדה לזרוביץ') שעימה הוא מנהל רומאן הססני, ומצד שני עם ידיד הומוסכסואלי המביים הצגות ילדים.

המיסגרת העלילתית של הסרט היא הפגישה בין סגל ולזרוביץ', הרומאן, הפרידה ופגישת־סיכום מאוחרת. הכל מינימליסטי, מסוגנן מאוד, המצלמה קופאת במקומה בכוונה תחילה, יש מודעות רבה לשימוש במדיום ועל כך כל הכבוד. הצרה היא ששימוש בטכניקה זו מטיל מישקל כבד עוד יותר על התוכן.

שלושת המשתתפים אמנם משוחררים לפני המצלמה. עבודתו של רון קימחי, שצילם את הסרט, בהחלט ראויה לשבח. ומה שמסתבר מתוך כל זה, הוא שיש כאן פוטנציאל, אבל... כרגיל, אולי הצמידות הכפויה הזאת, האומרת כי מי שכותב תסריט צריך לביים אותו ולהיפך, מי שמביים חייב לכתוב לעצמו את התסריט, היא בעוכרי הסירטון הזה.

זוהי סדום הוא ניסיון שיטחי ובלתי־מגובש לרון בגיל ה־40 אצל שתי נשים הנוסעות יחד לחופשת ריפוי בסדום. אולי משום שהבימאית צעירה מכדי לדעת בדיוק מהו גיל ה־40, ואולי משום חוסר ניסיונה, נראה הסרט יותר כאפיזודה רכילותית לכל היותר. השתיים טובלות בבוץ, חולפות על פני האורחים במלון ומשגיחות במבטים רעבים של כמה גברים בגיל מסויים ובעלי שיער מכסיף, מדברות מעט על בעיות הנישואין, שותות יין כדי לשחרר את המעצורים, ועוצרות את המלצר הערבי כדי שישרת אותן עד אור הבוקר.

לא זה בלבד שאת כל האפיזודה הזאת, הנמשכת 20 דקות, אפשר היה לתמצת ברבע הזמן, אלא ששתי השחקניות הראשיות, רחל דיין ומירי פאביאן, לא זכו מן הסתם להדרכה ולהסברים המתאימים שהיו מאפשרים להן לעצב דמויות מלאות, ועל כן הן נאלצות להישען על תכסיסים חיצוניים בלבד כדי לצאת ידי חובה. חבל.

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב — צא וראה, החגיגה של באבט, בוקר טוב ויאט־נאם, בגלל המילחמה ההיא, הנסיכה הקסומה, קיץ אצל סבא, בירד.

ירושלים — קפה בגדד, הנסיכה הקסומה, מסע לקיתרה, צא וראה, הקומיסרית, בירד, זכרונות.

חיפה — הנסיכה הקסומה, החגיגה של באבט, גברת מס־ההכנסה, הקומיסרית, בוקר טוב ויאט־נאם.

תל־אביב

★ ★ ★ **מירדף חצות** (שחף, ארצות־הברית, מוצג גם בירושלים ובחיפה) — צייד שכיר נשלח להחזיר לידי החוק מנהל־חשבונות שגנב כסף מן המאפיה. קומדיית מתח רעננה ומבריקה, בזכות הצמד רוברט דה־נירו וצ'ארלס גרודין, שניהם מזהירים בתפקידים הראשיים. ביים מארטין ברסט.

★ ★ ★ **שם המישחק** (תמוז, ארצות־הברית, מוצג גם בחדרה) — המחזאי דייויד מאמט כתב מהתלת מתח מלאת הפתעות על התמודדות בין פסיכולוגית לרמאים מיקצועיים השולפים כל הזמן שפנים מן הכובע. לינדזי קראוז (רעיית מאמט) וג'ו מנטניה משרתים היטב את המחזה ואת המחזאי שבמיקרה זה הוא גם הבימאי.

עדנה פיינרו ■

נשוי לצ'ינה צ'יטה

אינטרוויסטה (לב, תל־אביב, איטליה) – **פליני במיטבו. למען האמת, כל הגדרה, כולל זו שמופיעה לצד ביקורת זו, הקובעת כי מדובר ב"הומור", היא בלתי־מדויקת, כי יש בסרט הזה הכל, והוא מוגש בחן, בכישרון, בדימיון ובמעוף שמוכיחים בפעם המי־יודע־כמה, כי אין לפדריקו פליני מתחרים בשטח שלו.**

לכאורה, זה כאילו סרט תעודי על פליני שמתראיין לצוות של הטלוויזיה היפאנית. הוא מספר להם איך הוא עושה סרטים. מה זה בשבילו קולנוע, והם עוקבים אחרי מעשיו שעה שהוא מכין כביכול את סירטו החדש, גירסה לרומאן של פראנץ קאפקה אמריקה. אולם באמצע הסיפור, פורש פליני מקאפקה, כי יש לו משהו אחר לספר, על ימיו הראשונים ברומא כעיתונאי מתחיל היוצא לראיין כוכבת מהוללת בצ'ינה צ'יטה (רומא, ששודר ביום השישי האחרון בטלוויזיה, הציע פן אחר של אותו הסיפור). וכאשר פליני מתחיל לספר ליפאנים, הוא עושה זאת כבימאי־קולנוע, הוא מביים הלכה למעשה את סיפור המעשה, והצופה שוכח כי הוא נמצא בסרט תעודי על פליני מול מראיינים מארץ השמש העולה, והוא עובר בלי שום מאמץ לסיפור על פליני עול־ימים, המגלה את פני תעשיית הקולנוע האיטלקית בימים שלפני מילחמת־העולם.

באותה הקלות שהוא מחליק לתוך סיפור ימים עברו, מתגנב פליני חזרה לסיפור המיסגרת, הוא שוב מכין את אמריקה וכל צוות עובדיו בוחר שחקנים ובונה תפאורות, ואילו מארצ'לו מאסטרויאני מצלם סרט פירסומת על בימת־הצילומים הקרובה. ואם הוא כבר בסביבה, מדוע שלא ייצאו שני הידידים, הבימאי והכוכב, לערוך ביקור פתע בביתה של ידידת־עבר משותפת, אניטה אקברג, שבביתה יצפו השלושה יחד בסצינה המפורסמת של הטבילה במזרקת טרווי, מתוך החיים המתוקים.

כל המיקסם המופלא של האמנות השביעית על כל שלביה, כל הרגש והפאתוס וההומור והגיחוך שבעשייה, באים לידי ביטוי בסרט זה, שנעים ממנו לא נעשה כבר זמן רב. לכו לראות.

מארצ'לו מאסטרויאני ואניטה אקברג

נישואין לחמוצים

אהבה ממבט שלישי (רב־חן, תל־אביב, ארצות־הברית) – **כל הסימנים מצביעים על להיט קופתי. גם משום שהיה כזה באמריקה. קומדיה רומאנטית, חייכנית ובלתי־מחייבת זה בדיוק מה שהקהל אוהב, וכאשר יש לה גם סוף טוב וזה לא מעליב את האינטליגנציה, תוך כדי כך, אז ודאי טוב לכולם.**

הרומאנטיקה נוגעת הפעם לנסיכה יהודיה בת 33, איזי שמה, שחיה בניו־יורק, מוכרת ספרים בחנות אופנתית בווילג', מכירה כמעט מקרוב את כל המי ומי בבוהמה ומרגישה עצמה שוכנת לבטח בטבורו של העולם. רק הסבתא היהודיה שלה אינה נותנת מנוחה, היא סבורה שנסיכה יהודיה, שאינה מרגישה בעדשה שמתחת לכל מיזרוני שביעות־הרצון, משהו פגום בה. והעדשה, זה כמובן מצב הרווקות המתקדם, אותו צריך לחסל אחת ולתמיד. בחורה טובה כמו איזי צריכה בחור יהודי טוב, עם פרנסה מכובדת ומישפחה אמינה, כדי שאכן תדע מה זה עושר אמיתי.

איזי, כמובן, אינה מוכנה לשמוע, אבל סבתות, כידוע, עקשניות יותר. והסבתא של איזי גרועה מכולן. היא פונה לשדכנית שתסרוק את הסביבה (הכוונה לדרום־מיזרח מנהטן, שהיה פעם לב הגיטו היהודי בניו־יורק) ותביא בן־זוג מתאים לנכדה. ואחד כזה אכן נמצא, והוא לא אחר מאשר מוכר־החמוצים מפינת רחוב דילאנסי. הפגישה הראשונה נערכת בלי אזהרת מוקדמת, אחרת איזי לא היתה מגיעה למקום ופגישה שניה כנראה לא תתקיים. כי אמנם מוכר־החמוצים הוא בחור נחמד, אבל מה לו ולעולמה הנשגב של איזי, ואיך אפשר להעמיד אותו לצד הסופר המצליח שנתן בה עין, או לפחות כך נדמה לה.

אבל כאשר סבתא יהודיה ושדכנית יהודית משתפות פעולה יחד, שום דבר לא יעזור.

הבימאית, ג'ואן מיקלין סילבר, רוחשת חיבה לכל הדמויות, ואלה מחזירות לה יחס דומה. סרט חביב ומשעשע שאילו תורגם לאידיש היה ודאי להיט גדול יותר. סרט מומלץ לרווקות.

ג'ירון קראבה ואיימי אירווינג – חבל שלא באידיש

כישרונות נשואים

ביבר הזכוכית (דיזנגוף, תל־אביב, ארצות־הברית) – **תנאים מוקדמים לביקור בסרט זה: חיבה לטנסי ויליאמס, להצגות מצולמות ולמישחק תיאטרלי. אם אחד משלושת המרכיבים הללו מפריע, מוטב לבחור בסרט אחר.**

זאת, משום שהגירסה הנוכחית למחזה של טנסי ויליאמס נאמנה בפרטי פרטים למחזהו הראשון של אביר הדקאדנס הדרומי בארצות־הברית. שתי השחקניות המשתתפות בו, ג'ואן וודוארד וקארן אלן, גילמו את התפקידים מיספר פעמים על הבימה, ולמען האמת, הרעיון לעשות את הסרט, בא לבימאי פול ניומן אחרי שראה לפני זמן לא רב את השתיים מבצעות את טנסי ויליאמס בתיאטרון. ואמנם, מישחקן כאן, וגם זה של שני הגברים לצידן, ג'ון מאלקוביץ' וג'יימס נוטון, יש בו משהו מן ההפגנתיות של הבימה, הצהרתיות שצריכה להגיע לא רק אל המצלמה אלא גם לשורות הרחוקות יותר של קהל חי הצופה בהצגה.

למי שאינו מכיר את העלילה: מספר מעלה זיכרונות נעורים ויש יסוד איתן להאמין שהמספר אינו אלא ויליאמס עצמו. אלה הם זיכרונות חייו בבית אמו, יפהפיה מבוקשת ומלאת גינוני אצילות של פעם, שבעלה זנחה לפני שנים רבות והשאיר אותה עם שני ילדים, בן ובת. היא מתרפקת על עברה ומנסה להתעלם מן ההווה. הבן עצמו זועם וכלוא בתוך ד' אמות הדירה, חנוק על ידי אמו, נשבע לעזוב ביום בהיר אחד את עבודתו המאוסה ולצאת למרחבים כמו אביו. ואילו הבת, הצולעת, משוכנעת שהיא פגומה ואיש לא רוצה בה, מסתגרת בתוך עצמה בתוך ביבר של חיות זכוכית שהיא מטפחת. אל תוך המישפחה הזאת נכנסת רוח זרה, ברנש שהאח מביא כדי שיכיר את אחותו והמביא עימו מעט רוח שפויה מן החוץ.

ניומן אינו מנסה לשנות את המחזה, להעניק לו משמעויות חדשות או לרענן אותו, הוא מגיש אותו כפי שהוא, תוך כדי שימוש קפדני ונבון במצלמה של מיכאל באלהאוס הגרמני.

קארן אלן וג'ואן וודוורד: מישחק מעולה

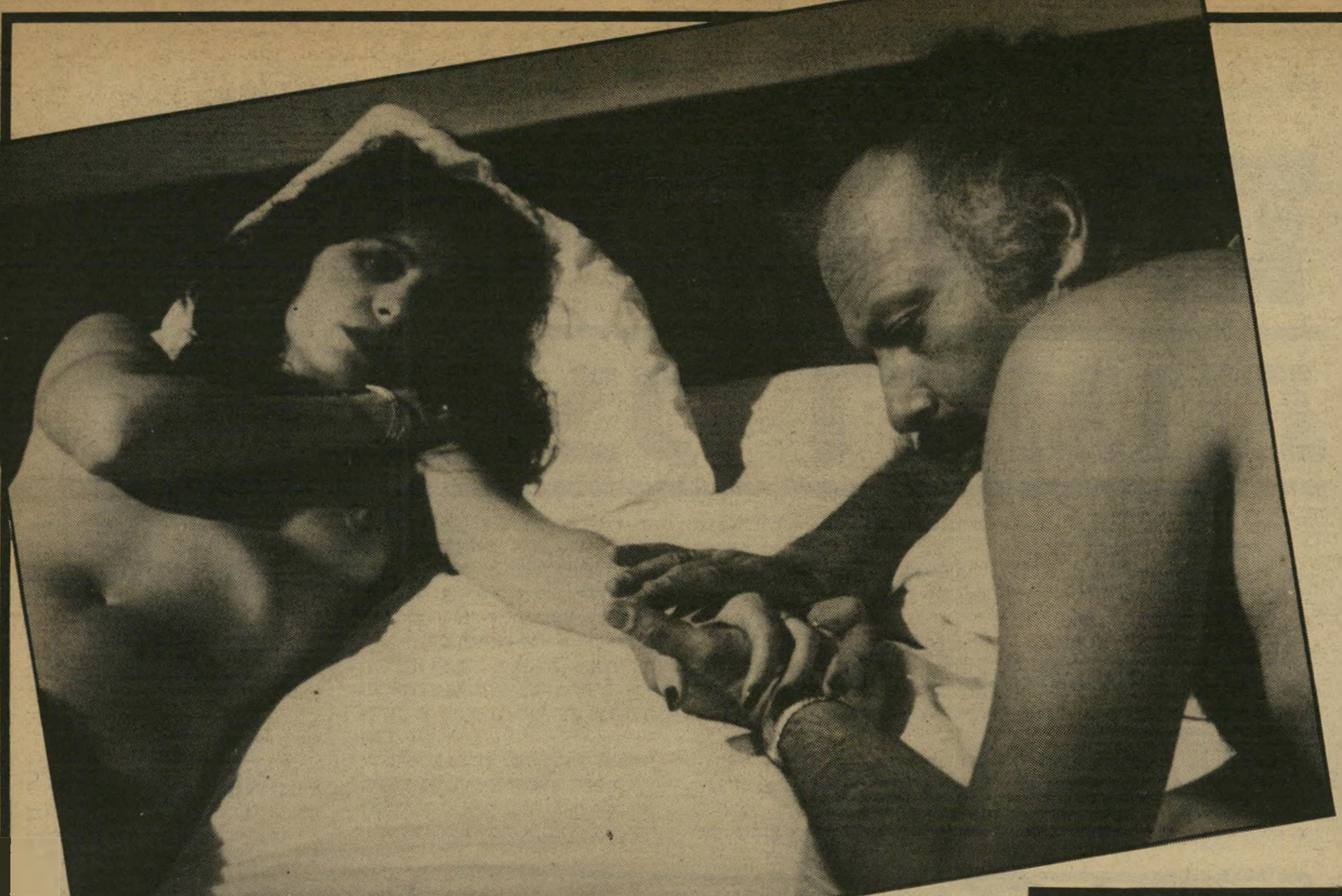

„אני לא מתנגד שאשתי תהיה נוכחת באולם בית־המישפט בזמן עדותי," אמר הנאשם מרדכי („מר קי") רוטמן, „זה רק יביא לי כבוד!"

לזכותו של רוטמן אפשר לומר כי בחר לבצע את מעשי־האונס בסטייל. הוא לא גרר את קורבנותיו לסימטות חשוכות, ולא דחף אותם למושב האחורי של מכונית. הוא הזמין אותם לבילוי, ואחר־כך אנס אותם בבתי־מלון מהודרים.

„באתי אחרי חצות למסבאה, כי הייתי צריך לפגוש שם אדם שהילווה לי כסף לחתונתי, שנערכה שבוע לפני כן," העיד רוטמן.

הוא חיכה למלווה, כאשר הוא נשען על הבר ושותה כוס־בירה.

עיניו נתקלו בצעירה יפהפיה שעמדה מולו.

„היא עמדה והביטה בי. הזמנתי לה משקה, ונוצר בינינו קשר טוב," הסביר לבית־המישפט.

אחרי שיחה קצרה יצאו השניים במונית לבית־מלון.

איריס (שם בדוי, השם האמיתי נאסר לפירסום) העידה בבית־המישפט כי נסעה איתו, מכיוון שהבטיח לה להסניף קוקאין במלון. הנאשם הכחיש זאת בתוקף, וטען כי הוא מתנגד בחריפות לסמים, ועל־כן לא יתכן שהזמין אותה לשם כך.

אולם התובעת, נורית אחיטוב, הביאה לפני בית־המישפט הרשעה קודמת של הנאשם, שבה הורשע בהחזקת חשיש.

האנס האלגנטי

רוטמן לא הכחיש את ההרשעה, אבל טען כי המיקרה קרה כאשר היה בכלא, ועמד להתייצב לפני ועדה להורדת השליש ממאסרו. הוא היה כל־כך לחוץ, וחשש פן המישפט התלוי־ועומד יפריע להפחתת השליש, עד שהעדיף להודות באשמה למרות שהיה חף־מפשע. הוא אמר כי איריס באה איתו למלון, אחרי שאמר לה כי הוא רוצה להיות איתה במקום שקט יותר.

לא מין בלבד

מכיוון שלנאשם לא היתה אז מכונית, לקחו מונית ונסעו למלון הילטון.

איריס הלכה איתו בלילה למלון מהודר. היא ציפתה לקוקאין. קרה משהו אחר

בדלפק־הקבלה התברר שלרוטמן אין כל תעודה מזהה, ועל כן אין הפקיד מוכן לתת לו חדר. השניים עזבו את המקום ונסעו לשרתון. שם הציגה איריס תעודה שלה ונרשמה, והשניים עלו לחדר.

איריס נכנסה לשרותים, וכאשר יצאה ראתה את רוטמן שוכב על המיטה בתחתונים. היא רצתה לעזוב את המקום, אך הוא מנע ממנה לצאת. הוא סטר לה, ומכיוון שהיא חששה מאלימות אמרה לו: „אתה רוצה זיון? בבקשה, ואחר־כך תיתן לי ללכת!" אלא שרוטמן לא הסתפק במין בלבד וביקש מאיריס שתאמר לו גם מילות אהבה. היא לא יכלה, והתפרצה בבכי. אז סתם את פיה, לחץ על גרונה ואמר: „יש לי ניסיון באונס, כבר ישבתי על זה בכלא!"

הצצה בהרשעותיו הקודמות של רוטמן מגלה כי לא שיקר. הוא אמנם הורשע בעבר באונס, וריצה 18 חודשי־מאסר בגללו.

אחרי האונס נרדם רוטמן. איריס התלבשה ויצאה. היא חזרה לחדר, כאשר גילתה כי שכחה את פינקס־הטלפונים שלה שם.

סיפורו של הגבר על מה שקרה בחדר־המלון שונה מאוד. הוא סיפר כי כאשר נכנסו לחדר, והצעירה יצאה לשרותים, הוא אמנם התפשט ושכב במיטה, „מפני שהיה חדר נעים ומיטה יפה וטלוויזיה, והיה נעים. פתחתי את הטלוויזיה, לקחתי משקה מהמיני־בר ושכבתי במיטה. אני לא אומר שלא חשבתי על מין, חשבתי גם על זה." איריס חזרה לחדר והתחילה לטלפן. „שאלתי אותה: ,למי את מטלפנת בשעה כזאת?' והיא אמרה שהיא רוצה להזמין קוקאין, ושיביאו את זה לחדר, ואני צריך לשלם רק 100 דולר." רוטמן הסביר כי היה בידו סכום־כסף גדול עבור ההלוואה שהתכוון להחזיר, ואיריס ראתה את הכסף כאשר שילם מראש עבור החדר במלון.

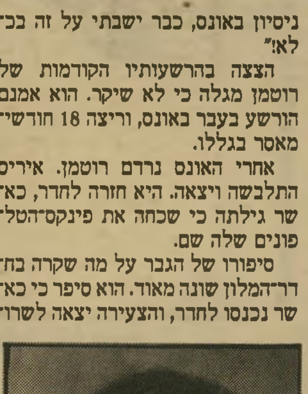

תובעת אחיטוב

„עדות בעברית על־בורייה..."

בינתיים חל קילקול במערכת־הטלוויזיה והרדיו של החדר, ונוצר ציפצוף חזק. רוטמן הזמין את איש־התחזוקה של המלון, שהגיע ותיקן את מה שיכול היה. באותו זמן היתה איריס כמעט ערומה, והתכסתה בסדין.

הוא הכחיש שנהג בה באלימות. „אמרתי לה שאני רוצה את חברתה, שנישאר בחדר, נאכל ארוחת־בוקר ונעשה לנו יום כיף." איריס רצתה ללכת ואמרה לו: „אם אתן לך זיון, אוכל ללכת?" אחר־כך העליבה אותו ואמרה לו: „אתה לא שווה הרבה," והלכה. כאשר ניסה להתקשר איתה למחרת, אמרה לו בטלפון כי אינה מעוניינת בשום אופן לפגוש אותו שוב.

האם להאמין לנשים ההולכות בלילה עם גבר זר לחדר בבית־מלון?

אחרי המיקרה חזרה איריס לדירתה, התייעצה עם חבר והלכה להתלונן במישטרה. מכיוון שלא ידעה די פרטים על האנס, חיכתה עד שפגשה אותו שוב במיסבאה ואז הזמינה את השוטרים. רוטמן נחקר במישטרה, הכחיש את האונס ושוחרר מיד.

„לא עושה דברים כאלה"

תכן שתיק־החקירה היה נסגר, לולא המשיך רוטמן במעשיו.

שנה אחרי המיקרה עם איריס הסתבך באונס נוסף.

את המתלוננת השניה, שולה (שם בדוי, גם שמה נאסר לפירסום) הכיר כאשר בא למועדון־לילה המרקיז שליד בורסת־היהלומים ברמת־גן. הוא עמד ליד הבר, סקר את המקום וראה שלוש צעירות שישבו ליד שולחן. אחת מהן מצאה חן בעיניו. הוא התעניין אצל בעל־המקום, וזה הציג לפניו את השלוש.

אחת הנערות הללו היתה שולה. היא היתה אז שתוייה לגמרי, ולא מצאה חן בעיניו. הוא התעניין בחברתה.

במשך תקופה מסויימת המשיך רוטמן לצאת עם חברתה של שולה, כאשר גם היא מצטרפת אליהם לעיתים. באחת הפעמים הללו, כאשר שולה וחברתה יצאו עם רוטמן ועוד ידיד, הם הלכו למועדון הפלאקה. בעל־המקום אמר לרוטמן כי הנערות שאיתו מוכרות לו, וכי הן סתם זונות פשוטות. רוטמן העליב את הבנות ועזב אותן במקום.

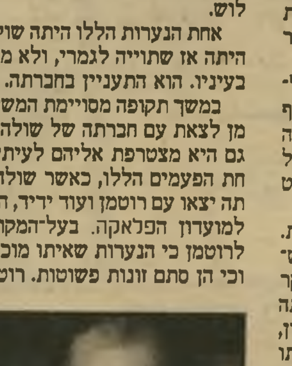

סניגור שלנגר

„זכוכית לאיבר־המין..."

כאשר נסעה חברתה של שולה לחו"ל, השאירה אצל שולה את ספר־הטלפונים שלה, כדי שתוכל לטלפן לגברים אם תיזדקק למשהו. באחד הערבים במרס 1988, היתה שולה במצוקה כלכלית. היא עילעלה בספר־הטלפונים, שהשאירה לה חברתה, וטילפנה לביתו של רוטמן. לדבריה, לא זכרה מיהו, ורק כאשר פגשה בו באותו ערב נזכרה כי הוא הגבר שעלב בה ובחברתה בעבר.

הנאשם סיפר כי ישב בביתו בערב, אחרי שחזר מהעבודה, ואשתו הגישה לו אוכל וטיפלה בתינוק. לפתע צילצל הטלפון, והבחורה היתה על הקו ואמרה שהיא מעוניינת להיפגש איתו. הם קבעו פגישה בתל־אביב, והוא נסע לשם במכוניתו.

בהתחלת הערב נסעו לאכול ארוחת־ערב במיסעדה בהרצליה־פיתוח, ושם סיפרה לו על בעיותיה. היא סיפרה שהיא חייבת כסף לבעל־הבית שלה, והוא עומד לגרשה מהדירה. היא סיפרה על צ'קים שחזרו, ועל כך שהמישטרה מציקה לה בגלל צ'קים בלי כיסוי שנתנה לאנשים.

אחרי ארוחת־הערב נסעו למועדון־חברים, שבו שרו שירי־עם. לדברי רוטמן, היא חיבקה אותו, נשקה לו ואף שמה את ידה על ברכיו.

בשעה 2 נסעו למיסבאה, שם המשיכו לשתות. מכיוון שנגמר הכסף שבכיסו, ביקש רוטמן הלוואה מהמלצרית, שאותה הוא מכיר זה זמן רב.

שולה הלכה איתו בלילה למלון בהרצליה. היא ציפתה להלוואה. קרה משהו אחר

כאשר יצאו, ביקש ללכת לדירתה של שולה, אך היא שיקרה ואמרה שיש לה בת קטנה הישנה בדירה, ואי־אפשר ללכת לשם. הגבר המשיך ונסע למלון אשל בהרצליה, ירד והזמין חדר, כששולה מחכה לו במכונית. אחר־כך עלו ביחד לחדר, ורוטמן הזמין מיץ וקפה בשרות־החדרים.

רוטמן העיד כי שולה לא התנגדה כלל לקיים איתו מגע מיני רגיל, אך כאשר ביקש ממנה גם מגעים אוראליים ואנאליים, סירבה והשתנתה לפתע. היא קמה ואמרה לו: „אני לא נערת־הפקר, ואני לא עושה דברים כאלה."

הדברים הרגיזו את הגבר: „לא קי-

(המשך בעמוד 31)

אילנה אלון ■

דויד שחר, איש־מילואים, מספר על צבא ממין אחר

מילואים בצל הזונות

כאשר אחד מהחבר'ה קיבל הזיות אלכוהוליסטיות, והעמיד את כל הבסיס במצב של כוננות שלוש במשך חצי לילה, מפני שהוא „ראה" אנשים מנסים לחדור אל תוך הבסיס, חשבתי שאלה לא עומדים להיות מילואים שיגרתיים.

אבל כאשר זונה, ש„שירתה" ליד ה־בסיס שבו אנו שירתנו, זרקה עלי אב־נים נוסח האינתיפאדה, מפני שצילמתי אותה בפעולה, י ד ע ת י בוודאות שאלה לא עומדים להיות מילואים שיגרתיים.

לבסוף, כאשר מילואימניק אחד בי־קש לחתום קבע, הבנתי שעלי לספר לעולם מה קרה בקיץ '88.

★ ★ ★

הכל התחיל באופן נורמלי ביותר, עד כמה שזה בכלל נורמלי לעזוב את המישפחה לחודש ימים, בגיל המת־קרב מדי ל־40, וללכת לישון יחד עם ערימת גברים מזדקנים, מתקרחים ונו־חרים, כאשר אתה יודע שאתה היחיד ביניהם שאינו כזה, אבל אחרי כמה שבועות במחיצתם אתה מתחיל להטיל ספק גם בקיום נעוריך.

קשה לקבל פקודות מנער טיפש בגיל בנך. ואם בכל זאת מגיע היה לי להיות שם, כמו אסיר המתגורר בכלא בניגוד לרצונו, אולי צדק הקצין שעימו נערך הוויכוח, שבמהלכו סירבתי לי־רות במיטווח בטענה שצה"ל חייב לס־פק לי אטמים, כאשר אמר כי אני אשם בכך שאין לי אטמים, כי באתי לארץ.

אם הוא צדק, אז מגיע לי לישון, לחיות, ולאכול עם המזדקנים הנ"ל.

יום הגיוס היה נורמלי במונחים יח־סיים, במונחים צבאיים. הגענו לבסיס־האם — צודקים מי שמכניסים את ה־מילה „אם" לקללותיהם הכי ציבעוניות — ללא שום רצון מיוחד לשרת בשום מקום, עד שקצינת־הקישור בישרה לנו היכן ישרת כל אזרח ואזרח. זה היה עוד בטרם הרגשנו את עצמנו חיילים.

פתאום כל אחד נתקף רצון עז לש־רת בכל מקום מלבד זה שאליו נשלח. חיש מהר התחיל המירדף אחרי המפק־דים בהתחננויות לשנות את מר גורלם, ולהחליף בינם לבין חבריהם שיועדו לשרת בבסיסים אחרים.

בסוף היום, ואחרי המון החלפות, הרוב היו כל־כך מרוצים שלא יצטרכו לשרת במקום לא טוב, ששכחו שרק כמה שעות קודם לכן הם כלל לא רצו לשרת.

אני מצאתי את עצמי בקבוצה קטנה שנשלחה לשרת בבסיס קטן. תפקיד הבסיס היה להגן על המדינה. תפקידנו היה להגן על הבסיס. כל אחד ותפקידו.

רוב חברי הקבוצה הכירו זה את זה. מה זאת אומרת הכירו? באזרחות לא היו מחליפים מילה ביניהם, אבל הכירו מה־מילואים. לא לגמרי זרים, אמנם גם לא אנשים שכל אחד היה בוחר לבלות איתם חודש בבית־סוהר או בצוללת. אלא שברוק שילדס עסוקה, אז חייבים להסתפק במה שיש.

בקבוצה עצמה היו כמה גרוזים, כמה רוסים אחרים, מרוקאי, אמריקאי, מצרי, כמה הודיים, ארגנטיני, ופרסי אחד. הרי איך אפשר בלי פרסי?

כולם יותר מ־15 שנים בארץ, עם מידה זו או אחרת של שליטה בשפת אבי־אבותינו. שמענו קצת עברית, רו־סית, גרוזית, מולדבית, הדומה לרומ־נית, ליטואנית, אולי היא דומה לרומ־נית? וגם קצת ספרדית, אנגלית, אי־דיש, ערבית, ומראתי הדומה להינדית.

לא שמענו פרסית כי לא היה לפרסי עם מי לדבר.

★ ★ ★

ביום השלישי לשרותנו בבסיס, אחד מהחברה הודיע לנו ששני אנ־שים ניסו לחדור לבסיס. הוא סיפר ש־איים עליהם בנשק, והם הסתלקו.

הבן־אדם מוכר לנו יותר מ־15 שנה. באזרחות הוא מנהל־מישמרת במיפעל גדול. בקיצור, טיפוס אמין.

חוץ מזה, ליל־הגילשונים היה לא מזמן, אז למה להסתכן? האמנו לו.

כוננות שלוש. אזעקה כללית. כיתת כוננות. פיזור לעמדות. בסוף לא מצאנו אף אחד, אבל המשכנו להאמין. רצינו להאמין. אולי נהיה שוב חיילים קרביים כפי שכל אחד מאיתנו משכנע את עצ־מו שהיה בנעוריו.

שימחתנו היתה קצרה. למחרת, אותו החייל — ובאמת לא חשוב מאיזה עדה הוא היה — סיפר לי בהתרגשות שהוא חייב לנסוע הביתה, לראות את אשתו.

רצתי למש"ק מילואים. שאלתי או־תו אם הוא העניק חופשה מיוחדת. אבל ה„לא, מה פתאום?" שלו היה כבר מיו־תר.

מהמבט בעיניו של החייל ומצורת דיבורו כבר הבנתי שהאיש התחיל לר־דת מהפסים. אחרי כמה דקות הוא הת־חיל לשאול „איפה אנחנו?" אחר כך פרץ: „תראו, הנה אשתי! והנה החברים שלי מזדיינים איתה! אני אהרוג אותם! אני חייב לנסוע הביתה לדבר איתה!"

ובכל זאת, במקום שבו אנו ראינו רק קיר, הוא, מיסכן, ראה את אשתו עם חבריו. הוא גם התחיל לקרוא להם בשמות: „יוסי, תפסיק כבר! מה אתה עושה?"

בשלב הזה החרים לו המש"ק את הנשק ונעל אותו במישרד על מנעול ובריח. זה הלחיץ את המיסכן עוד יותר. „איפה הנשק שלי?" צעק.

רק אחרי יומיים, כשקיבלנו דו"ח פסיכיאטרי, התחלנו להבין. בן אדם שפוי לחלוטין, אבל 14 שנים של שתייה המיסו לו את המוח, וגרמו לו לראות דברים שלא היו ולא נבראו.

היה קצת מאכזב לגלות שאנחנו לא עומדים להיות קרביים, ושהאויב אינו מנסה לפרוץ לבסיס. הוא שוחרר, ואיבדנו תופעה מעניינת.

אז היה עוד מוקדם מדי להבין מה באמת מתרחש בבסיס. האמת היא שהיו לי רמזים עוד ביום הראשון, אבל לא רציתי להאמין.

ביום שהגענו, סייר איתי מש"ק סדיר בכל הבסיס. אין בכך שום חידוש. אני משרת במילואים 15 שנה, ועוד לא זכיתי לסיור מתודרך כזה.

המש"ק לא הפסיק לדבר על זיונים. תחת להסביר את נוהלי הדיווח הצב־איים, הוא סיפר לי על הזונות העובדות בקירבת מקום.

כל חיילת שעברה גרמה להסבר בנוסח: „עם זאת כן, עם זאת לא, ועם זאת לא כדאי."

כתוצאה מכך, כאשר סוף־סוף יצאתי לסיור לבד בג'יפ, התבלבלתי במסלול ומצאתי את עצמי על מסלול־נחיתה של מטוסים במקום על מסלול נסיעה של ג'יפים.

המש"ק עצמו היה בחור מוזר. בן עשירים מפונק עד כדי כך שאביו הביא לו אוכל מדי יום לבסיס־הטירונות שלו. כל כך ילדותי שמש"ק מילואים כינה אותו אינגאל'ה מאחורי גבו. אבל בכל זאת חרמן.

והיו עוד טיפוסים מוזרים בבסיס. סדירניקית אחת יצאה אך ורק עם קצי־ני־מילואים. הוכחה? בבקשה. בשבו־עיים הראשונים לשרותנו שם, היא יצ־אה עם קצין־המילואים שלנו. אחר כך קיבלנו קצין חדש, שבמבט חטוף, ומר־חוק, מוסתר על־ידי זקן, מדים, קפל"ד ומישקפי־אבק, דמה לי.

פתאום, בפעם הראשונה בחייה, פנ־תה אלי הילדונת, בצורה דווקא נעימה ומבטיחה, מפלרטטת: „היי, אתה ממש נראה כמו עב"ם במישקפיים האלה!" „סליחה?" השבתי. „רק רגע. אתה לא קצין־המילואים החדש? אז מי אתה בכ־לל?" כאילו אין לי זכות כלל להקשיב לדבריה, קל וחומר לשוחח איתה. „אני רק נהג," השבתי, „הקצין החדש נמצא שם," והצבעתי לכיוון. „אה!" היא אמ־רה, ושבה להתעלם ממני עד עצם היום הזה.

★ ★ ★

ובכל זאת, מה בעצם גרם לכל ה־תופעות המוזרות האלה? למה כל מפקד־תורן חדש, שקיבל מינוי רק לע־רב אחד, דרש לצאת לסיור בג'יפ? מדוע קצין־המילואים קם באמצע הלי־לה שוב ושוב, ויצא לבדו לסיור אחרי סיור? אני סבור שהכל היה בגלל הזו־נות.

הבסיס נמצא ליד אחד מריכוזי הזו־נות הגדולים ביותר בארץ. מאחד מ־מיגדלי־השמירה אפשר לראות את כל הפעילות. הקצין עצמו הוציא ציוד חרום לראיית לילה והוא גם עלה למיג־דל השמירה, כדי לעמוד מקרוב על המתרחש מולנו.

אפילו בלבנון לא עלו קצינים לעמ־דת־השמירה שלי לראות מה קורה, ושם היתה באמת הצדקה שיעשו כך. אפילו ג'יפ חרום, שאסור היה להוציאו אל מחוץ לגדר הבסיס, יצא בליווי הקצין, „לבדוק את השטח," כביכול.

אבל את כל זה סיפרתי, כדי שאוכל לספר לכם על בלאט. לא, זה לא היה שמו האמיתי. הוא היה אחד מהרוסים, ששפת אמו לא היתה רוסית. שמו הפ־רטי היה אבלס, אבל בכל מקום נרשם שמו כ„אלבס", והוא צעק שנמאס לו להיחשב כמרוקאי.

חלק קראו לו אלביס, כמו הזמר, אבל רובנו קראנו לו „בלאט" (זונה), בגלל צורת הדיבור שלו.

הוא היה שמן כמו חבית. היה לו קול גבוה, כמעט סופרן, והוא דיבר רק בצע־קות. רק 18 שנה בארץ, ועדיין אינו שולט בשפה.

דוגמה: אחרי המיטווח המפורסם, הלכנו לנשקיה לנקות את הנשק. הוא הרים את הנשק ביד ענקית אחת, ניפ־נפו באוויר, וצעק לנשק ולכל מי שהיה ברדיוס של שני קילומטר: „אני לא אם־16! אני רק קלאצ'ניקוף בלאט! אני לא יודע בלאט. אני שימשת צבא אדום רו־סיה שלוש וחצי שנים בלאט קלאצ־ניקוף."

בזמן שכולנו התאמצנו והזענו ופ־רקנו וניקינו והעברנו חוטר, ראיתי ש־אבלס עומד בשקט ומסתכל איך שהנ־שק מפרק ומנקה את הנשק שלו. ובחיוך מאוזן לאוזן הוא הודיע לי בל־חש, שהיה נחשב לצעקה גם בקונצרט־רוק, „אני ראש קטן!" ופתאום, כאילו הבין שקלטנו אותו היטב, שינה את פיזמונו וצעק: „טוף, אני ראש גדול, אבל אני זיין קטן!"

שלוש שנים היה נהג בצבא האדום, אבל פתאום לא ידע לנהוג בג'יפ. רצה רק לשמור. ועל מה לשמור? על הזונות, כמובן.

כל לילה ביקש בלאט לשמור באותו המקום. הוא היה פשוט מוקסם. הוא לעולם לא קרא ספר, הקשיב לרדיו או נמנם בשמירה. הוא היה מביט במאות המכוניות של הקליינטים, שדהרו לש־טח הסמוך לבסיס. היו גם כמה זונות בעלות מכוניות משלהן. גם על זה הוא ידע לספר.

„אתה ראיתי בלאט סובארו לבן שם? זה אוטו של זונה עומדת שמה. עם בגד שחור. אני ראית זונה. חמש זונה לדבר שם."

הוא גם היה מספר סיפורים מרגשים. „שם ערס בלאט מרביץ איש בלילה. ושם בא זונה עושה פיפי פה. אולי זונה גבר בלאט." כשהקצין עלה פעם עם מישקפת ונתן לו לראות את כל ה„מכ־רים" שלו מקרוב, הוא פשוט היה ברקיע השביעי.

למה לא בשמיני? זה בא רק בסוף המילואים.

★ ★ ★

בינתיים, אנשים אחרים בחבורה התחילו לחוות חוויות שונות ומ־שונות. יום אחד סיירתי עם אחד מההו־דים, בחור צנוע מעיירת־פיתות. ליד גדר הבסיס הבחנו ברכב חונה, ובתוכו גבר וזונה בפעולה. שיגרתי. פתאום יצא הגבר מהמכונית, ירד על ברכיו, והתחיל בפעילות אינטנסיבית של מין אוראלי.

ההודי יצא מדעתו: „מה השעה? כבר 2? אז היא שוכבת עם לפקות 40 גברים מהבוקר. איך הוא אוקל לה? זה ממש ביוב שם! זה ביוב!"

ערב אחד סיירתי עם גרוזי שער למילואים אלה טרם התנסה בג'יפ. כאשר ראינו מכונית חונה ליד הגדר, הגרוזי עצר, כמינהגו, לבחון את המת־רחש מקרוב. מיד גילינו שמשהו אינו כשורה.

בתוך האוטו החונה הבחנו רק בדמות אחת. סוג חדש של זנות? שווה בדיקה. הפעלנו את הזרקור שהיה מורכב על הג'יפ, והארנו את היושב במכונית. אגב, לא היה כל זרקור על מיגדל־ה־שמירה, כי הזונות פנו בבקשה להסירו, מפני שזה הפריע למהלך עבודתן.

מרגע זה התרחשו הדברים במהירות הבזק. באותו הרגע שהבחנו בראש נוסף מונח בין רגלי הקליאנט, נפתחה הדלת בחוזקה, ודמות גברית בלבוש נשי פרצה החוצה ופתחה בצעקות סופרניות יותר מאלה של בלאט: „אתם סוטי מין! מה אתם מסתכלים?"

„אנחנו סוטי מין?" נרהמתי. „ומה את? בעצם, מה אתה?" ברגע זה הרגש־תי שהג'יפ מידרדר הצידה. הגרוזי ה־מיסכן נבהל כל כך מהדמות הססגונית שיצאה מהאפלה בפתאומיות, שהזכירה את תחייתו של ישוע הנוצרי, שהוא נתן גאז כדי להסתלק משם, בלי לשים לב שהוא היה עדיין בהילוך אחורי.

הג'יפ התחיל לשקוע בחול הטובעני שלצד הדרך. אבל פה לא תמו צרותינו. רכב החילוץ הגיע נהוג בידי קצין־קבע שחיבר את כבל־הגרירה לפגוש הקיד־מי של הג'יפ שלנו. בעת הזינוק, תחת שהג'יפ שלנו יצא מהחול שחדירתנו לתוכו התעמקה בינתיים, בשל ניסיו־נותינו הכושלים לחלץ את עצמנו, נתלש הפגוש הקידמי מהג'יפ, בליווי רעש מחריד של קריעת מתכות ורעש מחריד עוד יותר של הצחוק ההיסטרי של אינגאל'ה, שהתלווה לקצין.

כשחזרנו לבסיס, התחיל אינגאל'ה להכניס את הגרוזי ללחץ באומרו שהוא עוד עתיד „לשבת בפנים" על נהיגה רשלנית. הכי מביך בכל העסק היה שהיה ברור לכולם שנתקענו בגלל הזו־נות.

★ ★ ★

שוב, הזונות. הזונות נתנו לק־בוצה מאוד הטרוגנית נושא משותף — עניין הדדי, אם תרצו. יום אחד נסעתי למיגדל־השמירה, כדי לא־סוף את שני השומרים ששהו שם כל הלילה. מצאתי שם הודי אחד עם אבלס, שניהם חצי היסטריים. הם ניסו לספר לי שני סיפורים בזומנית, ושני־

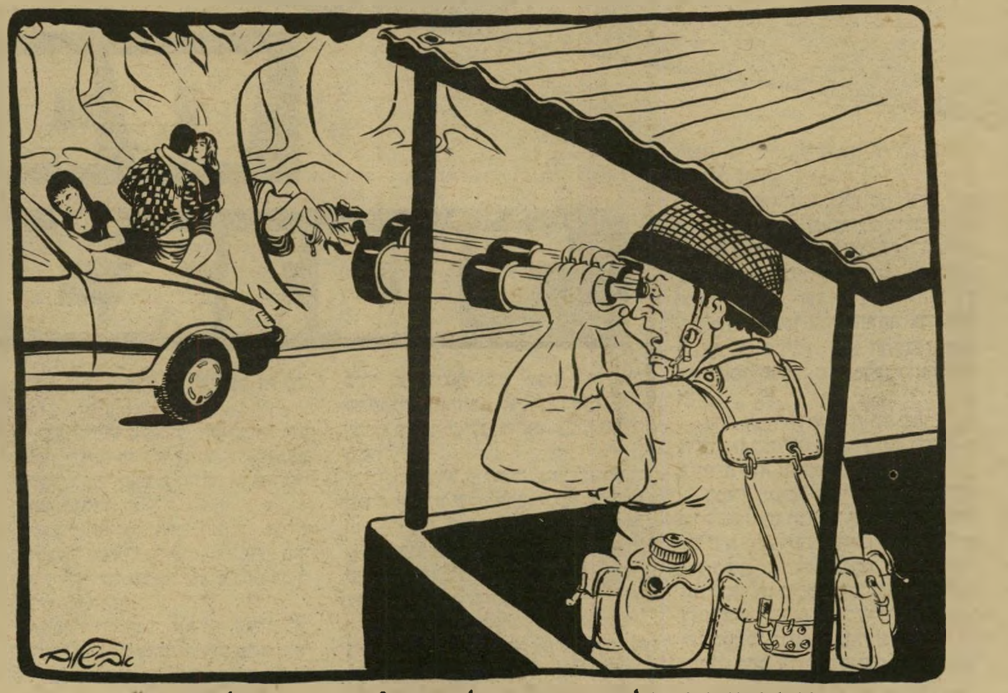

„אתה ראיתי בלאט סובארו לבן שם? זה אוטו של זונה..."

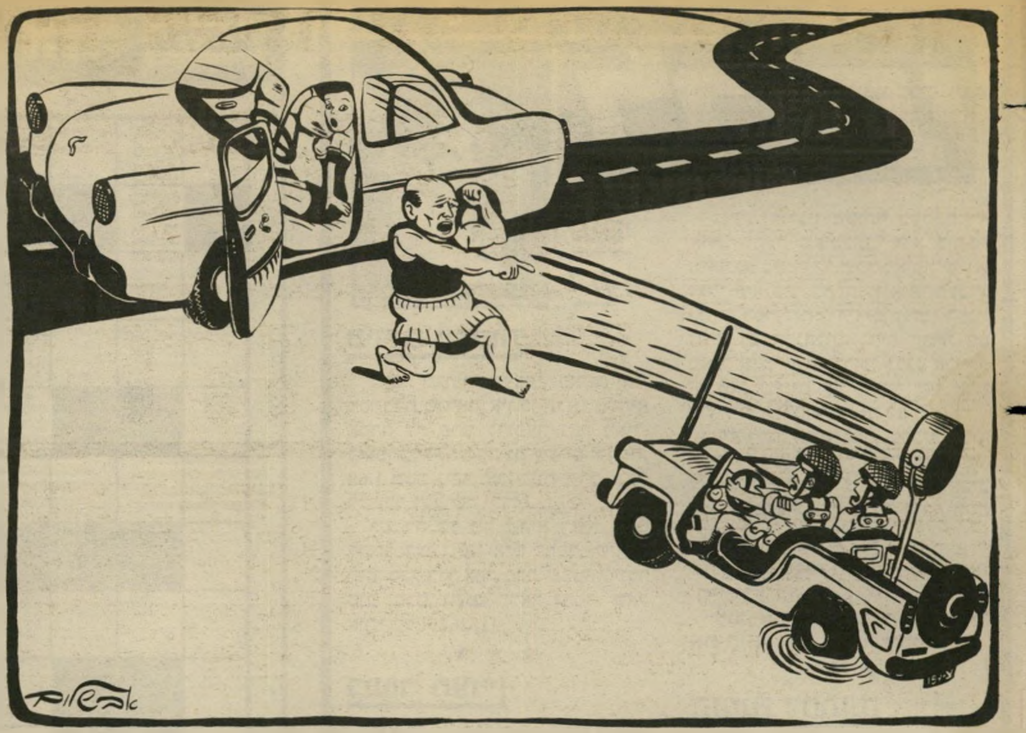

„הדלת נפתחה בחוזקה, דמות גברית בלבוש נשי פרצה החוצה...”

הם בעברית כה חלשה, במיבטא כל־כך בולט, שנאלצתי להקשיב לשניהם, כדי להבין מה בדיוק התרחש שם ליד הב־סיס בלילה.

„ראינו גבר אחד קוטף מקות מכמה גברים! ...הם לפתוח אוטו בלאט ולהו־ציא גבר עם מכות! ... אחד צעק: ,מה אתה שוכב איתה 20 דקות...' איש צעק בלאט: ,50 שקל זה לא בשביל 20 דקות.' הוא היה בעל־בית של קורבא בלאט. קורבא 50 שקל שניים דקה, שלוש דקה... הם היו באוטו. עשו זיגי־זיג 20 דקות. הסרסורים כעסו. וגם זונה צעקה. שברה קלון של מקונית. גבר שהיה מוכן לקבל שמירה רגילה במקום אחר. מישהו שהיה מוכן לבצע שמירה שיגרתית יותר, כולל האזנה לרדיו, קריאה, נימנום, וקריאה טלפונית בהו־לה למרכזן כל חצי שעה, כדי לשאול מה השעה.

רק אחרי שהייתי מספר לו, לבלאט, על השינוי, הבנתי את משמעות הביטוי „חיוך כמו של החתול שליקק את החלב.”

במידה מסויימת, בלאט היה השומר הכי טוב שלנו. הוא ידע בדיוק מה מתרחש בשטח.

בהתחלה לא הבנתי שכל העיסוק קור שלישי. באותו לילה, הגיע גבר במשאית גדולה לצומת מול המיגדל. הצומת היוותה את מקום המיפגש החביב ביותר על הזונות הפנויות, והיא שכנה כ־100 מטר מרכב הגזלן*, מקום המיפגש החביב ביותר על הסרסורים הפנויים.

הגבר התבונן בזונות למטה ממרומי משאיתו, הפשיל את מיכנסיו, תפס את אשר תפס, והתחיל ליהנות מהנוף ה־משתרע לפניו, ומתנועות ידיו המהי־רות.

ברגע זה, לפי הגירסה ששמעתי, יצאו עיניו של אבלס מחוריהן. אבל היו

„אני קבע! קבעעעע!”

בפקק־תנועה לא יקול לזוז. צעקה... קורבא לזרוק בלאט אבן. לא יודע למה. לא שומע כל דבר... כן, לא שמענו. ראינו אותו שובר קלון. הם היו יותר מדי רחוק מדי!” כך בעברית מבולבלת ולא מובנת.

זה היום שבו אבלס הגיע לרקיע השמיני.

אחרי זמן־מה התחלתי להבין שאב־לס לא מוכן לשמור בשום עמדה אחרת. כל ערב היינו בודקים את לוח השמי־רות, ואם אבלס היה מופיע בכל מקום מלבד המיגדל, הוא היה צועק: „אני בלאט לא חשוב. אני כל מקום לשמור. אני שלוש שנים צבא אדום רוסיה בלי חופש. אני שומר. לא חשוב.” אבל המ־בט שבעיניו ומשהו בשפת הגוף שלו היה מסגיר את רצונו האמיתי, והייתי רץ לחפש מישהו שיהיה מוכן להתחלף איתו.

תמיד אפשר היה למצוא מישהו בזונות ובזונות פשוט נתנו לאבלס עניין מחודש בחיים הריקים והמשעממים שלו. יום אחד, הארגנטיני החליט להש־תעשע איתי קצת, ולקח על עצמו לס־פר לי את הסיבה האמיתית לרצונו העז של אבלס להיות כה צמוד למיגדלו ולמישמרתו. הסיפור היה שאבלס שופך קצת מים בין רגלי הזונות המתקרבות למיגדל, תמורת שני שקלים לשטיפה.

האמנתי. ולמה שלא אאמין, בהתח־שב באווירה הכללית ששררה בבסיס? הרי יומיים לפני כן, דווח לנו על זונה משועממת שהורידה את בגדיה התח־תונים, פרשה את רגליה בעמידה, ונפ־נפה בידיה כדי לצנן את האוויר כשהיא מלווה בזעקות: „חם לי! חם לי! בואו בזול!”

★ ★ ★

על האונגות הפומבית לא זכיתי לשמוע ישירות מבלאט, אלא ממ־עוד הפתעות. לפתע הבחינו הבנות ב־נהג ובהנאתו האנטי־חברתית. הן הת־חילו לצעוק אליו: „מה אתה עושה, דגנראט? תפסיק כבר.” אך הוא בשלו, והן בשלהן, ואבלס במיגדלו, והעולם כמינהגו נוהג.

כעבור כמה ימים, ביום השיחרור, כאשר המחליפים שלנו כבר הגיעו לבסיס, והיה ברור מעל לכל ספק שאנחנו אכן נשתחרר, מצאנו את אבלס ממלמל משהו. זה היה רועש למדי, כמובן, כי אבלס לא ידע את מובן המילה „בשקט”.

שאלנו אותו מה קרה. כשראה אותנו מסתכלים בו במבטים אוהדים, הוא חזר על דבריו כמה פעמים, עד שלבסוף תפסנו שאנחנו באמת שומעים את מה שחשבנו שאנחנו שומעים. „אני קבע! אני קבעעעעע!”

* קיוסק נייד, הצמוד לבסיסי צה"ל.

90 יום יותר מדי

(המשך מעמוד 21)

לבוזגלו תחושת־נקם כלפי המישטרה. „אני חושב שהיו צריכים לעצור אותי לשבוע־שבועיים מכסימום, אבל לא ל־90 יום. עצרו כאן הרבה אנשים ליום־יומיים. למה אני שונה?”

„שרמוטה, זונה!”

בעבר היה בוזגלו מסוכסך עם המישטרה. הוא עסק בפריצות וב־סמים, ושמו היה ידוע למישטרה. „אך רצח זה לא רגיל. רצח זה דבר רגיש,” הוא אומר. „אם הייתי יודע מי זה היה הייתי אומר, הייתי מספר. אני מתנגד לרצח, ובמיוחד לרצח־ילדים. זה לא התפרצות או משהו כזה. רצח ילד קטן

„אני מתנגד לרצח, במיוחד לרצח־ילדים. זה עובר כל גבול. זה אסור!”

זה עובר כל גבול. זה לא צריך להיות דבר כזה, זה אסור!”

ב־27 בנובמבר הוא שוחרר ממעצרו,

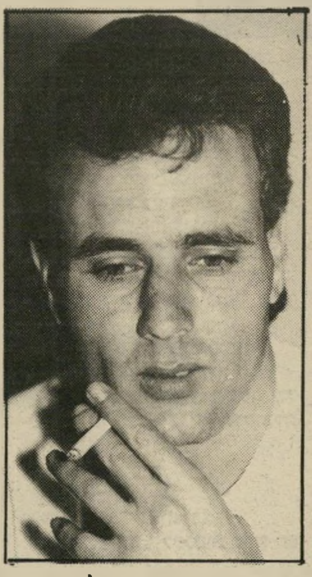

משוחרר בוזגלו
תקדים מסוכן

כששני מישפטים נוספים תלויים ועומ־דים נגדו. האחד הוא באשמת הסגת־גבול. על־פי כתב־האישום „בתאריך ה־27.7.87, בסמוך לשעה 11, במועצה המקומית קריית־טיבעון, הסיג הנאשם את גבולה של איתנה דויד (להלן המת־לוננת), שהינה עובדת סוציאלית, בכך שבתום השיחה עימה התיישב על ה־ריצפה במישרדה וסירב לעזוב את ה־מישרד, חרף בקשתה, והפריע למהלך התקין של העבודה, וזאת כדי להקני־טה.”

המישפט השני התלוי ועומד נגדו הוא משום ש„בתאריך 21.12.86, סמוך לשעה 11 וחצי, בקריית־טיבעון, במיש־רדי מחלקת־הרווחה, העליב הנאשם את רוזנברג מיכל, מנהלת מחלקת הר־ווחה (להלן המתלוננת), שמילאה אותה עת את תפקידה, בכך שאמר לה: ,בואי הנה, זבל, שרמוטה, מזדיינת, זונה.'”

נראה כי למיקרים כאלה לא היה תקדים מעולם, ושבוזגלו יצר תקדים מסוכן במעשיו. אחרת — מדוע ראתה המישטרה לנכון להגיש נגדו כיתבי־אישום?

מעניינת מאוד סמיכות התאריכים בין שיחרורו ממעצר לבין תאריך הג־שת שני המישפטים נגדו. יתכן שזה מיקרי לגמרי. מכל מקום, לא במהרה ימצא לעצמו מנוח.

האנס האלגנטי

(המשך מעמוד 29)

בלתי מה שאני אוהב, זה נתן לי להיות עצבני, מאוד התעצבנתי ושברתי כוס ומאפרה.”

שריטות ארוכות על רגליה וחזה של שולה מעידים כי רוטמן השתמש בשב־רי־הזכוכית כדי לשרוט אותה. לדבריה של שולה, כאשר התנגדה לקיים איתו יחסי־מין שבר את המאפרה, קירב שבר־זכוכית לאיבר־מינה ואיים עליה. אחר־כך קרע את הגרביונים שלה (שהוצגו בבית־המישפט), ושרט את רגליה וגופה בזכוכית.

תעודות רפואיות וצילומים של ה־

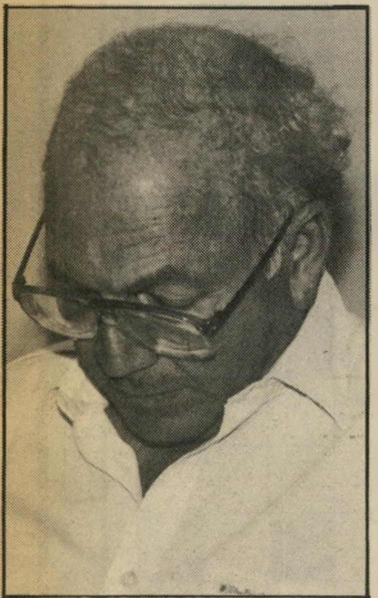

שופט טלגם
ביקורת על המישטרה

פציעה הוגשו לבית־המישפט על־ידי עורכת־הדין אחיטוב.

בסיכומים טען הסניגור, עורך־הדין אהרון שלנגר, כי לא יתכן שנשים הול־כות עם גבר כמעט זר לבית־מלון, כאשר אינן מסכימות למגע מיני. הוא ציין כי בשני המיקרים היתה לצעירה הזדמנות להתלונן או לברוח, כאשר הגיעו לחדר־המלון אנשי־התחזוקה ל־תקן את הטלוויזיה, במיקרה הראשון,

הוא קרע את גרבוניה, שבר את המאפרה, שרט את רגליה וגופה בזכוכית

והמלצר שהביא מיץ וקפה לחדר, ב־מיקרה השני.

השופטים ישראל גלעדי, משה טל־גם וארמונד לוי האמינו למתלוננות. הם מתחו ביקורת על המישטרה, שלא התייחסה ברצינות לתלונתה הראשונה של איריס, ולא ערכה חקירה.

בית־המישפט אמר על איריס שהיא אשה צעירה ומשכילה, שולטת בעב־רית על בוריה ומביעה את מחשבותיה בעברית רהוטה. הם אמרו כי היא העי־דה בצורה בוטחת, וקשה היה שלא להתרשם כי היא מספרת גירסת אמת. „אין ספק כי חוותה אירוע טראומטי, למרות שהסתובבה בעולם הגדול והת־נסתה בחוויות הכוללות גם שימוש ב־קוקאין.”

אדישות המישטרה כלפי תלונתה גרמה לאיריס יאוש וחשש, והיא עברה להתגורר באילת.

בגלל עבירותיו הקודמות, שביניהן גם הרשעה באינוס, החליטו השופטים להטיל על רוטמן שש שנות־מאסר בפועל. הפרקליטות סוברת כי העונש אינו חמור דיו, ושוקלת עירעור על קולת־העונש.

מיכתבים לרותי

נעמי רון

עיניים ירוקות

„אני מרוצה מעצמי כאשר אני מסתכלת במראה, אין לי תלונות," היא אמרה לי. פרט להופעה נאה מאוד, באופן כללי, יש לה גם עיניים ירוקות, 1.68 מטר גובה, 38 שנות חיים, בעל לשעבר ושלושה ילדים.

יש לה כל מה שהיא רוצה, פרט לקשר רציני עם איש נחמד, שיהיה, יותר מכל דבר אחר, חבר, שותף. שיהיה טוב וחכם, ושגם ייראה נחמד. שאל אותי על (1/2679).

★ ★ ★

כושר מצויין

הוא בן 42, מגדיר את עצמו כ„איש פיננסים", גבוה (1.93 מטר), הופעה נאה, ללא שומן מיותר, ללא קרחת. מעיד על עצמו שהוא נמצא בכושר מצויין, בריאות קורנת והרבה שימחת־חיים. הוא טיבעוני, אינו מעשן.

מחפש אשה פנויה, נשית, אסתטית, שתהיה גם „חברה לדיאלוגים, לא רק מושכת." הוא בילה שנים בארצות־הברית, וטוען שהאשה הישראלית היא מהאיכות המעולה ביותר, מכל הבחינות. אז אחרי שנהנית מן המחמאה, את יכולה לשאול אותי על (2/2679).

★ ★ ★

לכסף יש המיסתורין של הסכס. לא מספרים איך עושים את זה.

★ ★ ★

בעלת שאיפות

היא גרושה פלוס אחד, צברית ששהתה שנים רבות בחו"ל, בת 35 אבל נראית פחות, נאה, בעלת תואר אקדמי, נושאת בתפקיד בכיר במוסד ציבורי גדול, דינאמית, נמרצת ובעלת שאיפות ואמביציות בתחומים רבים. אומרים עליה שהיא נחמדה וסימפטית, וכך, באמת, היא נשמעה לי בטלפון.

היא מעוניינת במיסגרת חמה ויציבה עם חבר אמיתי, אשר יודע להעניק ולקבל. משכיל, מסודר מבחינה כלכלית, בסביבות גיל 35 עד 45. כתוב לה לת"ד 326, חולון, או שאל אותי על (3/2679).

★ ★ ★

למי שעוד לא יודע בעל־פה, רותי בטלפון, לשירותכם לקבלת מידע או להכתבת מיכתבים – 221017.

★ ★ ★

להיות מאוהבים

היא נאה, נשית, שברירית, רגישה, 1.72 מטר, רווקה, כמעט בת 30, משכילה, אירופית, והיא עשתה לי כאבעיניים עם כתב־היד שלה. בפעם הבאה צלצלי אלי, טוב?

„נקים אירגון משותף בעל מטרה אחת, להיות מאוהבים," היא כותבת (והטכסט נשמע לי מוכר מאיפה־שהוא, אולי היא כבר כתבה לי אותו בעבר). „נהיה הפועלים היחידים, ובזמן הפנוי נהיה גם המנהלים. נקים חברה עם מאגר שנתי ומאזן חיובי. נמנע אבטלה זה מזו, נחתום על תזכיר של אמון הדדי, וניתן יפוי־כוח זה לזה."

היא רוצה אותך נאה, משכיל, גבוה (מעל 1.77 מטר) ובעל חוש־הומור. תמצא אותה בת"ד 22623, תל־אביב 61226. מישהו עוד בכלל טורח היום לכתוב?

★ ★ ★

נשמע בסושי־בר: הוא לא נראה מי־יודע־מה.

טוב, מה את רוצה, הוא השאיר את היופי שלו במיגרש־החנייה.

★ ★ ★

הזמנה לחתונה

אני יודעת על ארבעה זוגות לפחות שנוצרו בזכות רוחי. אבל שמעתי עליהם רק מיד־שניה, כי הם, משום־מה, שמרו את הקליקים לעצמם, ולא חשבו שמגיע לי לדעת.

אבל השבוע היתה לי שימחה אמיתית כאשר התקשרה אלי מישהי שאת מיכתבה פירסמתי לפני כחצי שנה. היא מתחתנת בפברואר, עם אחד שענה למודעה שלה. שניהם רווקים, בני 28, וזה עבד ביניהם מהדקה הראשונה. „כשהוא כועס עליי," היא סיפרה לי, „הוא אומר: אני אחזיר אותך למודעה!" היא שולחת לי הזמנה לחתונה, איזה שאלה. בינתיים היא ביקשה שלא אפרסם את שמה, אבל אחרי החתונה היא תשמח לתת לי לפירסום לא רק שם, גם תמונה של החתן־כלה.

★ ★ ★

הריון בלי חתונה

אין לי עודף של מיכתבים השבוע, אז הנה עוד בשורה. התחלתי עם חתונה, ואני עוברת להריון. לפני שנה בדיוק התפרסם כאן מיכתב של גבר צעיר שאמר שחתונה לא מעניינת אותו, אבל מה שהוא באמת רוצה זה שיהיה לו ילד. אל הראשונה שפנתה אליו הוא רץ עד איזור מרוחק, צפונית לחיפה, כדי להכיר. זה לא היה זה, איתה הוא לא רצה לעשות ילד.

אל הפניה השניה הוא רץ עד לירושלים, וזה היה בדיוק זה. היא כבר בחודש החמישי. במו־עיניי ראיתי. השמות חסויים בינתיים. היא עברה לתל־אביב, הם גרים בנפרד, אבל הוא דואג לה ומטפל בה. ובסוף, מי יודע, אולי תהיה שם חתונה, ועוד ילדים.

נעמי רון

קלאודיה ואן־דן־ברק
בלי מילחמה ובלי בלגן

אוהבת ישראלים

יש לה יופי מהמם, לקלאודיה ואן־דן־ברק, הולנדית בת 19, שגרה עכשיו בקריית־ביאליק, עם ידיד, באופן די זמני, כי היא מאוד מתגעגעת למישפחתה, הגרה בעיר קטנה בשם בוסם, ליד אמסטרדם.

היא היתה דוגמנית בהולנד, והיא היתה רוצה לנסות את מזלה גם כאן. יש לה שיער בלונדי, עיניים ירוקות, 1.73 מטר וגוף מושלם. לדבריה, היא לא בולטת במיוחד בהולנד, ובכלל לא הכי יפה, כי „יש שם הרבה יפות, והרוב בלונדיות." כאן היא בהחלט בולטת. את הישראלים היא אוהבת, היא אומרת, אבל לא את המילחמה והבלגן.

תשבצופן העולם הזה 2679

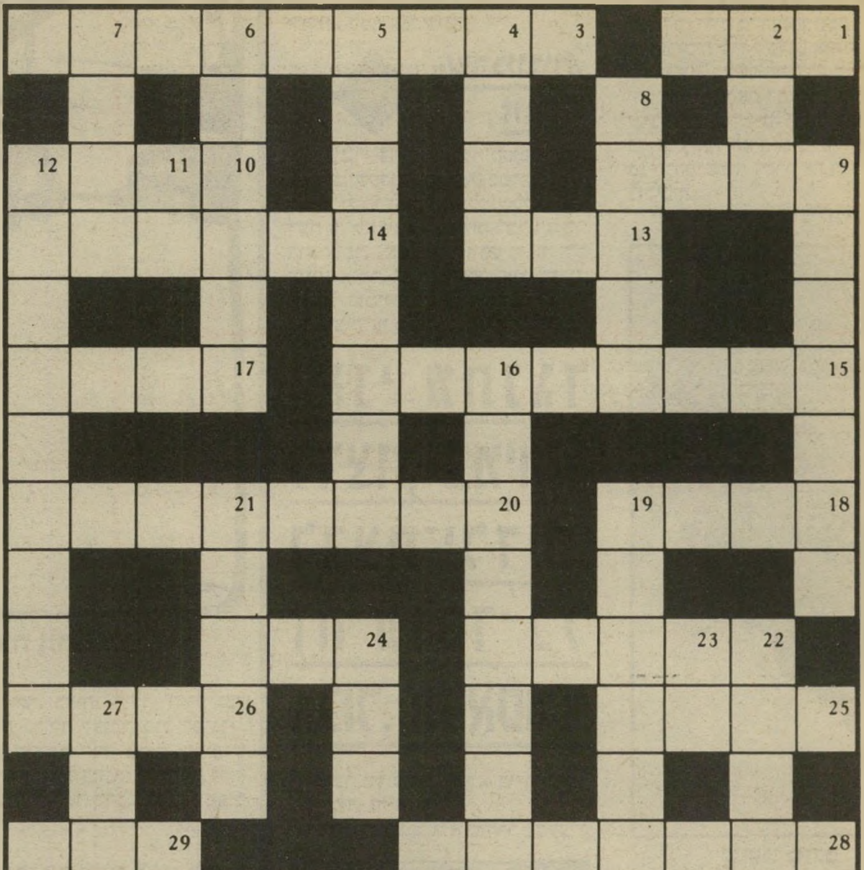

מאוזן:

1) השמש סרח (3);
3) חזוק לשר? (5,4מ);
9) הסופר נגד הבלגה (4);
10) שום דבר לא יצא מהאומות המאוחדות (4);
13) ירק והודח (3);
14) נשמע כמו יש לנו תיש או חמור נושא ספרים (6);
15) בוסי דוסי (4,4);
17) רב לו בבשול (4);
18) כורע לשולחן (4);
20) כלי הקרוב למורד (4,4) (ע"פ מנחם יצחקי);
22) מקסים בעיר (5);
24) משחק לבעל גוף (3);
25) נשיאים כבדי משקל (4);
26) כבר בחזרה הימר קרמר על הארוך שיהיה סופר סופר (4);
28) מש"ס למרבר הפוליטי בגלל החלוקה (7);
29) התשלום הגיע בסופו של דבר שלא בדרך המקובלת (3).

מאונך:

2) בקצור גאון! (3);
4) לא מודע לפגיעת ברק חס וחלילה (4);
5) שמענו שהזונה עלתה על הפילוסוף ע"פ המוסכמות (3,2,3) (ע"פ מנחם יצחקי);
6) על שפת אגם קומו נהנים מחיי שותפות (6);
7) מקדמים בברכה כל אימפורט (4);
8) ד"ש של שביעות רצון מדאלאס במבט (5);
9) הטהור שבאילן בלא עין הרע (3,4) (ע"פ אראלה דוידוביץ);
11) קיטור על לא דבר (2);
12) על כך יענו רבין או שמיר, שכל אחד מהם רק חצי מכאניק (4,3,2);
16) השמנא והסלתא להבדיל משאר ירקות ברשת (2, 3, 3);
19) ישוב שהכל מדברים בו (3,3);
21) קבורת חמור למחזה? (5);
22) כובש לרגליה של גרבו האלוהית (4);
23) אבוי למנצחים (2);
24) אריה בתמליל ישן (3);
27) השפה עלתה לשומרונים בצער ויסורים (3).

אביגיל ינאי

פתרון תשבצופן 2677

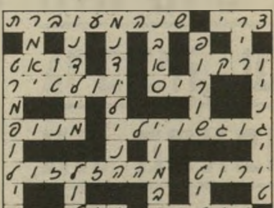

תן טרמפ לחייל

איתן עמיחי
הדברת מזיקים בע"מ
מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים, עירפול מיוחד לארועים למניעת יתושים וחרקים מעופפים.
רמת־גן רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272, טל. 03-75-22-777
1987
בשמירה על בריאותך ורכושך

הגיע! ראה! ניצח!

כבר שלוש שנים מבקש הילד שנקנה לו עדשות־מגע. וכבר שלוש שנים אנחנו מסרבים בעקשנות. ילד, שהחדר שלו נראה כמו איזור־הרעש בארמניה, כפות ידיו נראות, בדרך כלל, כמו ידיו של פועל־מתכת ותיק, הפיזור שלו בא לו בירושה מאמא שלו וחוסר־האחריות בא לו מאבא שלו, אין לו צורך בעדשות־מגע.

לפי מיטב ידיעתי — שאלתי חברים וחברות — עדשות־מגע זה דבר מאוד עדין שצריך להוריד בלילה, לשים בתמיסות שונות, להרכיב שוב בבוקר, לא לאבד, לא ללכלך, ולא להפיל לא בכוונה (לא בכוונה היא מילת־המפתח של הילד). וזה שהילד בן ה־13 חושב שהוא יהיה יותר חתיך בלי מישקפיים, זו באמת לא בעייה של ההורים, שבעינינו, אגב, הוא כבר חתיך משגע.

הסברנו לילד את התיאוריה שלנו וחשבנו שעכשיו יהיה שקט לכמה שנים. הבעייה היחידה היתה

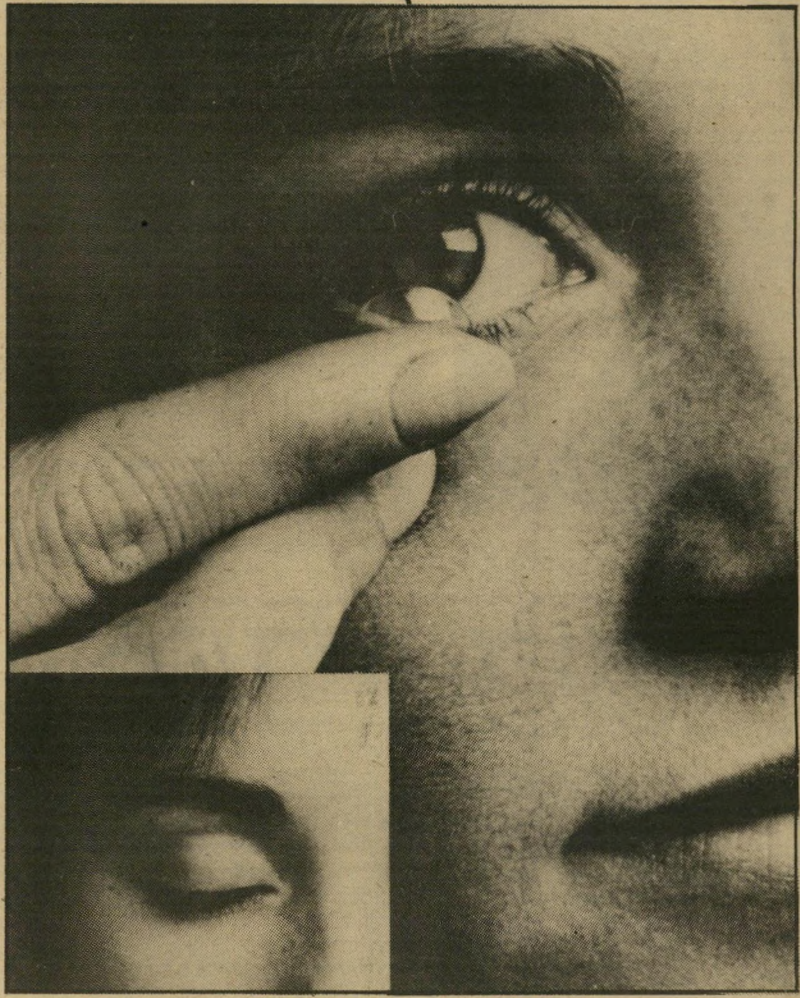

הוראות־שימוש לעדשות־מגע
החברה מספקת את חומרי־הניקוי

שהילד קורא הכל. הוא קורא ספרים, עיתונים, שבועונים, תוויות של קופסות־שימורים. אפילו פרוספקטים של אקמול הוא קורא.

וכך, יום אחד, לפני כחודש, בא הילד, התיישב לידינו בסלון ואמר, בפעם המאה, שהוא נורא רוצה עדשות־מגע. ענינו לו, בפעם המאה, שזה לא בא בחשבון. ואז הילד שאל: „אם יום אחד, כשימציאו עדשות שצריך להוריד, נניח, רק פעם בשבוע, שלא צריך לטפל בהן כמעט בכלל, ואם, נניח, שפעם בחודש הן יילכו לאיבוד, אבל שבמקומן אפשר יהיה לקבל עדשות חדשות ללא כסף, האם במיקרה כזה תיקנו לי עדשות?"

בשימחה רבה מאוד ניענענו שנינו, אביו ואני, את הראש ואמרנו בשימחה: „כשימציאו דבר כזה, מיד ניקנה לך, בסדר?" „בסדר גמור," אמר הילד, „תיקנו לי עכשיו. כי כבר המציאו. הנה מודעת־הפירסום."

טוב, כדי לקצר את הסיפור, עוד באותו היום הלכנו לרשת האופטיקה הבינלאומית ברחוב אלנבי. תוך חמש דקות בדקו את ראייתו של הילד, התאימו לו עדשות, ואמרו לנו ללכת ולחזור למחרת, כדי לראות איך הוא מרגיש איתן (לא שילמנו גרוש). למחרת הילד חזר, ושם לימדו אותו כיצד להכניס ולהוציא את העדשות, פעולה שצריך לעשות רק פעם בשבוע. אחרי הסתגלות של שבועיים הם ביקשו את התשלום.

עם העדשות אפשר לישון, להתרחץ, לשחות ו...בעצם הכל. פעם בשבוע צריך להוריד אותן ללילה אחד ואחרי ארבעה שבועות באים למרכז, מורידים את העדשות, זורקים לזבל ומקבלים זוג עדשות חדשות. החברה מספקת את חומרי הניקוי וכל השאר.

המחיר 600 שקל לשנה — ולפי הניסיון שלנו, כלומר של הילד — זו הצלחה גדולה.

רק בישראל

היו לנו אורחים מחו"ל ורצינו להראות להם איך אוכלים בארץ ישראל. מאחר והמיסעדה היחידה בארץ שעל כרטיס־הביקור שלה כתוב „מיסעדה עברית" היא התרווד הוורוד שמנו פעמינו לשם.

זאת מיסעדה מצויינת. האוכל המוגש בה הוא טעים ומיוחד ומוגש בצורה יפהפיה, ובעיקר אינו פוזל לשום מיטבח חוצלארצי.

אכלנו חזה מולרד בנענע, פרוסות בקר בפיטריות ירדן, מוח מטוגן באיזה רוטב נהדר וכו' וכו'.

בסוף הארוחה הטובה ניגש אלינו בעל־המיסעדה, שהוא גם הטבח, ושאל אם נהנינו. תוך כדי שיחה פנה האיש, הלבוש ביגדי טבח, אל אחד ממלצריו ואמר לו: „קפוץ תביא לי קייטרינג מבצלאל," והמשיך לדבר איתנו ולספר לנו איך נהיה טבח כזה טוב, ומה בכלל המצב של המיסעדות בארץ.

עוד הוא מדבר והמלצר חוזר למיסעדה כשבידו פיתה ממולאת בפלפל, והוא מגיש אותה לטבח. אז ישבנו, אנחנו מול השולחן עם המאכלים העדינים, היפים והיקרים, ולידינו בעל־המיסעדה־הטבח שאכל מנת פלפל משוק בצלאל בתיאבון גדול.

האורחים שלנו אמרו שבכל אלפי המיסעדות שבהן אכלו במשך חייהם, דבר כזה הם עוד לא ראו, ורק בשביל זה היה כדאי לבוא לארץ ישראל.

אתם לא מאמינים? במה אתם רוצים שאני אשבע? אין בעייה.

הגיינה באריזות

מאז שפרץ האיידס לחיינו (חס וחלילה, טפו, טפו, טפו) מתעשרים כל יצרני תכשירי ההגיינה. מעולם — כך אמר לי הרוקח השכונתי — לא היינו כל־כך נקיים, מצוחצחים וסטריליים כמו בשנתיים האחרונות.

אז מה חדש בשטח ההגיינה?

בלוז — מטליות לחות חד־פעמיות לניקוי טלפונים, מקלדות מחשבים, מכונות חישוב וכתיבה, שקעים חשמליים, אביזרים שולחניים, ידיות שונות וכל דבר הצובר אבק וזקוק למטלית לחה, אך לא רטובה.

6.90 שקלים לקופסה ובה 100 מטליות.

פריש — מנקה ומחטא אסלות. נוזל סמיך הנצמד לדפנות האסלה, מנקה כתמים ומשמיד חיידקים. 5.90 שקלים לבקבוק.

סטרילית — מטליות המכילות חומר מחטא לשמירה על סטריליות. רוצה לדבר בטלפון ציבורי, שלוף סטרילית. הולך לשרותים במיסעדה או בבית־מלון — שלוף סטרילית. רוצה ראש נקי מדאגות — שלוף סטרילית. 5.95 שקלים למיכל.

נקיונית — מטליות לניקוי כתמים עקשניים כמו זפת, שמן מכוניות, צבע, דבק וכו'. המטליות ספוגות במעט נפט המסיר את הכתמים. מיד לאחר הניגוב מופיע ריח בושם עדין. 4.95 שקלים.

פרינט — חומר־שטיפה לפירות ולירקות המסיר את חומרי ההדברה מהפרי וקוטל מיגוון רחב של חיידקים הנמצאים על פירות וירקות. שטיפה בפרינט מאריכה את משך טריות הפרי. 6.90 שקלים לבקבוק.

חומר מחטא
רוצה ראש נקי מדאגות?

לניקוי כתמים עקשניים
ריח בושם עדין

מטליות לחות חד־פעמיות
לח, אך לא רטוב

חומר שטיפה לירקות ולפירות
קוטל חיידקים

שיחת־חולין עם אמא שלי

שלום, אמא.
שלום שלום, נו, מה נשמע? קר אצלכם?
קר מאוד.
את לובשת קומבניזון?
בטח.
ותחתונים חמים?
בוודאי.
אני מקווה שהתנורים דולקים אצלכם.
נו, איך לא?
לילדים יש נעלי־בית?
כמובן.
איפה הכובעים והכפפות שסרגתי לילדים?
מה זאת אומרת? על הראשים ועל הידיים שלהם.
ואת לובשת צעיף חם כשאת יוצאת?
מה זאת אומרת?
וכשאת קמה בלילה מהמיטה, את דורכת על השטיח?
בוודאי! רק על השטיח!
אני מקווה שלכל המישפחה יש מעילים חמים.
לכולם יש מעילי־צמר עם פרווה.
ואל תהיי לי חכמה ותשאירי חלון פתוח בלילה.
בשום אופן. הכל סגור ומסוגר.
תגידי, מותק, למה את משקרת לאמא שלך?
יש לי ברירה?

דניאלה שמי

רחל מרחלת על כל העולם

חתונת הדוקטור

ידידיו חשבו שהוא כבר לעולם לא יתחתן. אמרו שהדוקטור, למרות הצלחותיו עם נשים, הוא בלתי־חתין. מדובר בד"ר **יהודה מלמד**, רחרבותי במקור, שהוא איש חיל־הים והמומחה־מיספר־אחד ברפואה ימית בארץ.

הד"ר מלמד היה לפני שנים בן־זוגה של הזמרת **אילנית**. חשבו שזאת תהיה חתונה, אבל אחרי רומאן רציני הם נפרדו, ואילנית התחתנה עם מישהו אחר. היו לו עוד כמה חברות, אבל עד השבוע שעבר הוא שמר על רווקותו.

הדוקטור בן ה־45 התחתן עם **נינה קלן**, ארכיטקטית יפה, רווקה בסביבות ה־30. הם הכירו זה את זה לפני שנים, כאשר היו שכנים בכפר־האמנים עין־הוד. היה רומאן, אבל הם נפרדו. אחרי שנים שוב פרץ רומאן, והפעם הדרך היתה אל החופה.

מי שחיתן אותם היה הרב הצבאי של היחידה של יהודה. החתן היה חתיך, כרגיל, והכלה היתה יפה מתמיד, זר־פרחים קטן על השיער, מעט איפור ושימלה לבנה, שלא הסתירה את העובדה שהיא בהריון מתקדם.

הד"ר יהודה מלמד
בלתי חתין

חיים של רווק

בשבוע שעבר הוא היה המצוטט העיקרי בכת־בת־השער האחורי של העולם הזה, שרנה בשמועה אם ריטה ורמי מתגרשים או לא. המפיק **רוני בראון**, מי שגילה את הזמרת, שטיפח אותה ושכיום הוא מנהלה האישי, הכחיש בתוקף את האפשרות שהזמרת שלו עומדת להיפרד מבעלה, והוא אף אמר שהוא מאחל לעצמו, בסיבוב הבא שלו, נישואין מאושרים כמו שיש ל**ריטה** ול**רמי קליינשטיין**.

בראון בן ה־37, גבר נאה לכל הדיעות, נפרד מאשתו **חווה** לפני כמה חודשים טובים. רציתי לדווח על זה אז, אבל הוא ביקש קצת שקט, עד שייפתרו כל הבעיות ועד שיהיה גט.

עכשיו הכל בסדר. חווה נשארה בדירתם היפה, עם שני ילדיהם, **הילה** ו**אורי**, ורוני עבר לדירה אחרת, וחזר לחיות חיים של רווק. כאשר שאלתי אותו מה גרם לסיום הנישואין, הוא אמר שהוא עובד קשה מאוד, ואולי אין מקום לשניים בעבודה הזאת. אז עכשיו הוא ממשיך לעבוד קשה, והוא מת על העבודה שלו, ואף אחד לא בא בטענות. לפעמים הוא יוצא לבלות, ופה ושם מכיר בחורות, ונשמע מבסוט מהחיים.

דבר טוב אחד, לפחות, קרה כתוצאה מהגירושין: רוני רואה כיום את ילדיו ומקדיש להם מזמנו הרבה יותר מאשר בעבר, כאשר חי איתם בבית. כזה אין כל חדש. שמעתי שזה קורה להרבה גברים גרושים.

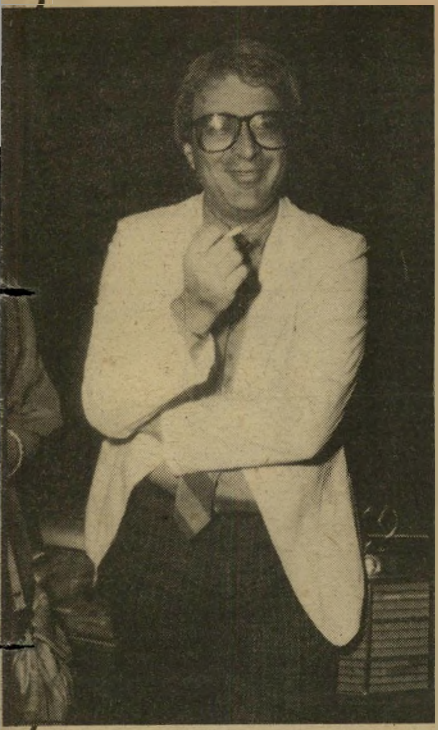

רוני בראון
חזר להיות רווק

שתיים אוחזות בטלית

שתי נשים אוחזות בגבר. זאת אומרת זה שלי, וזאת אומרת זה שלי. בינתיים הגבר עושה חיים.

האחת היא הגברת **ג'ואן אדרי** האלגנטית, גרושתו של חבר־הכנסת **רפי אדרי**, והשניה היא אשת־החברה התוססת **אליס קריגר**.

לשתי הנשים מהלכים בחוגי הדיפלומטים ואנשי המאיון העליון, קרי, העשירים ביותר.

הגבר הוא **גווין מורגן**, שגריר ארצות־השוק־המשותף בישראל. גבר מקסים, תרבותי וניחן במעלה אחת חשובה ביותר: הוא גרוש ומתגורר בגפו.

השלושה משתייכים לאותו החוג החברתי, וכפועל־יוצא של הדברים הם התיידדו. כלומר, השגריר התיידד עם שתי הנשים.

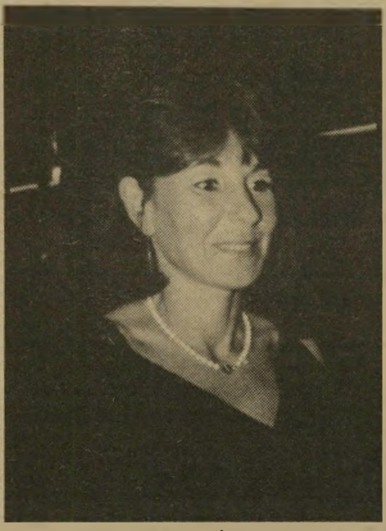

אליס קריגר
שיעורי־בית בתנ"ך

כלפי חוץ הכל שקט כי בחוגים הדיפלומטיים הכל נעשה בדיפלומטיות. אבל השפיונים שלי, שהם לא כל־כך דיפלומטים כשמדובר ברכילות עסיסית, סיפרו לי שהשגריר נראה כמה פעמים בחברתה של הגרושה הנאה אדרי, והם בילו יחדיו במסיבות ובארוחות־ערב מאוד־פרטיות, ואילו עם אשת־החברה התוססת קריגר הוא נראה במקומות אחרים, כמו סושי בר של **רפי שאולי**.

השפיונים שלי התאמצו באחרונה יותר ויותר, וגילו שהשגריר מעדיף יותר את חברתה של הגברת אדרי. אך הוא עדיין מיודד גם עם הגברת קריגר.

אז לפני שאני הורסת את היחסים עם ארצות־השוק־המשותף שמאוד השתפרו אחרי הורדת המכסים לפני יומיים, אני חושבת שכדאי ששתי הנשים יעשו שיעור־בית בתנ"ך, ויקראו על מישפט־שלמה. אני רק מקווה שהשגריר יחליט קודם לכן.

ג'ואן אדרי
מסיבות פרטיות

ריקודים רטובים

מה חסר לשני בחורים צעירים, עשירים ויפים, שיש להם כמעט הכל? חסרות להם שתי נשים כדי להשלים את התמונה.

שני הגברים הם **יגאל שרמייסטר**, בנו של **קדיש שרמייסטר**, הבעלים של חברת־השמירה, וחברו הטוב ביותר **נתן טרנר**. השניים, אנשי־עסקים נמרצים, אוהבים לחיות בגדול ובהדר, וזאת אומרת לנהוג במכוניות־פאר, לטוס לחו"ל מיספר פעמים בשנה, לרכוש בגדים יקרים, ואת כל שאר הדברים שכסף יכול להשיג.

מובן ששני הגברים האלה הם משאת־נפשן של נשים רבות בארץ, ולא חסרות להם מחזרות.

אז בסוף השבוע האחרון גיליתי את שניהם באחד מבתי־המלון בצפון הארץ, כשהם צמודים לשתי חתיכות מאוד בולטות. יגאל שרמייסטר היה מחובר לבחורה יוונית בשם **דספינה לינאדו**, וחברו הטוב נתן טרנר נצמד חזק־חזק לחברתו הסכסית, **איירין־חיותה צווי**. ובליל־שבת נכנסו שני הזוגות האלה לדיסקוטק שבמלון והתחילו לרקוד בצורה כל־כך פרובוקטיבית, שהרוקדים מהצד לא יכלו להתרכז במוסיקה והתרכזו בהם.

שני הזוגות המשיכו בריקוד, כשלפתע העיף מישהו לעברם כוס מלאה במים. אחד מבני הזוג, נתן טרנר, ניגש לאחת הבחורות, שרקדה בסמוך, ושאל אותה אם היא שפכה עליהם את המים. הרוקדת הנשאלת, שלא הבינה בדיוק את מה ששאלו אותה בגלל המוסיקה הרועשת, השיבה בחיוב, והתוצאה לא אחרה לבוא: היפהפיה חיותה צווי, חברתו של טרנר, ניגשה לבר של הדיסקוטק, ביקשה כוס מים קרים מהברמן, ניגשה לרחבת־הריקודים ושפכה את המים על ראשה של הרוקדת ההמומה.

אחרי דקה של התאוששות ניגשה הרוקדת הרטובה לבר, וביקשה אף היא כוס מים קרים מהברמן.

הברמן שהיה מופתע מהביקוש האדיר למים, הציע לה מים מינרליים, אך הרוקדת הרטובה הסתפקה בכוס מי־ברז, בתוספת כמה קוביות־קרח. את המים הזכים האלה היא שפכה על חיותה הלוהטת.

רוחה של זאת לא הצטננה, ולולא התערבותו של בן־זוגה, נתן טרנר, היו כל רוקדי הדיסקוטק מחליקים או אולי אפילו טובעים מכמויות המים שהתעופפו שם.

ומה עשו בני הזוג השני, שרמייסטר ולינאדו, במהלך המהומה? הם פשוט המשיכו לרקוד ולהתלהט באחת הפינות, כאילו שום דבר אינו נוגע להם.

נתן טרנר ואיירין חיותה צווי
מי ברז וכמה קוביות קרח

פנוי להצעות

הכתב הצבאי והבינלאומי רון בן־ישי הוא גבר מאוד פופולרי. לא רק בגלל העיסוק שלו, אלא גם בגלל העובדה שהוא גרוש, כלומר הוא פנוי, ויש בארץ הרבה נשים פנויות שהיו מאוד שמחות להיות החברות שלו.

אבל בחיים צריך פייס, והנה קרה שאחת הנשים שהתאהבו בו היא קצת נשואה, אז שמעתי שהקשר המיוחד הזה הסתיים, בהסכמת כל הצדדים, ורון בן־ישי כבר מיודד עם מישהי אחרת.

ההורים מבסוטים

ומי הזוג המדובר ביותר בקרב החוג הנוצץ של צעירי הכרך הגדול?

אורי שולמן, כנו של המנתח הפלסטי **יהושפט שולמן**, והסטודנטית **שרון בריר**, בתם של העיתונאית **ברוריה אבידן־בריר** ועורך־הדין **אברהם בריר**.

השניים מכירים זה את זה כבר שנתיים, ונהגו להתראות לעיתים מזומנות באירועים החברתיים החשובים. אך מעבר להחלפת כמה מישפטים כמו

אורי שולמן עם אמא
ברכות ונימוסים —

„מה העניינים?" או „מה נשמע?" ו„יהיה טוב", לא קרה דבר בין השניים.

לשרון בריר היו הרומאנים שלה, ולאורי היו החיים הפרטיים שלו.

וכיצד קרה שהשניים הפכו מידידים לזוג־אוהבים? פשוט מאוד.

בכל אשמה אוניברסיטת תל־אביב, שבה לומדים השניים, וכמו רבים אחרים הם נוהגים לבלות בקפטריה. ובין החלפת ברכות ונימוסים הם גילו שיש להם כמה נושאים משותפים, מלבד מסיבות וחברים. מאז הם ביחד.

אני לא יודעת אם הם עושים שיעורים ביחד, אבל גיליתי שההורים של שרון מאוד מרוצים מהקשר הנוכחי, וכך גם ההורים של אורי שולמן, וזה חשוב מאוד. אתם לא יודעים כמה!

שרון בריר (משמאל, עם ג'ודי ניר)
— ועוד כמה נושאים משותפים

חילופין בווילה בבברלי

לפני לא הרבה שנים היתה לנו בארץ מלכת־מים מאוד מוצלחת בשם **אילנה סיבוני**, שעשתה חיל בעולם־האופנה ושכיכבה כדוגמנית־הבית של בית־אופנה.

לפני שנה וחצי היא הכירה בחור נחמד בשם **אדי הל**, שהוא אחד החתיכים הידועים בחיי־הלילה, אבל סיבוני רצתה שיהיו לה גם חיי־יום עם אדי הל. וכשזה לא הלך, הם נפרדו.

אילנה סיבוני נסעה ללוס אנג'לס, כדי לנסות שם את מזלה וכדי לבקר את ידידה הטוב, **מנחם טרייביטש**, איש־עסקים מצליח ביותר, מיליונר כבר בדולארים. אבל יש לו מיגרעת אחת גדולה: הוא נשוי עם בחורה אמריקאית, חתיכה מהממת ואשת־עסקים מצליחה בפני עצמה. אבל יש לו גם פלוס: הוא האח של **אלה אלתרמן**, הבימאית שביימה את המחזה הזמן הצהוב על־פי ספרו של **דויד גרוסמן**. היא ידידה טובה של אילנה סיבוני.

בקיצור, מלכת־המים התחילה לעבוד, ובזמנה הפנוי היא קפצה לבקר את הטרייביטשים בחווילתם המפוארת בבברלי־הילס, וכעבור כמה חודשים השתנו פני הדברים בבית המפואר.

אשתו של מנחם עזבה את הבית לזמן בלתי־מוגבל, ואילו את מקומה תפסה אילנה סיבוני, גם כן לזמן בלתי־מוגבל.

מה חשבתם, שרק בארץ עושים חיים?

בינתיים קפצו לבקר אותו חברים, כמו המיליונר הישראלי־צרפתי **גבי זיקרי**, הנמצא בקשרי־עבודה עם טרייביטש, והוא פגש באילנה סיבוני בביתו של חברו, איש־העסקים, וכשהוא הגיע ארצה הוא סיפר זאת סתם־ככה, דרך אגב, לחבר טוב שלו, וככה זה התגלגל עד אלי, ואני מעבירה את זה הלאה אליכם.

אילנה סיבוני
לזמן בלתי־מוגבל

גבר סולידי

אני מקווה שהפעם זה יצליח לה.

לאחר הגירושין עם הכותרות הענקיות מה־אמרגן **שלמה צח**, ולאחר הרומאן בן־השנה עם קצין־המישטרה־לשעבר **חיים בולקינד** היא מאוהבת בגבר צעיר וסולידי בשם **שי טוכמאייר**.

אני כבר סיפרתי לכם על הרומאן ביניהם, אך לא חשבתי שזה יחזיק הרבה זמן. אבל כשפגשתי בהם בארוחה אצל המיסעדנית **לאה סולומון**, חברתה הטובה של הזמרת **אילנה אביטל**, ראיתי כבר את הניצנוץ בעיניהם. כבר הבנתי שמדובר ברומאן רציני, שאולי גם יוביל לקשר ממוסד.

בניגוד לפעמים אחרות שבהן נראתה הזמרת כשהיא עצבנית ומתוחה בחברת בני־זוגה הקודמים, היא רגועה כעת ומאוהבת.

אגב, שי טוכמאייר הוא בן־דודה של נערת־הזוהר לשעבר **אן טוכמאייר**, שהיתה מהחתיכות המפורסמות של ישראל. כיום היא מתגוררת בהולנד.

אז בדבר אחד אני בטוחה: שאם הזוג המאוהב יסע לירח־דבש בחו"ל, הוא בוודאי יהיה אורח המישפחה בהולנד.

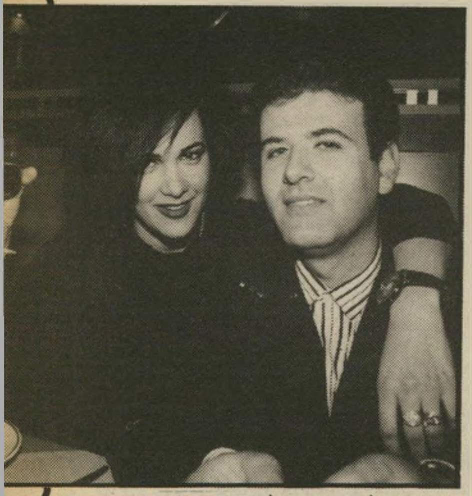

אילנה אביטל ושי טוכמאייר
ניצנוץ בעיניים

מיס אסיה

לפני שבע שנים עזבה את הארץ אחת הבחורות היותר־יפות שהיו כאן. קראו לה — ועדיין קוראים לה עד להודעה חדשה — **ליאורה אקוקה**. היא זכתה בתואר מיס אסיה, ואני חושבת שהיא הצדיקה את התואר, כי חודשים אחדים לאחר שזכתה בכתר הזה היא טסה בחזרה למיזרח הרחוק, והתחילה לבנות את חייה אי־שם בין סינגפור להונג־קונג.

אקוקה, ספורטאית ברוחה ובעיסוקה, פתחה שם עסק למחול אירובי ולספורט והצליחה בעסקיה. עובדה: היא חיה שם כבר שבע שנים, וגם היתה לה שם אהבה גדולה. אמנם לא לגבר אסיאתי, אבל כמה אפשר לדרוש מבחורה כדי שתצדיק את התואר שקיבלה?

ליאורה אקוקה
העדיפה את התואר

והנה, לפני שבוע, הוזמנתי לארוחת־ערב, ו־פתאום נתקלתי בפנים מאוד־מוכרות, אך התקשיתי לזהות אותן. ניגשתי אליה, הצגתי את עצמי ושאלתי אותה לזהותה. והיא השיבה: „כן, זו אני, ליאורה אקוקה, ואנחנו מכירות מלפני הרבה שנים."

„מה עבר עליך בכל השנים האלה?"

„הרבה! חזרתי ארצה לצמיתות, ואני מתכוננת לעסוק במיקצוע שלי גם פה בארץ."

„הזכירי לי בדיוק מה העיסוק שלך, כי אני זוכרת במעורפל."

„אני עוסקת בהוראת חינוך גופני ואירובי, בשיטות חדשות."

„אני מבינה שהגעת לארוחת־הערב עם אחד האורחים."

„כן, באתי כאורחת של היהלומן **עזרי גרדי**."

„ומה התוכניות המשותפות שלכם?"

„את זה את כבר תגלי לבד."

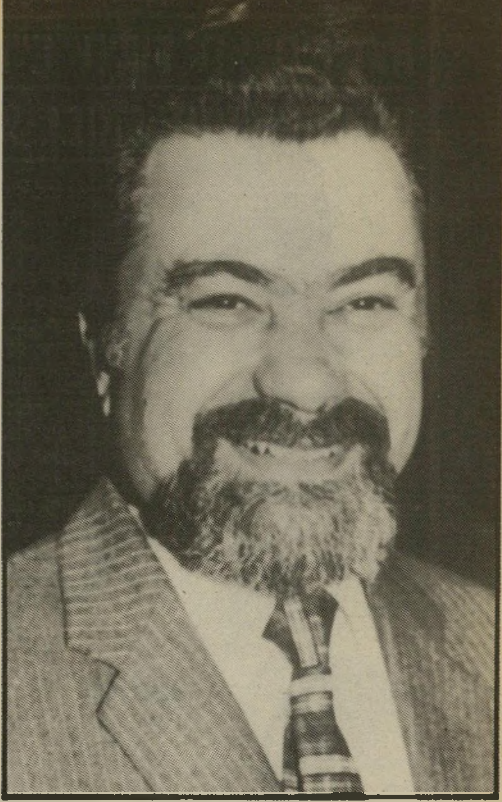

ענת סרגוסטי, העולם הזה

אליהו בן־אלישר:

„שמיר אמר לי באחרונה: אני מצטער!"

אורה נמיר תיאלץ, כנראה, להמתין עד שתזכה בתואר „שרה", עם כל ההטבות הכרוכות בכך.

האשם נעוץ ברצונו של דויד מגן (איש מחנהו של אריאל שרון) לזכות באותו התואר בדיוק, על אף העובדה שגם אליהו בן־אלישר (מחנה דויד לוי) חושק בכך וגם הובטח לו!

הממשלה

בעוד שנמיר ממתינה בסבלנות (או בחוסר־סבלנות), דרשתי בשלומם של השניים שיחרצו את גורלה.

● אורה נמיר בוודאי איננה אסירת־תודה לך בימים אלה...

לי, אלמלא אני, היא בכלל לא היתה מועמדת לתפקיד! מה זאת אומרת!

● מי, להערכתך, יהיה „שר 12"?

אין לי מושג, אני לא יודע. כל מה שאני יכול לספר לך הוא שיצחק שמיר אמר לי באחרונה: „אני מצטער שאני נאלץ לדחות את זה..."

● הוא נקב בזמן?

לא, אבל אני לא עומד להרים ידיים.

● מה אתה עומד לעשות?

את לא צריכה לכתוב על כך עכשיו. חכי שבוע...

(דפנה ברק)

ענת סרגוסטי, העולם הזה

דויד מגן:

„אין שר 12. יכול להיות שאני הסיבה!"

אחרי שדיברתי עם אליהו בן־אלישר פניתי, כמובן, לדויד מגן.

● מה אתה יכול לחדש לי בנושא?

לדעתי, פשוט אין שר 12! אני יודע שמלישכת ראש־הממשלה נאמר, שבשלב זה לא יהיה שר 12.

הממשלה

● הדגש הוא על „שלב זה", או על „לא יהיה"?

הדגש הוא על „שלב זה".

● אתה ממשיך להיות פעיל בנושא?

לא, אני לא ממשיך ללחוץ. בינתיים, אני מקבל את דברי ראש־הממשלה. אני גם מאוד עסוק לקראת הבחירות המוני־ציפליות.

● ברור לך שאתה הסיבה לכך שאין שר 12?

לא שאלתי, אבל יכול להיות שאני הסיבה. קראתי את זה בכמה פרשנויות.

● עוד תוכל להתגאות שחסכת לעם־ישראל הוצ־אות של שני שרים...

אבל לא זאת היתה כוונתי.

● אני לא מניחה שאורה נמיר תשלח לך פרחים לאות תודה.

טוב... אני מקווה שזה יסתדר.

(דפנה ברק)

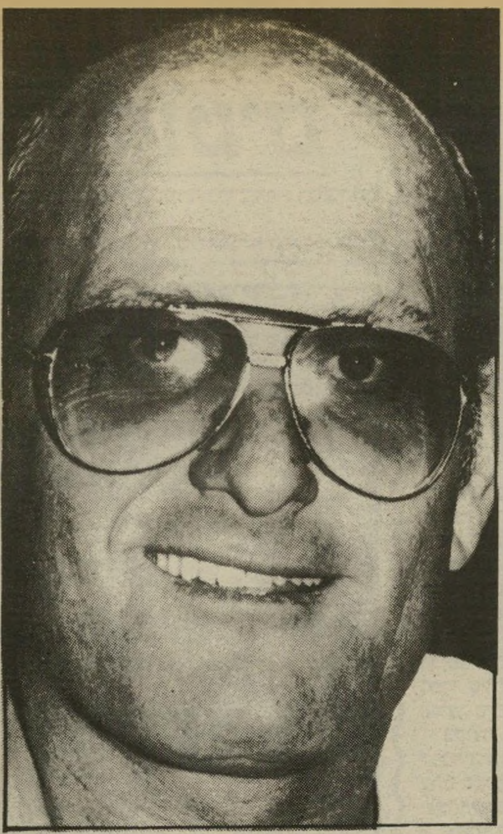

ציון צפריר, העולם הזה

יחיאל ספרא:

„שום סילווסטר הקדוש. אני פשוט לא חוגג!"

כל עם ישראל חגג בסוף־השבוע האחרון את תחילת השנה האזרחית החדשה. זאת אומרת, כל עם ישראל מל־בד חובשי הכובעים למיניהם, החל מחובשי הכיפות ועד לחובשי השטריימלים.

פניתי אל חובש־הכיפה יחיאל ספרא, ושאלתי אותו מה יש לו נגד השנה האזרחית.

אין לי כלום נגד, ואין לי כלום בעד, ומכאן שאין לי סיבה למסיבה.

● אבל ברור לי שאתה משתמש בשנה האזרחית בדיוק כמוני, כשתקבע פגישה עם מישהו תגיד לו:

חגים

ניפגש בחמישה ביוני, ולא תגיד לו: ניפגש בכ"ז תמוז. נכון?

בדרך כלל אני משתמש בשני התאריכים, אבל גם אם אני משתמש בתאריך האזרחי, זה עדיין לא אומר שזאת השנה שלי. השנה שלי מתחילה או בא' תשרי או בא' ניסן, ולא ב־1 בינואר.

● לי יש ההרגשה שאתם קוראים לערב השנה האזרחית החדשה סילווסטר, וזה מזכיר לכם את סיל־וסטר הקדוש, ומכאן החלטתם שזה חג נוצרי, ולכן אתם לא חוגגים אותו כמו כל עם ישראל, וגם כועסים עלינו שאנחנו חוגגים אותו. נכון?

שום סילווסטר הקדוש. אני פשוט לא חוגג תחילת שנה אזר־חית, וזה הכל. יחד עם זה, אני מאוד לא מרוצה מהרבנות, המחכה לשים רגל לבתי־מלון, ולהסיר מהם את הכשרות מפני שהם חוג־גים את השנה האזרחית. זה נכון מה שאת אומרת, שהיהודים הדתיים־מאוד החליטו שזה חג נוצרי. אחרת איך הם היו עושים בעיות ומסירים כשרות? לא רק את שונאת אותם על כך — גם אני.

(דניאלה שמי)

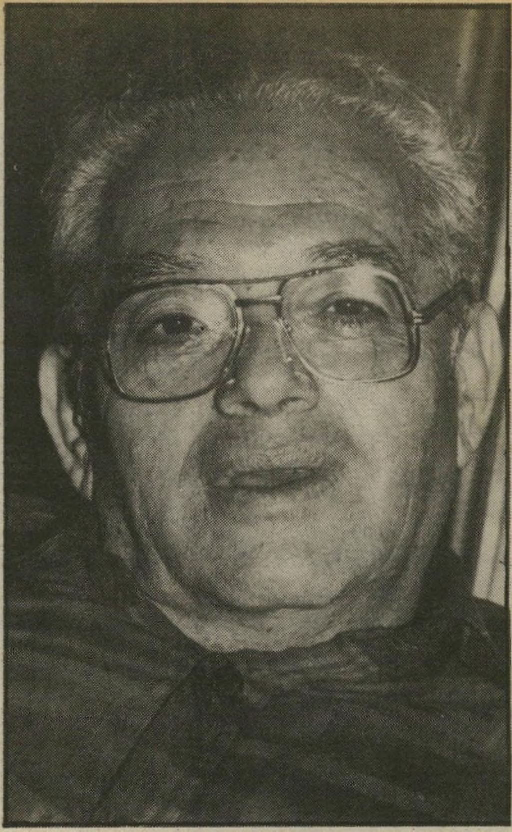

יצחק ארצי:

„אינני סבור שאני נופל במשהו מצ׳יץ!"

הבחירות לרשויות המקומיות ייערכו ב־28 בפברואר, בעיקבות חוק הפרדת־הבחירות שהתקבל בכנסת הקודמת. על לוחות־המודעות בתל־אביב מתחילות להתנוסס כרזות בעד מועמד זה או אחר. גם המועמדים לתפקיד ראש־העירייה תל־אביב יודעים שבחירתו של שלמה („צ׳יץ") להט לתפקיד אינה מוטלת בספק. אך הדינמיקה שבפוליטיקה עושה את שלה, וגורמת לאנשים להציג את מועמדותם פעם אחר פעם.

פניתי ליצחק ארצי, מי שהיה חבר בכנסת האחרונה מטעם הליברלים העצמאיים, והיה מבין יוזמי תנועת־המרכז־הליברלי שאיחדה בין הליברלים העצמאים ושינוי. ארצי משמש זה 15 שנה כחבר במועצת עיריית תל־אביב, והחליט להתמודד בבחירות הקרובות שלא במיסגרת תנועת־המרכז, כי אם ברשימה עצמאית של הליברלים העצמאים. מדוע?

משום שאנשי שינוי העדיפו נוסחת־פשרה של הקמת בלוק אופוזיציוני עם מפ"ם ור"ץ, וניהלו משא־ומתן בעניין. אנחנו בינתיים התארגנו לבד.

● לא השבת לי על השאלה מדוע התנגדת לרעיון.

נושא כמו בלוק צריך להיות נדון אחרי הבחירות, ולא לפניהן. צריך לראות את הקונסטלציה כולה, ולפעול בהתאם.

● העובדה שאינך מכהן עוד כחבר־כנסת הגבירה אצלך את המוטיבציה להתמודד לבדך?

בחירות

לא. גם בזמן היותי ח"כ פעלתי בעירייה. אני אוהב את העבודה היומיומית, את המגע האישי והיומיומי עם אנשים. הלכתי לבד מתוך שיקולים של כדאיות.

● אתה חושב שיש לך סיכוי מול צ׳יץ?

אני יודע שמצבו של אדם, שמאחוריו עומדת מיפלגה קטנה, פחות נוח ממצבו של מועמד שמאחוריו עומדת מיפלגה גדולה. מבחינת הכישורים, הניסיון והיכולת, אינני סבור שאני נופל במשהו מצ׳יץ׳, אף כי סיגנוני שונה.

● מדוע תמכת כל־כך בחוק הפרדת־הבחירות? האם בדיעבד אתה חושב שזה היה נבון?

תמכתי, משום שהייתי סבור שהנושאים המוניציפליים, הנוגעים לחיי היומיום של האזרח, ילכו לאיבוד במחלוקת הלאומית הגדולה שעמדה במרכז מערכת־הבחירות. התנגדתי להכרזת היום הזה כיום שבתון, כדי להימנע מתשלום מחיר של קרוב ל־40 מיליון שקלים. צר לי שהחוק עדיין לא תוקן במלואו, ובינתיים יהיה שבתון ביום־הבחירות.

(יוסי עין־דור)

יחיעם פדן:

„כדי ליהנות משייקספיר בפעם הראשונה, בלי קושי!"

שלושה כרכים של סיפורי שייקספיר מעובדים בידי צ׳רלס ומרי למב, ראו אור בימים אלה בתירגום עברי, בהוצאת „מחברות לספרות". פניתי לעורך הסידרה, יחיעם פדן, וביקשתי לדעת מה בדיוק עשו צ׳רלס ומרי למב לסיפורי שייקספיר.

הכוונה שלהם היתה לאפשר לאנשים, שאינם מצויים בכיתבי שייקספיר, להרחיב את השכלתם.

● ומה הם עשו בשביל זה?

הם סיפרו את סיפור־העלילה בשפתם, מקוצר יותר, אבל בצורה שתוך כדי קריאה לא תרגישי שמשהו נפגם. הם ויתרו על דמויות מסויימות, החשובות להעלאת מחזה, אבל לא להבנת הסיפור. הם השתדלו, וגם הצליחו, להביא לא רק את העלילה, אלא גם את הניחוח המיוחד של שייקספיר.

● בעבר כבר תורגמו יצירות שייקספיר־למב לעברית. מדוע שוב?

הפעם הקודמת היתה לפני שנים רבות, ואז תירגם אותן אהרון אמיר, שאמנם שפתו יפה מאוד, אבל מאוד לא מוכנת. חשוב שגם היום ינסו אנשים לקרוא את היצירות ויוכלו ליהנות ללא קושי.

סיפרות

● הכוונה היא לילדים?

בפירוש לא, הייתי אומר שהספרים הללו מיועדים לכל מי שקורא שייקספיר בפעם הראשונה, וגם לאנשים, שהם 95 אחוז — שבכל חייהם קראו שניים־שלושה מחזות של שייקספיר. עכשיו יש הזדמנות לקרוא עוד 15, ללא קושי.

● מה היה תפקידך כעורך הסידרה?

לבדוק את המקור ולהעיר הערות לקורא הישראלי, לכתוב הקדמות, שרובן הושמטו אחר־כך על־ידי המו"לים, ולבדוק שהמתרגמת אינה מפספסת את שייקספיר, את למב או את העברית.

● למעשה, הספרים הללו טובים ללימוד שייקספיר בבית־הספר, כמו שמלמדים תנ"ך מקוצר בכיתות נמוכות.

אני מסכים איתך. את רוצה להציע את זה למישרד־החינוך?

● הנה אני מציעה את זה למישרד־החינוך.

(דניאלה שמי)

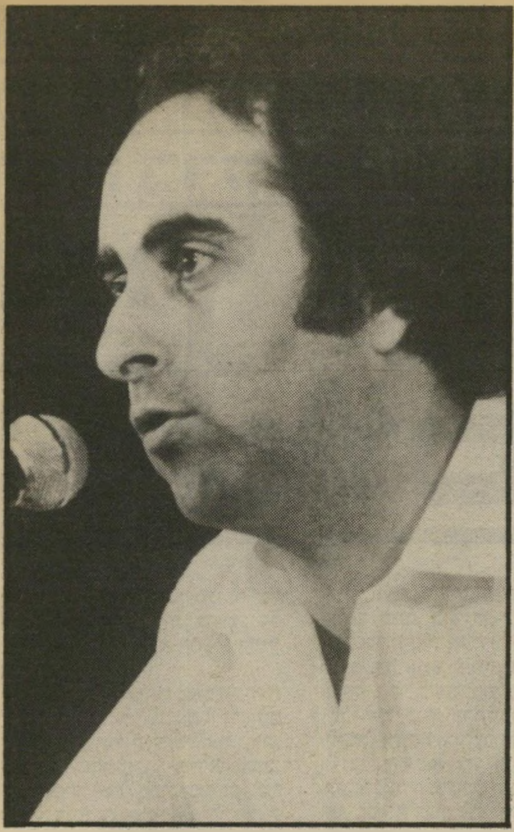

משה כהן:

„התוכנית הכלכלית סותרת את מצע המיפלגה!"

התוכנית הכלכלית החדשה של שימעון פרס אינה יורדת מסדר־היום. בתחילת גרמה לבהלה לדולארים, אחר־כך הביאה פיחות, ולבסוף לעליית מחירים ולשחיקת שכר־העובדים.

פניתי אל משה כהן, יושב־ראש דור־ההמשך במיפלגת־העבודה, המשמש גם כיושב־ראש המועצה התעשייתית־טכנולוגית. היה זה כהן שניסח את מצע המיפלגה בנושא התעשייתי־טכנולוגי. האם התוכנית הכלכלית החדשה מקובלת עליו?

התוכנית הכלכלית החדשה נותנת תשובה רק לחלק מהבעיות, אבל לא נותנת תשובה לבעייה המרכזית של התעשייה המתוחכמת בישראל: חוסר זמינות הון לשיווק מוצריה לחוץ־לארץ, והיעדר הכלים התחיקתיים לגיוס הון ציבורי למטרה זו.

● האם תואמת התוכנית את המצע שניסחת?

כלכלה

בנושא התעשייה המתוחכמת, אשר חלק ניכר מהמצע מוקדש לה, אין שום סימן וקשר בין מה שהתחייבה המיפלגה לבין מה שבוצע הלכה למעשה.

● אם כך הדבר, איך מצפים במיפלגת־העבודה שהבוחר יאמין לכתוב במצע?

התשובה היחידה היא שאני רוצה להאמין שהתוכנית הזאת היא רק חלק מתוכנית כוללת.

● ומה על השכבות החלשות?

התעשייה המתוחכמת תוכל ליצור מקומות־עבודה חדשים, אם יאפשרו לה זאת.

● אבל מיפלגת־העבודה היא מיפלגת־פועלים, לא מיפלגת־תעשיינים.

מיפלגת־העבודה, במצעה הכלכלי, היא מיפלגה פלורליסטית, המייצגת את כל שכבות העם, ואין ספק שכדי להבריא את המשק והכלכלה צריך לנקוט צעדים שחלקם מכאיבים. לאורך זמן הדבר ישתלם גם לפועלים.

(יוסי עין־דור)

שנתיים וחצי אחרי

ילדי חפצי־בה טוהר הנהג מאשמה.

דפנה ברק דיברה עם הנהג ואמו

אין אישום!

אם ג'וליה שוקרון
„אני יודעת מה זה לאבד ילד...”

אין דבר מזועזע יותר מגופה של ילד, ארון קטן־מידות, שעוצב על פי מידותיו של מי שלא הספיק עדיין לגדול, להתפתח.

אין דבר מחריד יותר מאשר להיות הנהג שדרס את הילד. גם אם אין האשם בו, בוודאי השתנו חייו של אותו נהג ומישפחתו ללא־היכר. בוודאי הפכו בני־המישפחה שוב ושוב במוחם „מה היה קורה אילו...” — אילו איחר לצאת בשניה וחצי מהבית, אילו היה חולה באותו היום והיה נותר במיטתו. רגשות־אשמה, ההרגשה ש„לא מגיע לי, שיהיה לי טוב!” הסתגרות — כל אלה הם, בוודאי, היומיום של אותו נהג.

ב־31 ביולי 1986 התעורר שימעון שוקרון, בן ה־26, כמדי יום ביומו, בשעה 6 בבוקר. הוא התלבש ויצא להתניע את משאית הסמי־טריילר שחנתה ליד ביתו. אמו, ג'וליה, הכינה לו כוס־תה, אותה שתה, כהרגלו, במירפסת־הבית שבשכונת בית־אליעזר בחדרה.

בשעה 6.58 החתים את כרטיס־העבודה שלו בשער־המיפעל פרי־טעים, שבו עבד כנהג, והתייצב לפני מנהלו, לקבל את סידור־העבודה שלו.

בשעה 8.03 יצא את שער־המיפעל לעבר נמל־חיפה, שם העמיס על משאיתו מכולת־דגים. בצהריים חזר למיפעל, ובשעה 2.40 יצא שוב את שעריו, לכיוון מושבי חבל־תענך.

שם העמיס על רכבו 42 מיכלי־עגבניות, במישקל 20 טון.

בשעה 5.20 נהג ברכב העמוס לכיוון חדרה, עלה על כביש־התענכים. 10 דקות מאוחר יותר אירעה התאונה שהחרידה את המדינה — משאיתו של שוקרון התנגשה במכונית טראנזיט שבאה מולה. המשאית עלתה באש, ו־10 מילדי קיבוץ חפצי־בה, שהיו בטראנזיט, נהרגו.

שוקרון הצליח להימלט ממשאית־התופת. למרות ההלם שאחז בו, אחז במטף וניסה, לשווא, לכבות את האש.

מובן שהרוחות, שסערו במדינה, הכתיבו את הצורך בשעיר־לעזאזל — שוקרון, כמובן. הצעיר החדרתי נאלץ לבלות שבוע בתא־המעצר בעפולה, ו־לולא השופט עודד גרשון, היה מבלה שם אף יותר, על פי דרישת בא־כוח המישטרה (העולם הזה 13.8.86).

השבוע פורסם כי לא נמצא דבר נגד שוקרון, ולא יוגש נגדו כתב אישום בעניין התאונה.

„הוא היה חצי מת!”

שבתי אל מישפחת שוקרון. ניסיתי לבדוק מה עבר עליהם בשנתיים וחצי מאז התאונה הזוועתית.

מישפחת הנהג, הסתבר לי, היא קורבן, ולא רק מישפחות הניספים. על שיחתי עם ג'וליה ודויד שוקרון, הוריו של הנהג, ריחפה מילה אחת: „גורל”.

„מי אמר לך ששימעון זוכה?” הפתיע אותי דויד, אביו. „מה, הודיעו ברדיו? לא שמענו בכלל! לא קיבלנו שום הודעה מהמישטרה, ברצינות! מישהו שמע משהו בגלי־צה"ל ובא לספר לנו. אמרתי: ,שטויות! אם לא הודיעו לנו מהמישטרה — זה בטוח שטויות...' שימעון מחכה לזה, בטח מחכה. בינתיים, הוא עובד במיפעל (פרי־טעים). מסתובב קצת, מחכה. נו, מה הוא יכול לעשות?”

ג'וליה, אמו של שוקרון, תיארה בשפה פשוטה, אך ברגישות רבה, מה עבר על מישפחתה בשנתיים וחצי האחרונות.

וכך אמרה:

הוא (שימעון) מאוד לא רגוע. מאוד קשה לו לדבר על זה. הוא יודע שהוא היה בסדר גמור. את מבינה? הוא היה בסדר גמור! מהרגע הראשון, אמרתי שאני יודעת מה גידלתי בבית, אבל מייד אחרי שזה קרה, עשו ממנו חיה. היה כזה ליכלוך בעיתונים! לא ידעתי...

(המשך בעמוד 42)

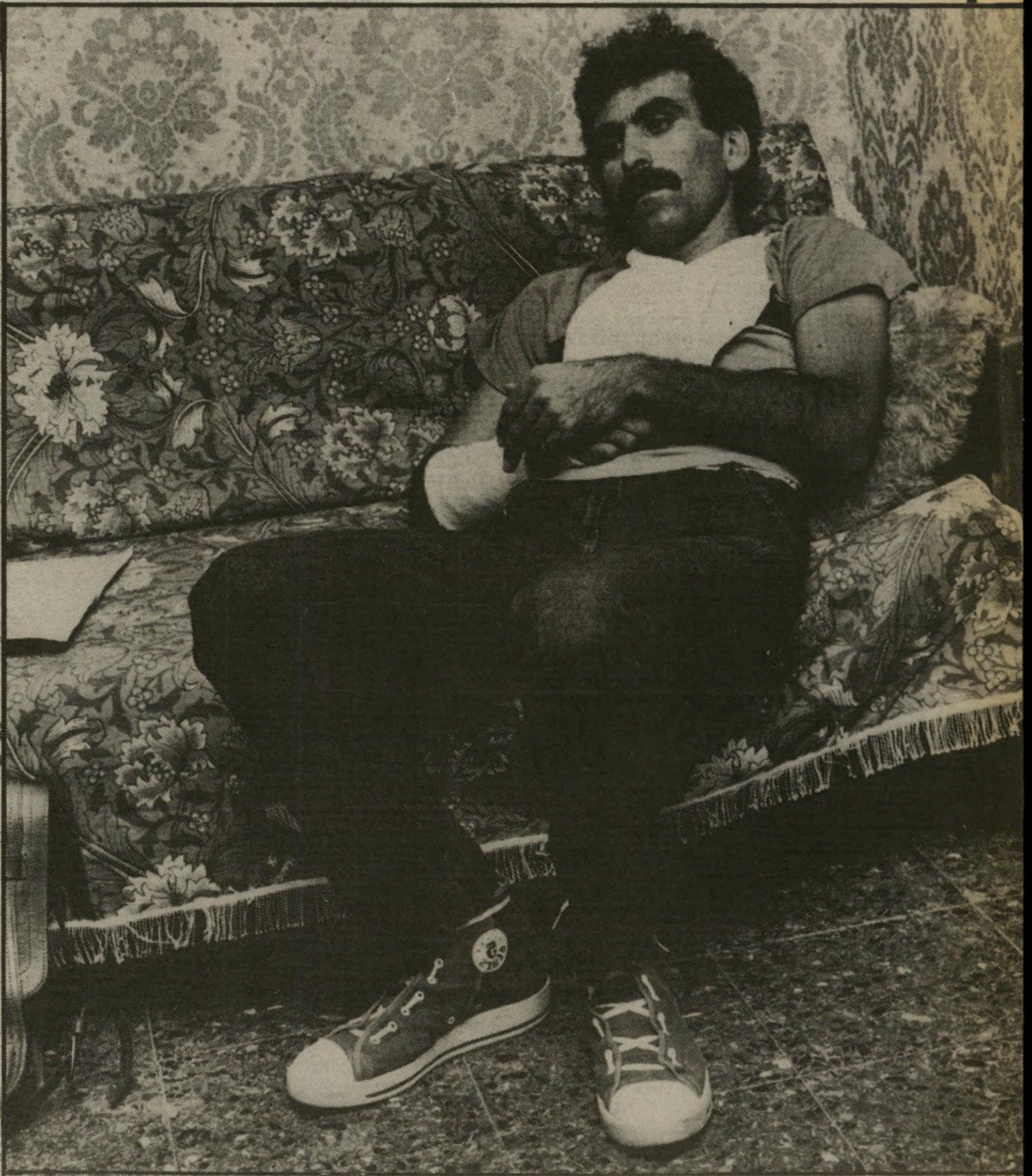

נהג שוקרון אחרי האסון
„בחורה לא רוצה אחד שיושב לבד כל היום...”

מלכת השלג

(המשך מעמוד 9)

שנה, סיפרה כי את המישפט הראשון בחייה שמעה כאשר היתה בקורס־קצינות, בעת לימוד חוק השיפוט הצבאי. היא יצאה משם בהרגשה שמישפט זה מלל חסר־שחר, וביזבוז זמן נורא.

אבל כאשר הלכה להירשם ללימודים באוניברסיטה, דחף אותה יצרה להירשם דווקא למישפטים. אחרי שהתחילה ללמוד, נכבשה בקיסמו של המיקצוע, וראתה עד כמה היא מתאימה לו. כאשר התחילה להופיע בבתי־מישפט, חששה שלא תוכל לעמוד בכך, אבל במהרה התברר לה כי היא עושה זאת יפה מאוד, ואף נהנית. „האמת היא שיש משהו מאוד מושך בעניין ההופעה, זה מעין סם,” סיפרה. היא הלכה

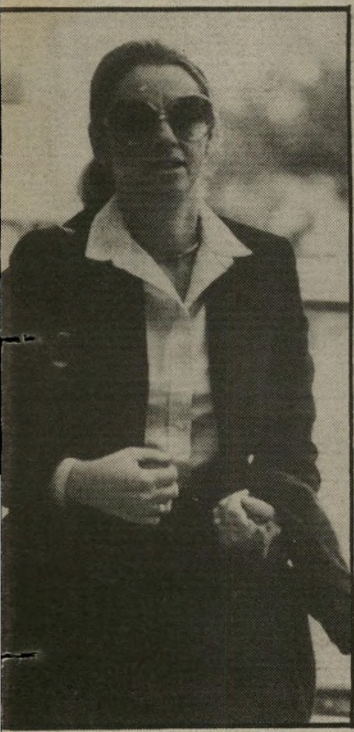

פרקליטה ביניש
קיסמו של המיקצוע

מחיל אל חיל, ועבדה לצידם של גדולי המישפטנים בפרקליטות־המדינה.

כאשר היה פרקליט־המדינה, בלטמן, עסוק במישפט ג'ון דמיאניוק, ניהלה ביניש בפועל את הפרקליטות. זמן רב גם תיפקדה כפרקליטת מחוז ירושלים, ללא התואר, ואנשי הפרקליטות נהגו לפנות אליה ולהתייעץ בה.

אחותה הבכירה של דורית ביניש, פנינה, היא אשתו של מייק הררי, איש־המוסד בדימוס, שהתפרסם בשנה שעברה בגלל מעורבותו בענייני ממשלת־פנמה.

בקורס־קצינות למדה את חוק השיפוט הצבאי וחשבה שמישפט זה מלל חסר־שחר וביזבוז זמן נורא, אבל לבסוף נכבשה

„אנחנו מברכים על מינויה בכל־לב. היא תביא כבוד לתפקיד,” אמרו מישפטנים להעולם הזה. „אבל אנחנו מקווים ששר־המישפטים החדש, דן מרידור, שהראה אומץ ומינה אותה כמינוי ראשון, ימשיך בכיוון זה ויעשה גם את יתר השינויים הדרושים. כמו, למשל, החלפתו של היועץ המישפטי, יוסף חריש.”

ציון צפריר, העולם הזה

עצובה אך עצורה עמדה שולמית אלוני על קבר בעלה, בין גיסה ובנה

רובקה ושולה

טכס ההלווייה דמה להלווייה צב־אית. אולי מפאת ריבוי לובשי־המ־דים. אולי משום שהמת נטמן בארון, בניגוד למקובל אצל היהודים.

ניתן היה לצפות שטכס־הקבורה של ראובן אלוני בבית־הקברות של כפר־שמריהו יהיה על טהרת החילוניות. ראובן אלוני היה איש חילוני, ואשתו, חברת־הכנסת שולמית אלוני, היא לוח־מת עיקבית בכפייה הדתית. אבל בפו־על היה הטכס מין תערובת בלתי־רגי־לה של חילוניות ודת, מסורתיות וכפי־רה במסורת.

אריאל שרון חבש כיפה שחורה. אחיו של ראובן, רם רון, מנהל חברת־הפחם ולשעבר מפקד הגדנ"ע, חבש גם הוא כיפה שחורה, והוא אמר קדיש. הרמטכ"ל־לשעבר צבי („צ'רה") צור חבש כיפה סרוגה. שלושת הבנים של הזוג — דרור, נימרוד ואהוד — היו גלויי־ראש ולא אמרו קדיש. גם אפר־יים ריינר ומאיר עמית היו גלויי־ראש. מפקד חיל־הים, אברהם בן־שושן, חבש את כובע־המיצחיה של החיל. לובה אליאב חבש כיפה שחורה. יוסי שריד היה גלוי־ראש, אך חבר־לסיעה־לשע־בר, מרדכי („מורלה") בראון, חבש כיפה סרוגה. שלמה הילל חבש כיפה שחורה, וכמוהו ייגאל הורביץ. דויד קראוס חבש את כובע־המיצחיה של המישטרה, אך אהרון הראל, יו"ר רשות־השידור, היה גלוי־ראש. הילל קוק, חילוני שב־חילוני, חבש כובע־מיצחיה שחור.

הטכס התחיל בקריאת פרקי־תהי־לים, ואחר־כך נישא הארון לחלקת־הק־בר. לא היתה קריעה. אדיר שפירא, מנ־כ"ל רשות־שמורות־הטבע, הספיד. שו־למית אלוני, שניסתה באחרונה להיג־מל מעישון, נראתה משוחחת עם חברים כשבידה סיגריה. היא הצליחה לשמור על קור־רוח.

פגישה ב„כסית"

היחסים בין ראובן („רובקה") ושו־למית („שולה") היו סיפור מרתק בפני עצמו.

אלוני נולד בפולין בשם רולניצקי. כשהיה בן 6 עלה עם הוריו ארצה. זה היה ב־1924. תחילה התגוררה המישפ־חה ביפו, והאב עבד במחלקת־התברואה העירונית של תל־אביב. אחר־כך עברה המישפחה לשכונת־בורוכוב.

ראובן נשלח ללמוד בבית־הספר ה־חקלאי בבן־שמן, כמה שנים לפני שימ־עון פרס, הצעיר ממנו בחמש שנים. שם למדה גם שולמית אדלר. אבל הוא הכיר אותה רק כעבור שנים, בקפה כסית דווקא, והיא היתה לאשתו השנ־יה. עד סוף ימיו כיהן ראובן אלוני כ„נ־שיא" של ותיקי־כסית. בפסח עוד השת־תף במסיבת־סדר־שני בקפה, יחד עם אשתו. אז נראה חולה מאוד. בחנוכה באה שולמית אלוני לבדה להדליק נר־חנוכה במסיבת־כסית. ראובן כבר לא היה מסוגל לבוא.

יחד עם בני המחזור בבן־שמן הקים ראובן את קבוצת־הרועים, שעברה להתיישב בשייח'־אברק, בסמוך לשומר האגרתי אלכסנדר זייד. ראובן היה לח־ניכו. ב־1938 הוקם הקיבוץ אלונים, ומ־כאן גם שם־המישפחה החדש של אלוני. הוא היה מוכתר היישוב ומפקד־המקום מטעם ההגנה. כשהיה בן 20 כבר היה דמות חשובה בעמק־יזרעאל.

במילחמת־העצמאות השתתף כמ־ג"ד. אחרי סיומה נקרא על־ידי שר־ה־חקלאות הראשון, אהרון ציזלינג, איש אחדות־העבודה במפ"ם, לעבוד עימו. הוא ניהל את מיבצע ריכוז אדמות־הבור, כדי להכשירן לגידול תבואה.

בתחילת שנות ה־50 הקים עם יוסף וייץ את מינהל מקרקעי־ישראל, ומונה לתפקיד מישנה־המנהל בו.

תפקידו אז היה שנוי־במחלוקת. היו אלה הימים שבהם שקרה המדינה, בהנ־הגת דויד בן־גוריון, להפקיד את מר־בית האדמות הערביות בישראל, תוך שימוש בחצי תריסר חוקים שונים. נוצ־רו מושגים מעוותים כמו „נפקדים נוכ־חים" — אנשים שנחשבו מבחינה חו־קית כ„נפקדים", ואדמתם הופקעה משום־כך, למרות שמעולם לא עזבו את גבולות המדינה.

אלוני לא השלים עם הביקורת שנמ־תחה עליו ועל המינהל מצד החוגים שהתנגדו לנישול הערבים. הוא קרא לאנשים לשיחות, הסביר להם שבעצם הוא מיטיב עם הערבים, מכיוון שהוא מרכז את אדמותיהם ומקצה להם מיש־בצות חקלאיות מרוכזות. אולם הערבים בישראל זוכרים עד היום את התקופה הזאת כתקופתם השחורה.

גלגל הפוך

כשנשא ראובן את שולמית אד־לר, היא היתה צעירה בלתי־ידועה, בעוד שהוא היה פקיד בכיר, אדם בעל שם ומעמד בקרב בני־דורו, דור מקימי־המדינה.

בעשרות השנים שעברו מאז, התה־

ראובן ושולמית אלוני: זוג שהחזיק מעמד למרות שבמהלך עשרות השנים השתנה מעמדם של השניים

רובקה ושולה

(המשך מעמוד 39)
פך הגלגל בהדרגה. ב־1965 נבחרה שו־למית אלוני לכנסת, כפעילה במיפל־גת־העבודה (אז עדיין מפא"י). היה לה כישרון למשוך אליה תשומת־לב. כאו־פוזיציונרית מובהקת בתוך מיפלגתה בלטה לא פעם כשתקפה את הנהגת המיפלגה, והדבר הנחיל לה כותרות ושבחים.

לכאורה קרה לה אסון כאשר נפטר לוי אשכול. מקומו של המנהיג הסוב־לני נתפס על־ידי גולדה מאיר, אשה קנאית, שלא סבלה את אלוני אישית, ולא את שיטתה הפנים־אופוזיציונית. לקראת בחירות 1973 זממה גולדה קנו־ניה מכוערת. היא דאגה לסילוקה של אלוני ממקום ריאלי ברשימה, והדבר נודע לאלוני רק ברגע האחרון ממש.

אולם מעז יצא מתוק. אלוני נערכה ברגע האחרון להקמת רשימה חדשה, וזכתה בבחירות בניצחון מרשים: שלושה מנדאטים.

מאז היו לרשימתה — ר"ץ — תה־פוכות רבות. היא עלתה וירדה, התפל־גה והתאחדה ועלתה שוב, אבל בכל התקופות עמדה שולמית אלוני במרכז של מאבקים ותשומת־הלב הציבורית. ב־1974, אחרי נפילת גולדה, אף היתה

שולמית אלוני עם גיסה רם רון
קדיש

אלוני עם אריאל שרון
כיפה שחורה

אלוני עם יעל דיין
חילוניות ודתיות בערבוביה

במשך כמה חודשים שרה בממשלת רבין, עד לצירוף הדתיים לקואליציה. עתה היא המנהיגה הבלתי־מעורערת של סיעה בת חמישה מנדאטים.

לעומת עלייתה המתמדת של אש־תו, דרך ראובן במקום, ואף נסוג לא־חור. הוא התמנה כמושל אזרחי של מר־ש"ל (מרחב שלמה), איזור־החוף של סי־ני. כאשר הוחזר השטח למצרים, הוענק לו, כפרס־תנחומים, תפקיד עלוב למדי: האחראי למובלעת־טאבה הזעירה. היה זה כאילו ירד מושל בריטי מתפקיד של סגן־המלך בהודו לתפקיד של מושל אי קטן בים הקאריבי.

לא אצל אלוני

אצל רוב הזוגות הנקלעים למצב כזה, כאשר הגבר מאבד את מעמדו הדומיננטי לטובת אשתו, גורם הדבר במוקדם או במאוחר לפירוד ולגירושין. לא כן אצל הזוג אלוני.

שולמית אלוני לא היתה אף פעם פמיניסטית מושבעת, חרף תדמיתה ה־ציבורית, והיא לא התנהגה כפמיניס־טית גם בבית. הגבר נשאר במישפחת אלוני הדמות הבולטת, גם כאשר הת־חילו להתייחס אליו בציבור כאל „הב־על של..." שולמית אלוני עצמה לא התייחסה אליו כך.

היחס היפה בין בני־הזוג בלט עוד יותר בתקופה האחרונה, כאשר חלה ראובן אלוני ודעך בהדרגה. רבים ידעו על מחלתו, שסימניה כבר ניכרו בחוד־שים האחרונים בפניו.

היה זה כאילו רק העמיקה המחלה את היחסים בין שני בני־הזוג, גם אחרי ששולמית לקתה בהתקף־לב שממנו החלימה. מזה זמן רב היא סובלת גם מבעיות של כבד.

הסיפור של „רובקה ושולמית", זוג בלתי־רגיל, הסתיים השבוע. אחרי אישפוז קצר נפטר ראובן אלוני, והוא בן 70.

מירי פביאן מאוד מרוגזת. היא הסבירה לדניאלה שמי מדוע בדיוק

עניין של פטמות

השחקנית מירי פביאן מאוד כוע־סת. הייתי אומרת כמעט רותחת, אלא שאשה הנראית כמו נער צעיר, שיש לה עיני תכלת וחיוך מקסים, אינה יכולה להיראות רותחת, גם אם היא כועסת. והפעם היא באמת כועסת.

ביום החמישי שעבר הגיש עורך־דין, רום, מדוע אינו מוכן שהצילומים יפור־סמו, חשבתי לעצמי, וביקשתי להיפגש עם מירי.

אני לא יודעת אם תמיד היא מקבלת עיתונאים בצלחת חמין טעים וסלט־ירקות טרי. אבל זאת היתה קבלת־הפ־נים שזכיתי בה. נדמה היה שער שהגע־

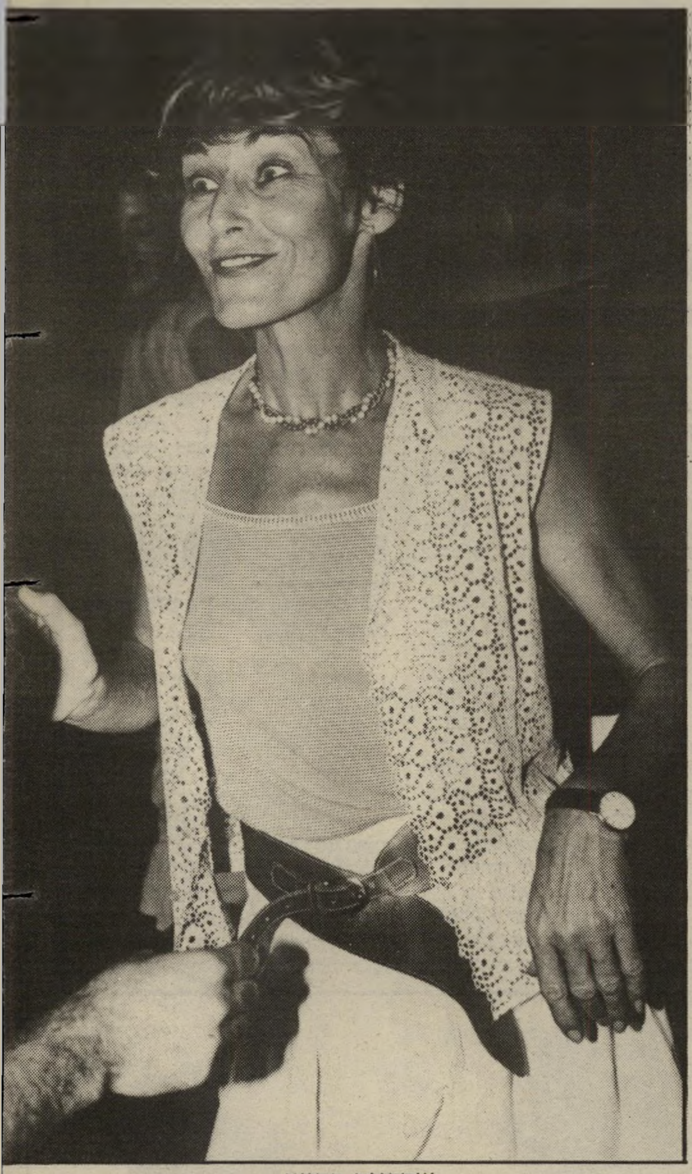

שחקנית פביאן
„תחשבו על זה!"

בשמה של מירי פביאן, צו־על־תנאי נגד פירסום הכרזה לסרט זוהי סדום של הבימאית ג'ולי שלז. הכרזה, שבה נראית מירי כששדיה מזדקרים אל־על, כבר נתלתה על כמה עמודי־מודעות בארץ, וכשמירי ראתה את הכרזה היא כמעט בכתה, ובלי היסוס הלכה לעורך־הדין וביקשה לעצור את המשך הדבקת הכרזה ואת הורדת אלה שכבר הודבקו.

האמת היא שלאנשים כמונו, שאינם מצטלמים בסרטים ושאינם חושפים את גופם למצלמות, הכעס של מירי איננו ברור. אם בן־אדם מוכן להצטלם בעי־תי לשאול אותה מה מרתיח אותה, היא כבר נרגעה, ותוך כדי החמין והסלט היא סיפרה על ארבע השנים האח־רונות, מאז שעשתה תשדירי־שרות למיפלגה הכושלת של מרדכי בן־פורת בבחירות לכנסת ה־11.

★ ★ ★

זוכרים אותה אצל בן־פורת? זאת שאמרה בסוף כל תשדיר: „תחשבו על זה". אז כתבו בעיתונים שאילו מירי פביאן היתה עומדת לבחירות במקומו של בן־פורת, היתה המיפלגה זוכה.

לשאלתי אם הסכימה לאידיאולוגיה

הגירסה המאושרת
— אבל כרוזה ברחובות העיר זה דבר אחר לגמרי!"

כרזת המריבה
„גוף עירום בתוך סצנה זה דבר טיבעי —

של בן־פורת, פרצה מירי בצחוק ואמרה: „איזו אידיאולוגיה? זאת היתה מיפלגה של צימחונים וטיבעונים. אנשים שאכלו שקדים ורצו לשבת בכנסת. אני אף מתביישת להגיד שעשיתי את זה בשביל כסף, כי הסכום ששילמו לי אז היה מגוחך. אבל את יודעת איך זה אצלנו, השחקנים. הרצון הזה להופיע כל הזמן, להיחשף לפני הקהל, להיות נאהב, לקבל איזו ביקורת טובה. ובאמת קיבלתי ביקורות נהדרות.

„אינני מטומטמת! את הסרט לא ימכור צילום שלי קוראת את כתבי אפלטון!"

„מה לא נכתב עליי? כל הסופרלטיבים שבעולם. נו, אז מה יצא לי מזה? מישהו הזמין אותי לעשות הצגה טובה? איזה סרט מעניין? בעצם גם בסרט זוג נשוי היה אותו הדבר. זה מה שכל־כך נורא כאן. גם אם, סוף־סוף, מזמינים אותך לעשות סרט, וסוף־סוף נותנים לך תפקיד ראשי, ואם במיקרה אתה עושה אותו טוב, וגם מקבל ביקורות מצויינות ואפילו את פרס כינור דוד, ופרס מישרד־התעשייה־והמיסחר, אז מה? איזה תיאטרון רפרטוארי, למשל, חושב עליך לרקה? מזמין אותך לעשות אצלו משהו? מה פתאום?

„האמת היא שאחרי זוג נשוי ואחרי הביקורות וכינור דוד חשבתי שזו פריצת־דרך. אבל זה לא היה כלום. כלומר, מלבד עבודה מעניינת, עמד הפרס על הכוננית וקלטת־וידיאו של הסרט על מדף־הספרים. מעניין אם גם בארצות אחרות זה ככה. בעצם, מה איכפת לי ארצות אחרות? חבל לי שכאן זה כך."

בארבע השנים האחרונות הופיעה מירי בכמה דראמות לטלוויזיה, ביניהן מתבן במנהטן, בדידות. בתיאטרון רמת־גן היא הופיעה במחזה אלמנות ונסעה איתו לפסטיבל עכו. המחזה זכה בפרסים רבים, אבל גם הפעם, שום דבר לא קרה.

★ ★ ★

יש לה סוכן? „בשביל מה צריך סוכן בארץ? הרי כולם מכירים את כולם, וכולם רואים את כולם פעם בשבוע, ומה הבעיה לטלפן? יש לי סוכנת לקולנוע. זאת אומרת, אם

„הרי אי־אפשר להראות סצינת מיטה או מיזמוזים כשאתה לבוש במעיל גשם..."

מישהו מחוץ־לארץ בא הנה והוא אינו מכיר את השחקנים. אבל מי הגיע הנה בזמן האחרון?

„איך הגיעה אלי הבימאית ג'ולי שלז? היא סיפרה על הסרט שהיא רוצה לעשות, וגרי בילו, מבית־צבי, אמר לה שלפי דעתו מירי מתאימה לה. הוא גם נתן לה את הטלפון והיא טילפנה אלי. באה אלי הביתה, הציגה לי את הדמויות, והציעה לי את התפקיד, שממש לא נראה לי, של חיפאית בורגנית, מרובעת ומשעממת. לא התלהבתי מהדמות, אבל נורא בא לי שוב לעשות סרט, אז הבאתי את החלק שלי לתוך הדמות וקיבלתי משהו שיותר אהבתי, משהו יותר אמיתי, לפי דעתי.

„למה בכלל עשיתי סרט־סטודנטים? נכון שכבוד גדול לא בא מזה, וגם כסף לא מסתובב שם, אבל בשביל שחקן כל סרט הוא כמו שעות־טיסה בשביל טייס. התעשייה קטנה יחסית. תמיד מחפשים פנים חדשות ואם יש הזדמנות לסרט, איזה שלא יהיה, עו־

מירי ובעלה דויד, עם ילדיה אלה ודן
„הסברנו לה שיש לי שני ילדים מתבגרים..."

דניאלה שמי ■

(המשך בעמוד 42)

(המשך מעמוד 38)

חשבתי: „מה, כל מה שעבדתי בחיים שלי — יצא לי פושע?" זה כאב.

שימעון הוא כזה ילד טוב. הוא זהיר מאוד. הלוואי כולם היו נוסעים כמוהו. זה כל־כך כואב, הסיפור הזה!

אני זוכרת איך הלכתי לראות אותו במישטרה, מייד אחרי שזה קרה. הבן שלי היה חצי מת. הוא לא היה בן־אדם בכלל! הוא זהיר כזה... פתאום, בשניה אחת, מצא עצמו במישטרה!

רישיון־נהיגה? החזירו לו באותו ה־חורש שזה קרה. הוא נוהג, אבל... אם הוא לא פחד? אבל הוא לא אשם! את פחדת לעלות על ההגה אחרי שעשית תאונה? טוב, מותק, את התרגשת בתור אשה. את יודעת, אנחנו הנשים חלשות יותר מהגברים. אנחנו ככה רגישות. הוא שלם עם עצמו שהוא לא אשם, אז למה שיפחד?

אני לא מדברת עם הילדים שלי עמוק על נושאים כאלה. אנחנו ככה צוחקים. אני לא מתערבת. מה שמביאים לי הביתה — ברוך הבא!

„זה גורל בן־אדם"

האם לקחתי אותו לפסיכולוג? אגיד לך את האמת: אני בעצמי חצי פסיכולוגית. גם־כן עברתי הרבה בחיים. דיברתי איתו הרבה על זה. הוא אמר כל הזמן: „אמא, אני לא אשם! אני לא עשיתי כלום! הם (הטראנזיט) באו אלי. אני רק הלכתי בדרך שלי..."

רצו להביא לי פסיכולוג, אבל אנחנו לא רצינו. שימעון לא רצה. „מה, רוצים לעשות ממני משוגע?" שאל. אז לא נתתי.

חודשים לא ישן! היום? קצת יותר טוב. ועוד עשו ממנו רוצח!

האם ביקרנו בבית־הקברות בחפצי־בה, שם קבורים הילדים? לא, לא, לא! שימעון לא העז ללכת. לא נתתי לו ללכת. אני מבינה את המצב שלהם. הם עלולים עוד לעשות משהו, אם יראו אותנו. הכל יחזור אליהם. אני מבינה. הוא לא ראה את הפרצופים של הילדים בתאונה, הוא לא ראה אותם.

שימעון אוהב ילדים, משוגע עליהם. יש לי נכדים. אל תשאלי, הם רק רואים אותו — זורקים עליו כריות, שמחים. הוא אוהב ילדים. גם לפני התאונה אהב. הוא גם נורא אוהב חיות.

ילדים משלו? נו, בשביל זה אני רוצה שיתחתן. הוא אומר לי: „אמא, עד שאני לא יוצא מזה — אין לי ראש לבחורות!"

איך ייצא? לפחות שיתנו לנו את ה־

הסמי־טריילר והטראנזיט המחוץ במקום התאונה
— „לא הצלחתי לראות את הפנים שלהם"

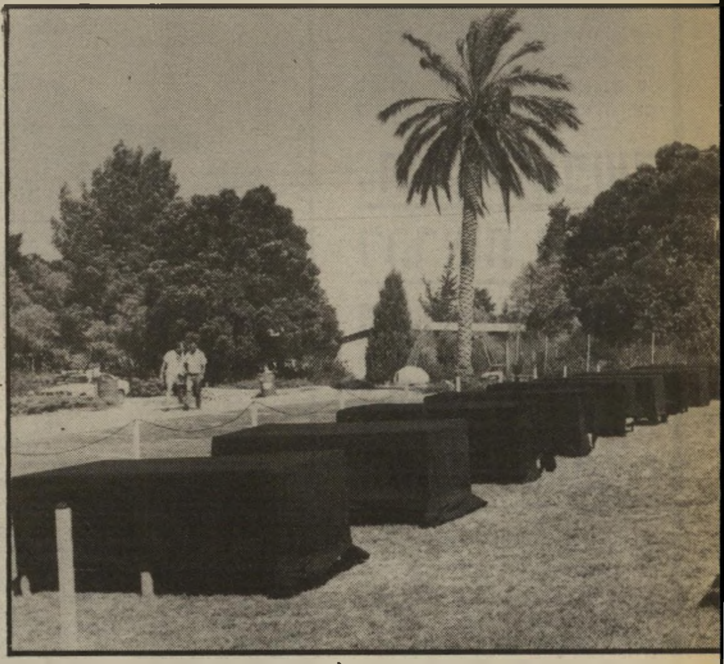

10 הארונות בהלווייה בחפצי־בה
— „לא שמעתי צעקות!"

זיכוי בידי! מה זה משנה? זה לפחות יתן לנו להרגיש... אבל גם ככה הילדים הלכו.

אבל עוד לא הודיעו לנו כלום. למי פונים? אמרו לי ששמעו בגלי־צה"ל, והיה כתוב באיזה עיתון, לא בעיתון שאנחנו קוראים.

האם אנחנו מדברים על האסון בבית? משתדלים שלא. עם שימעון? הוא משתדל שלא לדבר על זה. אם אני יוזמת, הוא עונה מה שעונה, וסוגר.

בשבוע הבא הוא יהיה בן 28. הלוואי וזאת תהיה המתנה, ההודעה מהמישטרה!

מה זה גורל? לפני שימעון הלך לי ילד בידיים. היה לו מום־לב. אז אני יודעת מה זה לאבד ילד. הוא ככה הלך לי, כשהחזקתי אותו בידיים.

אני בעצמי לא בריאה. שנה לפני שזה קרה, הגעתי למוות. גילו אצלי סרטן־השד. הייתי בטיפולים קשים. לא ידעו מה יהיה, ניתחו ואחר־כך קרה ה־מיקרה. זה הכל ביחד. לכן פחדו עלי.

עכשיו? תודה לאל, אני עוד הולכת לפעמים לבדיקות, לטיפולים, אבל מרגישה בסדר.

האם אני זוכרת את התאריך של התאונה? אה... בטח זוכרת, אבל עכשיו באמת לא בראש שלי. אני מתרגשת כשאני מדברת על זה, נורא מתרגשת, לא יכולה לזכור.

האם שימעון ממשיך לנהוג מטעם המיפעל? לא יודעת, אני לא חופרת הרבה, לפעמים הוא נוהג. אני יודע שנהג כמה פעמים בסמי־טריילר.

אז למי לפנות במישטרה? זה חשוב לנו, הפתק שהוא לא אשם. נניח שנפגעת ממישהו, ואת מחכה שיגיד לך שלום, שיטלפן, שיראה שאיכפת לו ממך. את כל־כך מתגעגעת וזה כואב כל הזמן.

אנחנו מחכים שמישהו יגיד לנו שלום — זה, בשבילנו, הפתק.

כואב לנו על הנשמות הצעירות, אבל אנחנו לא אשמים. כל פעם שיש תאונה — אנחנו נזכרים, מדברים, חיים הכל מחדש.

בטח שהוא השתנה אחרי כל זה. הוא הבן היחידי שלי שלא התחתן. יש לי חמישה ילדים — שלושה בנים ושתי בנות. שימעון הוא הרביעי.

היתה לו חברה לפני התאונה. אחרי האסון, זה נגמר. הוא עזב אותה.

למה? בחורה רוצה קצת יחס, לא בחור שיושב לבד עם עצמו כל היום.

זה לא אותו שימעון שהיה. הוא יותר רציני היום.

פעם היה נכנס הביתה, עושה כזאת שימחה. היום הוא בקושי יוצא החוצה. אני מאוד רוצה שיתחתן, שיהיה מאושר. התאונה הפריעה לו ליצור קשר עם אשה. אני לא מדברת איתו על זה, אבל אני מרגישה שזה הפריע לו.

זה שינה לו את כל החיים. קודם הוא היה חברותי, יצא הרבה.

הוא שאל כל הזמן: „מה פתאום אני? למה אני מעורב בדבר כזה? אני לא עשיתי כלום!"

עניתי לו: „זה גורל בן־אדם!"

לא יכולה לשכוח את התמונה בבית־הסוהר. הוא נראה שם כמו ילד קטן, שם בין הסורגים: „אמא, אמא, אני לא אשם!"

אם מראות התאונה שבים אליו? (מייד אחרי האסון סיפר שימעון: „הם היו מתחת לטריילר. כולם היו מחוצים, והיתה אש גדולה. לא הצלחתי לראות את הפנים שלהם, לא שמעתי צעקות!")

בהתחלה לא היה ישן בלילה. במשך

(המשך מעמוד 41)

שים אותו. כמו שאמרתי — שעות־טיסה."

★ ★ ★

העלילה של זוהי סדום מתרחשת בבית־מלון בים־המלח, שאליו מגיעות שתי חברות בורגניות חיפאיות, משועממות ומרובעות, לסוף־ שבוע, והן פורקות שם כל עול. כל מה שאסור בחיפה, מותר בים־המלח, מקום שהנשמה יכולה להתחפש. שיא הסרט הוא שהבורגנות נכנסת למיטה עם המלצר הערבי, אבל כשצריך להודות בעובדה, כדי להציל את המלצר מאשמת גניבה, חוזרת החיפאיות המרובעת לנשמה וחוזרים הביתה.

היה ברור למירי שיהיה עירום בסרט, אבל זה לא עשה עליה רושם. גם בזוג נשוי ראו את גופה מכל זווית אפשרית, ואף אחד לא התעלף. „הרי אי־אפשר להראות סצינת מיטה או מיזמוזים כשאתה לבוש במעיל־גשם ונעול במגפיים. גוף עירום בתוך סצינה זה דבר טיבעי, ובאמת לא היתה לי שום בעייה עם זה. אבל כרזות ברחובות־העיר זה דבר אחר לגמרי, ולכן דיברתי על זה כבר בהתחלה עם הבימאית.

„כשהסרט היה מוכן, הזמנתי אותה אלי הביתה, כדי שנבחר ביחד את הצילומים לכרזה. שתינו קפה, אכלנו עוגות. ביקשתי את בתי אלה, בת ה־16,

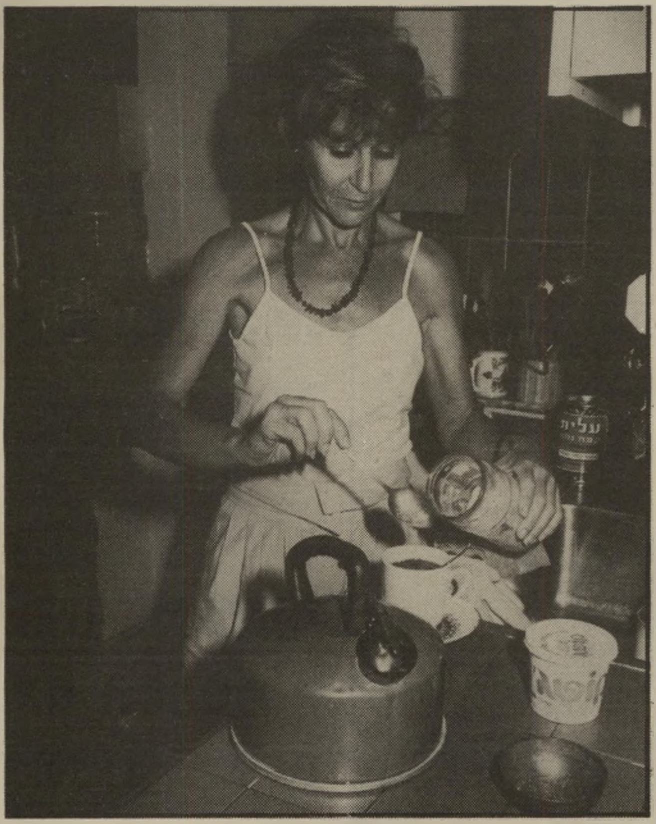

סביאן בבית
בין חמין וסלט

שתצטרף אלינו לבחירת התמונות. אני לא מטומטמת. לא חשבתי שצילום שלי קוראת את כיתבי אפלטון ימכור את הסרט. היה ברור שצריך משהו ארוטי, וכך גם בחרנו. בחרנו תמונה יפה שכל מה שמבדיל אותה מהצילום שפורסם הוא הפיטמות.

„דיברנו עם הבימאית. הסברנו לה שיש לי שני ילדים מתבגרים. אמנם הילדים שלי לא מתרגשים מעירום, אבל לילדים שלי יש חברים ולא כולם מבינים את העניין. לא נעים לשמוע מחבר בבית־הספר: „ראינו את הפיטמות של אמא שלך תלויות בדיזנגוף."

המשכתי להקשות על מירי. מדוע זה כל־כך איכפת לילדים שלה מה יגידו, כשבמילא יגידו? הרי כל חבר של הילדים יכול לקנות כרטיס לסרט ולראות בו את האמא של אלה ודן בעירום ובסצינות־מיטה. ילדים של שחקניות צריכים להיות מורגלים בעקיצות של חבריהם, אלא אם כן גם לילדים עצמם זה נראה נורא, ואז כדאי שהאמא תחשוב על זה קודם לכן.

★ ★ ★

מירי לא הסכימה. היא הסבירה לי שוב ושוב את ההבדל בין סצינה טיבעית בקולנוע לבין חתיכת־נייר התלויה ברחוב.

„כשאלה ראתה את הכרזה ברחוב היא מילמלה: ,רק חסר לי שעופר יראה את הצילום הזה. זה יהיה הסוף שלי.' עם הילדים שלי אני יכולה להסתדר, אבל אין לי שליטה על עופר. ועופר, או כל ילד אחר, יוכל לגרום לילדים שלי כאב גדול, שאותו אני מנסה למנוע."

מה שפגע במירי יותר מכל הוא ה־עלבון הצורב. חוסר־הכבוד שמפגינים כלפי בן־אדם שעד לפני שבוע רצית אותו, פינקת אותו והחשבת אותו. „בזמן הסרטת הסרט עבדתי בתיאטרון הילדים. כל בוקר אחרי ההצגה היתה מונית לוקחת אותי לים־המלח ואחרי הצילומים היתה המונית מחזירה אותי לתל־אביב. רצו אותי. הייתי חשובה. ופתאום, בן־רגע, אני כמו הכושי שעשה את שלו ואין צורך להתחשב בי, ואין צורך לקיים הבטחות ואין צורך להבין אותי, וזה כואב מאוד.

„מה שמחזיק אותי בין הצגה אחת לשניה, בין סרט אחד לשני, זה המישפחה שלי. יש לי בעל משגע ושני ילדים נפלאים שנותנים לי כל מה שאשה — אשה שחקנית — צריכה, וזה הרבה מאוד. ומה, בסך־הכל, הם מבקשים ממני? טיפ־טיפה של התחשבות, ואת זה אני לא יכולה לתת להם, כי מישהו רוצה לעשות הון מהפיטמות הקטנות שלי. אפשר להשתגע, לא?

„טילפנתי לג'ולי כדי לשאול למה היא עשתה לי את זה, אבל היא טרקה לי את הטלפון. כמעט בכיתי. ניסיתי שוב לטלפן ולשאול אותה למה היא מתנהגת ככה, אבל היא שוב טרקה את הטלפון. אז פניתי לעורך־הדין.

„עכשיו מסתבר שגם הצנזורה מתנגדת לכרזה התלויה ברחובות, ותחת להוריד אותה הלכו ושמו עליה פס שחור, כמו שעושים לפושעים מסוכנים. לא מעליב?

„ביום השישי הלכתי לראות את הסרט בבית־לסין. ישבתי באולם בשקט. באתי פגועה מאוד. אהבתי את הסרט והיה חבל לי שהיחסים בינינו נגמרו כך. הרי אני האחרונה שרוצה להזיק לסרט הזה, אבל בן־אדם — ואפילו השחקן — צריך לדעת לשמור קצת על כבודו.

„מעניין אם זה ילמד אותי משהו לגבי העתיד. כמו שאני מכירה את עצמי, זה לא ילמד אותי כלום. שוב יציעו לי תפקיד, שוב יתעורר בי הצורך להופיע, ושוב אני אתן את כל האמון באדם שיישב מולי ויבטיח לי הבטחות. זה רק אנחנו, השחקנים, או שכולם ככה?"

אנו מבטיחים הרים וגבעות

הרים עמוסי שלג וגבעות ציוריות, מסלולי סקי מטופחים ופונדקי דרכים מכניסי אורחים. אויר צלול ומסלולי טיול מרתקים, מטעמי חורף במסעדות ובתי קפה שוקקים, מלונות עם אוירה חמימה ופונדקי בירה מלאי שמחת חיים.

זוהי אוסטריה של חורף, שאליה באים מביני דבר מכל העולם.

שבוע של בריאות בקיצביהל	בילוי בוינה	חופשה בבאדגסטיין
מלון 5 כוכבים, פנסיון מלא, השגחה רפואית, עיסוי, סאונה, טיפולי הרזיה ויופי.	4 ימים - 3 לילות, חצי פנסיון במלון 4 כוכבים, הסעה מנמל התעופה למלון או בחזרה, חצי יום סיור בוינה, ערב אוסטרי טיפוסי, תחבורה חופשית במשך 3 ימים, כניסה חופשית לקזינו.	7 לילות + ארוחת בוקר במלון בדרגת תיירות.
מ-762$	מ-124$	מ-140$

המלצות חמות תוכל לקבל אצל סוכני הנסיעות ובמשרדי נתיבי אויר אוסטריים - נציגי משרד התיירות האוסטרי.

תל אביב
בן יהודה 17 טלפון 652244.

חיפה
מחניים 4 א' טלפון 389988, 389442.

AUSTRIAN AIRLINES

כ״ז בטבת תשמ״ט, 4.1.1989 מיספר 2679 שנה 53 המחיר: 5.00 שקלים (כולל מע״מ), באילת: 4.35 שקלי

העולם הזה

השחקנית מירי פביאן:

״אל תעשו הון מהשדיים שלי״